

Alte Drucke

**DE NOTHIS || SPVRIISQVE FILIIS.|| LIBER SINGVLARIS ||
Gabrielis Palaeoti, S. Romanae Ecclesiae || Cardinalis, ac
Bononiensis || Iurisconsulti.|| IN ...**

Paleotti, Gabriele

Frankfurt/Main, 1574/(1573)

VD16 ZV 26219

TRACTATVS DE NOTHIS SPVRIISQVE FILIIS, ILLVSTR. ET REVERENDiss. Gabrielis
Palaeoti, S. Rom. Eccles. Cardinalis.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149688

TRACTATVS
DE NOTHIS
SPVRIISQVE FILIIS,
ILLVSTR. ET REVEREN-
diss. Gabrielis Palæoti, S.
Rom. Eccles. Car-
dinalis.

AN INITIO OMNES EX
quocunque concubitu suscepti fi-
lij, legitimi haberentur.

- 1 *Ante leges scriptas, an aliquid illegitimè
factum dici posset. & num. 9.*
- 2 *Quid Cicero de primæna hominum cõ-
ditione senserit.*
- 3 *Quis primus leges scriptas populis edi-
derit, & quo tempore.*
- 4 *In sacris literis illegitimè natos sæpè no-
minari.*
- 5 *Duplex ius naturale, præter vulgarem
Doctorem differentiam.*
- 6 *Quomodo id quod de iure naturali est,
censeatur prohibitũ, aut permissum.*
- 7 *Ius naturale, in homine, quomodo acci-
piatur.*

A

8 Cur

- 8 Cur promiscuus concubitus fuerit pro-
hibitus.
9 Iure naturali, delicta etiam damnari.
10 Lex quid sit, & quando inuenta.

C A P. I.



V M de filiis illegitimis si-
mus tractaturi, vt omnia
rectè, atque ordine tradā-
tur, necessarium duxi de
eorum origine nonnulla
inprimis recensere. Cùm enim materia
perquàm obscura sit, varijsq; sparsim
implicita quæstionibus, nos, quibus hæc
omnia, quoad eius fieri poterit, diluci-
dè explicare, atque in vnum colligere,
propositum est, nihil aptius facere posse
arbitrati sumus, quàm ab ipsius rei ve-
luti ex cunabulis exordiri, vt ita ad re-
liqua, quæ consequentur, faciliior hinc a-
ditus patefiat. Dicemus igitur primò, ef-
sent ne initio æquali omnes iure homi-
nes, & quonam primùm tempore hoc il-
legitimorum nomē cœptum sit vsurpari.
Qua quidem de re, inter grauissimos Iu-
ris interpretes, magnam olim fuisse con-
trouersia legimus, Ricardumq; Malumb.
acris ingenij virum, in quadam disputa-
tione, vt refert Bartolus, & respondisse,
Iure

a Bart. l. 5. de
concub.

Iure naturali primæuo, quemcunq; concubitus passim licitum fuisse, omnesq; ex quouis coitu susceptos liberos, legitimos extitisse, seruatumq; id consq; fuisse semper, quoad lata sunt scriptæ ab hominibus leges: illis enim, cum deinde certi hominum matrimonijs fines essent constituti, ita post factum, vt qui eos limites essent egressi, primi illegitimos viderint filios, cum antea hoc ipsum nomen esset ignotum. Quæ opinio placuit sanè multis, *a* tum quod expressè Iustiniani verbis videretur approbata, *b* tum etiam, quod cum hæc maris & fœminæ coniunctio, de iure naturali sit, *c* non potuit tunc id illegitimè factum censeretur, quod legis ipsius naturalis autoritate niteretur. *d* Etenim si nondum scriptæ vllæ erant leges, quæ quid sequendum fugiendumue esset, docerent, quo pacto iniustos posses tunc vllos filios dicere, quos lex adhuc non improbabat, quin tuebatur potiùs, cum naturale ius, quod inter homines tunc vigeat tantum, vnumquenque ad quemuis ferè concubitus tacitum quodam impelleret instinctu? *e* Sed tamen aliter sensit Io. Andreas, faliter Bartolus, *g* & quidam alij, *h* quorum diuersæ quidem de spurijs initijs sententiæ literis mandata extant, nihil tamen eorum quis

A 2

quis

a Albe. l. 1. §. ius naturale, de iust. & iur.
Bald. nou. tract. doc. 3. par. nu. 7.
b Auth. quib. mod. nat. sui. §. natura.
c Inst. de iur. nat. in princ.
d Arg. l. Gracchus. C. de adulter.

e Gloss. l. 1. §. ius nat. de iust. & iur.
f In Reg. sine culpa, in Mercuria.
g In l. 3. de concub.
h Rosel. trac. legit. c. 2. n. 11.

quisquā hactenus attulisse visus est, quod
has Ricardi rationes omnino confutaret.
Ego igitur antequam de eorum primor-
dijs quid sentiendum sit, exponam, in prę-
senti docendum constitui id, quod à Bar-
tolo & cæteris omiſsum est, nullo pacto,
quo de prisca hominum conditione Ma-
lumb. tradidit, defendi posse. Sic enim
dico, tātum abesse, vt ante leges scriptas,
legitimi omnes filij haberētur, quod ipse
putauit, vt dixerint alij, vsque ad id tem-
pus, neminem verē legitimum extitisse.

a In Prohem.
Rhet.

2 Inquit enim Cicero: a Fuit quoddā tem-
pus, quo magis homines passim bestia-
rum modo vagabantur, & sibi victu feri-
no vitam prorogabant, nec ratione animi
quicquam, sed viribus corporis admini-
strabant, nondum diuinæ religionis, non
humani officij ratio colebatur, nemo
nuptias viderat legitimas, incertos quis-
que inspexerat liberos. Quæ quidem
Ciceronis verba nunc ita referre placuit,
potius, vt ostenderem Malumbri senten-
tiam authoris locupletissimi testimonio
conuinci, quàm vt ego his quoque fidem
omnino adhibendam esse censeam. Nunc
igitur euidentissima, ni fallor, ratione
probabo, nullo pacto ante leges scriptas
iustos omnes filios, ac æquali iure habi-
3 tos fuisse. Si enim accuratē primos legum
scripta-

scriptarum auctores perquiramus, o-
missis his quæ de Cerere, Cecrope, Am-
phione, vetustas est fabulata; scimus id
cōsensu eruditorum omnium receptum,
vt Euseb. Ioseph. in lib. Antiquit. & mul-
ti testantur, primū Moysen, longo an-
te alios annorum interuallo, ex scripto
leges populis promulgasse, sacrosanctas
eas scilicet leges, quas ipse ex summi &
præpotentis Dei ore diuinitus fertur ac-
cepisse, idq; post annos à Mundi initio
bis mille quadringentos, quinquaginta
quatuor. *a* Quod si nos ea, quæ in veteri
sacra pagina, ante id Moysis tempus, tra-
dita extant, legamus, animaduertemus
multis sanè in locis, & illegitimorum mē-
tionem factam, *b* & cōcubinatum, *c* for-
4 nicationem, *d* meretrices, *e* raptum, stu-
prumq; vnde tales prodeunt liberi, co-
gnitum fuisse satis, quamuis leges adhuc
nullæ in scriptis extarent, grauiusq; eos
correptos, quia alienæ vxoris cōcubitum
appetijssent, *f* aded vt hæc differentia in-
ter legitimos & illegitimos, multò ante
ea tempora fuisse, manifestè contra Ma-
lumbri sententiã appareat. Accedit quòd
& Homerus antiquissimus Poëta, de filijs
Nothis in carminibus suis quãdoq; men-
tionem facit, cuius tamen temporibus
lex scripta nondum cognita fuisse fertur,

a In Chro. Io.
Cario.

b Gen. c. 22.

c Gen. 22. in
fi. & 36.

d Gen. 38. 34.

in fin.

e Gen. 34. 39.

f Gen. 30. 26.

a In Prælud.
Hom.

cùm Plutarchus testis sit, *a* hoc verbum
vômos, quo lex scripta significatur, apud
eum nuspiam reperiri. At si dicas, cùm
Iure naturali omnia regerentur, quî po-
tuit tunc aliquid illicitum videri, præ-
sertim verò in filiorum procreatione,
quæ cæteris animantibus communis e-

5 rat? Respõdeo duplicem esse animorum
vim, & naturæ, alteram in appetitu posi-
tam, quæ nobis cum brutis fuit commu-
nis, alteram in ratione, sensibus dominā-
tem, cuius homo ipse particeps tantum

b Archi.c. ius
autem. r. Dist.

6 fuit, quod proprietatem naturalem ius di-
citur. *b* Quò fit, vt si procreandi voluptatē
& cupiditatē ipsam spectes, iam quæq; cō-
iunctio videatur permittā, quòd eadem &
cæteris insit animantibus: sin rationem,
quæ appetitum in officio debuit cōtinere,
& soli fuit homini tributa, tunc delectū
aliquem in hisce congressibus habēdum
omnino censeas, vt & Baldus subtiliter
scriptum reliquit. *c* Homo siquidem, nō

7 animal tantum est, sed animal rationis

e Bald. l. i. s.
ius naturale.
Castr. l. ex
hoc iure, nu.
7. in fin. de
iust. & iur.

compos, proptereaq; cùm de Iure natura-
li loqueris, prout in hominem cadit, id
longè aliter ac in cæteris brutis est accipi-
endum, is enim si ratione nō vtatur, quā-
uis & ad id naturæ instinctu impellatur,
nimium utique à vera hominis natura eo
ipso deflectit, scq; non virum præbet. *d* Si

d Angel. d. s.
ius natura. &
Zaf. ibi.

igitur

igitur naturali iure eo tempore homines
 utebantur, vt Iustin. & ipse quoq; Ricar-
 dus fatetur, quis dicat deinde adeo laxos
 & vagos fuisse pascim concubitus, cum id
 à naturali satis hominum abhorreat ra-
 3 tione? Natura enim certos filijs parentes
 adesse debere suadet, certumq; contrahi
 matrimonium, vt liberi à genitorib. suis
 ali, bonisq; moribus possint institui. Fac-
 nanq; incerta esse connubia, partusq; vul-
 go conceptos, queminam vitæ tuæ tunc
 authorem agnosces, à quo educeris, cuius
 actiones, exempla; imiteris? Ius igitur
 naturale, ratioq; ipsa satis hoc dictat, cer-
 tos vnicuique debere esse parentes, vt e-
 gregiè non solum interpretes nostri, *a* sed
 & Philosophi naturæ ipsius arcanorum
 cōsulti tradidere. *b* Rursus, si id obijcias,
 nō potuisse illegitimum id dici, quod ad-
 huc legibus non erat prohibitum, respon-
 7 derem eo pacto nec homicidium, nec fur-
 tum, nec quoduis delictū ante leges scri-
 ptas potuisse vetitum dici, quæ tamen cer-
 tum est, solo iure naturali turpia fuisse iu-
 dicata, quod idem & in adulterio tradi-
 tum est. *c* Vna enim naturalis ratio, satis
 est ad res probandas, vel condemnandas.
 Ipsaq; lex nihil aliud est, nisi recta & à nu-
 10 mine Deorum tracta ratio, infinitis illa
 quidē antè seculis nata, quàm & scripta,

a Ioan. And.
 Reg. sine cul-
 ga.

b Arist. Poli.
 2. c. 2. & ethic.
 lib. 8.

c l. Probum
 de ver. sig.

a Lib. 1. de legib.

b Dec. Rub. de constit.

c d. l. probrum. l. fi. de rit. nup. l. fin. de cond. sine causa. c. et si. §. quædam. de iureiur.

& ciuitates sunt constitutæ, vt ait Cicero, a Vnde nec hodie ad legis substantiâ scriptura necessaria existimatur. b Ex his statuo, sicuti ante leges scriptas, omnia ferè delicta, sic & adulteria, incestus, & consequenter illegitimos filios potuisse reperiri. c Hæc tamen res vt se habeat, nunc dilucidius exponemus.

DE PRIMA ILLEGITIMORUM ORIGINE.

- 1 *Matrimonium à Deo institutum, & qua lege.*
- 2 *An olim plures uxores eodem tempore licuerit habere. num. 6.*
- 3 *Bartoli error de primi parentis peccato.*
- 4 *Leges nostræ, à sacra historia in multis dissentiunt.*
- 5 *De aureo illo seculo, & iure naturali primæno Doctorum.*
- 6 *Quelibet coniunctio, præter vnius uxoris & viri coniugiū, semper fuit prohibita.*
- 7 *Opinio Juriscon. de Mundi origine.*
- 8 *Nunquam promiscuos concubitus fuisse permisos.*
- 9 *Differentia inter sacras leges & civiles: de Spuriæ origine.*

C A P.

CAP. II.



ALIA fuit Io. Andreę sen-
tētia, qui nullum vnquam
tēpus extitisse inquit, quo
nō dignoti iusti filij ab in-
iustis fuerint. *a* Cū enim

a Io. And.
reg. sine cul-
pa. in Mercu.

summus rerū opifex Deus
huic quicquid id est, quod Mundum ap-
pellamus, ceterisq; rebus summam im-
posuisset manum, dicitur postremō ho-
minem ipsum finxisse, cuius causa cætera
erant comparata, eiq; vix in lucem edito,
in primis certas matrimonij leges præsi-
niisse, vt scilicet hæreret vir vxori suæ, es-

1 sentq; duo in carne vna. *b* Quibus verbis
indē alios concubitus exclusos fuisse ait,
c atque ita factum, vt quocunque tempo-
re multum inter legitimam adulterināq;
sobolem interfuerit. Sed neq; hæc Io. An-
dreæ sententia vera prorsus videtur, cū
ei repugnent Iustiniani verba, affirman-
tis non vno in loco, naturā inītio omnes
æquē liberos, æquē & legitimos produ-
xisse, nullamq; inter eos olim cognitam
differentiam, *d* Tum etiam, quia & in sa-
2 cris literis, veteres illos sanctissimos vi-
ros pluribus iungi mulieribus cōsueuis-
se ad sobolem suscipiendam legimus, *e*
quos cōtra diuinam institutionem id fe-

b Gene. c. 2.

c c. gaude-
mus, de di-
uort.

d d. s. natu-
ra. authen.
quib. mod.
nat. sui. & s. li-
ceat. auth.
quib. mo. le-
e c. 1. 32. q. 4.
& Gene. c. 29.
30. 34

A 5 cisse,

2 In l. 3. de
epicub.

b Gene. c. 34.
38. 39. & cap.
quomodo. 31.
q. 1.

cisse, nō est verisimile. Tertia igitur Bar-
toli extat opinio, *a* qui inquit, initio qui-
dem certos hominum coniūctionib. fines
à Deo positos, eoq; tempore verum id fu-
isse, quod Io. And. ait, Sed post primi pa-
rentis lapsum, humanamq; naturam cor-
ruptam, omnia dein immutata, nullamq;
ampliū vsque ad leges scriptas, inter
filios differentiam fuisse. Quam senten-
tiam ego valdē absurdam puto, quasi ve-
3 rō post hominem creatum, vsque dum
peccarit, longa fuerit intercapedo, & non
eodem ferē momento hęc omnia sint cō-
fecta, vt sacri interpretes tradidere. Quasi
etiam ante leges scriptas, post vetitum po-
mum degustatum, non plurima adulte-
rij & fornicationis exempla prodita repe-
riantur, vt aliās suprà ostendi. *b* Quærē-
dum est igitur inter has tam varias Do-
ctorum opiniones aliquid, quod omnem
extricet nodū, remq; hactenus perquā
obscuram valeat illustrare. Cuius rei gra-
tia, vt quæ in hac quæstione pugnantia
apparent, quæ sanē infinita sunt, concilie-
mus, necessarium existimo talem adhibe-
re distinctionem, Nempe vt aliter secun-
dum sacras literas, aliter secundum Iu-
risf. & Imp. nostros hanc controuersiam
decidendam dicamus. Mirum enim vi-
4 deri non debet, pleraque in legibus no-
stris

stris contineri, præsertim de rerum origine, quæ à diuinis traditionibus nonnihil abhorreant. *a* Nam omnia quæ de iure naturali à Iuriskon. nostris traduntur, vix vlla in re cum sacris literis possunt conuenire. Credimus nos olim incertis sedibus homines vagatos, nullis legibus vfos, omniaq; omnibus fuisse communia.

b Hæc res secundum sacrosancta dogmata, à veritate longè aliena deprehenditur.

c Dicimus nos iuregentium posteriore seruos, nullius actionis, iustæue obligationis participes, sed veluti pro mortuis habitos fuisse, *d* hoc apud sacræ legis historiam, longè aliter se habere certum est, quandoquidem & bona propria sibi ipsis acquisiuisse, sibi possedisse, *e* dominis suis quandoque ab intestato successisse, *f* & fortè in iudicio contra eos experiri potuisse, cōperimus. *g* Sic quoq; initio humani generis omnia omnib. ex voto successisse, ver æternum inter mortales viguisse, nullus armorum vsus fuisse creditur, docent tamen sacrosancta Biblia, duras admodum leges homini ipsi, cū primū ferè in lucem editus est, à Deo constitutas, *h* vt scilicet suis sibi laboribus victum quæreretur, nunc astu, nūc frigore laboraret, hæcq; perpetuò incom-

moda vitam illius comitarentur. Vnde in
vniuer-

a c. fin. §. his
ita. 6. dist.

b Soz. rubr.
de verb. obl.
Cast. l. ex hoc
iure, de iust.
& iur.

c Cardi. c. di
lectissimi. 12.
q. 1. Gemin.
c. ius nat. 1.
dist.

d Bartol. l. si
id quod de cō
di. ind. & l. ex
hoc iure. de
iust. & iur.

e Reg. 2. c. 9.
16. Gen. 47.

f Gen. c. 15.
g Iob. c. 31.
Alciat. l. paterfam. de verbor. signif.

h Gene. ca. 2.
in fin.

vniuersum, quod de prisca illa temporis felicitate, aureoq; seculo ab authoritatib. narratur, id si cum sacris literis conferas, inane prorsus, ridiculumq; esse animaduertas, nec vspiam hæc Iuris naturalis, aut gentium tempora, vnà cum Iuris ciuilibis origine *a*, in iisdem sacris literis aptè probari, Quocirca, & in presenti questione cum querimus, an initio inter legitimos & illegitimos vlla esset differentia, crediderim ego ex sacris literis respondendum, veram esse Io. Andreæ sententiã, cum matrimoniũ à summo Deo principio fuerit constitutũ, *b* inde & illegitimos à iustis filiis fuisse semper seclusos. Manifestum enim est, prohibuisse illũ, ne quisquam cum pluribus, quàm cum vnà haberet vxore cõmercium; *c* semperq; post illud tempus in stuprum, & adulterium grauitè fuisse ab eo animaduersum, *d* quod quãnam alia ratione potuit institui, nisi liberorum causã? vt intelligeremus, non ex quouis congressu filios esse suscipiendos. Accedit etiam quod & eo tempore nonnullos quidem filios ad successiõnem vocatos, alios verò omnino excludos legimus, *e* quod scilicet nõ omnes ex iustis nuptiis essent procreati, Et si fortasse contra hæc sanctorum viroꝝ exempla reperiantur, quibus cum pluribus

mu-

a Iuxta s. singulorum. in fi. Inst. de rer. diuis.

b c. i. de voto. in 6.

c c. gaudeamus. de diuor. c. quomo. 31. q. 1. d. Genes. c. 16. 39.

e Gene. c. 21. 25.

mulieribus fuit negocium, id ex graui aliqua & necessaria sanè causa his permiffum, diuino ita suadente afflatu, credendum est, ^a ex qua non ideo in cæteris idè feruatum, quis rectè possit argumentari.

^b Iam verò si rem crassiori Minerva velimus dijudicare, secundum scilicet Iurifconsultorum nostrorum tempora, qui nondum arcana sacrosanctæ legis nostræ hauserant Mytheria, quos deinde & recentiores Imper. in his vbi nullum veræ fidei nostræ versaretur periculum, facile secuti sunt, existimo sanè tunc verior rem esse contrariam opinionem, initio multis temporum spacijs, illegitimos filios nec cognitos fuisse, nec nominatos.

7 Crediderunt siquidem prisca illi homines, cùm totum hoc quod hodie cernimus, à Deo fabricatum est, simul & illi salutaria ferè omnia & felicia ab eo tributa, nec inter homines quicquam nisi relictum, honestum, & penè diuinum fuisse cõpertum, idq; aliquot annis se ita semper habuisse, paulatim verò cõpisse hominum naturam ad turpes cogitationes labi, & à natiua illa animi bonitate, ac simplicitate paulò declinare. Ita deinde leges fuisse repertas, quæ excrescentem hominum malitiam cohiberent, libidine temperarent, vt Greg. Pont. testatur c. Verum

^a c. gaudeamus. de diuort. c. recurat. ca. obijciuntur. 32.

q. 4.

^b Arg. c. quz propter. de reg. iuris.

^c In Prohe. Greg. Rex pacificus.

rum

a d. §. natu-
ra.

rum igitur est secundum hanc opinionē,
quod Iustin. ait a, naturam initio omnes
æquē liberos æquē & legitimos produ-
xisse, nec ante leges scriptas spurium quē-
piam fuisse repertum, sed non illa ratio-
ne, vt Accursius, Bar. & Malum. putarunt,
quòd eodem tempore promiscui essent
cōcubitus, permissumq; cum quauis mu-
liere congregi, sed quòd tunc homines
rationem tantum sequentes naturalem,
singuli suis contenti nuptijs viuebant.
Vnde & Sallust. Etiam tum vita hominū
sine cupiditate agitabatur, sua cuique sa-
tis placebant. Et in Lycurgo de Lacedæ-
monijs Plutarchus ait, hos olim tum na-
tura, tum moribus tantum ab fuisse ab ea
quæ postea secuta est, mulierum facilita-
te, vt omnino incredibile esset, aliquem a-
dulterio fuisse obnoxium, celebraturq;
illud Geradæ vetustissimi dictum, qui ro-
gatus ab hospite, quid apud eos adulteri
pateretur, Respōdit, nemo apud nos fuit
adulter. Hinc etiam carmen illud. *Vide-
runt primos argentea secula mœchos.* Sed
quid in re clara pluribus opus est ratio-
nibus, cū hoc exprimat Iustin. Donec
(inquit) b sola natura c hominibus san-
ciebat, legitimos omnes æquē produce-
bat. Cū primū verò ad libidinem di-
uertere, aliumq; cursum tenere cœpit, tūc
natu-

b d. §. natu-
ra.
c Quasi, nul-
lis adhuc vi-
tjs inquina-
ta.

natu-

naturales & illegitimos immiscuit, tunc
& leges scriptæ sunt, quæ his rebus mo-
dum constituerent. Apparet ergo initio
legitimum quenq; fuisse, quodd nemo ra-
tione tunc abutebatur, felixq; verè erat
ætas illa. Vt primùm dein labefactari cœ-
pit, delicta varia, luxus, & alia sunt intro-
ducta, illegitimorumq; & nomē cœpiti e-
mergere, Vnde constat ex Iurisc. & Impe-
rat. opinione, principio quidem legiti-
9 mos omnes extitisse, illegitimosq; primū
cum legibus scriptis prodijisse. Ex sacris
verò literis, semper ferè hanc cognitam
differentiam, & nondum iure scripto,
multis antè seculis, & re ipsa, & nomi-
ne, nonnullos iniustos liberos conspe-
ctos fuisse.

ILLEGITIMI QVI PRO-
priè olim dicerentur.

- 1 *Varij diuersarum gentium mores in cō-
trahendis nuptijs.*
- 2 *Matrim. aliquod verum, sed non ra-
tum.*
- 3 *Legitimi filij secundum patria consue-
tudinem vocantur.*
- 4 *Iustum matrimonium apud Romanos
quale esset.*

3 Cum

- 5 *Cum exteris non erat ius connubij.*
 6 *Roma quomodo hodie communis patria dicatur.*

CAP. III.



V M primùm igitur lex certa hominum coniunctionibus est constituta, siue ea à summo Deo, siue à mortalib. fuerit accepta, tunc statim illegitimi ij omnes appellari cœpti sunt, qui contra tale legis præscriptum in lucem essent suscepti, vt nomen ipsum satis demonstrat, Cuiusmodi tamen esset hæc lex ipsa, non puto cōmodè literis mandari posse, cū ex varijs diuersarum gentium & nationū moribus, ijdem non apud omnes æquè legitimi aut illegitimi semper habiti fuerint. Legimus Scythas, Agathyrsos, Massagetas, & plurimos qui ad Meridiē spectant, communes vxores habuisse, legitimūq; apud eos matrimonium illud existimatum: Alios, vt Garamantas, eos tantū iustos filios censuisse, qui formæ similitudine parentem referrent, vt ait Mela. Quosdam, vti Arabes, vnā omnibus consanguineis vxorem esse voluisse, cæteros qui non eodem ex genere essent nati,

nati, adulterinos creditos fuisse, Persas vero, Medos, Parthos, id maximè solenne, & iustum connubiū habuisse, quod cum sanguine coniunctis, sororibus, matribus, & alijs consanguineis esset contrarium, Vnde illud,

-Gentes tamen esse feruntur,

In quibus & nato genitrix, & nata parenti

Iungitur, ut pietas geminato crescat amore.

Rursus alias mulieres apud Indos, eos ritè sibi copulasse, quoscunq; prior iussisset maritus, cum ceteris nefariū extitisse concubitum. Scribit quoque Plutarchus in Solone, cauissè eum ut vxor ex mariti necessarijs deligeret, cum quo rem haberet, atque id quod nasceretur, non alienum esset. Aliter tamen Lacedæmones obseruasse, idem in Lycurgo author est. Ut ex his colligamus certam non posse tradi in hac regulam, cum eadem viuendi ratio non vbique probetur, & quod sanctum ac iustum apud Italos censetur, id ut impium maximè vel Germani, vel Aethiopes vel Britanni detestètur. Nam nec Cimoni turpe fuit Atheniensium summo viro, sororem germanam habere in matrimonio. Quippe cum ciues eius eodem vterentur instituto, ut Probus refert, ^a

B

Poruitq;

^a In Prohe.
& in Cimo.

a c. quanto,
de diuort.

Potuitq; illud verum esse apud eos coniugium, licet ratum non sit. *a* Nec enim
3 eadem omnibus sunt honesta & turpia,
sed id quilibet rectum putat tantum, quod
patriæ moribus conuenit. Tales igitur &
legitimi apud exteros populos habiti fue-
re, qui scilicet secundum mores, ritusq;
ab ijs approbatos geniti essent, illegitimi,
quorum natales à patriæ institutis abhor-
rerent. Esset verò longum nimis, si singu-
larum ciuitatum, vt modò dicebamus,
in hac re mores essent recensendi, quin su-
peruacaneum potius: cùm de filijs tantum
Iure Roman. illegitimis nobis sit tractan-
4 dum. Propterea Barbarorum nunc ritib,
omissis apud Romanos constat, eos solum
veros filios appellatos, qui ex matrimo-
nio concepti essent. *b* Iustum autem ma-
trimonium inter ciues tantum Romanos
erat, *c* legitimæq; illæ demum nuptiæ ha-
bebantur, cùm Romanus Romanâ vtrius-
que accedente consensu duxisset vxorem,
vt Caius in Institutionibus scriptum re-
5 liquit. *d* Quòd si imparem quis sibi adiū-
xisset, veluti si Romanus cum peregrina,
aut Latini nominis, aut externa alia mu-
liere coiisset, nullum ius nuptiarum in-
ter eos erat, natiq; liberi, vt minùs iusti, *e*
sub patris iure & familia non censeban-
tur, sed matrem sequebantur. Cic. in To-
pic. Si

b Inst. de
pat. pot.

c Inst. de
nupt. in prin.

d. tit. de ma-
tri.

e l. diuus. de
capt. & postl.

pic. Si mulier, inquit, cūm fuiſſet nupta cum eo, cum quo connubium non eſſet, nuncium remiſit, quoniam qui nati ſunt, patrem non ſequuntur, pro liberis manere nihil oportet. Tit. Liu. lib. 43. Alia, inquit, noui generis hominum ex Hiſpania legatio venit ex militibus Romanis, & ex Hiſpanis mulieribus, cum quibus cōnubium non eſſet, natos ſe memorantes ſupra 4. millia hominum, orabant, vt ſibi oppidum, in quo habitaret, daretur. Senatus decreuit latinam eam coloniam eſſe, Libertinorumq; appellari. Quin capitale hoc olim apud eos fuiſſe Theodoſij teſtatur conſtitutio. a Hinc legimus ſæpè ius ciuitatis Romanæ aliquibus populis fuiſſe conſeſſum, vt cum illis rata eſſent & legitima cōnubij vincula. Campanis enim olim pro magno munere datū ſcimus, vt Romanas ducere liceret vxores, natiq; liberi iuſti hæredes forent, vt apud Liuium extat. Idem & Nouocomēſibus à Cæſare, Trāſpadanis à Pomp. Strabone, alijsq; paulatim populis procedente tempore à principibus permiſſum, Plutarchus, Tacitus, Suetonius referunt. Aſt cūm deinde cæteri populo Romano ſubiecti, idem ius ciuitatis quotidie ſummis ſtudijs efflagitarent, vt omnium votis gratificaretur Antoninus, cōſtituit tandem,

B 2

vt qui-

a l. r. de nup.
gentil. in c.
Theod.

- 6 vt quicunque in orbe Romano esset, ciuis haberetur *a*, quo factum est, vt connubij ius, quod angustissimis principio finibus concludebatur, cœperit omnibus ferè nationibus esse commune, cùm eorum omnium qui Pop. Romano parerent, Roma communis patria sit effecta. *b* Disti sunt igitur legitimi, qui ex matrimonio inter ciues Romanos inito susciperentur; Vnde, & quinquam illegitimi dicerentur, facîle vnicuiq; constare potest *c*.
- a* l. in orbe. de stat. hom. Auth. vt libe. de cat. s. fin. Alciat. lib. Disp. 2. ca. 21.
- b* l. Roma. ad Municip.
- c* Arg. l. i. de his qui sui sunt.

M A T R I M O N I V M Q V O

modo olim contraheretur, vt
ex eo legitimi existerent filij.

- 1 *Vxores olim apud Rom. triplicis generis.*
- 2 *Quæ materfam. diceretur, & de matrimonio per cœmptionem.*
- 3 *Varyritus in ducenda vxore.*
- 4 *Auspices in nuptys, & Dynuptiales, nume. 5.*
- 5 *An si quid ex veteri ritu omissum esset, iustum id matrimonium haberetur, plura in vtrunque partem afferuntur.*

C A P. I I I I.

NON



ON satis tamē olim erat,
ad verum matrimonij fœ-
dus, Romanum ciuem, Ro-
manam sibi fœminam ad-
iunxisse. Sed adhibendi
quidam erant ritus, solen-

nesq; ceremoniæ, quibus omissis, veluti
neglecta religione, coniugium non cense-
batur, nec ex ciuium Rom. instituto ce-
lebratum. *a* Varia autem hæc olim erant:

a Alex. Dies.
Gen. li. 2. ca. 5.

tam quæ in sponsalibus, quàm quæ in nū-
ptijs peragendis, iungendaq; viro vxore,

1 solebant obseruari. Nam & tribus mo-
dis vxor olim habebatur, vt tradit Boë-

tius, *b* farre, vsu, coëmptione. Confar-
reatio solis Pontificibus cōueniebat, cū
in ea far adhiberetur, quod sacrificijs a-
ptissimū esse existimabatur, vnde & hæc
matrimonia sacra nuncupabant, auctore

b In Topic.
Cic.

Alicarn. *c* Quæ autem farre vel vsu mu-
lier marito copulata esset, ea vxor tantū
dicebatur. Ast quæ per coëmptionem in
manum viri conuenisset, hæc præter vxo-
ris nomen, mater quoque familiās voca-

c lib. 2. Anti-
quit.

2 batur. Coëmptio verò certo more pera-
gebatur, nam sese coëmendo inuicem in-
terrogabant, vir ita, an sibi mulier, ma-
ter familiās esse vellet, illa respondebat
velle: Mulier, an sibi paterfam. vir esse
vellet, ille velle respondebat. Itaq; mulier

B 3 in ma-

in manum viri conueniebat, & vocaban-
tur hęc nuptię per coëmptionem: ad quod
alludit Virgilius eo carmine:

*Tetq; sibi generum Tethys emat omnibus
vndis.*

a l. Si vxor,
de adult. vbi
Budæ.

b Pro L. Flac.
pro Muren. in
Top.

c Plutar. Ro-
digin. Budæ.
Tiraq. de le-
gib. connub.

d l. penu. §.
fi. de donat.
inter vfr. &
vxorem.

Forteq; hęc olim iusta vxor dicta est. a Cu-
ius ritus meminit & Cic. pluribus in lo-
cis. b Multa autem præter hęc solennia in
omnibus nuptijs seruari mos erat, quæ e-
go in præsentī referenda non duxi, tum
quod eadē deinde antiquata fuere, tum
quod ab historicis, & his qui variarū re-
rum commentarios scripserunt, hæc co-
piofissimè tradita extant, c nimiumq; tri-
ta iam & vulgata esse cœperunt. Quemad-
modum vt dum sponsalia inirētur, pro-
prium sponsi aut sponsæ nomen ne expri-
meretur, sed vir Caius, virgo Caia dice-
retur: mulier dum mariti domum intra-
ret, ne pauimentum pedibus attingeret,
colum cum fuso secum ferret, Talasij no-
men inuocaretur, nuces spargerentur, &
similia, inter quæ præcipuum id fuisse le-
gimus, quod memorat Scauo. d vt aqua
& ignis in nuptijs sanciedis interesset. A-
deoq; superstitiosa olim erāt hæc omnia,
vt malè is audiret, qui talia matrimonij
auspicia non ritè seruasset, Nam nec mē-
se Maio rectè nuptias confici potuisse, nec
diebus festis id virginibus licuisse, Plutar-
chus

chus in Problem, author est, nescioq; an
si quid horum omissum esset, filij tunc té-
poris iusti haberentur, quasi ex inauspi-
cato matrimonio editi, siquidem scimus
tunc auspices adscitos, qui pro nuptijs
4 auspiciū caperent, ijsq; celebrādis præ-
essent, vt Valla scribit, *a* Vnde Cicero, *b*
Nihil ferè quondam maioris rei, nisi au-
spicato, ne priuatim quidem gerebatur,
quod etiam nunc nuptiarū auspices de-
clarant, & Valerius Maximus. *c* Apud an-
tiquos non solū publicè, sed etiam pri-
uatim nihil gerebatur, nisi auspicio prius
sumpto, quo ex more nuptijs etiamnum
Auspices interponuntur, & Plautus:

Argentum si quis dederit, vt ego suspicor,

Vltro ibit nuptum, non manebit auspices.

Hinc etiam nuptiales quinque Dij dicti,
quos in connubijs ex ritu inuocabant,
vt Plutarchus refert, & Gyraldus latius
in diuinis suis de Dijs gentium commē-
tarijs. *d* Ex quibus quidem, in suspicio-
nem aliquam ducor, cum videam veteres
illos aded religionis, & ceremoniarū fu-
isse cultores, vt si hæc nuptiarum solen-
nia seruata non essent, ea non vsquequa-
iusta connubia crederentur. *e* Sic enim &
Catullus de his loquens, & Hymenæo
ait:

Nullaquit sine te domus

B 4

Libe-

a lib. 6.
b lib. 1. de Di-
uinat.

c lib. 2. ca. 1.

d lib. 3. cap.
vlt.

e facit d. l.
pen. §. fin. de
dot. intervir.
& vxor.

Liberos dare, nec parens

Stirpe dicier. Et Claudius:

*Hunc musa genitum, legit Cytherea, du-
cemq;*

Præfecit thalamis, nullum iunxisse cubile

Hoc sine, nec primas fas est attollere iadas.

Et Ovidius:

*Vota viri captant, qui iam captanda pu-
tabant,*

Quos faciet iustos ignis & unda viros.

Videmus quoque Græcos, eos qui ex oc-
culto congressu oriuntur, propriè illegi-
timos vocare, nempe σκώτιους, qualis
Theseus fuisse perhibetur. Quid verò a-
liud est furtiua cōiunctio, nisi vbi patrius

a Bart. l. 2. C. ritus seruatus non est? a Id quoque non
de his qui ex leui est argumēto, quòd hodie hæc omnis
pub. rat. lib. nuptiarum celebritas abrogata fuit, de-
10. & l. fin. de claratumq; legitimum id dici matrimo-
rit. nupt. nium, quamuis in eo aliquid ex ijs desit,

b l. Si donat. b quasi antea, si quid neglectum esset, ni-
C. de nupt. hil validum, aut rectè factum censeretur.
c l. 1. §. fin. de Scio tamen hæc nimis scrupulosa fortè
vent. in spi. videri posse, præsertim Iurisconsultis no-
Bart. l. fi. §. 1. stris, qui nolunt actum vllum vitari, vbi
C. de iure de- lib. l. 2. §. illi perficiendo, leuis tantum aliqua solē-
lib. l. 2. §. prius. de nitas desideretur, & quales hæ, quæ olim
vulg. & pup. in nuptijs adhibebatur, facile videri pos-
sunt. Propterea & ego subsisto, extantq;
pro

b l. Si donat.
C. de nupt.
c l. 1. §. fin. de
vent. in spi.
Bart. l. fi. §. 1.
C. de iure de-
lib. l. 2. §.
prius. de
vulg. & pup.

pro hac parte & veterum autoritates.
Nam Lucanus de Martia & Cæsare ita in-
quit: a

a lib. 2.

*Fœdera sola tamen, vanaq, carentia pœpa,
Iura placent, sacrisq, Deos admittere te-
stes.*

Et paulò post,

*Pignora nulla domus, nulli coire propin-
qui,*

Iunguntur taciti, contētiq, auspice Bruto.

Et Demea apud Terentium *b* iubet Æschini filij nuptias absque Hymenæo, fa-
cibus, & vilo apparatu confici, quæ si ne-
cessaria fuissent, credendum non est, pa-
trem omittere voluisse, quamuisq, id A-
thenis actum fingatur: ijdem tamen ritus
videntur, qui & apud Romanos seruabā-
tur, cū & omne ius tam scriptū, quā
non scriptum à Græcis principio sumptū
fuerit. c Inquit verò Æschinus: d

c §. & non in
elegant. Infr. de iur.
nat. gent.
d Actus.
Scena 7. in
Adel.

Occidunt me quidem, dum nimis san-
ctas nuptias student facere, in apparando
totum consumunt diem. D E M. Quid
igitur Æschine? Æ S C H. Hem pater mi-
hi hūc eras? D E M. Tuus hercle verò &
animo & natura pater, qui te amat plus,
quā hosce oculos: sed cur non domum
uxorem accerfis? Æ S C H. Cupio, ve-
rū hoc mihi mora est, tibicina & Hy-

B 5 menæum

menæum qui cantent? DEM. Ehò vin^o
tu huic seni auscultare? ÆSCH. Quid?
DEM. Miſſa hæc face, Hymenæum, tur-
bam, lampadas, tibicinas, atque hanc in
horto maceriem iube dirui quantum po-
tes, huc transfer, vnam fac domum, tra-
duc & matrem, & familiam omnem ad
nos. ÆSCH. placet, &c.

QVÆNAM HODIE AD VERVM
Matrimonium, Iure ciuili, aut Pon-
tif. requirantur.

- 1 *An iure ciuili, in matrimonio consensus
verbis expreſſus requiratur, aut ta-
citus ſufficiat.*
- 2 *Iure Pontif. quæ ſolemnia in nuptijs ad-
hibeantur.*
- 3 *An omnia ſint omninè neceſſaria.*
- 4 *Differentia in dijudicando matrimonio
inter Ius ciuile & Pontif.*
- 5 *Cur Iure Canon. expreſſa magis verba
in nuptijs, quàm Iure ciuili requirã-
tur.*
- 6 *Matrimonium clandestinum, verè quã-
doq; eſt matrimonium.*
- 7 *Nati ex clandestinis nuptijs, an ſint le-
gitimi.*
- 8 *Clandestinum matrimoniũ hodie quod
dicatur.*

CAP.

C. A. P. V.



Bolita deinde ea omnia
vetusta solennia fuere, le-
gibusq; nouis introducū,
vt matrimoniū solo coe-
untium consensu perfece-
retur, idq; satis esset ad le-

gitimam sobolem comparandam *a* pau-
cis exceptis casibus, vbi instrumenta do-
talia sunt necessaria, *b* quem tamen con-
sensum, vt manifestus esset, verbis expri-
mi lex iussit. *c* Aliter enim ad mulierem,
vt vxorē, aliter vt ad concubinam accede-
dum est, Siquidem cum hac nobis omnis
vitæ consortiū, omnia diuina, humanaq;
iura communia sunt futura, *d* cum illa
quicquid intercedit, plerunque volupta-
tis gratia potius fieri intelligitur. Nō ne-

Igo tamen, & absque verbis matrimoniū
iure ciuili iniri posse, dummodo exte-
rior aliquo actu aut euidenti quopiam in-
dicio, ceteris significetur, cum ea nos v-
xorio animo versari, *e* & ideo qui in re-
bus veneris cum muliere deprehensus est,
ita satis crimen excusare poterit, si eam se
veluti vxorem, non vt amicam cognouit.
se asserat, idq; aliqua probabili nitatur
coniectura, *f* quæ quidem cum ex perso-
narum æqualitate, conditione, tum verò

ex mu-

a l. si dona-
tionum. C. de
nupt.

b §. quia ve-
rò leg. i. Au-
then. vt lic.
matr. & au-
cum glos.

c Glos. l. cum
notissimi. ver.
solam. C. de
prescrip. 30.
ann.

d l. i. de ritu
nupt.

e l. in libe-
ra, cum glos.
de ritu nupt.

f Bald. c. i. §.
iniuria. de pa-
ce iur. nu. 39.
& in l. i. C. de
confess. nu. 33.

a l. donat, de
donat. vbi l.
mol.

b cap. 19.

ex mutua illa consuetudine, quæ inter eos
intercedit, facile colligi potest, *a* quod &
infra agemus. *b* Sed hæc Iure ciuili. Ius

verò Pontificium aliud circa hæc statuit :

² exigit enim solennia multa in contrahē-
dis nuptijs, præter eorum consensum, qui
iungi volunt, veluti vt à parentibus puel-
læ petantur, honestè dotentur, Paranymp-
hi nuptijs adsint, in templo à sacerdote

c cap. 1. 30. q.
5.

lustrantur, preces summo Deo nuncupē-
tur, & huiusmodi quædam, *c* quæ de sã-
cræ veteris legis ritibus sumpta esse vidē-

d Tob. cap. 7.
8. 10.

³ tur, *d* quarum tamē nonnulla facile qui-
dem omitti possunt, cùm honestatis tantū
cuiusdam causã requirantur, quale illud
est, vt parētes filias suas viro despondeāt,

e cap. nostra-
tes. in fi. cum
gl. 30. q. 5.

ijsq; æquam dotem constituent, *e* alia ve-
rò si adhibita non sint, non quidem ma-
trimonium ipsum vitiant, sed magni eos
qui hæc solēnia spreuerint, criminis reos

f Host. in
sum. de clan-
dest. §. quam
pœnam. &
Abb. cap. 1.
cod. tit.

reddunt. *f* Vnde & ius Pont. has deinde
non nuptias, sed clandestina vocat ma-
trimonia, mulieremq; sic priuatim ductã,

g cap. omni-
bus, §. 1. 34. di-
stin. & Cardi.
in §. is qui.
ead. dist.
h d. l. in libe-
rã, d. l. donat.

⁴ oritur quoque summa inter Ius ciuile &
Pont. differentia. Nam Iure ciu. qui cum
ingenua & sibi æquali muliere consuetu-
dinem habuerit, is præsumetur matrimo-
nij causa ita cum illa versatus esse, vt mo-
dò diximus. *b* Ast ius Pontif. nisi præsen-
tibus

ribus testibus; alijsq; ritibus seruatis, palam de vtriusque consensu initio constitit, eam coniunctionem secutam, adulterium potius seu stuprum, quam matrimonium interpretatur. *a* Vult enim vtriusque coeuntis voluntatem omnino manifestam, verbisq; expressam esse. *b* Quod tamen non ideo factum est, quasi consensus tacitus, ad verum matrimonium conficiendum, sicuti & expressus idoneus non sit, nam & solo consensu hoc iure constat matrimonium. *c* Sed lex Pontif. quæ cuiusque salutem præ oculis semper habet,, *d* vt periculis omnibus occurrat, in quæ naturæ nostræ imbecillitas labi posset, illam partem quæ vnicuique tutior esse possit, semper amplectitur. *e* Proptereaq; vbi verba non sunt expressa, cum dubia ea sit cõiunctio, alteriusq; mutata voluntate, fraus facile committi, & dirimi matrimonium posset, *f* lex ad turpem omnem suspicionem excludendam, tum etiam ne quis iudici queat imponere, voluit consensum hunc palam significari. *g* Quæ res quoad matrimonij vim, Deiq; iudiciũ, minus erat necessaria, cum is satis intima cordis nostri norit penetralia, intelligatq; qua mente & consilio à nobis cuncta gerantur. *h* Propterea si quærat aliquis, an matrimonium sic clam cõtractum,

a Gloss. c. 1.
30. q. 5. & in e.
illud. ver. vxor
rem, de præsumpt.
b cap. tua, de
spousalib.

c cap. sufficiat. 27. q. 2. c.
cum locum.
de spons.
d cap. significasti. 2. de
homic.

e Gloss. d. c. 2.
liter. 30. q. 5.

f cap. si quis.
ead. quæst.

g Præpos.
Rub. de clandest.
dest. de sp.

h cap. tua. c. 1.
gl. de spons.

6 tractum, bona tamen coniugij fide matrimonium verè sit: Respondendum est, id proculdubiò reipsa matrimonium esse, ex quo matrimonij causa vterque con-

a d.c. si quis.
Card. Cal. Pre-
pos. Rubr. de
cland. desp.
Dec. conf. 231.
nu. 6.

sentit, a ecclesia tamen id ita interim non probat, quòd illi iusta solennia defuere. Intelligimus ergo, hæc non perficere ma-

trimonium, sed potiùs declarare. Quapropter si hi, qui sic clàm initio vt coniuges simul coierunt, rem deinde alijs, vt se-

se habeat, detexerint, ij pòst non vt fornicatores, sed veri coniuges etiam antea cto tempore fuisse in foro Pontif. iudicatur,

b cap. 2. de
cland. desp.

b cùm & antea vir ac mulier quoad affectum, rectè vxor & maritus appellari pos-

7 sent, c quin & alijs quandoq; modis contingit, furtiuum initio concubitum, pòst iustum connubium censerì, d quos suo

e cap. omni-
bus. §. 1. 34.
dist.

d c. illud. de
præsumpt. c.
is qui fidem,
de spòs. Alex.

e cap. 10.
f cap. fin. §. si
quis verò. eo.

tit.

g Abb. c. la-
tor. qui fil.

h c. ecclesia. de
const. nu. 44.

Alciat. reg. 2.
præsump. 5.

loco commodiùs referemus. e Hinc ergo

sequitur, vt nec filij nati ex hoc clandestino coniugio illegitimi habeantur, præter-

quàm si intra gradus prohibitos fuerint concepti, f legis enim illa præsumptio, vt

vbi solennia omnia adhibita nō sunt, fornicatio potiùs talis sit censenda, in ipso

furtim coeuntium odium, tantum recepta est, quæ non ideo legitimos filiorum

natales vlla in parte lædit. g Sed tutiùs

multò erit, morem ab ecclesia in nubendo constitutū obseruare, vt parentes quo-

uis

uis tempore, & suæ ipsorum famæ, & liberorum suorum consulant. Si tamen alia esset alicuius ciuitatis cōsuetudo, quæ aliquid ex his quæ ab ecclesia requiruntur, soleat omittere, non crederem eum nota dignum, qui patriæ institutum sequeretur, & cūm traditum sit, ea tantum claudestina matrimonia dici, quæ præter morem, ritumq; patrium contracta sunt. *b*

8 Idcircoq; nec hodie ampliùs publica illa in ecclesijs denunciatio propositis edictis videtur necessaria, & cūm satis sic conuocatis amicis hæc solennia peragere, qui mos vbique ferè, sed maximè in Italia adhuc viget, vt Doctores multi attestantur. *d* Quoniam tamen in hac re, magni nominis Ruinum, in responsis suis variasse legimus, e de ea latiùs infrà agendum referuabimus. *f*

DE VARIIS CAUSIS matrimonium impedientibus.

- 1 Non licet eodem tempore plures uxores habere, & qua sit ratio.
- 2 Cur inter propinquos matrimonium prohibeatur.
- 3 Inter ascēdentes & descendentes non cōsistit matrimonium.

4 Inter

a Sozin. Iun. conf. 86. col. pen. & fi. in 2.
b Bart. l. 2. C. de his qui ex pub. rat. li. 10. Abb. c. fin. de claud. despō. num. 9.
c De qua in c. fi. de claud. despon.
d Ioan. Lup. in tract. de matr. & le. in 2. par. princi. Doct. & præp. c. fi. de claud. despō.
e Ruin. consil. 14. num. 10 in 3. & idem contra, in cōsil. 51. num. 15. vol. 5.
f cap. 9.

- 4 *Inter transuersales quando permittatur.*
- 5 *Apud Hebraeos cur fratris mortui uxorem ducere liceret.*
- 6 *Iure civili intra quem gradum nuptiae probentur.*
- 7 *Quid ius Canonicum statuatur, & cui magis standum sit.*
- 8 *De cognatione spiritali.*
- 9 *De cognatione legali, An ex his matrimonium impediatur.*

C A P. V I.



QUOD modò diximus, ad legitimorū filiorum procreationem, satis esse, virū & uxorem inter se matrimonij causa cōsentire, hoc tamen non vsquequaque, sed moderatè sanè intelligèdum est. Sunt enim certæ personæ exceptæ, cum quibus non nuptias contrahimus, & quasi limites quidā præfixi, quos in nubendo transilire omninò prohibemur. Nec enim quod antea de pluribus gentib. & nationibus retulimus, apud quas sine delectu nunc filij matribus, nunc patres neptibus, ipsiq; inter se fratres & sorores, atq; vni plures quandoque miscebantur, huiusmodi

iusmodi monstra, & portenta potius, Ro-
 mani in sanctissimas suas leges recepere:
 quin certis ordinibus distinctis, & gradi-
 bus quibusdam constitutis, hoc illis præ-
 ceteris fuit antiquissimum, ne belluarū
 more temerè & fortuito ad tam verenda
 I matrimonij sacra irrueremus. a Principio
 igitur illud satis constat, eum qui ritè
 vni mulieri iunctus est, non posse eodem
 tempore & iustam cum alia fœmina ha-
 bere consuetudinem, b huiusmodi enim
 hominem vt fœdissimum, etiam Præto-
 res in edicto infamia notauerūt. c Siqui-
 dem barbarorum potius mos ille est, vt
 inquit Cic. in Ver. Solere aiunt barbaros
 reges, Persarum ac Syrorum plures vxo-
 res habere. & Tacit. Soli, inquit, Germa-
 ni ex barbaris omnibus, singuli singulis
 iunguntur vxoribus. Et licet apud Rom.
 olim Valentinianus Cæsar duarum simul
 vxorum coniugium permisisset, Iulius e-
 tiam Cæsar liberorum quærendorū cau-
 sa, vt quot quisque vellet vxores ducere,
 legem ferre constituisset, d quod & Socra-
 tem, & Demetrium, & Euripidē, & alios
 fecitasse aiunt, e fuerunt tamen hæc po-
 steriorem legibus meritò abrogata, f
 summaq; in eos qui secus facerent, pœna
 constituta. g Nam cum & illi qui pluriū
 fœminarum commercia appetunt, non
 C leue

a cap. nuptia-
 rum. 27. q. 5.

b l. 2. C. de in-
 cest. nupt. l.
 eum qui. C.
 de adulter.
 c l. 1. in fin. l.
 quid ergo, de
 his qui not.
 infam.

d Suet. in Cæ-
 sa. cap. 52.
 e Tyraq. de le-
 gibus Cōnub.
 pag. 55. 59.
 f l. nemo. 1.
 C. de Iudæ. l.
 eum qui. C.
 de adult.
 g Alex. conf.
 105. in 7. Rom.
 conf. 31.

leue incontinentiæ & libidinis suæ præbeant documentum, cū legamus antiquitus, quæ vno contentæ matrimonio fuerant, coronæ pudicitæ ornatas, ob id scilicet quodd existimabant, eam quæ plures viros experiretur, ab intemperantia & lasciuia non abesse. Tum verò non dubium id est, eam ex nuptijs inter maritū & coniugem necessitudinem conciliari debere, qua nulla arctior possit existere, quippe quæ non corpora tantum, sed & animi affectus, gaudia, dolores, voluptates, perturbationesq; communes reddat, mutuoq; in omnibus officio, & volūtate eos deuinciat. *a* Quodd si aliquis hæc ipsa nō vni tantum, sed pluribus mulierib. voluerit impartire, id profectò veræ & integræ amicitæ ius videtur peruertere, quæ cū duorum vinculo perfectè solidetur, non in plures distrahenda, sed duorum tantummodò animorum iugo vincienda, perpetuoq; ita est retinenda, *b* quam rem & multis alijs rationibus, multi maximi & clarissimi viri comprobauere. *c* Quibus non obstant contraria exempla sanctorum virorum, Iacobi, Abrahami, Lamec, qui plures vxores leguntur habuisse, nam vt Innocentius Pont. ait, *d* cū illis ita diuino afflatu suadente liceat, nostrum non est rem tam arcanam & sacram

a l. i. de rit. nupt. l. aduersus. C. de crim. exp. hær.

b Arist. ethic. co. 3. c. 5.
c Lactan. li. 3. c. 21. Laërt. in Zeno. Arist. polit. 2. c. 1. 2. Card. c. dilectissimis. 12. q. 1. nu. 9. d. cap. gaudeamus, de diuort. ver. nec vili.

sacram

sacram communibus regulis aut exemplis conferre, *a* quod & suprà attigimus. *a* cap. duæ sunt. 19. q. 2.

a Fuerunt præterea & inter propinquos, qui maxima essent inter se sanguinis coniunctione deuincti, coniugia prohibita, An ob id fortasse, quòd naturalis nescio quid verecundiæ nobis innatum est, qua huiusmodi sanguinis commixtionem in coniunctis abhorremus? An quòd nuptijs necessitudines augeri debent, & per eas plurimorum nobis societatem & cõiunctionem adiungere? *b* An quòd mulieres *b* c. 1. 35. q. 5 propter imbecillitatem, multorum ope & auxilio egentes, propinquis idcirco nubere noluerunt, vt si qua à suis viris iniuria afficerentur, cognati opem ferrent, *g* quod Plutarchus tradit? Illud quidẽ certum est, inter ascendentes & descendẽtes iustum matrimonium tam ciuili quàm Pontificio iure non posse consistere, *c* *c* l. nuptiæ, cum gloss. de rit. nup. quod cùm & olim apud veteres diu obseruatum fuisset, vir quidã deinde sanè pauper, cæterum bonus, & in primis popularibus acceptus, neptem, cui ampla dos fuerat relicta, primus in matrimonium duxit, qua de re à multis accusatus, cùm & idem multitudinis iudicio absolutus fuisset, plebiscitum deinde factũ est, vt in duenda vxore, vsq; ad neptes descendere liceret, superior necessitudo prohiberetur.

C 2 Hodie

a Plutar. in
Problem.
b Host. in
sum. de conf.
& affin. *g.* itē
quaritur.
c *g.* affinita-
tis. *g.* socrum.
Inst. de nupt.

a Hodie tamen vsque in infinitum hu-
iusmodi nuptiæ vetitæ sunt, *b* quod & in
ijs qui parentum filiorumue loco habentur,
qualis est nouerca & nurus, iure opti-
mo procedit, *c* tamen si Antoninum Ca-
racallam legamus, Iuliam nouercam vxore
duxisse, causatus, Principi quodcun-
que liberet, impunè licere. Inter eos verò
qui ex transuerso nobis iunguntur late-
re, licet non in infinitum, sunt tamen &

d Suet. in
Claud. ca. 26.

4 vsq; ad certum gradum vetita connubia,
quod quidem variè apud veteres obser-
uatum est, fratris enim filiam ducere le-
gibus antea prohibebatur, sed vbi Clau-
dius Cæsar *d* rem desuetam vsurpans, Agrippinam, quam maximè deperiebat, si-
bi vxorem desponsauit, idem passim cæ-
teri deinde Principes licere voluerunt,
quod tamen deinde à Nerva fuit seuera
constitutione prohibitum, *e* hodieq; ser-
uatur. *f* Fratres etiam defuncti vxori, aut
vxoris defuncti sorori copulari antea li-
cebat. *g* Cæcilius enim Metellus vxore
defuncta, illius sorori nupsit. & L. Crass. ex
defuncti fratris vxore filios suscepit, quod
Hebræis lege veteri expressè erat præce-
ptum, vt scilicet fratris, qui sine prole dis-
cessisset, semen suscitaretur. *h* Hodie &
hoc vtroque iure est abrogatum. *i* Il-
lud enim quod ijs prisca lege sub verbo-
rum

e Dion. in vi-
ta Nerva.
f *g.* fratris. In-
stit. de nupt.
g l. i. C. de
incest. nupt.
in C. Theod.
h Deuter. 25.
Luc. 20.
i c. si quis de-
sponsauerit.
27. q. 2. c. si de
diuort. l. tan-
quam. C. de
inc. nupt. in
C. Theod.

rum inuolueris iussum fuerat, apertè de-
 inde, quid id sibi vellet, declaratum est. ^{a c. olim. 28.}
 5 Præterea Hebræi ipsi, vt tradit August. ^{q. 1.} ^{b lib. 11. de}
 hoc maximè curabant, ne propinquit-
 as nouis propaginum ordinibus se sensim
 dirimēs, quasi euanesceret, ideoq; cogna-
 tionem antea cœptā, rursus matrimonij
 vinculo colligabant, quodāmodò fugien-
 tē reuocabant, vt in vna familia vel tribu
 opes in perpetuum permanerent, Moyse
 ita dicente, ^{c Num. 36.} Omnes viri ducant vxores,
 de tribu & cognatione sua, & cunctæ fœ-
 minæ de eadem tribu maritos accipiant,
 vt hæreditas permanceat in familijs. Cùm
 enim in bonis, quæ in vnamquamque tri-
 bum fuerant æqualiter distributa, ^{d Num. 26.} ^{e Num. 27.} &
 fœminæ ab intestato succedere possent,
 curabant idcirco vt in propria familia nu-
 berent, ne bona in diuersam tribum per-
 uenirent, possessioq; antea rectè diuisa
 conturbaretur, alienæq; familiæ locuple-
 tiores redderentur. ^{f Ruth. 4.} ^{Tho. 7.} Sed hæc iam desue-
 ta & oblitterata sunt. Diuersæ enim pror-
 6 fus tam ciuili quàm Pont. iure connubijs
 hodie leges sunt præfixitæ, siquidem ius
 ciuile quasunque intra tertium cogna-
 tionis gradum cōtractas nuptias damnat,
 in quarto & reliquis (dum tamen de ijs
 personis non agatur, quæ parentum loco
 habentur ^g) approbat & admittit. ^h Sic
 C 3 enim

^g s. item ami-
 ram. cum gl.
 Inst. de nupt.
^h s. duorum.
 Inst. eo. l. ne-
 mini. C. eod.

enim Brutus Portiam Sobrinam & Scipio Nasica Sobrini Africani maiorem filiam sibi desponsasse fertur, quod & unicuique licebat. Iure verò Canon. & olim variatum fuit. Fabianus enim quartum affinitatis gradū interdixerat, *a* postmodum Iulius non quarto contentus, rem vsque ad septimum perduxerat, *b* quod & ipsum Gregorius comprobat. *c* Visum tamē deinde nimis hoc seuerum est, cū nemo ferē connubiū in propria posset ciuitate reperire, & idcirco Innocent. III. vt in secundo affinitatis genere nuptias admisit, ita quartum consanguinitatis & cognationis gradū exclusit, quod & hodie seruatur, estq; plurimū in vsu. *d* Illud quidem omnibus notissimū est, non eodem modo gradus Iure ciuili & *7* Cano. dinumerari, cū ius ciuile quo ad tutelas, hæreditates, successiones, eos recenset. Ius verò Pont. ratione matrimonij, & coniunctione, de ijs agat, vnde & in propria quodlibet materia seruandū erit. *e* Sanē & ad impediendas nuptias illa potissimū affinitas considerari solet, quæ ex lustricis sacris (cognationem spiritua- *8* lem vocant) contracta est. *f* Etenim si arctior sanguinis coniunctio legitima impedire matrimonia apta est, quo magis hoc ex diuinis sacramentis profecta cognatio effice-

a c. de pro-
pinq. 35. q.
3.

b c. nullum.
q. ead.
c c. de afūn.
q. ead.

d c. non de-
bet, de cons.
& afūn.

e c. ad sedem.
35. q. 5.

f c. r. de cog.
spirit. in 6.

efficere debet? *a* cum præsertim ijs qui a c.1.2.30.
puero in his sacris auspex sit, Deo fidei- 9.3.
bere videatur, se in illum quæ ab optimo
parente solent officia proficisci, egregiè
collaturum. *b* Prohibet igitur quàm plu- b c.vos ante,
res personas huiusmodi cognatio inter se de consecrat.
nubere, *c* quod non tam Principum cõ- dist.4.
stitutionibus, *d* sed & Pont. Decretis sæ- c Gl.c.1. §. fi.
pissimè est traditum. *e* etiamq; in illegi- de cogn. spi-
9 timè natis locum habet, *f* Illa etiam co- rit.in 6. Abb.
gnatio nuptijs impedimento esse solet. c. Martinus.
quæ solo Iuris ciuilis vinculo iungitur, cod.tit.
adoptioneq; contracta est. Cùm enim ad d l. si quis a-
veri matrimonij similitudinem sit insti- lumnus. C.
tata, non patitur parètes aut fratres ipsos de nupt.
inter se copulari, *g* suosq; & ipsa ordines e tot.titu.de
constitutos habet, quos egredi non licet. cogn. spiri. &
h Quæ tamen omnia tunc demùm legiti- 30.q.2.3.4.
mam sobolem afficiunt, nisi iustus error f Abb. c. fin.
probabilisq; ignorantia parètes ab omni de cogn. spiri.
crimine excusaret. *i* Ea autem cuiusmo- g c.1. cap. per
di esse debeat, vt nihil filijs noceat, Do- adopt.30.q.3.
ctores latè declarare solent *k*. h. Gloss.c.
vn. de cogn.
leg.

AN EX ILLICITO CON-

cubitu, affinitas vlla oriatur, quæ
matrimonium impe-
diat.

1 Affinitas quid sit.

2 Illegitimi dicuntur coniuncti, nisi cer-

C 4 tis

i c. ex teno-
re, qui fil. leg.
e. fin. de clan.
k Dec. consil.
153. 154. dice-
mus infra ca.
9.

tis casibus. num. 6.

- 3 *Ad impediendas nuptias, illegitimi nihil a legitimis differunt.*
- 4 *Affinitas cum illegitimis quomodo consideretur, tam Iure civili, quam Pöt.*
- 5 *Affinitas iusta qua sit, & qua naturalis tantum.*
- 6 *Quo casu illegitimi consanguinei appellentur.*

CAP. VII.



INTER cætera, quæ matrimonium inter aliquos iungi prohibent, suprà diximus affinitatem memorari, ubi ea intra quartum gradum nobis antea cum aliquo intercedebat. Verùm id nunc in quæstionem venit. utrum ex quacunque vel illicita coniunctione, an verò ex legitimo tantum matrimonio hæc affinitas oriatur, puta, fuit mihi quandoque cum aliqua muliere consuetudo, poteritne filius, aut frater meus, illam ampliùs vxorem ducere? aut ego illius matrem, sororem, nepotem? Res prima quidem facie, eam partem videtur suadere, quæ fauet matrimonio, ut id liberè inter eos cõtrahi posse dicatur. Primò, quòd scimus affinita-

nitatem dici, coniunctionem personarū,
quæ antea diuersarum erant cognitionū,
per nuptias copulatam. *a* Vbi ergo nuptiæ
non erunt, ibi nec affinitas vlla coniungi
poterit. *b* Deinde quodd cum affinitas, &
ciuili, & Pont. Iure, vti res honestissima
fit recepta, non videtur ea ex his comple-
xibus, qui turpes & illiciti sunt, posse exi-
stere, cum id, quod per se facinorosum,
indignumq; est, nihil decens, honestumq;

a l. non faci-
le. §. affines,
de gra. aff.
b d. l. non fa-
cile. §. scien-
dum.

2 vnquam parere valeat. *c* Postremò quodd
illegitimè nati, nullo prorsus Iure nec ci-
uili, nec naturali, patri suo, vnde affinitas
oritur, iuncti esse intelliguntur, quin ab
eo, eiusq; agnatis penitus alieni. *d* Quid
ergo eos prohibebit, nuptias inter se con-
ficere, si nulla antea simul necessitudine
sunt copulati? Vereor ego tamen, ne cō-
traria sententia verior multò sit, quàm a-
lijs probare rationibus esset superuaca-
neum, cum expressè multis locis & ciuili
& Pontif. Iure traditum sit, nihil interesse

c c. legi. 16. q.
1. c. cum Pau-
lus. 1. q. 1.

d l. si spu-
rius, vnde
cog. Aur. li-
cet. in fin. C.
de nat. lib.
Bal. l. cum le-
gitime, de sta.
homi.

3 ad impediendum matrimonium, an ex
iustis nuptijs cognatio descendat, aut in-
iustis, *e* cum ex quocunque concubitu
affinitas contrahi soleat. *f* Id verò ita re-
ceptum dicitur, vt quamuis cæteris in re-
bus, illegitimè nati, nullum ius coniun-
ctionis à patre ducant, in hac vna tamen
causa, vbi de matrimonio agitur, volue-

e l. & nihil.
de rit. nupt.
f c. discre-
tionem c. pe.
de eo qui
cogn. consi-
ca. per tuas
de proba. vbi
Dec. 2. notat.

C 5 runt

Reignard Poly Augly in singulari libro ad reser-
uacionem huius iusto matrimonio ipse in hanc
Polonia contrahit ab id reserua. 7a dicitur hanc
peruocare remouit. concubina
lib. w. Quis. p. 299.

runt leges eorum, perinde ac legitimorum rationem habendam, eò quòd in matrimonijs naturale ius, & pudor inprimis inspiciendus est. Contra pudorem autem est, eas personas, quæ à nobis sanguinis semina hauerunt, inter se ita copulari. In *a* eo quidem fateor adhuc esse

⁴ controuersiam, quod volunt Doctor. *b* quamuis cum legitimis eadem connubij iura seruentur, lege tamen ciuili, cum his affinitatem nullam vnquam considerari, sed quiddam aliud potius esse, quod matrimonium impediatur celebrari, eò quòd affinitas hoc Iure nõ nisi ex iustis nuptijs oriatur. *c* Iure verò Pont. secus esse, cum ex quocunque concubitu illa contrahatur. *d* Et propterea non eodem modo affinitatem Iure ciuili, ac Canonico aiunt diffiniri. *e* Ego verò aliter semper putauì, videlicet Iure ciuili, quoad impediendas nuptias, nobis cum vulgo quæsitis filijs, ius necessitudinis intercedere, & idcirco fratrem legitimè natum, prohiberi vulgo quæsitam sororem suam vxorem ducere, quòd inter eos cognatio spectetur, *f* & eadem ratione patrem naturalem cum filia spuria nõ posse copulari, *g* sicuti nec filij cum patrum suorum concubinis. *h* Hanc autem siue cognationem, siue affinitatem, iustam quidem dici non contēderim,

a l. adoptiu.

g seruiles, de

ritu nup. l. li-

beri, cum gl.

C. de nupt.

Ang. conf.

401. nu. 9.

b Glof. *g*. affi-

nitatis. Instit.

de nupt.

c d. *g*. sciend-

dum.

d d. c. discre-

tionem. ver.

affinitas, & c.

penul. eo. tit.

e Io. And. 35.

g. 5. in Arb.

affin.

f l. & nihil.

de ritu nupt.

g l. adopti-

us. *g*. serui-

les. cod.

h l. Liberi.

C. de nupt.

derim, ita vt cæteris in rebus, veluti hæreditatibus, tutelis, testimonijs dicendis, & hi affinium numero habeantur. *a* Sed quoad hanc tantum causam dico, vbi de nuptijs celebrandis agitur, eos vt affines, Iure ciuili rectè cenferi posse, *b* sicuti & Iure Canonum, ob idq; nullam inter hæc duo iura, quo ad hanc rem, differentiam superesse, cum in dubio Ius ciuile contrarium Pontificio non præsumatur, nisi euidentissimè expressum sit, *c* videamurque Canones hanc affinitatē vocare, quæ etiam ex illicito complexu oritur, *d* id tamen vbi tantum de matrimonij agitur coniunctione, quod etiam cum Iure ciuili cōsentit. *e* Erit igitur quæ ex iustis nuptijs descendit, illa quidem affinitas latè patens, ciuilis, naturalis & legitima. Ast hæc quæ ex fornicatione producitur, naturalis tantum & illegitima, vt Hostiensis ait, *f* proptereaq; in hac tantum causa obseruata, vbi de matrimonio agitur copulando. Quod sanè præcipuè notandū erit, vt sciamus hoc saltem casu illegitimè natos, consanguineos & coniunctos rectè dici posse, *g* tametsi cæteris in rebus secus fortè sit, vt infrà latius disputandū erit. *h*

AN HODIE IN NVPTIIS
filiorum, consensus patris sit
necessarius.

a iuxta l. Iuriscō. in prin. de grad. affīn.

b Glo. l. non facile. §. affines. eo. Azo in sum. C. de nupt. §. est autem.

c c. r. de ope. nō. nun. vbi nō. *d* d. c. de discretionem.

e Profdoc. in tract. de affī. nu. 3. 4.

f In sum. de affīnit. §. 1.

g Felin. Dec. c. per tuas de probat. 2. Notab.

h cap. 16.

- 1 Cur lex civilis, patris consensum in nuptijs necessario requirat.
- 2 In matrimonijs praeualet lex Pontificia.
- 3 Iure Canonico consensus patris necessarius non creditur.
- 4 Contrà late disputatur.
- 5 Post 25. annum, filia sine patris consensu, etiam iure civili nubere potest.
- 6 In matrimonijs spectandum, non quod licet, sed quod honestum est.
- 7 Vbi pater filij nuptijs non vult consentire, quid agendum.
- 8 Quid in statuto, quod propinquorum, consensum in contractibus requirit.
- 9 Patria potestas in spiritualibus quando negligatur.
- 10 Dictio solus, non excludit casus similes.
- 11 Declaratio c. sufficiat. 27. q. 2.
- 12 Declaratio c. cum causam. de raptor.
- 13 Standum iuri civil. ubi aliquod dubium est Iuri Canonico.
- 14 Matrim. absque consensu patris perfici non debet, sed perfectum permanet.

C A P. V I I I.



VNT & aliae plures causae, quae iustum impediunt matrimonium contrahi, a quibus nos unam tantum, quae praecipua est, in praesenti

a Gl. §. illud.
Instit. de nup.
ver. enumerati.

senti persequemur. Iure enim ciuili filiusfam. absq; consensu patris, aut eius in cuius est potestate, nuptias conficere nō potest. *a* An verò id ita lex statuit, quod visum hoc admodum est Iuri naturali congruum, vt quibus in reliquis parere debemus, *b* in nubendo etiam eorum consensum adhibeamus? *c* An quòd patres optimum pro filijs capiant consilium, *d* ipsiq; cautiùs multò & rectiùs quàm sibimet consulere existimètur? *e* An quòd res hęc maximi sit momenti, adquam oēs ferè vitæ nostræ actiones diriguntur, in eaq; deliberanda maturo opus sit cōsilio, non iuuenili & temerario fortè animi impetu? Planè sciendum est, in ijs tantum filijs hoc constitutum, qui in sacris paternis essent, *f* ad emancipatos hanc legem minimè pertinuisse. *g* Contra ea tamen stant hodie Iuris Pont. sanctiones, quæ generaliter quoscunque filios seu in potestate, seu emancipatos, ab hoc consensu impetrando liberant, præualentq; hæc proculdubio Iuri ciuili, cum in matrimonio *h* causa. Imperatoria lex Pontificiæ ubiq; concedat. *b* Omisus verò hoc iure est consensus patris ea de causa, quòd cum *i* matrimonium res sacrosancta & spiritalis censeatur, *i* in eo patria potestas attendi non debuit, *k* cum illa, quæ instinctu

Dei

a l. 2. de rit. nupt. l. si vt proponis. C. cod.

b l. veluti, de iust. & iur.

c Instit. de nupt. in prin.

d l. nec. in ea. de adult.

e l. isti quidem, quod met. cau.

f l. in coniunct. C. de nupt.

g l. si filius, de ritu nupt. l. 3. §. si filii. de contr. tab.

h c. fi. de sec. nupt. c. euphemium. in fin. 2. q. 2.

i Gl. c. veniens. ver. necessaria, de transact.

k l. fin. de iud. in 1.

a c. licet. de
 re. c. due sunt.
 19. q. 2.
 b c. sufficiat.
 27. q. 2. c. cum
 apud, de spon
 sal.
 c c. cum cau
 sam, de rap.
 d Abb. c. 1. de
 desp. impu. &
 conf. 12.
 e Auth. sed si
 post. vbi Cas.
 C. de inoff.
 test.
 f Gl. c. fin. 32.
 q. 2. Bart. l. 2.
 §. quod si in
 patr. sol. ma
 trim.
 g c. gemma.
 c. requisivit,
 de sponsal.
 h Alex. conf.
 97. in 1. Dec. c.
 ecclesia, de
 constit. num.
 41.
 i Gen. ca. 2.
 k Glo. l. Pau
 lus, de sta. 4
 hom. & c. 1. de
 desp. impub.
 Bal. l. 2. de
 nupt. Cast.
 Aut. sed si. C.
 de ino. test.
 Anch. conf. 21
 Ang. 29. Alex.
 97. in 1. Dec.
 conf. 231.

Dei aguntur, sub lege hominum non sint,
 a Ideoq; solus hoc iure ipsorum nubentium consensus requisitus est, b permisumq; mulieri, vt inuito & reclamante patre sibi coniugem valeat adsciscere, sintque ex legitimæ nuptiæ, c nec à patre idcirco exharedari possit, d quod lege ciuili licuisset. e Quin coëgit Canon patrē ad dotem & omnia necessaria illi subministranda, tametsi eo incio connubium sit celebratum, f voluit enim matrimonium omnimoda libertate gaudere, g addē vt nec lege Municipali contrarium cauēri possit, h Cui rei & diuina illa sententia assentire videtur, ita in his nuptijs instituendis à Deo prolata, nimirum vt relinqueret quis patrem & matrem suā, adhæreretq; vxori, i quasi hæc solius nubētis voluntate, nō ab alieno pendere deberent arbitrio. Et hæc opinio ita communiter ab omnibus Doctoribus est recepta, k vt hucusque neminem ego reperim, qui contrariū sentire ausus fuerit. Videamus nos an diuersa opinio melioribus nitatur argumētis, vt cū singularis rectē dici possit, simul & illam honestiorem, longeq; communi sententia æquiores esse demonstremus. Hoc autem faciliē & exemplis & rationibus, & legibus probare possumus. Scimus enim peruetustam

uetustam hanc admodum consuetudinē
 fuisse, vt in filiorum nuptijs consensus pa-
 tris interesset, *a* cū duxerit vsq; à Moyse ^{a c. tria. 36. q. 2.}
 originem, quem non sine afflatu diuino
 cuncta gessisse comperimus. Is aut ita sta-
 tuerat, *b* Si seduxerit quis virginē nondū ^{b Exod. 22.}
 desponsatā, dormieritq; cum ea, dotabit
 illam, & habebit vxorē: si pater virginis
 dare noluerit, reddet pecuniā iuxta mo-
 dū dotis, quā virgines accipere consueue-
 rūt. Hoc modo filium Thobiaē Saran vxorē
 duxisse, illam ei tradēte Raguele patre
 legimus, *c* & Rebecca explorato prius Ba- ^{c Tob. 7.}
 rhuelis patris cōsensu Isaac despōdetur, *d*
 & Hemor rogat Iacob patrē Dinā, & eius ^{d Gen. 24. c. honorantur. 32. q. 2.}
 fratres, vt illā filio suo Sichē iungant ma-
 trimonio, *e* & Thamar nō prius se ab Am ^{e Gen. 34.}
 mō iniri patitur, quā is cum Rege patre
 de ea re loquatur. *f* Sic in Decalogo Deus
 ipse praeceperat, vt parētib; honos habe-
 retur: quod & ad hāc nuptiarum solēnia
 referendū, Theologi quidā tradidere. Idē
 quoq; Ethnicos obseruasse Apuleius signi-
 ficat, qui lib. 6. Venerem inducit argumē-
 tantem, non videri legitimas inter Psychē
 & Cupidinē nuptias, eò quòd res acta es-
 set furtim, patre nō cognoscente. Hoc aut
 totum num maxima innititur ratione?
 cū parentes filiorum vtilitati ita prospi-
 ciant, vt propria quodammodò commo-
 da ne-

a l. isti qui-
dem, quod
met. cau.

b Bart. l. 2.
nu. 22. de vul.
arg. l. cum
quidam. C. de
leg.

c §. aliud
quoque. in fi.
Aut. vt cum
de appel. co-
gnos.

d l. qui libe-
ros. de ri. nu-
ptia.

e l. argu. l. in
bello. §. me-
dio, de cap. &
post. reu.
f Instit. de
nupt. in prin.

g §. sed natu-
ralia, de iure
nat. gent.

h c. aliter. 30.
q. 5.

i c. non o-
mnis. 32. q. 2.

k ca. hoc tan-
tum, ead. q.

da negligent? a quæ coniectura aded po-
tens est, vt multa alioquin filijs ipsis da-
mnosa & inutilia, ex quo tamen à patre
sunt gesta, lex semper in meliorem partē
interpretetur, vtq; illis salutaria appro-
bet & admittat. b Quæ verò tandem ex
hoc patris consensu filijs, aut iniuria, aut
damnum potest emergere? num si vltra
25. annum filiam despōsare differāt, tunc
liberè ea sibi maritum potest eligere? c
intra eam etiam ætatem, si bonum virum
fuerit nacta, eiq; genere & opibus æqualē,
iudicis officium implorare, qui vel patrē
ad id etiam nolentem adiget, vel illā con-
gruo modo dotandam curabit? d Absur-
dum certè hoc nimis est, nobis ignorantibus
vel inuitis bonorum nostrorum suc-
cessores nobis aliquos oriri. e Adde
quòd lex dixit, non ciuili tantum, sed na-
turali iure hoc institutum fuisse, vt patris
cōsensus in nuptijs præcederet / quæ ver-
ba arguūt omnino, vix posse quicquam in
contrarium rectè decerni. f Sed quis vn-
quam contrarium statuit? nōne & Eua-
risthus Pont. aliter legitimum non posse
fieri coniugium dixit, nisi à parentibus
puellæ peterentur? h Et Leo Pont. absq;
paterno consensu non iustas haberi nu-
ptias? i quod & Toletan. concilio com-
probatum est? k Diuus etiam Ambrosius
virgi-

virginalis non esse pudoris, maritum sibi
sponte eligere ait, *a* in matrimonijs autē
contrahendis ius naturale & pudor inspi
ciendus est, *b* idq; maximē non quod li
cet, sed quod & honestum est. *c* Quid au
tem æquius est, quā parentum arbitra
tu filiam copulari? *d* Iam verò quid huic
sententiæ valdē repugnet, non inuenio.
Nam & si libera Iure Canon. debeant esse
matrimonia, *e* eademmet tamen libertas
& Iure ciuili requiri solet, *f* quo quidem
patris cōsensum scimus esse necessarium.
7 Nec enim contrahēdi matrimoniij facul
tas idcirco dicitur impediri, cū patre
consensum adhibere negante, iudex ad id
partes interponat suas. *g* Requisiuit enim
eius consensum lex, quod existimauit
eum, vt diximus, benē filiis consulturū
h quod si secus acciderit, iudex quod in
patre desideratum fuit, reponet, filiorūq;
votum patris præponet obstinationi. *i*
Cumq; aliās & Iure ciuili omnia ad ma
trimonium impedimenta reijciantur, *k*
valet tamen conditio legato adiecta, si mu
lier secundum Sempronij consilium nu
pserit. *l* Nec enim his verbis nubendi fa
cultas vlla in parte imminuitur, cū mu
lier eius quidem consilium exquirere, nō
tamen id necessariō sequi, qualecunque
8 id fuerit, cogatur. *m* Sic & statutū quod
in for-

a c. honoran
tur, ead. q.

b l. adoptiuus,
de ritu nupt.
c l. semper.
eod. tit.
d c. si. 36. q. 2.

e c. cum lo
cum, de spōs.
f l. si. in si. C.
de sponsal.

g l. qui libe
ros, de rit. nu
ptia. Bart. l. i.
§. si plures, de
exercit. nu. 9.
h l. si pater.
C. de sponsal.
i l. vidua. C.
de nupt.
k l. cum ita. l.
hoc modo, de
cōdit. & dem.
l l. Theopōp.
de dot. præl.
m Cast. Alex.
l. turpia. §. 1.
de leg. 1. Fe
lin. c. ex par
te, de constit.
Barto. l. i. §. si
plures. col. 4.
de exercit.

in foeminarum contractibus duorū propinquorum consensum exposcit, idcirco sustinetur, quod si illi absque iusta causa consentire negent, tunc quod à mulieribus gestum erit, irritum esse non intelligitur.

a Bart. l. 1. si cum dotem. §. eo tempore. solut. matr. Cast. l. 1. C. unde vir & vxor.

b c. cū apud. d e sponsal. c. sufficiat. 27. q. 2.

c Glo. d. c. sufficiat. d Arch. ca. 2. de accus. in 6.

e l. 1. de bo. poss. cōt. tab. f l. 1. 3. 3. de le. præs.

g Bal. l. as. nu. me. 7. l. 1. C. de bon. poss. cont. tab. h d. ca. sufficiat. 27. q. 2.

a Vnde quod dicitur patriam potestatem in spiritualibus esse negligendam, id forte possit procedere, si ea in his aliquo nobis esset impedimento, quod in quaestione nostra locum non habet. Nec memoret, quod alibi solum eorum, qui matrimonio iungi volunt, consensum inquiri lex ait, b Nam crederem ego non idcirco parentes his verbis licet praefinitis excludi, c prout & statutū, quod soli episcopo rerum administrationem concedit, capituli tamen consensum tacite requirit, d & edictum quod liberis, qui ad bonorum possessionem contra tabu. admissi sunt, legata solis parentibus & liberis praestare iubet, e plures etiam alias personas complectitur, quibus praestanda sunt. f Vnde generaliter proditum est, huiusmodi dictionibus, nunquam, vel similes, vel connexos casus excludi. g Quin, ut ingenue fatear, cōtrarium potius hac verba significare dixerim, ut scilicet id ibi Canon velit, & patrem in his nuptijs omnino adhibendum. Ait siquidem, h

ii Sufficiat solus secundū leges cōsensus eorum,

eorum, de quorum coniunctione agitur. Non igitur simplicem illorum cōsensum tantum ad hoc idoneum ait, sed talē probat, qualem leges exposcunt, munitum nempe patris consilio, quod & alia Decreta ostendunt, *a* quæ, quamvis secundum honestatem & equitatem quandam loqui concedamus, *b* adigunt nos illa tamen, perinde ac in veri & legitimi præcepti vim prolata. *c* Aut dicamus, de solo ibi consensu mentionem fieri, ut demonstratur, absque etiam concubitu perfici matrimonium posse, non quòd paternam idè voluntatem voluerit excludere, ut ex præcedenti Canone significatur. *d* Illud magis urgere videtur, quòd dicitur *e* illum raptorem non esse, qui puellæ assensum habuit, & prius eam desponsavit, quàm cognovit, licet parentes reclamaret, à quibus dicitur eam rapuisse. Sed ego verba

12 illa interpretor, ut in nuptijs consensus quidem patris affuerit, à raptu verò disenserit, colligiturq; omninò hoc ex text. illo, ubi de nuptijs nihil agitur, sed tantum de raptu, qui ratione puellæ commissus quidem non dicitur, cum antè desponsata esset, & tunc assenserit, ratione verò parentis dicitur rapuisse, cum illo reclamante eam abduxerit. Scimus enim raptum tam parentum ratione, quàm & puellæ

a c. pe. fin. 32.
q. 2.

b Gloss. ff. d.
c. fin.

c Dec. c. 1. de
consti. nu. 15.

d c. matri. 27.
q. 2. & facit l.
nupt. de reg.
iur.

f d. c. cum
causam, de
raptor.

a c. 1. c. cūm
de raptorib.
30. q. 2.
b Genes. c. 2.
in fin.

c c. aliter. c.
non omnis. c.
hoc sanctum.
c. honoratur.

d Doct. c. 1. de
ope. no. nunc.

e 1. patre fu-
rioso.

ipſius cōmitti. *a* Non obſtat quod de diuī
no prācepto dicebatur, *b* nam illud ad
coniūctionem & ſocietatem eſt referen-
dum. propter quam quis à parētibus me-
ritō ſecedere poteſt: debet enim quis mal-
le cum vxore ſua vitam degere, quā à
parentum latere non diſcedere. Quōd ſi
& authoritates has, vel ſi quas his ſimiles,
communem opinionem adiuuare dicas,
cū tamen ſuprà nos quāmplures alias
his contrarias adduxerimus, *c* adeò vt
hoc Iure res ambigua dici poſſit, habea-
mus hoc deinde apertiffimè Iure ciuili
decifum, exiſtimarem ego ſemper ex com-
muni Doctōrum pronunciato, ſi quid al-
¹³ terutro Iure dubium eſt, altero deinde
manifeſtum, illi ſemper ſtandū eſſe, quod
quæſtionem minimè indubitata red-
dit, atque ita ex ciuilibus legibus hanc
rem totam terminandam. *d*

¹⁴ Id tamen poſtremò non reticebo, poſſe
& mediam quandam in hac re opinionem
adſtrui, quæ cæteris æquior fortè & pro-
babilior videatur, nempe vt dicamus, Iu-
re etiam Pont. conſenſum patris ex præ-
cepto requiri, ſi tamen adhibitus non ſit,
matrimonium non idèò dirimendū, tum
quia & aliàs multa legibus prohibentur
ne fiant, quæ tamen facta ſolent ſuſtineri,
e tum quia publicę honeſtatis ratio magis
lædi

lædi videatur, si idèd coniugium dissoluatur, quàm si paternus consensus fuerit omissus, cum amissa semel pudicitia, amplius nequeat reuocari. ^{a c. si Paulus. 32. q. 5.} Sumpta verò est hæc opinio ex lib. sententiarum Iulij Pauli, qui ita ait: ^{b Iul. Pau. li. senten. 2. cap. de nuptijs.} Eorum qui in potestate patris sunt, sine volūtate eius matrimonia Iure non contrahuntur, sed contracta non soluuntur. Contemplatio enim publicæ utilitatis priuatorum commodis præfertur.

AN EX MATRIMONIO,
quod putatiuum dicitur, fili-
lij legitimi ori-
antur,

- 1 In matrimonio error Iuris & facti, filios legitimos reddit.
 - 2 Matrimonium, quando dicatur palàm contractum. & num. 4.
 - 3 Ruinus sibi contrarius in consilijs suis. & num. 7. 12.
 - 4 Patrie institutum, in matrimonijs seruandum.
 - 5 Error quilibet in matrimonio clàm contracto, nocet filijs.
 - 6 Vbi error in facto affuit, filij iusti oriuntur, tam Iure Pont. quàm civili
 - 7 Error parentum in Iure nocet filijs, vt
- D 3 legiti-

legitimi non dicantur.

8 *Iuris ignorantia quando noceat.*

9 *Damnum. quod propriè dicatur, quod lucrum.*

10 *Si alter parens in factò erret, alter in ma-
la fide sit, filij oriuntur legitimi.*

11 *Quòd si alter in Iure erret, filij sunt ille-
gitimi.*

12 *Quid dicenndum, ubi dubitamus, an
parentes in Iure vel factò errauerint.*

13 *Error facti an praesumi debeat.*

14 *Nati ex matrimonio putativo, alijs le-
gitimis equiparantur.*

C A P. I X.



Nuptia sanè vt iustè dici pos-
sint, secūdum legum præ-
cepta, ijs modis sunt con-
ficiendæ, quos aliàs tradi-
dimus. Quia verò fit quan-
doq; vt quis se iustum cre-
dat matrimonium cōtraxisse, quod tamè
re vera iustum nō est, cū sub sit aliquod
impedimentum, quod interim alios late-
bat, agemus nunc, an hi qui ex hoc quod
falsò creditum est, matrimonio oriun-
tur, illegitimi dici mereantur. Quæ quæ-
stio cū multa habeat capita, propterea
& eam

& eam in partes aliquot distinguemus, vt omnia clariùs & faciliùs percipi possint.

Primum caput erit, vbi nuptiæ inter aliquos palàm initæ essent, & vterque coniugum, legitimè confectum id matrimonium existimasset, erraretq; vterq; tam in Iure, quàm in facto. Hic sanè si qui nati fuerint filij, legitimi dicendi erunt, ob parentum bonam fidem, & connubium publicè celebratum, *a* ex eo enim quòd palàm negotium hoc confecerunt, agnoscimus & eos errore lapsos esse vnde & excusatione digni rectè videtur. *b* Sed hîc declarandum est, quandònam matrimoniù dicatur palàm contractum, ita vt filius ex eo susceptus prodesse debeat. Reperio enim celeberrimum Iurisconsultum Carolum Ruinum, acutissimi ingenij virù, multum in hac re defecisse, cùm sibi ipsi cõtraria locutus, modoq; hanc, modò illà consulendo sententiã secutus fuerit. Dixit is quodam in responso, *c* non aliter legitimos filios vocari posse natos ex matrimonio putatiuo, nisi in eo peragendo, omnia illa solennia ad vnguem seruata esse, quæ Innoc. Pont. enarrat, *d* hocq; solum dici matrimonium in facie ecclesiæ contractum (quoad legitimos filios querendos, non quo ad alia) vbi nihil ex ijs so-

D 4 lenni-

a c. 2. vbi Abbas, qui fil. legit. Glof. Bal. Sali. l. qui cõtra. C. de inc. nup. Bart. l. cum qui. de stat. hom. *b* l. fin. de rit. nupt.

c Ruin. conf. 14. nu. 10. in 2.

d c. cum in hibito, de clãdest. desp.

a conf. si. nu.
15. vol. 3.

b d. c. cum in
hibito.

c Dec. conf.
133. Abb. Prep.
ca. si. de clan.
despon. Old.
cōf. 256. Soc.
Iun. consil. 86
in 2. col. Pau.
Paris. conf. 13.
in 2. nu. 13. Io.
Lup. tract. de
matri. c. ult.
nu. 18. 20.
d l. de quib.
de legib.

e §. siue scri-
pto. Inst. de
iur. nat.

f c. qui con-
tra. c. mala. s.
dist.

g Bart. l. 2. C.
de his qui ex
pub. rat. li. 11.
h c. cum inhi-
bitio. §. 1. de
eland. desp.

lennibus, secundum formam ibi à Pont.
præscriptam fuerit prætermissum. Alibi
verò contrà respondit, *a* putauitq; satis
dici matrimonium palàm, & in faciem
ecclesiæ celebratum, quod coram amicis,
seu consanguineis ex patriæ consuetudi-
ne esset contractum, quamuis cætera à
Pontif. tradita, *b* essent omissa. Ego au-
tem hanc vltimam eius sententiā magis
probo, quam & receptiorem esse video, *c*
4 & Iure etiam veriore, siquidem vniuf-
cuiusque loci consuetudo pro lege est, *d*
nec errare ille sanè potest, qui patriæ in-
stitutum sequitur, cum ita & legem ser-
uare dicatur, quæ tacito consensu populi
recepta est, *e* nisi fortassè aduersus bonos
mores, huiusmodi consuetudo foret, *f*
quod quidem in præsentī casu nostro nō
admittimus, cum præsupponamus, con-
uocatis saltem aliquibus testibus, hæc o-
mnia gesta fuisse. *g*

5 Secundum caput est, vbi matrimoniū
clām contractum esset, bona tamē vtrius-
que coniugis fide; & hoc casu sciendū est,
bonā eam fidem nihil sanè prodesse, cum
maxima sit suspicio aduersus eos, qui le-
gum solennia contempnere, & quasi igno-
rantia affectatores extitere, *b* sicuti nec
contrà, sufficeret ritè & publicè celebra-
tum connubium, si contrahentes impe-
dimentum

dimentum subesse initio cognouissent. *a*
Vnde concludendum est, hæc duo necessa-
riò requiri, vt filij legitimi dici queant, vi-
delicet solennem coniugij ritum, & pa-
rentum bonam fidem in facto affuisse. *b*

6 Tertium est caput, vbi parentes in iun-
gendo matrimonio in facto errassent, ve-
luti quòd se antea coniunctos esse ignora-
rent, aut simili de causa alter alterius con-
ditionem minimè notam haberet, cùm ta-
men in Iure non laberentur, & matrimo-
nium palàm contraxissent. Et hoc casu
Iure quidem Pont. certissimum est, ex pa-
terna hac facti ignorantia filios excusari,
eosq; legitimos haberi, *c* sed Iure ciuili
dubium videtur, cùm legamus mulierè,
quæ ignorans statum serui, eum vt liberũ
sibi coniugio iunxit, re detecta, dotè qui-
dem recipere, filios tamen inde natos, spu-
rios appellari, *d* & rursus, acerrimum er-
rorem probari oportere ab eo lex inquit,
qui contra legum præcepta, nuptias con-
traxerit, e quasi non simplex ignorantia,
sed maximè probabilis & iustissimus er-
ror requiratur. Crederem ego tamen, v-
troque Iure liberos iustos haberi, nec
esse in hac re contrarium ius ciuile Pon-
tificio, quamuis aliter Doctoribus videat-
ur. Quod enim primo loco exemplum
relatum est, *f* id de seruis loquitur, qui

a Abb. c. pen.
in fin. qui fil.
leg. Dec. con-
fil. 134.

b d. c. cùm in
hibito. Soci.
Iun. conf. 86.
col. pen. in 2.
& conf. 31.

c c. 2. c. refe-
rente. c. pen.
qui si legit.

d l. 3. c. solut.
matr.

e l. qui con-
tra. C. de inc.
nupt.

f d. l. 3. c. sol.
matrim.

a l.r.C.de in-
cest.nupt.

b d.l.qui cō-
tra.

c Glof.d.l.
qui cōtra.

d Bart. Auth.
de ince.nupt.
nu. 16. Alber.
d.l.qui cōtra.

e Abb.c.refe-
rente.c.ex te-
nore. & ca.
perlatum.qui
fil.leg.
f Præpos.d.
e.referente.
& alijs. supra
d.

cum nemine legitimum inire matrimo-
nium poterant. *a* Vnde nil mirum est, si
eo errore nihil adiuuantur, cum ipsi sua-
pte natura ab omnibus iustis nuptijs ar-
ceantur. Alterum quoque exemplum *b*
de filiis nihil loquitur, debeantne legiti-
mi aut illegitimi censerī, sed tantum pœ-
nam parentibus imponit, qui contra Prin-
cipum mandata, nefarias nuptias cele-
brarunt, quod & Accursius ibi declara-
uit. *c* Aut si etiam fateamur olim ius ci-
uile cum Pont. non conuenisse, hodie sal-
tem minimè dubitandum est, quin hoc
in negotio, tum quo ad successiones, tum
quoad cætera omnia, Iure ciuili postha-
bito, vnum ius Canonicum sit attenden-
dum, tam in nostro, quàm in Cæsaris quo-
que foro. *d*

Quartum est caput, vbi in Iure tantum
errassent, non in facto, Veluti cum se con-
sanguineos quidem esse antea intellexis-
sent, crederent tamen in tertio gradu cō-
nubium perfici posse, aut quid huiusmo-
di. Quod caput ceteris magis dubium est,
cum nec Panormitanus, *e* nec Præpos. *f*
id vnquam apertè decidere ausi fuerint,
& Ruinus sibimet contrarius in hoc quo-
que cōsulendo fuisse deprehendatur, cum
aliquando dixerit solam hanc Iuris igno-
rantiam non prodesse, & ita communi-

ter

ter Doctores sentire, *a* aliquando verò
 prodesse responderit, quod quoque com-
 munitè probatum esse fuit attestatus, *b*
 in hanc partem Bartolus etiam magis in-
 clinasse visus est. *c* Ego verò cum dubia
 valde sit hæc quæstio, tutissimum censeo
 in ambiguis, nihil discedere à commu-
 nibus Iuris regulis, *d* Illæ autem sunt hu-
 iusmodi, Iuris ignorantiam cuique no-
 cere, *e* cum vnusquisq; legū, quibus viui-
 m⁹, præcepta nosse teneatur, *f* idcircoq; is
 qui aduersus ea quid agit, statim in mala
 fide esse præsumitur, *g* cum talis dissi-
 mulatio minimè omnium sit admittenda,
h vt multis exemplis lure notissimū est.
i Cum igitur parentes, qui ita simul con-
 traxerunt, Iuris se solum ignorantia la-
 psos fateantur, non videtur hæc excusatio
 8 satis digna esse qua subleuentur. Et si quis
 hîc fortasse obijciat, prædictā regulā tunc
 non admitti, vbi de damno agitur vitan-
 do, in quo Iuris error nihil nocere solet.
k Responderé ego in hac quæstione, quo-
 9 ad parentes & filios ipsos, agi potiùs de lu-
 cro quærendo, quàm damno declinando.
 Id enim propriè damnum dici videtur,
 vbi diminutio aliqua sit patrimonij, *l*
 aut vbi commodi illius sequitur amissio,
 quod antea quis cōsequebatur, *m* Sed hîc
 quamuis filios illegitimos ex tali coniu-
 ctione

a Ruin. conf.
 14. nu. 4. in fi.
 in 3.

b Cōf. si. nu.
 17. in 5. & cō-
 sil. 100. col. 2.
 in 3.

c in l. fin. de
 condi. sin. ca.
 & in l. si adul-
 terium, cum
 incestu, de a-
 dult.

d Glo. in l. o-
 mnis diffin.
 de regu. iu. &
 in fin. Abb. c.
 1. in fin. de clā
 dest. desp.

e l. regula, de
 iur. & fac. l. iu-
 ris. c. qui ad-
 mi.

f l. leges. C.
 de leg.

g l. quemad-
 modum. C.
 de agr. & cōf.
 lib. 11. Bart. l.
 sed & s. scire.
 nu. 4. de pet.
 har.

h l. pen. C. de
 iu. & fac. ign.

i l. nunquā,
 de vsuca. l. 4.
 & 9. §. si quis
 ius, de iur. &
 fact. ignor.

k l. error, cū
 præc. de iur.
 & fac.

l l. 3. de dam-
 infrac.

m l. 2. §. meri

20, Ne quid
in lo. publ.

a Conf. 106.
in 3. col. 2. &
conf. 11. in 5.
nu. 17.

b Felin. cap.
de quarta, de
prescrip. nu.
30. Dec. l. iu-
ris. c. qui ad-
mi.

c Abb. c. per
venerab. nu.
36. qui fil. leg.
& in c. perla-
tum. nu. 5.

d In d. l. fi. de
eond. fin. ca.
vbi alleg. l.
qui provin-
cia. de rit.
nupt. & ita
Rapha. Ang.
d. l. fin.

e Arg. l. fi. de
rit. nupt.

ctione nasci velimus, non tamen propriè
damnum contrahi dicas, cùm ij nulla re
antea quæsita priuentur, nec quicquam
verè de suo amittant. Quin potiùs, lucrū
id quo ad eos dicendum foret, si legitimi
habendi essent, cùm ea ex read multa cō-
moda essent peruenturi, quibus antea nū-
quam potiti sunt. Et ex his rationibus fa-
cilè ea omnia tolli posse puto, quæ in con-
trariū Ruinus adduxit. *a* si quis hæc no-
stra, & illius argumenta, simul conferat,
consideretq; lucrī quærendi, & damni
au fugiendi diuersitatem, simulq; coniū-
ctum totum hoc esse negotium parētum,
& filiorum, ita vt ex copulatione paren-
tum totum ius pendeat filiorum, nec ista
aut diuersa, aut aliena esse. Fateor sanè, si
talis error Iuris valdè probabilis, & iu-
stus fuisset, prout eum declarare Doct. so-
lent, *b* tunc quidem posse parentes excu-
sari, & eo casu filios legitimos appellari,
vt & alij tradidere, *c* & secundū hæc Bar-
tolus locutus fuisse fortè intelligi posset.
d Sed regulariter cōtrarium statuendum
puto, nisi & hic fortè æquitas quædam &
benignitas nos moueat, vt patribus, quos
non malitia, sed simplicitate potiùs lapsos
fuisse constat, & consequenter eorum fi-
lijs nonnihil indulgendum esse dica-
mus. *e*

Quin.

10 Quintum est caput, vbi alter ex contrahentibus matrimonium, rem omnem initio, vt se haberet, probè nosset, tam in Iure, quàm in facto, alter verò in facto tantum erraret, & hoc casu volunt communiter omnes, huius solius ignorantiam, cum in facto sit, omnibus natis filijs prodessè, vt legitimi habeantur, etiam quoad vtrunque parentem, & in hoc, vt dixi, communiter omnes consentiunt. *a*

11 Sextum caput est, vbi alter tantum in Iure erraret, alter verò omnis & Iuris & facti conscius esset. Et hinc Bartolus, Accursius, & quidam alij credidèrè, *b* filium natum, quoad ignorantem parentem, legitimum haberi, quoad scientem, illegitimum, sicuti alter in eo concipiendo, bona fide, alter dolosè versatus est. Sed Ruinus contra, *c* dixit enim ignorantiam Iuris, etià vnus tantum, filios reddere vnde quaque legitimos, non solum quoad ignorantem, sed & quo ad conscium illius rei. Ego verò ab omnibus dissentio, cum suprà statuerim, *d* errorem Iuris, nisi iustissimus sit, cuique nocere, non prodessè. Quòd si in vtroque parente id affirmauimus ignorante, quo magis in altero tantum id ignorante fuerit asseuerandum?

12 Septimum est caput, vbi palàm cōtractum esset matrim. dubitetur autem an in Iure,

a c. ex tenore. c. 2. qui fil. leg. vbi Abb. Buttr. Prapo. Castad. Dec. 1. de spōs. nu. 5. Ias. conf. 136 163. in 4. Rosel. tract. de legitim. cap. vi. sum est. Ruin. suprà. Ioan. And. tract. de cōsan. nu. 30. *b* Gl. 1. qui contra. C. de incest. nupt. Barr. Ias. l. fin. de cond. fin. ca. Ias. l. 1. §. hoc autem. nu. 30. ad Trebel. Anch. cōfil. 401. *c* conf. 100. in 3. & conf. 11. in 5. *d* In 4. casu.

Iure, vel facto errauerint, quidnam in dubio sit præsumendum. Et Ruinus in hac quoque parte, varius sanè fuit, quandoque enim solam Iuris ignorantiam præsumi tradidit, *a* quandoque Iuris & facti simul, *b* Ego verò de Iuris quidem ignorantia cum eo sentio, illam in dubio esse præsumendam, ex quo actus publicè gestus est, qui omnem delet suspicionem *c* vt & Bart. inquit, *d* Quoad factum autè, quamuis Bal. eius quoque errorem præsumi velit. *e* Decius potiùs contrà, qui ait eum probari debere, *f* ipse tamen certam in hac re non auderem regulam cōstituerè, cū facti interpretatio plerunq; etiam prudentissimos fallat, *g* & quædam sint, quorum scientia sæpè quidem præsumi varijs de causis solet, quorundam verò nō ita. *h* Quæ enim ei esset excusatio, qui mulierem sibi sororem, aut consobrinam fuisset, diceret se ignorasse, cum qua perpetuò educatus eadem in domo, ab ijsdem parentibus fuisset? Fac verò illum anniculum è domo eiectum, peregrè diu profectum esse, & in patriam reuersum, cum ea matrimonium publicè celebrasse, nōne equior multò hīc est excusatio? cū hinc plerunq; sua sumere argumenta solitos in Comædijs Poetas videamus? Rursus, nōne iustus ille error videatur, cū tecum

a conf. 14. nu. 5. in 3.

b conf. 100. nu. 4. in 3. & conf. 51. in 5. nu. 17.

c l. fin. de ri. nupt. Alexā. l. clā possidere, de acq. posf.

13

d In l. si adulterium, cum incest. num. 11. de adult.

e Bal. l. qui contra. de incest. nupt. ver. & ex hoc pono.

f consil. 154. num. 1.

g l. 2. de iur. & fac. ign.

h l. octau. vn. cog. Dec.

conf. 154. Paris. conf. 57. in 4. col. 2. & nu.

36.

eum Bonon. puella matrimonium palam iniit, nesciens te iam pridem aut Vicentiæ, aut Genuæ, alias nuptias celebrasse?

Possæt fortasse tamen hîc idem error, nō æquē probabilis haberi, si quædam alia concurrerēt indicia, quæ ex negotij ipsius conditione spontè se offerunt, nec facilè, nisi pro renata, prout de mora dicitur, *a* diffinire possunt. Hæc igitur omnia sapiēti iudicis arbitrio decidēda relinquerem, cū certa regula nequeant cōprehendi. *b*

a l. mora. de usuris.

Porro, an post parentum mortem obijci contra filios possit, illicitum fuisse patrum coniugium, anq; extātibz filijs iustis ex alio matrimonio, illi qui ex putativo nascuntur, legitimi cēferi possint, satis hæc copiosè ab alijs tradita reperiuntur, *c* nos enim & quædam consultò quædoq; omittimus, ne nimia eiusdem rei factitate legentium animos afficiamus. II.

b Glo. l. suus quoque. §. put. ver. ad generalem, de hæc. inst.

14 lud quidem non prætermittam, ubicunque liberi ex his coniunctionibus legitimi habētur, eos nihil à ceteris iustis filijs, quo ad successiones, fideicommissa, ordines, dignitates, feuda, aliasq; res prorsus differre. *d*.

c Ruin. d. cōfil. 14. in 3. num. 128. & alij. supra alleg.

A N V N Q V A M E X I L L E
gitimo matrimonio, legitimi oriuntur filij, Aut ex iustis nuptijs, iniusti liberi.

d Dec. conf. 153. 154. Bal. c. 1. §. naturales. num. 15. si de feu. fuer. cōtr.

- 1 Ex clandestino matrimo. filij legitimi oriuntur.
- 2 Et quandoque ex putativo.
- 3 Natus in captiuitate est spurius.
- 4 Vxor qua venit castitatem. si deinde ex marito concipiat, an pariat legitimam prolem.
- 5 Quando inter coniuges non sit licita copulatio.
- 6 Ex matrimonio contra ecclesie interdictum, an filij legitimi oriuntur.
- 7 Clericus an possit legitimos filios habere.
- 8 Idem filius potest vt legitimus, & illegitimus quandoq. haberi.

C A P. X.



Quamuis ad legitimorum filiorum procreationem, matrimonium, vt aliàs diximus, necessariū, atq. vbi non adsunt iustæ nuptiæ, ibi nec liberi sperari pos-

sint, cū ratio ipsa hoc satis persuadeat, vt qualis præcessit concubitus, talis & inde soboles prodeat. ^a Contingunt tamen varij quandoque casus, in quibus licet animaduertere, dissimilem primæ paren-

^a s. naturæ.
ver. legitimæ.
auth. qui. mo.
nat. sui. Bal. l.
parentes, de
in ius voc.

parentum coniunctioni, sobolem in lucem edi.

1 Ecce inprimis, si qui matrimonium simul contraxerint, patrijs institutis non seruatis, nec alijs solennibus publicè adhibitis, quæ requiri solent, certum est, Iure Pontif. hoc non matrimonium, sed clandestinas nuptias vocari, talemq; concubitus turpem, illicitumq; cenferi. **a** Et tamen, si qui geniti inde fuerint filij, dum non intra gradum legibus prohibitum sint concepti, veri, legitimiq; haberi solent. **b** Ut hinc manifestè videas, paternum quidè thalamum, quo ad Iuris interpretationem, illegitimum dici, filios verò ex eodem natos congressu, iustos nihilominus cenferi, **c** cuius rei ratio aliàs à nobis explicata fuit. **d**.

2 Est & huic simile id, de quo modò egimus, **e** cum ostendimus ex matrimonio, quod putatiuum vocant, legitimam sobolem quandoque procreari, **f** sibi enim & coniunctio ipsa parentum planè iusta non est, cum legis subsit impedimentum, proles tamen inde quæsitæ, legitima vnde quaque existimatur. **g** Rursus, si propinas, uxorem cum marito ab hostibus captam fuisse, dumq; in captiuitate detineretur, filium ex marito enixam esse, ac deinde in ciuitatem cum filio absque viro

E reuer-

a c. aliter, c. glo. 30. q. 5. & glo. 1. in libe-
ra, de ri. hup.
b c. fin. §. si
quis verò, de
cland. despo.
c Abb. c. la-
tor, qui fil. le-
git. Dec. conf.
153. nu. 2. Feli.
c. illud, de præ-
sumpt. in fin.
d cap. 19.

e ca. præced.

f c. ex tenore. c. 2. qui fil. leg.

g Dec. conf. 153. 154.

reuerſam fuiſſe, ſatis conſtat hīc filiū ſpū-
 rium dici, *a* tametſi inter parentes ma-
 trimonium initio legitimè eſſet copula-
 4 tum. Vbi etiam quis vxori ſuæ initio ritè
 iunctus, caſtam dein Deo vitam vouiſſet,
 ſeq; ſacris initiari paſſus eſſet, ac poſt ſpre-
 ta voti religione eiufdem vxoris torum
 repetiſſet, ex eaq; liberos ſuſcepſiſſet cre-
 didit Archidiaconus, *b* tales filios illegi-
 timos dici quamuis inter eorum paren-
 tes verum matrimonium quondam exti-
 tiſſet. Panormitanus tamen hoc non pro-
 bat, *c* tum fauore prolis, tum quia ſicuti
 matrimonium conſectum contra eccleſie
 interdictum, non impedit tamen quomi-
 nus legitimi ſuſcipiantur filij *d* ſic & in
 voto dicendum putat, vt ſatis ſit ex viro &
 vxore quem natū eſſe, ad hoc vt filij ei no-
 men competat, *e* non obſtante quacunq;
 voti obligatione. Ego verò Archidiacono
 magis aſſentior. Namq; ad quærendam le-
 gitimam prolem, non ſufficit initium bo-
 num nuptijs ad fuiſſe, niſi in eodem ſtatu
 & perpetuò conſeruentur, ita vt nullū im-
 pedimētum nedum in matrimonij copu-
 latione ſed nec in exitu, aut illius execu-
 5 tionē vnquā noſcitur, *f* quod & modò atti-
 gimus. *g* Cū igitur hīc, poſt celebratū
 initio coniugium, votum id continentia,
 ac ſimul ſacrorum initiatio ſit ſubſecuta,
 appa-

a Gl. l. diuus.
 de cap. & poſt.
 ſim. & in l. ab
 hoſtib. ſ. non
 minus, ex
 quib. cauſ.
 maior. & in l.
 i. C. de capri.
 & poſt.
b In c. 2. de
 fil. preb.
 in 6.
c In c. lite-
 ras, de fil.
 preb. nu. 4.
d Tot. tit. de
 mat. contr.
 con. interd.

e l. filium dif-
 finimus, de
 hiſ qui ſui.

f Gl. l. diuus.
 de cap. & poſt.
g Suprà eod.
 in 3. caſu.

apparet iam matrimonium non ampliùs
 pristinam speciem retinere, cum nunc ma-
 ritus alere quidem & alijs rebus necessa-
 rijs vxorẽ hanc sustinere teneatur, verũ
 nulla inter eos carnis copulatio ampliùs
 6 permittatur. *a* Nam vt inquit Leo Pon-
 tificex, *b* cœpithis illud non licere, quod
 iam licuit, cum connubium inter eos ita
 nunc sit, quasi non esset. Vnde & qui post
 tale votum, vxorem suam cognoscere vo-
 luerit, dicitur is potiùs incestum cum ea
 committere, & illius inuadere cubile, *c*
 ex quo vxor ampliùs non est, quo ad ea
 obsequia, quæ maritis ab vxoribus libe-
 rorum gignendorum causa debentur. *d*
 Quomodo igitur, hæc cum ita sint, legiti-
 mus deinde ex ea quæri filius poterit?
 Nam quod dicebat Panormitanus, *e* ex
 matrimonio contra interdictum ecclesiæ
 inito, non tamen illegitimos proficisci fi-
 lios, atque ob id, nec eos etiam Nothos
 censendos, vbi à nobis tantum castitatis
 votum nuncupatum esset. Ego tunc non
 veram, priorem eius propositionem scio,
 vbi impedimentum perpetuũ est, *f* quod
 cum eiusmodi sit in casu nostro, *g* meritò
 ex illius argumento opinionem nostram
 magis cõfirmari credo. Sed & aliud in vo-
 to est, quàm in ecclesiæ interdicto, cum
 hoc mutuo coniugũ consensu sit munitũ,

E 2 qui

a c. omnino.
 31. dist. c. seria
 rim, in fin. 33.

dist.
b c. lex. 31.
 dist.

c c. ministri,
 cum gl. 81. di-
 stin.

d c. Episco-
 pus. 77. dist. c.
 cum multa.
 15. q. vlt. gl. of.
 d. c. ministri.
e Abb. d. c. li-
 teras.

f Abb. c. si. de
 matr. contr.
 con. interd.
 Sozi. lun. cõf.
 31. nu. 38. in 2.
g Quia votũ
 hoc castitatis
 perpetuũ est.

a c. semel
Deo, de regu.
iū. in 6. vbi lo
an. And. Dyn.
Ancha.

b c. literas,
de fil. presb.
ver. inconti-
nētiā, & quia
in tir. de fil.
presb. vt intel
ligatur secun-
dum naturā
illius tit.

c Ripa. c. in-
ter ceteras. i.
col. de re-
script.

d Marfil. l.
i. C. de sicar.
num. 15.

qui certam sibi legem potuerunt im-
ponere, à qua ampliùs decedere non lice-
ret, cū ex quo quis se primū sacris mi-
nisterijs alligauit, perpetuò eundem vitæ
cursum sequi teneatur, a quæ quidem om-
nia, de eo ecclesiæ interdicto non ita di-
ci possunt. Statuo igitur hoc casu, filios
secundum propositam quæstionem ille-
gitimos dici, quod & à Clemente III. si-
gnificatum fuisse, b si quis eius verba di-
ligenter inspiciat, facile poterit animad-
uertere. Sunt quidam tamē casus, in qui-
bus is qui sacerdotijs fungitur, legitimos
habere filios potest: sed id aliundē proue-
nit, aut Pontificis priuilegio, aut solenni
adoptione, aut alijs modis: qui cū non
ita præsentī capiti nostro conueniant, ab
alijsq; etiam sint adnotati, c ego hīc pro-
pterea non inferendos duxi. Id quidem
non omittam, fieri quādoq; posse, vt quis
eodem tempore & iustus & iniustus filius
habeatur, veluti cū mulier per vim ab
aliquo cōpressa est, quo ad patrem enim
illegitimus est omninò partus: quo ad ma-
trem, vult lex eam iustam sobolem habe-
ri. d Possemus quoque & alia adhuc exē-
pla adiungere, quibus filij iusti, ex minū
legitimo proficiuntur toro, veluti cū
quis ex concubina, aut soluta alia mulie-
re prolem concepit, eamq; adhuc prægnā-
tem

tem sibi in matrimonium adsciuit, quod enim deinde nascitur, legitimum est, quāvis, si initium eius coniunctionis spectetur, id longè aliter se habeat, & impudicū fuerit. ^a Sed hic & similes multi casus, ad aliam potius speciem sunt referēdi, vbi quis extrinsecus, extraneis veluti opibus ad legitimorum iura peruenit, veluti matrimonio subsequente, Principis priuilegio, oblatione Curia, quæ à proposita materia nostra longè differunt, nosq; hæc in alium tractatum, De Natalium restitutione, si Dijs placuerit, aliàs fortassè commodiùs conijciemus.

^a c. t̃ta. qui
fil. sint leg.

DE CONCVBINIS, ET
naturalibus filijs.

- 1 *Concubinatus lege civili nec probatur
nec damnatur.*
- 2 *Naturales cur ita dicti.*
- 3 *Differentia inter concubinam & uxorem.*
- 4 *Concubinatum turpem non esse.*
- 5 *Quæ concubina ceteris honestiores.*
- 6 *Naturales, olim legitimi habebantur.*
- 7 *Triplex filiorum genus.*
- 8 *Concubinatus à lege nomen sumpsit, &
quomodo.*

C A P. X I.



Nimaduertendum nunc est, non necessario sequi, Natus quis ex iusta vxore non est, qualem leges requirunt, ergo illegitimus filius est. Etenim sunt qui-

¹ dam alij ex concubitu profecti, qui lege civili nec receptus nec danatus est, qualis est concubinarus. *a* & ij vt legitimi appellari non possunt, ita nec illegitimorum nomen Iure merentur. *b* Sunt vero potius inter utrosque medij, eorum nomine, quod illis nudum a legibus relictum est, etiam nunc appellantur, dicunturque naturales, quasi secundum ius naturale

² editi, nullo Iuris adminiculo muniti. *c* Sed dicat fortasse quis, cur non ij legitimi vocatur, si sola natura dictate iuxta primum statum orti sunt? *d* Ego arbitror a legibus quid plus in matrimonio praeter naturalem procreandi appetitum consideratum fuisse, *e* nempe arctius quoddam vinculum, quo coniuges inter se animo & corpore perpetuo colligarentur, rerumque omnium inter se socij redderetur,

³ *f* siquidem concubinam ob id praecipuum nobis adiungere solemus, vt cum ea prolis suscipiende causa, non libidinosè quidem

a Tot. tit. ff. c. de concub.

b l. 3. vbi Bar. de concub.

c §. natura. Aut. quib. mod. nat. d. arg. c. si 32. q. 4.

e l. si aduersus. C. de cri. expil. hær.

f Auth. quib. mod. nat. leg. in princ.

dem vitam tranfigamus, *a* nec enim concubinae nomen inhonestum esse existimatur, *b* nec turpe alicui cum ea morari. *c* At verò nuptiae praeclearius & excelcius quiddam continent, cum sint, ut inquit Modestinus, *d* maris & foeminae coniunctio, consortium omnis vitae, diuini & humani Iuris communicatio. Ex hac enim societate, tale inter virum & uxorem existit vinculum, ut alter in alterius transeat potestatem, *e* vxor mariti rerum quodammodo domina efficiatur, *f* eius radijs fulgere dicatur, *g* domiciliumque & forum, quod mariti est proprium, sortiatur. *h* Quae non ita in concubina seruantur, *i* quoniam cum ea non omnino iusta, & vsquequaq; integra, sicuti leges postulant, nobis adest coniunctio. *k* Hinc dixit Papinianus uxorem à concubina, personis comparatis, vitaeq; coniunctione considerata discerni. Namq; etsi concubinae consuetudo non turpis quidem iudicetur, *l* non tamē cum matris fam. pudore & honestate vnquam erit conferenda. *m* sitq; magna licet inter eas similitudo, cum de ijs vicissim leges quandoq; sumant argumentum, *n* & ob magnam inter eas conuenientiam lex quandoque protestationem requirat, *o* non tamen quis vnquam neget, quin uxori à

E 4

Iure

a l. masculi, vbi Alciat. In fi. de verb. sig. *b* l. si ea, vbi Iul. C. de cōdi. infer. *c* l. i. de rit. nupt. *d* i. Corint. 7.

e l. i. rer. amotarum.

f Auth. de cōsul. §. hac itaque.

g l. exigere. de Iudic.

h l. de iure. §. si ad Munic.

& Bart. l. si. §. 2. cod. Alex. l.

cum quedam, de Iurisd. om.

i Gl. Inst. de pat. pot. in princ.

k l. donationes, de donat.

l d. l. masculius.

m l. stuprum, de ritu nupt.

n l. liberta, de ope. lib. 1.

qui concub. de leg. 3.

o l. 3. de concub.

a Item legat. §. parui, de leg. 3.

Iure civili necessitudinis nescio quid & existimationis plus tribuatur, unde & Vlpianus nihil nisi in dignitate interesse tradidit, a legimusque apud Spartianum, Ælium Verum vxori suæ cōquerenti, quoddum alijs fœminis consuetudinem haberet, dixisse, patere me & alias exercere cupiditates meas: vxor enim dignitatis nomen est, non voluptatis. Ex his intelligimus, concubinæ nomen non quidem obscœnum, sed vxorio longè inferius esse. Inter has tamen concubinas illæ præstare videntur, & matrum familiæ speciem quandam retinere, quæ sub patronorum suorum viuunt contubernio. b Hinc Vespasianus mortua vxore, Ceneden libertam in contubernium reuocasse dicitur, habuisseque eam Imperator penè iustæ vxoris loco. c Ex talibus igitur concubinis, naturales filij suscipi solent, quos ego Iure illo primæuo, secundum Imperatorum nostrorum placita, veros fortè & iustos filios habitos fuisse puto. d Si enim tunc, ob id quod sola natura sanciret, omnes veri filij nascebantur, e hos æquè nunc etiâ sola natura genuisse fertur. f At verò legitimi hodie dici non possunt, quoniâ leges scriptæ, quæ primæ legitimos & illegitimos agnoquerunt, multa ad matrimonium, præter illam simplicem procreandi cu-

b l. stuprum, de ritu nupt.

c Sueton. in Vesp. cap. 3.

d Auth. item si quis. in fin. C. de nat. lib. & Auth. qui. mod. nat. sui. §. si verò plurimis.

e d. §. natura. Aut. qui. mo. sui.

f c. fi. 32. q. 4.

di cupiditatem, solam ante eas considera-
tam addidere, legitimosq; illos tātū ap-
7 pellauere, qui ex arctiori quodam multo-
que validiori, vt modò diximus, nexu es-
sent suscepti, Vnde & coniugium nuncu-
patum volunt. Illegitimos verò, qui ex
concubitu contra Iuris praecepta inito,
orti essent. Tertium post genus, inter hos
veluti medium, quod naturalium dixere,
qui scilicet nec legi probati, nec damnati
essent, sed quasi per dissimulationē per-
missi, & in pristino statu, quemadmodū
8 oriuntur, relictī. *a* Hocq; est quod Mar-
cellus dixit, *b* cōcubinatum per leges no-
men sumpsisse, nō quòd legitimus is verè
habeatur, sed quia extra poenam legis sit,
& Iuri non contrarius, vt Baldus respon-
dit, *c* Tradidit autem hanc opinionē per-
uetus quidam, isq; eruditissimus Do-
ctor Ricardus Malumb. in suis disputat,
quem refert Ioan. Andr. *d* & sequuntur
plurīq; alij. *e*

QVI NATVRALES DI-
cantur, & concubinarum v-
sus quando sit sub-
latus.

1 Concubina quae dicatur apud Latinos
autores.

E 5 2 Quae

a Port. Inst.
de ado. nu. 5.
b l. 3. in fi. de
concub.

c Bal. consil.
457. in 5.

d Ioan. Andr.
reg. sine cul-
pa.

e Bart. l. et si
contra. C. de
nupt. & in l. 3.
de concub.
l. r. de ri. nup.
Alber. l. cum
quis. C. de
nat. lib. Por.
instit. de a-
do. num. 5.

- 2 *Quæ propriè apud Jurisconsultos.*
- 3 *Hodie paucissimi vere naturales repe-
ri.*
- 4 *Iure Canon. nulla coniunctio, excepta
uxoria permittitur.*
- 5 *Naturales Iure Canon. qui vocentur.*
- 6 *Legitimati per subseq. matrim. an etiã
in terris Imp. quo ad hered. veluti le-
gitimi habeantur.*
- 7 *In matrimonij causis præfertur Ius Ca-
nonicum.*
- 8 *Naturales ex communi usu loquendi,
qui dicantur.*
- 9 *Quadruplex significatio huius verbi, na-
turalis.*
- 10 *Concubinatus an lege civili unquã fue-
rit interdictus.*
- 11 *An hodie eodem Iure damnatus intelli-
gatur.*
- 12 *Quomodo Iure Cano. permittantur cõ-
cubinae.*
- 13 *Concubina quandoq; qua dicatur.*

CAP. XII.

Sciendum autem est, vt na-
turalis propriè quis dica-
tur, multa requiri, a opor-
tet enim ex concubina na-
tum esse, quam non ad eò fa-
cile

1
2 Ripa. §. si
quis rogatus
ad Treb. nu. 4

eise est reperire. *a* Concubinam etenim non hic eam accipimus, prout apud Latinos authores, amicam quamlibet priuatam, cum qua rem habere soleamus, quamuis alteri nuptam, vt apud Suetō. *b* dum ait: Super ingenuorum proagogia, & nuptarum concubinitus, vestali virgini Rubriæ vim intulit. Et apud Cicer. *c* Quæ si iudicaretur certis quibusdam verbis, non nouis nuptijs fieri cum superiore diuortium, in concubine locum duceretur, vbi & Cicero eam concubinam vocat, cum qua solemus versari, dum adhuc nobis cum alia est matrimonium, quod quidem Iure nostro non admittitur. *d* Non hic etiam de pellice intelligimus, cuius significatio magnam doctis viris præbuit controuersiam. *e*

Sed de paulò honestiore fœmina loquimur, *f* quæ parum ab vxoria differat cōiunctione, *g* fortè quæ à Græcis *παλλακή* dicitur, *h* à nostris recentioribus & alio nomine focaria vsurpatur. *i* Est ergo mulier, quæ vxoris loco sine nuptijs domi retinetur, cum qua sola quis eo affectu semper cohabitauerit, *k* quam veluti vxorē apud se custodierit, aluerit, *l* cum qua nec stuprum nec incestus cadere potuerit, *m* cui & fuerit denunciatum (si sit ingenuo loco nata, honestatq. vitæ) concubinam

a Grammat. Voto 4. Alcia. Re. 2. præfium.

b In Nero. c. 28.

c li. de Ora.

d li. C. de concub.

e Valla. li. 6. c. 48. Alcia. li. 4. de verb. sig.

& in l. massurius, eod. tit.

f d. l. massur.

g li. rem. 6. parui. de leg.

h d. l. massurius, in fin. & valla. supra.

i l. si ea. vbi Bal. Alber. C. de cōd. inf. &

k l. 2. C. de donat. in vir.

l s. consi.

m Auth. de tri. & sem.

n s. si quis Aut. quib.

mod. l. iii.

o l. i. s. r. de concub.

a l. 3. de cōcu. cubinam habitū iri, *a* cum qua & is qui
 b l. 1. C. eo. ti. versatur, coelebs omninò fuerit. *b* Quòd
 c Albe. l. 1. C. si horum vel vnum tantum desit, dubium
 de nat. lib. non est, nec illam concubinam, nec filios
 Gramma. Vo- non est, nec illam concubinam, nec filios
 10 4. naturales appellari posse. *c* Vnde rectè ab
 3 Oldrado & Bal. animaduersum est, nul-
 los ferè hodie verè naturales reperiri. *d*
 d Old. conf. Sunt autem hec ita Iure ciuili statuta, quo
 196. Bald. 456. in 5. & 206. in talis coitus, vt modò dicebamus, damna-
 3. Alex. 174. in tus non fuit. At verò Pontificio Canone
 5. secus sancitum est, eo enim Iure concubi-
 e Gl. 1. in li- natus quibuslibet omninò interdictus
 berz, de rit. fuit, *e* ita vt quicquid cum ea, quæ legiti-
 nupt. & Bar. l. ma vxor non sit, rei Venereæ causa actum
 3. de concub. fuerit, id adulterij crimine damnetur, *f*
 f c. Nemo. 32 & qui concubinatorum olim vocari potuif-
 9. 4. set, hoc mœchiæ siue adulterij nomine
 4 nunc contineatur, *g* generaliter enim ho-
 g c. dixit. ca. die quæcunq; fornicatio etiam cum mere-
 meretricibus. tricibus grauissimum crimen habetur, *h*
 ead. q. nostrum, ver. nec præter vxorem vllam omninò attingere mulierem, sine magno salutis nostræ
 h Gl. Clē. ad discrimine, licet, quod & sacræ literæ te-
 nostrum, ver. non est, de hz ret, Abb. c. in- stantur. *i* Quin & damnabilior nunc hæc
 ter opera, in fin. de spons. concubinaria consuetudo, quàm simplex
 i Thob. 4. & fornicatio esse censetur, quo diuturnius
 Corint. 1. cap. in fin. in ea peccatum adest, vt Panor. ait. *k* Non
 6. in fin. igitur hoc Iure naturales filij illi tantum
 k Abb. g. tan intelliguntur, qui ex concubina nati sunt,
 ra, circa fin. sed generaliter omnes, qui ex duobus,
 qui fil. leg. in q. Ange- qui
 f Mart. Laud. rius. nu. 46.

qui nuptiarum adhuc expertes essent, inter quos tamen matrimonium consistere potuisset, fuere progeniti, *a* quos & per subsequens matrimonium, legitimorum iura nunc adipisci certum est, *b* prout olim ij tantum solebat, qui ex vero profecti essent concubinato. *c* Hincq; sensere multi, *d* in terris quæ Pontificiæ ditionis sunt, omnes hos naturales, qui deinde secutis parentum nuptijs legitimi effecti sunt, etiam in hæreditatibus succedere, *e* in foro verò Cæsaris, licet & legitimi habeantur, non tamen ad successiones, & ea quæ propriè sunt Iuris ciuilis, admitti, eò quod æquum sit, proprias in vniuscuiusq; iurisdictione leges obseruari, *f* Quæ tamen distinctio mihi haud sanè probatur, video enim matrimonij materiã hoc insigne habere, vt quicquid de ea dubitetur, id semper iuxta Pont. Canones, quocunq; in loco sit decidendum. *g* Quod si hoc in matrimonio, quod principale est, seruatur, cur non & idem in filijs, qui inde oriuntur, attendamus, cum hoc ab ipso pendeat matrimonio? *h* Nam si fatentur omnes, secutis nuptijs, quoscunq; qui hodie naturales vocantur, legitimos fieri, idq; vbique ita se habere, cur non ergo legitimi quo ad omnes causas existimètur, si eorum origo, hoc est, matrimonium, vnde-

a c. innotuit, vbi Abb. de elect. Bal. consil. 120. in 2.
b Abb. d. c. tanta. Dec. consil. 155.
c §. fin. Instit. de nupt.
d Ang. consil. 29. Præpos. d. c. tanta.
e c. 1. qui fil. legit.

f c. si duobus, de ap.

g c. fin. de secun. nupt. Fran. ca. 2. de arbitr. in 6.

h c. tuam, de ord. cogn. Ang. §. fin. Instit. de nupt.

a Dec. conf.
155.

b Arg. l. i. §.
lex Falcidia,
ad l. Falc.

c Aut. quib.
mod. sui. §. re
l. qui igitur,
de §. si vero
plurimis, in
un.

d Ang. conf.
401. Craul. con
fil. 166. nu. 8.
Parif. conf. 15.
in 2. nu. 56.
e Dec. conf.
433. col. 3.
f d. ca. tanta,
vbi Abb. in fi.

g c. fi. 32. q. 4.
l. libert. C. de
int. matr. de
ci. d. conf. 433.
nu. 14.

h c. innotuit,
de electi. vbi
Abb. num. 18.

i Abb. d. c. tã
ta. nu. 12. & c.
peruenera.
nu. 31. & prep.
col. 6.

k Gl. l. quo
tiens. idem,
de reg. iur.

l In tit. de a
dopt. in. ff. &

unde quaque iustum & legitimum habetur? a vbi enim das eos semel iustos filios dici, iam & cetera, quibus legitimi potiuntur, ad hos quoque pertinere necesse est, b quod præter has rationes à Iustinia- no quoque apertissimè declaratum esse videtur. c Hodie autem non solum hi ex soluto & soluta nati, vt dicebamus, natural'es vocantur, sed & omnes ferè spurij

8 quomodocunque concepti, ex communi vsu loquendi, filij naturales vocari solent, d quod scilicet & ij à natura procreati sunt, e in quibus tamen ea quæ modò de legitimatione dicebamus, mirimè seruabuntur, cum ea in his tantum locum habeant, quorum parentes soluti antea omni matrimo. erant, ita vt rectè tunc si-

9 mul contrahere nuptias potuissent. f Erit itaque quadruplex huius verbi, naturalis, significatio, verè & propriè naturales dicentur nati ex concubina, seu ex seruili consortio, g latè, omnes nati ex soluto & soluta, inter quos iungi nuptiæ potuissent, h latissimè, quicunque illegitimè concepti ex quolibet congressu, i non impropriè etiam, vbi accipitur pro iusto filio, quod quandoque contigit, k & maximè, quado de naturalibus, & adoptiuiis simul liberis leges mentionem faciunt, l quod & aliàs adnotauimus. m Cæterum quan-

Inf. sapius. m. cap. 37.

quando hoc nomen aut propriè, aut latè, aut in genere, aut in specie sit capiendum, & alij docuerunt, *a* & ego ex subiecta materia dijudicandum puto. Sunt verò etiā
 10 qui dixerint, *b* concubinatum lege ciuili multò ante Pontificijs Canones fuisse im-
 probatum, nempe nouissimis Authent. constitutionibus, quibus Imperator quā-
 cunque fornicationem, & lenocinium prohibet, *c* sapiusq. fatetur se castitatis amato-
 rem esse, *d* cauèturque vt in materia peccati, qualis hæc est, leges ciuiles,
 sacras regulas debeant imitari, *e* quæ sen-
 tentia & alijs etiā argumentis à magnis Iurisprudentibus confirmata extat. *f*
 Contra eam tamen ego sentio. Nam cū Imperatorem legam in Nouellis suis, con-
 cubinarum vsum sacratis tantū viris interdixisse, *g* vnde nec quicquam illis
 donare possunt, *h* & geniti inde filij, non naturales, sed spurij nominantur, *i*
 & patribus succedere prohibentur, *k* facile conijcio, cæteris id eum minimè ve-
 tuisse. *l* Quis enim dicat illarum con-
 gressum à Iustiniano damnatum, cū is in suis constitutionibus, earum tam sæpè
 probet consuetudinem, *m* eas & aliquan-
 do ad successiōem vocet, *n* nihilq. in tali
 com-

l Arg. contrario. *m*. Auth. de incest. nupt. §. fin. & l. pen. in fin. C. de orlic. *n*. Auth. quib. mod. sui. §. si quis autem.

a Ruin. conf. 88. in 3. num. 11. 13.

b Host. c. la-
tor, qui fil. le-
vi. loā. Andr.
Reg. sine cul-
pa.

c Auth. de le
non. Auth.
scen. mul. &
Auth. vt non
luxur. cont.
nat.

d Auth. qui.
mod. leg. §. il-
lud.

e Auth. vt
cler. ap. prop.
epif. & Auth.
quomodo o-
por. epif.

f Fel. ca. cū
sit, de fo. cōp.
nu. 36. ex c. r.
de fil. nat. ex
marr. in feud.

g Auth. de
monac. §. si
quis autem
monac. & de
sanct. epif. §.
cleric.

h Dec. conf.
132.

i Bal. l. par-
tes, de in ius
voc.

k Vbal. de
suc. ab int. r.
par. nu. 37.

a Aut. quib.
mod. leg. cir-
ca princip. &
de trien. & ie-
mis. §. confi-
deremus, in
fin.

b Arg. l. prae-
cipimus, in
fi. C. de appel-
lat.

c l. 3. de con-
cub. & Bal.
conf. 457. in §.
d §. si quis au-
tem. aut. qui.
mod. sui.

e Bart. l. mu-
lier. §. cum
proponere-
tur. ad Treb.

f c. nemo. 32.
q. 4.

g Abb. c. r. de
nou. op. nūc.
num. 5.

h Cagnol. l.
si qua. C. ad
offic. nu. 10. 12

cōmercio libidinis esse significet? a prae-
fertim verò, quòd si hoc ipse prohibuisset,
speciali sanè nota & correctione res indi-
gebat, quæ tamen nusquam apparet. b V-
bi igitur fornicationes, libidinesq; cum
derestantem legimus, vt suprà dicebatur,
tunc ego de vero concubinato minimè
quidem vnquã dixerim cum intellexisse,
sed de alijs illicitis voluptatum generi-
bus, ex quo concubinatus per leges no-
men sumpsit, c ab omniq; crimine, aut
turpitudine longè abesse existimatur, d
secundum ea, quæ in simili Bartolus adno-
tauit. e Hodie tamen si quis quæret, an
iure ciuili hæc concubinaria consuetudo
sit permiffa, crederem forrè quidem id
iam negari posse, non eò quòd lex ciuilis
eam interdixerit, vt cæteri putant, sed
quòd cum Iure Pont. aliter cautum sit, ex
taliq; coniunctione grauissimum existat
peccatum, f debet Ius ciuile in hac re
cum Iure Canonum omninò consentire,
cùm vbi peccati suspitio aliqua subest, v-
na omnibus præualeat lex Pontificia. g
Vnde fiet, vt Iure ciuili quoque dicatur
nunc concubinatus interdictus, quod &
recentiores tradidère, h quia non ea le-
ge nominatim vetitus, sed quia legum no-
uarum interpretatione ita receptum est,
perinde ac si verbis Iuris ciuilis speciali-
ter

ter esset introductum. *a* Nunc nouissimè, Canoni Pontif. illud aduersari quis dicat, quod Toletano concilio traditum est, *b* vt scilicet, quibuscunque liceat vel vxorem vel concubinam habere, & qui concubinam retinet, à cæterorum confor-

12 tio non sit repellendus. *c* Sed adhæc respondeo, concubinam in eo loco accipi pro vxore, quam non aded solennibus nuptijs, publicisq; instrumentis confectis duximus, quæ quoad affectum, & re ipsa vxor est, ob omiſſa tamen ea solennia lex concubinam vocat, *d* quæ tamen ab vxore nihil sanè differt, vt Archid. & Gemin. tradidère. *e* Dicunt etiam aliqui, *f* concubinam eam Canones vocare, quæ sine spe prolis ducitur, quod connubium & ipsum est. *g* Sed non magni res est momenti.

a Arg. Instit. de leg. patr. tut.

b c. is qui. 34. dist.

c d. c. is qui. & c. Christiano. ead. dist.

d c. omnib⁹. §. 1. ead. dist.

e Glo. Arch. Gemi. d. c. omnibus. & d. c. is qui.

f Fel. c. cãm sit, de for. cõpet. nu. 38.

g c. solet. 32. q. 2.

DE FILIIS NATVRA-

libus ex seruorum con-
fortijs.

- 1* Matrimonium inter seruos non dicitur.
- 2* Ex seruis oriuntur & naturales, & spurij.
- 3* Decy ac recentiorum error.
- 4* In seruitute qui dicantur suscepti.
- 5* Concubinatus seruorum.

F

6 Quid

- 6 *Quid sit nasci in figura matrimony.*
 7 *Consortium & concubinatus, an pro eodem.*

CAP. XIII.



ES T & aliud filiorum naturalium genus, precedentibus quidem perquam simile, nisi quod illi ex liberorum hominum, hi ex servorum cōiunctione sus-

a l. libertinū.
C. de int. matrim.

b l. quod attinet, de regu. iur.

c l. 3. C. de incest. nupt.

d l. Lucius. §. si. de leg. 2. l. ex facto. §. si quis rogatus, ad Trebel.

e Inst. de ser. cog. in princ.

f l. serui. C. de adult. l. fi.

g lmo. d. l. Lucii. §. si. Ale. §. si quis rogat²

h l. ex libera. C. de suis & legi. l. vn. C. de mul. quę pro.

i Bart. §. si quis rogat². 2. col.

cipiuntur. *a* Servi etenim cum pro mortuis habeantur, *b* matrimonium iure civili contrahere non possunt, nec legitimos filios procreare, *c* si tamen ij inter se certo ritu coierunt, naturales filios & ipsi parere apti sunt. *d* Nam cum lex eis iustum omninō matrimonium interdixit, certam tamen coniunctionis speciem concessit ad veri matrimonij similitudinem, *e* quam contubernium seu consortium appellavit, *f* voluitq; ex his veluti imaginarijs nuptijs natos, naturales dici. *g* Quod si hanc consortij rationem negligētes, alijs temerē mulieribus iungi vel-
 lent, tunc perinde ac liberi homines, qui connubij iura non servant, spuria & ipsos progeniem parere decrevit, *h* quā distinctio à Bartolo tradita, *i* ab alijs quoque cre-

crebrius recepta est. *a* Primus tamen Panormitanus, *b* non credidit hanc differentiam satis Iure posse probari, ut inter sit aliquid, vllum ne de facto inter seruos matrimonium intercesserit, aut minus, quo ad naturales scilicet filios suscipiendos. Et quamuis Alex. *c* eius opinionem nonnullis legibus conuellat, *d* acriter tamen contra eum pro Panormitano instat Decius, *e* contendens filios in seruitute susceptos, absque vlla etiam matrimonij specie, naturales dici posse, respondetq; ad argumentum Alexandri, *f* nihil ibi de filijs in seruitute natis agi, eò quòd mater libera esset, à cuius conditione filiorum status pendere & dignosci solet, *g* concluditque tandem idem in filijs in seruitute natis, acceteris in libertate respondendum: ut cum inter liberos homines concubinatus sit necessarius ad naturalem sobolem comparandam, idem & concubinatus in seruis quoque requiratur, posse enim eos, quamuis non matrimonio, concubinatu tamen aliorum exemplo vt. *h* Atque ita non vult ad coniugij illius speciem, sed ad concubinatum solum esse respiciendum, cum de filijs naturalibus aut spurijs dubitamus, quod & post eum recentiores alij, deinde latius tradidere, *i* Ego verò, non miror quidem,

F 2 dem,

a Imo. Alex. ibi. Imo. l. Lucius. §. fin.

b Abb. c. in presentia. de proba. nu. 13.

c Alex. d. §. si quis. rog. in prin.

d l. ex libera. C. de suis & legi. Auth. ex complexu.

e Dec. d. c. in presentia, nu. 30. & in l. generaliter. §. cum autem. C. de instir. & substi. nu. 20. f. ad d. l. ex libera.

g l. partium. C. de rei vendic.

h l. fi. C. com. de manum.

i Paris. d. c. in presentia. nu. 3. 39. 42. Ripa. §. si quis rogatus. nu. 6.

dem, Panormitanum à Bart. in hac re dis-
sensisse, sed Decium miror, contradicen-
di studio, res plerunque ineptissimas effu-
disse, eiusque errorem nedum ab alijs non
agnitum, sed potius commendatum inde
fuisse. *a* Age verò qua ratione hoc vnquā

a Parif. d. c.
presen. nu. 4.

Decius & ceteri tueantur, eum qui ex li-
bera matre & Patre seruo natus sit, quam-
uis liber ipse oriatur, non tamen ex serui-

b Inst. de ser.
cog. in princ.
ver. vel dum
mulieres.

c Responso
add. l. partu.
d Inst. de in-
gen. §. r.

li concubitu natum dici, cum hoc expref-
se Iustinianus ipse fateatur? *b* Non enim
ita licet argumentari, *c* eum qui liberam
matrem habuit, qui & liber nascitur, *d*
ided semper in libertate susceptum dici,
aliud est enim liberum nasci, aliud ex in-

4 genuo matrimonio prodijisse. Nam qui
alterutrum parentem vel patrem, vel ma-
trem seruos habuit, semper is dicetur in
seruitute susceptus, tametsi fortasse is ex
ventre liber in lucem editus fuisset. *e*

e d. ti. de ser.
cog. vbi ca-
sus.

f l. fin. de iur.
deli. l. Lucr.
§. si. de leg. 2.
l. omnes. §.

Lucius, quā
in fr. cred.

g l. vn. C. de
mul. quæ se

pro ser. vbi
Bal. Ang. l. di

uus, cum Gl.
de c. & post. d.

l. ex libera.

Cum igitur videamus natos ex hac serui-
li coniunctione, quandoque naturales,
f quandoque spurios vocari, *g* cur nō eam
sequamur distinctionem, quæ æquissima
est, & in liberis quoque hominibus eodē
ferè pacto seruatur, vt si se sub quadam
coniugij imagine cognouerint naturales
filios edidisse: sin minus, spurios & illegi-
timos dicantur suscepisse? Hoc nobis Iu-
stinianus sanè significauit, qui expressè ex

seruili

seruli tantum consortio natos ad successionem vocans, atque illos alij iustis filijs æquiparans, à cæteris qui non ex consortio prodierunt, separasse videtur. *a* Quod autem dicebat Decius, & concubinatum inter seruos dari, *b* ex eoq; tantum naturales filios gigni, adiuuat id magis & nostram & Bartoli opinionem. In hocq; post Decium, omnes deceptos puto, *c* qui in hac materia aliud esse consortium, aliud concubinatum existimarunt. Cum enim dixit Bartol. & Alex. *d* oportere filios seruorum in figura matrimonij nasci, vt naturales dici queant, id vtique voluerunt, vt cum seruis verum connubij ius non concedatur, ipsi de facto saltem ita inter se coeant, sicuti cæteri, quibus id lege licet, ritè congregari solent. Hoc autem consortium seu contubernium dictum est, *e* quod idem ferè & cum concubinato est, nisi quod frequentius concubinatus de liberis hominibus, *f* consortium de seruis dicitur, *g* & in concubinato matrimonij contrahendi voluntas deest, in consortio sola facultas. Ast in cæteris, & consortium, concubinatus dici potest, *h* alteruq; pro altero promiscuè vsurpatur. *i* Hincque tam consuetudo inter liberam & seruum, quam inter liberum hominem & ancillam modò contuberniū, modò concubinatus

a d. ti. de ser. cog. in princ. cum Glo. ver. veniant. in fi. & Afflic. de ci. 203.

b l. fi. C. com. de manum. *c* Paris. nu. 42

d d. §. si quis rogatus.

e l. feni. C. de adult. l. fi. C. de ser. fug.

f tot. tit. de concub. *g* Inst. de ser. cog.

h l. nuper. C. de nat. lib. *i* l. diui, & Authen. quod ius. cum seq. C. de nat. lib.

a l. libera, cū
Glof. l. 3. C. de
lib. cau. l. fin.
C. com. de
manum. l. pe.
cum Glof. de
priu. cred.
b d. l. diui.
C. de nat. lib.

c l. item lega
to. §. parui.
de leg. 3.
d l. maffuri.
in fi. de verb.
figu.

cubinatus à lege nuncupatur. *a* Quod er-
go dixit Bart. de figura matrimonij, non
est diuerfum à concubinato, vt Decius pu-
tauit, quin illud idem duplici nomine fi-
gnificatum, *b* quid est enim aliud concu-
binatus, nisi obumbrata quædam matri-
mo. imago, quæ ab eo sola ordinis dignita-
te differt? *c* quid aliud concubina, quàm
ficta quædam vxor? *d* Quod cū supra
latius ostenderim, hîc ampliùs repetere
operæ precium non duxi.

SERVILIA CONSORTIA

quomodo incantur, & filij ex his na-
ti, à cæteris quid diffe-
rant.

- 1 *Inter seruos sunt iura cognationis.*
- 2 *De senat. conf. Claudiano.*
- 3 *Maiorem pudicitie cultum in fœminis,
quàm masculis exigi.*
- 4 *Vxor maritum adulterij non accusat.*
- 5 *Vernæ qui sint.*
- 6 *Fily seruorum naturales, quomodo suc-
cedant.*
- 7 *Cur lex his fauorabilior, quàm cæteris
naturalibus videatur.*
- 8 *Ob contubernium violatum, quæ de-
tur actio.*

C A P.

CAP. XIII.



ED licetne seruis quod-
cunque consortium inire,
vt ex eo naturales filij qua-
rantur? Ego sanè non arbi-
tror. Sicuti enim nec inge-
nuis hominibus, cuiusq;

mulieris permissum est concubinatum

appetere, *a* nec quocunque tempore, *b*

Sic in his consortijs, quæ instar matrimo-

nij sunt, delectum aliquem haberi oportet,

namq; & in seruis, cognationis ac af-

finittatis iura spectari solent, seu dum in

seruili statu sunt, seu postquam liberta-

x te fuerint donati. *c* Id igitur in primis

necessarium duco, vt certo ritu inter se

ad matrimonij speciem coeant, *d* vt su-

prà diximus. Inde verò vt non omnibus

2 passim iungantur, sed ijs tantum, quos lex

non interdicit, legimus enim senatuscon-

sulto Claudiano, olim ingenuas mulieres

propria libertate, & bonis omnibus mul-

ctatas, quæ seruili amore bachatæ nolen-

te domino, cum seruis concubuissent. *e*

Quod sen. cons. etsi hodie quoad libertatē

fit antiquatum, *f* non crederem tamen

illud rectum cōtubernium haberi posse,

vbi mulier alienum seruum, non bona

venia domini ad se euocasset. Id quoque

F 4 certum

a l. 3. de con-
cub.

b l. 1. C. eod.

c §. illud cer-
tum, cum Gl.

Inst. de nupt.

l. adoptiuus.

§. seruiles. de

rit. nupt.

d d. ti. de ser.

cog. cum Gl.

ver. veniant.

in fin.

e l. 1. C. de

sen. consul.

Claud.

f Inst. de suc-

ces. sub l. §. si.

a l.vn.C.de
mul.quam
prop.ser.

b Bald.Ang.
d.lvn.

c l.pen.cum
Glof.de prin.
cre.l.fin.C.
com.de ma-
num.
d. Gl. l. palā.
§.quam in a-
dulterio, de
rit.nupt.

e l.r.C.de a-
dult.

f l.vxorem.
C.de nupt.
g l.3.C.cod.

h Gl. §. si que
seruo. 12. q. 2.

certum est, nec patronā posse seruo pro-
prio felicitē immiscere, *a* quin grauissi-
mas poenas vtrunque sustinere, taleq; nec
contubernium, nec filios naturales dici.
b Quod mirum fortasse alicui videri pos-
sit, cum patronum ipsum videamus ancil-
3 lā suā concubinato sapē potiri, *c* cur er-
go minū liberē patrona seruo suo vti va-
leat? Sed hoc ego optima ratione institu-
tum puto, nempe quod matronas præci-
puē deceat pudicitia, *d* quarum idē cu-
piditati non æquē remittendas habenas
lex ciuilis putauit, ac masculorum. Hinc
lex Iulia maritum quidem de matrimo-
nio ab vxore violato agentem audit, non
æquē ob id crimen virum à coniuge pa-
titur accersiri. *e* Hinc scriptum Iure vete-
4 ri, ex M. Catonis oratione refert Gellius,
In adulterio vxorem tuam siprehendis-
ses, sine iudicio impunē necares. Illa te, si
adulterares, digito non auderet contin-
gere, neque ius est. Sic dominum cum li-
berta sua iustum matrimonium contra-
here lex permittit, *f* non idem tamen in
patrona cum liberto suo voluit, *g* quo-
niam honestatis, pudicitiaq; vel ratio, vel
suspicio, non æqua lance maribus ac fœ-
minis pensanda fuit. *h* Nunc sciendū est,
his naturalibus filiis ex seruorum contu-
bernij genitis (non de adscriptitijs lo-
quor,

5 quor, in quibus ius proprium est, & sed
 de seruorum verè filijs, quos fortasse ver-
 nas vocatos fuisse dicas *b*) multò plus le-
 ges fauere, quàm naturalibus reliquis, ex
 ingenuo concubinato profectis, de qui-
 bus suprà egimus. Hos enim quamuis in
 seruitute concepti sint, si deinde manu-
 6 missi fuerint, ad successiōem tam ex te-
 stamēto quàm ab intestato perinde ac iu-
 stos filios, noua constitutione Iustinianus
 vocauit, *c* illis sextam tantùm partem nō
 extantibus legitimis detulit. *d* Hi condi-
 tionem illam, Si sine liberis, extinguunt,
 illi non, nisi aliter de voluntate appareat
 7 testantis. *e* Huiusq; rei illa videtur esse
 ratio, quòd cùm in vtraque specie, matri-
 monij imago quædam referatur, hos
 tamen lex iuuat magis, quòd hi veras nu-
 ptias celebrare non potuerunt, cùm ser-
 ui essent, ij noluerūt: eos enim magis sem-
 per rueri solemus, qui à rectis rebus ge-
 rendis, imbecillitate potiùs, quàm certo
 proposito & voluntate deducuntur. *f* Pa-
 rentes eorum, Iure quidem culpari pos-
 sunt, qui id quod rectè facere poterāt, ne-
 glexerunt. *g* His nihil vitio adscribi de-
 bet, qui, quantum in se fuit, implere non
 destiterunt. *h* Dantur autem & dominis
 eorum ob cōtubernium illud violatum,
 ad exemplū legis Iuliæ in matrimonijs,

F 5 plures

a l. fin. C. de
 agr. & cens. l.
 ne diutius, cū
 gl. vers. intel-
 ligantur, eo.
 tit.
 b Gl. 6. huic.
 Inst. de leg. &
 l. titia textor-
 res. de leg. i.

c Inst. de ser.
 cog.
 d Auth. li-
 cer. C. de nat.
 lib.
 e Bart. Alex.
 § si quis roga-
 tus.

f l. i. §. meri-
 to. ff. deposit.

g l. pen. C. de
 condi. infer.

h I. quæret a-
 liquis. in fin.
 de verb. sign.

a l. si stuprū,
de iniur. l.
serui, cum
Gl. C. de a-
dul.

b l. inter li-
beras, cum
Glos. ad l. Iul.
de adult.

c l. 3. C. de
incest. nupt.

plures actiones, *a* possunt enim aut lege Aquilia, aut de iniurijs, nonnunquam & extraordinario crimine experiri. *b* Quæ omnia idè concessa sunt, vt cū veri con nubij iura ij non possent obtinere, *c* cæ- teris saltem auxilijs non essent omninò destituti. Et hæc Iure ciuili.

NATI EX SERVIS, AN
hodie legitimi dici pos-
sint.

- 1 *Serui hodie contrahunt matrimo. etiam inuito domino.*
- 2 *Legitimi nati sequuntur patrem, ex ser- uis verò matrem.*
- 3 *De argumento à coniugatis.*
- 4 *Ex libera & seruo natus, sacris initia- tur.*
- 5 *Esse quis seruus, & legitimus, hodie po- test.*

C A P. X V.



d c. vt anima-
rum, de cōst.
in 6. c. norit,
de iudi.

VS verò Pontificium, cu-
ius præcipuus is est finis, vt
quæ animis salutaria sunt,
monendo, à peccato nos
maximè diuellat, *d* cū
matrimonium rem sanctissimam & ho-
nestis.

nestissimam miris vbique laudibus pro-
 sequatur, *a* ceteras omnes coniunctio-
 nes, hac vna excepta, grauissimè detestan-
 do, *b* concubinatum etiam eadem ratio-
 ne non probauit, quòd à coniugali vincu-
 lo talis consuetudo plurimùm abesset. *c*
 Hoc ipsum igitur coniugium cùm à Deo
 rerum omnium opifice primum sit insti-
 tutum, *d* ad cuius tribunal nemo alio no-
 bilior, nemo locupletior, insigniòrue
 existit, sed omnes æquali apud eum Iure
 vtuntur, *e* voluit idem sacramentum il-
 lud omnibus, tam liberis quàm seruis ita
 esse còmune, vt nulla dominorũ potestate
 iam posset impediri. *f* Qua ex re duplex
 orta est differentia inter ciuiles Põtificia-
 que leges: altera, quòd concubinatus, qui
 eo Iure permissus erat, *g* hoc fuit peni-
 tus interdictus: altera, quòd cùm seruos
 olim à matrimonijs contrahendis repe-
 lerent, *h* nunc ad legitimũ torum, iustaq;
 connubij iura æquè cum ceteris vocati
 sunt. *i* Sed de illorum filijs nunc oritur
 còtrouersia, censeantur ne & ipsi iam legi-
 timi esse, an verò, vt antea, naturales tan-
 tùm, nunc quoq; indicètur. Multi sunt e-
 nim, qui hoc sanè affirmèt, *k* relinqui eos
 in pristino statu, eò quòd seruorum qui-
 dem matrimonium hoc Iure fuerit rece-
 ptum, ob summã, quã illi sacramèto pre-
 rogatiua

a c. tãta, qui
 fil. leg. cum fi.
b Glo. Clem.
 ad nostram.
 ver. non est,
 de haret. c. di-
 xit. ca. mere-
 tri. 32. q. 4.
c c. nemo. 32.
 q. 4.

d c. vnico, de
 voto, in 6.

e Galat. 3.

f c. 1. & per
 to. de coniu.
 ser.

g l. 2. de con-
 cub.

h l. 3. C. de
 inc. nupt.
 l. 29. q. 2. c. 1.
 2. Gl. d. l. 3.

k Hostien. in
 sum. qui fil.
 sint leg. col. 3
 Ludoui. Sard.
 de nat. li. 5. de
 app. nu.

rogatiua fuit attributa, sed quod ad filios attinet, nihil Iure nouo fuisse immutatū,

a arg. l. præcipimus. in fin. C. de appel.

a posseq; hæc duo rectè simul iungi, vt ex legitimo matrimonio, illegitima plerūq;

b Gl. l. diuus. de cap. & post. Abb. ca. literas, de fil. pref. byt.

2 soboles propagetur. b Quod & clariùs

c l. cum legitima, de stat. hom.

demonstrari eo argumento potest, quod scimus legitimè natos filios, patris semper, non matris conditionem sequi. c Sed cum Iure hoc Canonum, ex seruis nati

d c. fi. de ser. non ordin.

matris statum, non patris assequantur, d quid manifestius est, quàm hos legitimos

e d. l. cum legitima.

non esse, qui aliàs paternum tantum ius, gradumq; in omnibus, nō matris retine-

f arg. l. seruitutem, de re. iur. & §. r. Inst. de nupt.

rent? e esset etenim nimis id certè durū, vt ex ancilla natus, iustus filius censeretur

posset. f Mihi tamen contraria magis sanè placet sententia, vt cum matrimonium

g lib. s. c. r. o.

3 ipsum probatum fuerit, iam & filij vt legitimi recepti esse videantur. Sumo etenim argumentum à causa efficienti, seu

h §. legitimi, Aut. qui. mo. nat. sui.

potius à coniugatis, quod aded necessariū est, secundum Quintilianum, g vt alia nō

i d. §. quoniā. vers. qui enim. Aut. qui. mo. nat. legi.

indigeat probatione. Nam si iustum est matrimonium, certè & iustos liberos oriri necesse est, b tales enim filij, quales

k arg. l. quod Seruius, de cond. ob cau.

nuptiæ. i Quod sanè intelligo rebus ita se habentibus, k nam si post contractū legitimum connubiū, quid extrinsecus deinde acciderit, non nego plerunque causam

hanc perueriti, effectumq; longè ab initijs nobis

nobis

nobis propositis diuersum gigni posse. *a* Ita procedit. d. l. diuus. cum Gl. & ca. literas, vbi Abb. *b* c. & per to. de fil. presby. *c* Inst. de ser. cogn. *d* c. si. de ser. non ordin. *e* c. pe. & fin. de sec. nup. *f* l. i. 2. C. de sec. nup. *g* Dec. Rubr. C. de sec. nup. & consil. 230. Abb. cap. fin. de sec. nupr. *h* facit. & consil. Dec. 133. nu. 2. *i* arg. Inst. de nupt. in prin. *k* c. vn. de na. ex lib. ventr. *l* d. l. partu. C. de rei ven. *m* arg. c. lator, qui fil. leg. c. tuam, de ord. cog. c. euphemium. 2. q. 2. *n* *o* *p* *q* *r* *s* *t* *u* *v* *w* *x* *y* *z*

4. Accedit, quod si ex seruorum matrimonio nati, legitimi non essent, certè nec sacris ordinibus possent initiari, qui in spuriis nunquam conferri solent, *b* & tamẽ ex seruo & libera genitus filius, quod secundum ius ciuile, consortium seruile erat, *c* ad eos rectè potest promoueri. *d* Si cuti verò videmus, ex quo tempore iustæ illæ nuptiæ probatæ sunt, quæ etiam infra annum luctus à muliere essent celebratæ, *e* ex consequentia etiam quadam pœnas omnes olim tali matrimonio indictas, *f* confestim fuisse extinctas, *g* cur non & hodie recepto inter seruos matrimonio, cetera quæ independent, probata quoque esse dicamus? *h* Cur enim hi non iusti sint filij, si parentes eorum secundum legum præcepta coierunt? *i* Nec obstat, quod & hoc Iure filiorum status à matris pendeat conditione, id enim quoad libertatem solum obtinet, *k* in qua seruantur adhuc & ciuiles leges, *l* eo quod nihil hæc res matrimonij sacramento potest officere, cum tam liberis quàm seruis legitima liceat inire coniugia. Quod ergo proprium est matrimonij, & eorum quæ à matrimonio ipso proficiuntur, scilicet de filijs inde editis, crederem in omnibus à Iure ciuili discessum, *m* ac secundum

dum Canones, posse aliquem seruum, & simul legitimè natum, eodem tempore appellari.

DE VARIO ILLEGITIMORUM FILIORUM GENERE.

- 1 *Illegitimi olim ex non Rom. ciuibus orti.*
- 2 *Illegitimi in genere qui dicantur.*
- 3 *Varia nomina illegitimorum filiorum.*
- 4 *Spuriy in genere, & in specie.*
- 5 *Spuriy ex damnato coitu.*
- 6 *Congressus meretricius impunitus, & quare.*
- 7 *Vulgo concepti qui sint.*
- 8 *Qui dicantur variy, Manz.eres, num. 9. Incestuosi, num. 10. Nefariy, num. 11. Adulterini, num. 12. Sacrilegi, num. 13.*
- 14 *Nati ex sacratis patribus, quo nomine in Iure vocentur.*
- 15 *Cleric. castitati quomodo sit astric. quid de Mon.*
- 16 *Ex omnibus Spuriys, qui turpiores alijs.*

C A P. XVI.

Dicamus



Dicamus nunc, quod est nostri instituti proprium, de filijs illegitimis, vt quàm multiplices sint, & quid à naturalibus differant, rectius intelligamus. Ac de eorum quidem origine, & diuersis in hac re gentium moribus sufficiant ea quæ aliàs diximus. Nunc sciendum est, quòd cùm ex varijs coniunctionibus, quæ olim inter homines erant, quasdam lex Romanorum approbasset, vnde legitimi filij, orti & appellati sunt, quasdam nec recepisset nec damnaasset, vnde naturales prodire, quasdam etiam eo est odio prosecuta, vt quod inde prouenisset nec filiorum nomine dignum censuerit, sed omnem eam prolem illegitimam appellauit, vt ex nomine ipso quisque intelligeret, contra legum præscripta, talem omninò coitum extitisse.

2 Duo autem principaliter illegitimorum filiorum genera Iure nostro tradita leguntur. Alterum eorum, qui patrem matremue alienigenas habuissent, id est, non ciues Romanos, nam cùm inter externos, & ciues Romanos iustum connubij ius non esset, si qui inde nascebantur liberi, sub potestate patris non erant, sed illegitimi censebantur, vt suprà latius ostendimus, & quo in numero, & pleriq³ a cap. 3.
nati

nati ex seruis comprehendi possunt. Alterum illorum genus est, qui de Romanis quidem ciuibus nati erant, parentes tamen eorum secundum legum præcepta non coierant, de quibus in præsentī agendum est. Id autem varijs de causis poterat contingere, seu quia cum ea muliere iuncti essent, cum qua non licebat, seu quia citra matrimonij consensum, seu quia ijs non seruatis quæ necessaria erant, seu alijs atque alijs modis, qui infiniti sunt, ^a

² & partim etiam à nobis relati. ^b Generaliter ergo constituendum erit, vbicunq; patrum coniunctio, aut vxoria, aut concubinaria nō fuit, illegitimos semper filios oriri, quocunque dein alio modo fuerint concepti. Et hæc ipsa copulatio, quæ tales illegitimè natos edit, lato nomine fornicatio dici Iure nostro videtur, ^c sicuti & ipsi latè illegitimi appellantur. Veruntamen quoniam hic concubitus, vnde tales illegitimi procreantur, varij esse possunt, propterea & variæ illegitimorum species in Iure traduntur, prout multiplices illecebræ eæ esse solent, quæ parentes ad eam illicitam coniunctionem ineundam deducere potuerūt. Sunt enim Spu-

³ rij, Vulgo concepti, Varij, Manzeres, Incestuosi, Nefarij, Adulterini, Sacrilegi, Nothi, Hybridæ, & Bastardi, omnes inter illegiti-

^a Gl. §. illud, in fin. Inst. de nupt.
^b cap. 6. & sequen.

^c c. lex. 36. q. 1.

legitimos enumerari. Spuriij nomen in genere & specie accipi potest. In genere omnes in vniuersum comprehendit, quicunq; non iuste nati sunt, nihilq; ab illegitimi significatione differt, cum ad eos omnes pertineat, qui ex illicito quocunq; congressu suscepti fuere, latissimeq; hoc modo sumitur. *a* Hinc dixit Decius, rescriptum id surreptitium non videri, in quo narrasset quis tantum, se Spuriu esse, cum ex incestu natus esset, ed quod nomen id generis haberetur, quo omnes illegitimorum species comprehenderetur. *b* Vbi ergo quis nec ex vxore, nec ex legitima concubina natus fuerit, sed ex alia quacunque quamuis proximè ad concubinæ speciem accederet, is spurius & illegitimus rectè dicetur. *c* In specie verò Spuriij illi vocantur, qui ex mulieribus, ad quas publicè omnibus aditus pateat, fuerint procreati, illi enim ex diuerso semine orti, patrem non habent certum, vnde prouenerint, sed quasi ex hominum colluione geniti, idcirco Spuriij dicti sunt, *παρὰ τὸ σποράδην*, id est, quod sparsim concepti sint, vt Iustinianus ait. *d* Scendum autem est, ex his Spurijs, alios quidem dici ex damnato coitu, alios ex non damnatis nuptijs ortos. *e* Damnatus concubitus ille est, cui certa poena à Iure con-

G

stituta

a Bart. l. si. de his qui. vt in di. Caccial. l. si qua. C. ad offic. col. 1. 2.

b Dec. conf. 338. nu. 7. ver. ultimo respond. Iaf. cōf. 11. in 3. nu. 4.

c Old. conf. 196. Bal. 206. in 3. Alex. 14. in 5. r. colum. in fin. Abb. c. tanta, nu. 13.

d §. si aduersus. Instit. de nupt.

e Gloss. Barr. Bald. Salyc. & omnes, in l. pen. C. ad offic. Alex. 174. in 5. Dec. conf. fil. 311.

stituta fuit, veluti adulterio, incestu, flu-
 6 pro, *a* aut etiam aliam extraordinem, ob
 quam tamen talis congressus iure possit
 accusari. *b* Spurijs verò ex non damnato
 coitu ij sunt, qui ex tali cōiunctione pro-
 dierunt, quam lex non quidem probauit,
 sed tamen nulla voluit pœna vindicare,
 sed quasi per dissimulationem neglexit,
 qualis est concubitus cum meretrice, *c*
 ancilla, aut alia vili, humilisque mulie-
 re, *d* quarum consuetudo, cum legitima
 non sit, non tamen alia pœna coërcetur,
 quòd nimiam earum mulierum obscu-
 ritatem, indignitatemq; lex ita contem-
 pfit, vt nec dignam putarit, in quam vl-
 latenus animaduerneret. *e* Fortè etiam
 vt ita in his conniundo, alijs longè gra-
 uioribus libidinum periculis obuiam
 iret, quibus irretiri humanæ naturæ im-
 becillitas facillè potuisset, *f* hincq; sit, vt
 spuriorum nomine quandoq; etiam natu-
 rales veniant, quia & eorum conceptio
 lege non punitur, quamuis diuersa qui-
 dem de causa, *g* quam differentiam Spu-
 riorum ex damnato, vel impunito con-
 gressu susceptorum, necessarium putau-
 mus hîc declarare, tum ob successio-
 nes, tum ob alia multa, quæ infrâ tractan-
 da erunt, *h* in quibus animaduertemus
 plurimùm hos ab illis spurijis differre.

Vulgo

a §. item lex
 Julia. Inft. de
 pu. iud. Dec.
 consil. 306. So-
 zin. conf. 143.
 col. pen. cum
 subscrip. Bal.
 ibi.

b Aret. §. no-
 uis. Inft. ad
 Orfic. num. 8.
 Cagnol. l. pe.
 C. eod. nu. 13.

c l. si ea. C. de
 adul. Barto. l.
 si. de his qui.
 vt ind.

d l. quæ adul-
 terium. C. de
 adul.

e Soz. l. gal-
 lus. §. quid si
 is. col. fin. de
 lib. & post.

& consil. 143. &
 Bart. l. si vxor.
 in fin. princ.
 de adult. & est

text. d. l. quæ
 adulterium.

f Doct. c. in-
 ter opera. de
 sponsal.

g Cranet. cō-
 sil. 133. num. 5.

h cap. 40. 43.

- 7 Vulgo concepti qui sint, & ex nomine ipso patet, & à Modestino declaratum est, a nempe qui patrem ostendere non possunt, quia certum nullum habent, vel qui possunt quidem, sed eum habent, què habere non licet, qui & spurij appellantur. Ex quo cognoscimus, vulgo quæsitum nomen cum spurio convenire, cum omnes ex quocunq; reprobato congressu geniti, vulgo concepti possint appellari, tametsi mater eorum non palàm quæstum fecisset, lex enim æquè vulgo quæsitos eos vocat, qui re vera incertum patrem habuere, ac illos qui eum habent, quem habere iure non licet. Varij nomen pro illegitimo, apud Iuriconsultos nostros, me quidem legisse non memini, alij tamen authores in hoc sensu utuntur, eò quòd ex vario semine in lucem emissi sunt, quemadmodum Heliogabalum ob id varium dictum fuisse accepimus, quòd
- 9 ex meretrice cōceptus esset, ut tradit Lampridius. Manzer etiam Iuriconsultis nostris in usu non est, sed tantum à Pontificibus usurpatum, b hodièque in rescriptis, privilegijs, & Curia Romana satis quidem celebre. Hebræum ipsum vocabulum est, proprièque eum significare, qui de scorto natus est, sacra pagina interpretatur, c Incestuosi ab inter-
- 10

a l. vulgo, de sta. hom.

b c. nisi cum. s. personæ, de renunciat.

c Deut. c. 23.

- pretibus nostris dicuntur, qui ex incestu
nati sunt. Incestus autem est consanguini-
^a c. lex. 36. q. ¹ neorum vel affinium abusus, *a* hinc in-
 cestuosi, qui ex cōiunctis transuersalibus
¹¹ vel affinibus suscepti fuere. *b* Nefarij au-
^b Gloss. Rub. tem ij sunt, qui ex linea ascendētiū aut
 C. de inc. nu- descendētiū proficiscuntur, vt Accur-
 pii. sius voluit. *c* Ego tamen vereor, ne sub-
^c Gl. in d. Ru- tilior hęc sit differentia, quā vt semper
 bri. subsistere possit, cū videā hęc nomina sæ-
 pē cōfundi, & nefarias ac incestas nuptias
^d §. ergo. In- pro eadem re accipi. *d* Vnde & nefarij ac
 sti. de nupt. 1 incestuosi filij promiscuē assumi poterūt,
 si. de rit. nap. pro ijs, qui intra gradus quoscūq; pro-
 hibitos concepti fuere. Adulterini ij pro-
 priē tantū dicendi essent, qui ex adulte-
¹² rio sunt profecti, quōd adulterium solū
 in nuptam committitur, vt nomen ipsum
^e l. inter. §. i. demonstrat. *e* Quoniam tamen lex lu-
 de adulter. lia stuprum & adulterium *συμμιγξίς* &
^f l. inter stu- indifferenter appellat, *f* propterea & de
 prum, de ver. filijs inde natis, idē quoq; fortē dici pote-
 sign. & d. l. in- rit. Sacrilegi ij vocandi viderentur, quo-
 ter. §. i. rum vel pater, vel mater dum eos conce-
¹³ pit, sacris erant initiati: nam cū sacrile-
^g Bald. l. 3. C. gium latē dicatur, rei sacre violatio, *g* no-
 de furtis. tum est eos omnes, qui se diuino cultui
 dediderunt, ita continentie castitatisq; ser-
 uandæ iam esse astrictos, vt qui post id, li-
 bidinib. quādoq; obtemperarit, is statim,
 ab offi-

ab officio recessisse, & susceptos sacros ordines inquinasse videatur, *a* prout Abb. etiam quandoq; significauit. *b* Alij tamen incestum eum esse dicunt. *c* Alij adulterium malunt. *d* Quidam spurios potius huiusmodi filios dici censuerunt, *e* ita vt ex Doctorum sententijs hoc satis incertum videatur. Verius tamen ego existimo, eos qui ex sacro clerico, & soluta muliere nascuntur, simpliciter spurios dici, quoniam & inter eos simplex fornicatio dicitur intercessisse, *f* qui verò ex sacerdote & nupta muliere, illos adulterinos esse. *g* At qui ex coniunctis, incestuosos appellari, vt ita exemplo laicorū, in his quoq; hæc crimina notentur, *h* paucis exceptis casibus, qui à Doctoribus relati sunt. *i* Vbi verò ex muliere religionem profitente, & Deo sacrata, aut ex Monacho iam Monasteriū ingresso, quis conceptus esset, tunc nihil dubito sacrilegū hunc partum esse. *k* Ratioq; differentia inter Clericum in sacris, & Monachum ea est, quòd Clericus nunquam expressè perpetuam castitatem vouit, nec ad id voto vllò solenni vnquam se obligauit, quāuis continentia vti ex præcepto ecclesiæ teneatur, vt Doct. tradunt. *l* Monachus

G 3

verò

Imo. in Clemen. ad nostrum. de hære. Caccial. l. si qua. C. ad Offic. colum. 6.

a c. nullum. c. de his. 28. dist. ca. Maximian. 81. dist. b Abb. c. vt clericorum. nu. 6. de vit. & hon. cler. c Gl. Bar. Bal. l. 2. in fi. C. de episc. & cler. d Gl. c. per verab. qui fil. legit. ver. adulterinis. & ibi Abb. nu. 32. e Bal. l. si q. incesti. C. de inc. nupt. f c. quia circa, de biga. Fed. conf. 167. Car. Cle. ad nostrum, circa fin. de hære. g c. presbyter. 23. dist. h Gl. 1. c. lator. 2. q. 7. i Dec. ca. at si clerici, de iudi. in prin. nu. me. 48. 49. Fe. li. nu. 31. k c. impudicas, c. virgin. 27. q. 1.

l Paul. Card.

verò nō aliter religionē potuit profiteri, nisi tribus rebus (quæ vulgò substantia- lia religionis dicuntur) proprio se voto omninò addixerit, scilicet, rerū propria- rum abdicationi, castitati & obedientiæ.

a c. cum ad
Monasteriū.
vbi Abb. de
fia. mon.

b Dec. d. c. at
si clerici. nu.
49. & Paul.

Gril. in tract.
de poen. om-
nis. coi. c. vlt.
Imol. d. Cle-
men. ad no-
strum.

c Dec. consil.
338. & 579. nu.
5.

d Gl. c. virgi-
nib. 27. q. 1.
Abb. c. mona-
ster. de vit. &
honest. cleri.

e Not. Felin.
d. c. at si cleri-
ci. col. pen. &
fin.

a Vnde si quid ab altero eorum aduersus hæc committatur, multò id grauius cri- men in Monacho quàm Clerico notatur, b hæc ipse ex religiosiis viris concepta proles, ceteris omnibus odiosior multò & detestabilior iudicatur. c Quin illi qui tam atrox libidinis genus perpetrare ausi sunt, illo solo complexu, triplici se maxi- mo scelere polluisse dicuntur, adulterio, incestu, sacrilegio. d Quo fiet, vt vnum- quodq; ex his nominibus, filiis inde natis rectè conueniat. Vnde & quandoque sa- crilegi, aliquando adulterini, aut nefarii, aut incestuosi à Canone appellantur. e

QVI SINT NOTHI, BA-
stardi, & de alijs illegitimè
natis.

- 1 *Nothus, vocabulo latino caret.*
- 2 *Nothi in Iure nostro qui, & Alciat. opi. reiecta.*
- 3 *De verbis Græcis Nonell. Constit.*
- 4 *Holoandri error.*
- 5 *Nothi apud Græcos qui.*
- 6 *Hybrida qui dicantur.*

7 Qui

- 7 *Qui bastardi.*
 8 *Matrimonium ad Thalac, & ad Mor-
 ganicam.*
 9 *De varijs nominibus illegitimorū apud
 Græcos.*
 10 *Pœne illicitarum nuptiarum.*
 11 *Diuersæ illegitimorum conditiones.*

CAP. XVII.



DE Nothis maius quoq; du-
 biū est, quinam hi propriè
 sint, varièq; de his proditū
 reperimus. Io. And. eos ef-
 se dixit, qui ex adulterio
 nati sunt. *a* Isidorus, *b* illos qui ex matre
 ignobili, patre verò illustri. Hostiensis, *c*
 hos qui ex incestu, quasi ex nota, id est af-
 fine & cōsanguinea. Alciatus, *d* eos qui ex
 ancillis aut meretricibus, quæ propè ad
 concubinarum similitudinem accedunt.
 Ripa, *e* illos qui sunt vulgò expositi, qui
 vt plurimū parentum notitiam non ha-
 bent, vt sit *κῆλα ἀντίπαρ* dictum. Non
 nulli, omnes qui ex quolibet dānato coi-
 tu, quasi ex nota & infamia orti. Alij alia,
 & lōgè diuersa tradidēre. Ego Nothi ver-
 bum (quod & oēs vel tantūm literis tincti
 norunt præter Isidorū, & eius farinae cæ-
 teros) Græcam dictionem esse scio, quæ

a Gl. c. nisi. §.
 personæ, de
 re nunc.
b Lib. ety-
 mol. ii.
c In sum. de
 consang.
d Paterg. 4.
e 5.
e 1. ex facto.
 §. si quis roga-
 tus, ad Tre-
 bell. nu. 5.

a lib. 3. ca. 8.

b Auth. de
Nothis alijs.
quib. mod. na
tu. iui.c Authen. §.
si quis autem
defunctus.

d d. Aut. §. si.

e §. οὐδ' ἵα

φερόμε' α

§. τελευ

ταίων.

adhuc nec latinū nomen inuenit, vt **Quin**
tilianus ait, *a* illamq; in Pandectarum li-
bris, nullo quod meminerim in loco vsur-
patam. Cū autem Iustinianus suas con-
stitutiones, quæ *εαπα* dicuntur, **Græco**
sermone cōscripssisset, primus in Iure *τῶν*
νόθων mentionem fecit, *b* qua voce dein-
de nostri Iuris interpretes sapiūs vti cœ-
perunt. Verū quo sensu hæc à Iustinia-
no fuerit accepta, ego in hoc ab Alciato &
ceteris lōgè dissentio. Alciatus enim No-
thos eos intelligēdos tradidit, qui ex scor-
tis suscepti sunt, vbi mater nō adedō custo-
dita fuit, qui apud nos Spurij dici solent.
Ego verò, quos Nothos Iustinianus vocat,
eos proculdubiō esse puto, qui verè &
propriè apud nos sunt naturales, quod
multis ex locis ex illa constitutione appa-
ret, sed ex eo maximè, quod scimus id a-
gere Iustinianum ibi, vt naturales tantūm
filios agnoscat, eos, inquam naturales, qui
ex vero & iusto prodierunt concubinato,
c ceteros enim qui non huiusmodi fue-
rint, ita vt naturalium nomine digni non
sint, quosunque penitus excludit. *d*
Quod si de his loquens, quibus tantūm
tale vult commodum impartiri, Nothos
illos appellat, *e* cur dubitamus quin tali
vocabulo de veris naturalibus, non spu-
rijs senserit, cū inter eos differentiam
maxi-

maximam constituat? a Nec quicquam
refert, quod de duplici filiorum genere
mentionem facere videatur, & vtrunque
agnoscere, φυσικὸς scilicet & νόθος, qua-

ταῦτα
ἡμιν.

- 3 si φυσικοὶ naturales sint, νόθοι verò Spu-
rij, vt Alciatus ait. Nam sciendum est, ver-
bum φυσικός, pro eo quod nos natura-
lem filium dicimus, Græcum non esse,
nec vsquam apud Græcum vllum autho-
rem in hac significatione reperiri, sed ita
à Iustiniano compositum, vt ex eo faci-
lius Nothi significatio percipi posset, qua-
lia & multa tam sæpè apud eum huiusmo-
di legimus, quæ Græci idiomatis non
sunt, quamuis Græcè conscripta, vt φι-
σεκομίσσον, παίτωρ, ὁ δὲ νόθος, κού-
κίλλος, & similia verba, quæ Græci ho-
mines nec somniarūt vnquam. Voluit is
igitur duplici vocabulo idem euidentiùs
significare, & vtrunque eodem sensu ac-
cepit, fortè ne qua dubitatio superesset, vt
alibi dicitur, b quod & inde patet, quia
in eadem periodo, sermonistq; continua-
tione, quem modò νόθον appellauit, eun-
dem & φυσικόν deinde vocat. c Quod si
nemo dubitat, quin verbo φυσικὸς natu-
rales propriè significauerit, quantò ma-
gis hoc & de Notho dicendum est, cùm &
constitutionem ipsam περὶ νόθων inscri-
pserit, & eam ita exordiat. τὸ τῶν νό-

b l. i. §. sed
sciendum, de
adil. edic.

c §. de nepo-
tibus. vers. in
quib. in Græc.
exemplar. c.
ἐφ' ὧν δὲ
θεμάτων.

a s. si verò
is qui solum-
modo. In Græ.
ἐπὶ τοῖς
ὁ μόνω φυ-
σικῶν παί-
δων.

θων ἀνόμαλ' ἢ ζωαίων νομοθεσία & c. nec
nisi post dimidium planè illius, ἢ φυσί-
κων mentionem faciat, a intereaq; semper
Nothos appellauerit eos, quibus & vult
subuenire, & quos per subsequens matri-
monium, vel per oblationē principi, vel
Curia, legitimorum iura adipisci sancit,
& tamen, quin eo in loco de naturalibus
propriè intellexerit, ridiculum est dubi-
tare. Haloander quidem in verbis latinè
vertendis, multò plus, quàm in Imperato-
ris mète percipienda sollicitus, nihil inter
naturalē & Spuriū putauit interessē, sed
verbo φυσικοῖς nunc spurios, nunc natu-
rales reddidit, quod idem & in Notho fe-
cit, quare nihil potest dici à Iustiniani mē-
te alienius, qui & in pluribus suis consti-
tutionibus, b & in ea hoc maximè contē-
dit, vt naturalibus tantūm prospiciat, spu-
rijs verò nec alimenta quidem concedat.
c Iam verò nec huic mea sententiæ, verbi
ipsius Nothi, repugnat significatio, cū
eo nomine comprehendatur, vt tradidit
Pollux, d quicumque ortus est ἐκ ξένης
παλλακίδος, hoc est, ex peregrina siue cō-
cubina. Et Hesychius interpretatur, νοθο-
γεννῆτα, liberos, μὴ γνησίους. sed ex scor-
to, aut amica, aut serua, aut cōcubina sus-
ceptos. Satis autem est, vel aliquam ex his
significationem, ad naturales propriè, hoc
est,

b Aut. de tri-
en. & semis. s.
considerem.
& quib. mod.
nat. leg. & s.
fin.
c s. pen. & si.
d. Auth. quib.
mod. nat. sui.
d lib. 3.

est, ex concubina natos, referri posse, licet alia latius deinde pateant, facile enim hanc Iustiniani mentem fuisse, ex constitutionis contextu deprehendimus, fuitq; hoc omnino necessarium, ut cum ipso Græco sermone illud esset expressurus, ad quod ij præcipuum & appositum verbū non habet, eo vocabulo vteretur, quo idē significaret, quamvis & alijs modis apud eos id quandoq; usurparetur, nec. n. nego solere eos, Spurijs nostros, Nothos nūcupare, cum eo nomine quicquid non verū & legitimum est, appellent. Quæ quidem omnia & Innocentij Pontif. autoritate adiuuantur, *a* qui cum Nothos & Manzeres nominasset, naturales deinde & Spurijs subiecit, quasi Nothi verbum ad naturales, & Manzeris ad Spurijs esset referendum, quod & Præpos. alibi tradidit, *b* mihiq; huic sententiæ videtur aptissimum.

a c. nisi. §. per
sonæ, de renū.

b c. per vene
rabi. qui fil.
leg. col. 9.

⁶ Quidam etiā sunt, quos Hybridæ antiqui vocauere, propriè quidem semifera animalia, ut sues, ex fero & domestico sue progenitos, aut canes natos ex venatico & gregario, sed & ad homines transfertur, ut de C. Antonio Ciceronis collega in consulatu dictum est. *c* Atque ideo qui ex imparibus parentibus nascuntur, Hybridæ vocantur à nonnullis, quod

c Plin. lib. 1.
cap. 61.

quod nomen etiam illegitimis attribui solet.

7 Ultimum est Bastardi nomen quo vulgò pro omnibus illegitimè natis utimur, cuiuscunque generis, tamen Accursius & Decius de Naturalibus tantum id videantur accepisse. *a* Sed communis usus loquendi in contrarium est. vulgaritè sermone omnes non legitimè ortos, solemus Bastardos nuncupare, *b* ut omnibus patet. Sunt etiam præter hos quidam alij filij, qui legitimè quidem propriè non videntur, sed nec quoque inter illegitimos referendi, quales sunt hi, qui ex matrimonio, quod ad Thalac dicitur, orti sunt, 8 quod matrimonium quoddam est arbitrium, ut scilicet cum marito placuerit, dirimatur, qui mos coniugij in partibus Orientalibus servari dicitur. *c* Sicuti & illud aliud est, quod ad Morganicam contractum fertur, *d* ex quo nati filij legitimi quidem vocantur, sed tamen certum est, non omnia illos legitimorum filiorum iura obtinere. *e* Et quamvis de ijs qui ad Thalac nati sunt, referat post Angelum Severinus, *f* olim ex facto, eos Venetijs illegitimos fuisse iudicatos, ego tamen has quaestiones in præsentia omitto, cum de filijs iure tantum Romanorum legitimis & illegitimis disputare nobis sit propositum.

a Gl. Rub. de concub. & l. si. C. de natu. lib. Dec. cõf. 433. num. 14. *b* Præpos. d. c. pervene. a. bi. col. 7.

c Caccial. l. si qua. C. ad Offic. col. 3. *d* De fil. nat. ex matr. ad Morg. In vñb. feud. *e* c. r. in fin. cod. tit. *f* Caccial. d. l. si qua.

positum, aliasq; dixerimus, a plurimum a cap. 3.
 in hac re gentium moribus esse deferendum, cum verum id matrimonium apud omnes habeatur, quod ex vniuscuiusq; populi ritu & legibus celebratum est, quamuis apud nos secus videatur. *b* Habent ^{b arg. c. quæto, de diuort.} & Græci varia nomina illegitimorum filiorum, quale in primis est *Νόθος*, de quo modò egimus, *Σκόλε*, id est, *ὅκ λαθραίας μίξεως*, secundum Suidam, vel *ὁ τὸν πατέρα ἀγνοῶν*, secundum Homeri interpretationem *Μητρόφει*, *ὁ ἐκ ξένης μη* c Iliad. 2.
τρὸς, Παρθένου, *ὁ ἐκ τῆς παρθένου δοκῶντος*, *Εἰπιόν*, qui plerumq; pro adoptiuo, sed & quandoq; pro subdititio filio accipitur, quem aliquis vt sui ignarus, nutrit cum tamē alienus sit. Est & *ἐποβολιμαῖος*, qui eodem sensu capitur, pro supposititio, quamuis hi duo, scilicet *ἑσποῖντοι*, & *ἐποβολιμαῖοι*, possint quandoq; legitimis esse natalibus orti, quia tamen quoad eum, qui pater creditur, veri non sunt filij, propterea videntur quodam modo illius esse Nothi, vnde & generaliter pro Nothis quandoque hæc duo nomina vsurpantur. Solent quoq; & *ἄπαυτοι* omnes hi illegitimi dici, id est, sine patre, filij. *d* His autē ^{d s. si aduersus. Inst. de nupt.} omnibus contraria sunt, *Γνήσιος καὶ ἰθαγενής*, *οἱ ἐκ νομίμων γάμων*, vt Iulius Pol-

a lib. 3. ca. 2.

lux tradidit. *a* Sed & præter hæc variâ nomina, quæ illegitimè natis à Iure constituta sunt, variæ etiam pœnæ unicuique ex illis illicitis coniunctionibus, vnde tales procreantur liberi, decretæ fuere, & quædam capitali, aliæ leuiori supplicio mulctari solent, prout parentum quoq; libido in ijs cōcipiendis quandoq; turpior & effusior, quādoq; verò remissior, & paulò tolerabilior potuit videri. Vnde & non defuerunt, qui iustum tractatum hoc argumēto ediderint, quæ scilicet pœna quilibet illicitus coitus sit vindicandus, *b* quod & interpretes alij varijs in locis disputarunt, *c* & nos ideo in præsentī hoc labore leuarunt, quòd hæc ab ijs latissimè sunt pertractata. Sanè inter hos illegitimos, vt & antea dicebamus, quidam præ cæteris nequiores & odiosiores haberi solent, sicuti & concubitus ille, vnde ipsi profecti sunt, turpior & grauior iudicatus est. Adulterij enim crimen vincit for-

b Paul. Gril.
tract. de poen.
omnif. coit⁹.

c Doct. c. at si
clericus, de iudi.
& Insti. de
publ. iud.

d c. adulterij.
32. q. 7.

e c. causam,
de proba. nu.
7.

nicationem, sed vincitur ab incestu, *d* sicuti & in incestu quidam gradus considerari possunt alijs detestabiliores, vt cum sorore, matre, nouerca, quàm cum alijs cōsanguineis. Hinc dicebat Bald. de varijs vitæ generib. loquens: *e* In virginitate viuere nos gloriosè, in vera viduitate castè, in matrimonio pudicè, in concubinato impu-

impudicè, licet tolerabiliter, in stupro dam-
nabiliter, in adulterio damnabiliùs, in
incestu dumnabilissimè.

VNDE DICTI NATURA-
les, Spuriij, Vulgo concepti,
Nothi, Bastardi.

- 1 *Illegitimi non dicuntur naturales.*
- 2 *Naturales pro iustis filijs.*
- 3 *Spuriij etymologia. & num. 5.*
- 4 *Spurius apud veteres loco prænominis.*
- 6 *Nothus qui, & an idem cum Spurio.*
- 7 *Vnde dicti Nothi.*
- 8 *Bastardi unde.*

C A P. XVIII.



Naturalium nomen inde di-
ctum suprà tradidimus,
quòd filij hi à sola natura
geniti sint, à Iure nec rece-
pti, nec reiecti. a Cæteri-
nim qui ex alijs illegitimis

a c. fi. 32. q. 4.
l. 3. de concu.

congressibus oriuntur, cùm sola cõcupi-
scentia, atq; libidine in lucè prodeant, di-
gni non fuerūt, qui à natura denominarẽ-
tur, quum suæ procreationi communem
nò habuissent. Verbum quidẽ ipsum, v-
ti Iuriscõsultis nostris quàm maximè in
vfu,

b §. fin. Auth.
qui. mod. nat.
effi. sui.

usu, ita apud bonos & latinos auctores
 alio potius sensu usurpatum, videlicet pro
 2 naturali & legitimo simul. Cic. Philip. 3.
 Cuius naturalis pater, si vita suppedita-
 set, consul factus esset. Sueton in Tybe-
 rio. Filiorum neque naturalem Drusum,
 neque adoptivum Germanicum patria
 charitate dilexit. Sic & apud Quintil. &
 alios, quo modo & nostri elegantissime
 3 quandoq; vsi sunt. a Spurius verò sic di-
 ctos Modestinus tradidit, *παρὰ τὴν σπο-*
ρὰν, hoc est à satione, b quam notatione
 & Imperator ipse secutus est, c quæ ta-
 men cum nimis fortasse generalis videre-
 tur, quippe quæ & legitimis etiam recte
 posset conuenire, Idcirco multi existima-
 runt, *σποράδην* legendum esse, id est, spar-
 sim conceptos, & ex collectio semine e-
 ditos, vnde & Sporades Insulæ dictæ,
 quod in Institutionibus suis animaduer-
 tit Theophilus. & secuti sunt recentio-
 res. Aliter tamen huius verbi origo à Plu-
 tarcho grauissimo & locupletissimo au-
 thore relata est: tradidit enim is in Proble-
 ma. prænomena apud Romanos primis
 tantum literis notari solita, vna, duabus,
 aut tribus, vt T. Titum. GN. Gneum.
 Ser. Seruium. C. Caium, eodemq; modo
 Sp. Spurium. quod prænomen erat, de-
 signasse, vsos tunc etiam eos, qui sine pa-
 tre

a l. i. in prin.
 de bon. poss.
 cont. tab.
 & Instit. de
 nup. §. sed ho
 dic.
 b l. vulgo, de
 sta. hom.
 c §. si aduer-
 sus. Instit. de
 nupt.

tre essent, qui Græcè *πατρ* ges dicuntur, de quibus nos agimus, quia patrem certū non norunt, aut etiam orbatos parente, disiunctis literis S.P. significare, id est, sine patre. Quæ nota cum parum ab illa Spuriij differret, hoc errore deinde factum esse, vt Spuriij sine patre dicerentur. Et hæc Plutarchi sententiā, tametsi nostris, Modestino & Iustiniano sit contraria, eō mihi probabilior videtur, quod plures apud veteres eo Spuriij nomine appellatos legimus, quos tamen constat legitimis fuisse natalibus ortos. Liuius lib. 2. Duos tamē cum eo pudor tenuit, Spurium Laertiū, ac Titum Heminium ambos claros genere factisq. Idem narrat à Cassio quodam Spurium Cassium filium iure patriæ potestatis necatū, eō quod dum Trib. pleb. esset, legem Agrariam tulisset, de quo & meminit Valer. ^a & tamen scimus patriā hanc potestatem ad solos iustos & legitimos parentes pertinuisse. ^b Possemus & sexcentos alios eodem nomine recensere, qui & honestissimi viri fuere, & maximis dignitatibus decorati, vt Spurium Papi-rium, Spurium Furium, Spurium Caruilium, & alios plures, qui ab historicis summa eorum cum laude memorantur. Quæ res nobis apertè declarat, longè aliter id verbū à veteribus fuisse vsurpatū,

H quām

^a lib. 5. ca. 2.

^b Inst. de patr. post.

quàm Iurifconfulti noſtri tradiderint, cum apud Ciceronē, Linium, & alios eius ætatis viros, vbi de Spurio fit mentio, id loco prænominis accipi ſoleat. Sumptērunt autem ij noſtri fortasſe hanc etymologiam à Græcis & Oratoribus quibuſdam recentioribus, quos irridet in prædicto loco Plutarchus. Addens illud quoque abſurdum eſſe, quod dicebant aliqui, Sabinos muliebria pudenda Sporion appellasſe, vnde eos qui legitime nati non eſſent, Spurijs, veluti contumeliæ cauſa vocatos. Ego illud etiam non indecens huius nominis etymum eſſe exiſtimarim, à
 5 Græco *σπέρειν*, quod felici hi ad prolem ſuſcipiendam editi ſint auſpicio, atq; ad liberos procreandos quàm maximè idonei habeantur. Hodie tamen inualuit hæc noua ſignificatio, vt ſpuriū dicamus, quicquid non ſincerum & legitimum eſt: ſic ſpurij verſus apud Grammaticos, ſpuria cogitatio apud Philoſophos, & ſim. Sunt quoque vulgo concepti ijdem cum
 a l.vulgo, de ſpurijſ, a cuius nominis ratio ſat pater,
 ſtat.hom. nempe quod ex colluione quadam, & ſeminis cōmunionē ſint progenerati. Nam
 b Gl.ſ.pen. vt ait Accuſſius: b
 Inſt. de nupt.

*Cui pater eſt populus, pater eſt ſibi nullus,
 & omnis*

Cui pater eſt populus, non habet ille patrē

De

De nothis multa suprâ tradidimus, eo no-
mine Græci, quicquid non verum est, vo-
cant, vt *ὄσος Ἀττικῶς*, & quod nō pro-
prium est, sed aliunde sumptum, vt cūm
Catullus dixit, *a* Lunam notho lumine,
vel quod ex diuersæ speciei animalibus
editum, aut etiam quod externum atque
cum patrio mixtum est, sicut Nothi pul-
li. Columel. lib. 8. Omnium autem horū
genera nothi sunt optimi pulli, quos cō-
ceptos ex peregrinis maribus nostrates e-
diderunt. Latino id caret vocabulo, vt in
quadam oratione testatur Cato, & re-
fert Quintilian. *b* idcircoque peregrino
frequenter vtimur. Multi fuerunt,
qui Spurium idem cum Notho esse existi-
marent. Hincque Sext. Pompeius ait,
Nothum Græci natum ex vxore non le-
gitima vocant, qui apud nos spurio pa-
tre natus dicitur, animaduertimūsq; o-
ptimos quosque interpretes, cūm de No-
tho à Græcis fit mentio, Spurium semper
vertisse. Sed ego suprâ ex Pollucis autho-
ritate docui, magis generale hoc nomen
esse, cūm & eum comprehendat, quem
naturalem dicimus, id est, ex concu-
bina natum, inter quem & Spurium
multum latetque interest. Dicendum est
igitur id verbum commune esse tam na-
7 turalibus quàm spurijs & quibuscunque

a Catullus
in epigram.

b lib. 3. c. 8.

illegitimè natis. Indeque dictum videtur, quod qui sit huiusmodi, eo careat, quod diuinum putatur, legitimis scilicet natalibus, ἀνω, priuatiua particula. & θεῖον. est enim θεῖον τι τὸ γνήσιον ἐν τοῖς κατὰ αὐτοῦ ἔσονται τόκοις. Nothusque est ἐστέφμενος τοῦ θεῖου, vt ait Suid. cuius contrarium γνήσιος appellatur. Νόθεα γέματα Græci dicunt eam partem bonorum, quæ ex hæreditate paterna Nothis lege Atheniensium contribuebatur vsque ad drachmas mille, vt tradit Aristophan. & meminit Demosthenes contra Aristocrat. Bastardos populari lingua hodie hos omnes vocamus, quod verbum omninò barbarum videtur, nisi inde sumptū existimes, quod Βαστάρις apud Græcos præter Bacchæ significationem, etiam pro meretrice & muliere prostituta capitur, vt in Epigrâ. sæpius legitur, quasi illegitimi filij vt plurimum ex meretricio complexu oriâtur. De cæteris illegitimè natis, satis in præcedenti capite egimus, ex quo & vnde singuli appellati sint, faciliè vnicique est colligere.

EX COHABITATIONE

viri & mulieris an præsumatur matrimonium.

Ius

- 1 Ius civile quando matrimonium presu-
mat.
- 2 Deprehensi duo rem simul habere, si di-
cant se coniuges, an eis credendum.
- 3 Concubitus cum meretrice aut vilibus
fœminis non punitur.
- 4 In materia permissa, partium assertioni
statutur.
- 5 Jure Canon. non presumitur matrimo-
nium, nisi omnia solennia præcesse-
rint.
- 6 Quibusdam tamen casibus secus est.
- 7 Post sponsalia, si uxor apud maritum mo-
rari incipiat, presumitur & copula-
tio secuta.
- 8 In dyudicando matrimonio quid diffe-
rat ius civile & Pontif.
- 9 Ex quibus coniecturis Iure Canon. ma-
trimonium probetur.
- 10 Cur difficilius presumatur matrim. Iu-
re Canon. quàm civili, & cui hodie
standum sit.
- 11 Ex præsumpta fornicatione, nascuntur
fily legitimi.
- 12 Eadem coniunctio diuersis respectibus,
potest ut fornicatio, & ut matrimo.
iudicari.



ST ergo matrimonium rite contrahendum, ut ex eo legitima soboles suscipiantur. Quid verò, si quis ex certis parètibz natus proponatur, an verò ex matrimonio aut fornicatione, sicq; an legitimus vel illegitimus sit, non constet, quid in dubio iudicandum erit? Hæc quæstio duplex caput continet. Alterum, si adhuc eius parentes viuant, simulq; versentur, an ex hac sola cohabitatione inter eos matrimonium præsumatur. Alterū, an ijs defunctis, cum nihil de eorum matrimonio constet, filius ne legitimus, an illegitimus sit censendus. Quod ad primum attinet, diximus aliàs, *a* diuersas esse Iuris ciuilis ac Pontificij leges. Ius ciuile, vbi virum & mulierem simul cohabitantes intelligit, id in dubio matrimonij, non fornicationis causa fieri conijcit, *b* vsque adeò, ut tam & si quis nō eo animo cum muliere illa versaretur, sed potius ut ea veluti concubina interim potiretur, lex tamen eas adhuc nuptias interpretetur, nisi is illam antea eius rei fecerit certiozem, *c* oportet tamen talem eorum esse vitæ coniunctionem, quæ coniugio digna sit, quæ turpitudine careat, quæ inter æqualis conditionis personas

a cap. 5.

b l. in liberz, de rit. nupt.

c l. 3. de concub. Glo. ver. habere, & Gl. d. l. in liberz.

sonas intercedat, quoniam ex ijs facil-
limè deinde vxorium vinculum præsu-
mi solet. *a* Alit si quis ingenuè natus, <sup>a l. donatio-
nes. cum Glo.
de dona.</sup> cum obscurissima fœmina familiaritùs
viueret, aut quæ corpore quæstum fecis-
set, tunc à matrimonij opinione plurimū
2 & lex ciuilis discedit. *b* Quapropter
cūm quidam rem simul habere depre-
henfi essent, de stuproq; accersiti, ipsi se
tanquam coniuges id negotium simul
habuisse affirmarent, dixerunt multi,
crimen eis obiectum satis hac ratione pur-
gari, eorūque attestationi omninò ac-
quiescendum. *c* Baldus tamen quædam
amplius spectari voluit, quæ extrinse-
cus solent contingere, vnde matrimo-
nium à fornicatione discerni potest, *d*
cūm aliàs facilè esset adulteris, leges elu-
dere, hocq; prætextu crimen suum ab o-
mni pœna vindicare. *e* Quod idem ferè
& in concubinato, vt non facilè præsumi
debeat, atque ita delicta impunè relin-
quantur, Doctores alij responderunt. *f*
Quare nec defuerunt, qui dicerent, *g*
parum admodum in hoc negocio, Cæ-
saris leges à Pontificijs differre, quod v-
biq; indicia quædā considerentur, an ma-
trimonium fuerit, aut fornicatio: quam-
uis ceteri Doctores eas inter se penitus
cōtrarias putent. *h* Ego aut quod ad pro-

b Gl. Bal. d. l.
in libere. & in
d. l. 3. de cōcu.

c Gl. l. pē. C.
de fideius. Cē
pol. caut. 42.
Lanfran. c.
quoniam cō-
tra. §. confes-
siones. nu. 7.
d Bald. c. i. §.
iniuria, de
pa. iur. firm.
nu. 39. & in d.
l. pē. C. de fi-
deius. Car. c.
is. q. 34. Dist.
e Inno. c. ex
parte. de rest.
spol.

f Thom. Grā.
voto 4.
g Imo. d. l. do-
nationes. de
donat.

h Gl. c. illud.
de præsum. &
in l. 3. de con-
cub. Bal. d. l.
in libera. &
Alciat. reg. 2.
præsumpt. §.

a Facit conf.
Decij 133. nu.
2.

b l. si ea. l.
quæ adulterium. C. de
adult.

c Dec. Rub.
de proba. nu.
a.

positam quæstionem pertinet, de eo qui deprehensus fuerit cum muliere, contra Baldum omninò sentio, a Nam cum dubitemus, accipienda ne sit eorum excusatio, qui se cōiuges fatentur, ita ut ab omni culpa liberentur. Animaduerto in primis, hanc quæstionem in ijs intelligi non posse, qui antea se alijs matrimonio iunxissent. Quo pacto enim possent se ij hac ratione excusare, si aliam vir habebat vxorem, aut illa maritum. Minimè quoque accipi potest quæstio de concubitu cum meretrice, scorto, & vulgaribus quibusdam mulieribus, nam cum in ijs ob summam obscuritatem & ignobilitatem tale crimen non notetur, nec vlla his pœna sit constituta, b quæ esset dubitatio de eorum excusatione, si ea etiam remota, nihil in eos animaduerti posset? Præsupponendum ergo est, honestas esse has personas, quæ si citra matrimonij vinculum simul congregiantur, Iure possent stupri crimine condemnari. Dico autem, si uterque asserat matrimonium iam inter eos contractum, nō alias coniecturas esse perquirendas, cum vtriusque confessio cui-
cunque præualeat probationi. c Nam cum materia hæc sit permissa, scilicet, ut matrimonium, prout ipsi fatentur, subsistat, partium assertioni proculdubio hærendum

rendum semper erit, *a* præsertim vt de-
 liciti suspitio euitetur. *b* Videmus, si
 inter aliquos matrimonium non extite-
 rit, filiosq; interim ij susceperint, postea
 autem verus coniugij ineundi consensus
 accedat, eum ipsum consensum statim ad
 initia illius consuetudinis retrahi, filiosq;
 que ipsos antea legitimè natos cenferi, *c*
 quo ergo maior hic fides adhibenda vtri-
 que affirmanti connubium principio cō-
 tractum esse, si posteaquàm simul diu for-
 nicati fuerint, adhuc eis permittitur, nu-
 do ferè consensu omnia resarcire? Etenim
 cū non omninò de rei ipsius veritate li-
 quere videatur, cū potuerit re vera il-
 lud esse matrimonium, fortè & non esse,
 ex quo restota ab eorum nuda pendeat
 voluntate, num satius est in dubio nocen-
 tem absolvere reum, quàm innocentem
 condemnare? *d* hīc præsertim, vbi tot
 concurrunt, fauor matrimonij, *e* præ-
 sumptio euitandi criminis, *f* & vtriusq;
 confessio, quæ omnem exuperat proba-
 tionem? & denique agatur tantū de eo-
 rum animo colligendo, quā in re semper
 asserentis confessioni saltem cum iura-
 mento, etiam in maximè arduis negocijs
 stari solet. *g* Et hæc ita generaliter ius ci-
 uile statuit, certis tamen personis exce-
 ptis, qui maximis præditi sunt dignitati-

H 5 bus,

a Alex. Dec.
 l. si donatio-
 ne. C. de col-
 lat. nu. 13. 19.
b Bart. l. non
 solum. §. sed
 vt, de op. no-
 nun.

c c. tanta.
 qui fil. legit.

d l. absentē,
 de pœnis.
e d. c. tanta.
f l. merito,
 pro socio.

g Ias. §. sed
 iur. de actio-
 nu. 90. & l. ad-
 mouendi nu.
 310.

e §. quia ve- bus, & paucis quibusdam alijs, quos sine
 rò legem, cū dotalibus instrumētis matrimonium re-
 Glof. Auth. vt cū contrahere posse vetuit, a quamvis
 lic. matr. & & hæc hodie sint immutata. b Ius verò
 au. Pontificium in nuptijs probandis multò
 b Ang. §. fin. est difficilius, multò durius, vult enim an-
 Instit. de nup. te concubitum quàm plura solennia præ-
 num. 8. cessisse, c alioquin id non connubium,
 c supra ca. 5. sed fornicationem vocat, d hincq; tam se-
 d c. aliter. 30. pè clandestina damnat coniugia, atq; fur-
 q. 5. tim coeuntes, cæterosque eius rei con-
 e tot. tit. de scios grauiter infectatur. e Quoniam ta-
 cland. desp. mē matrimonium ita clām contractum,
 matrimonium verè est, vbi vtriusque
 f c. si quis. coniugis bona fides, quamvis tacitè con-
 30. q. 5. currat, vt aliàs diximus, f noluit Canon
 prohibere, quominùs quibusdam casu-
 bus, & illud legitimum connubium pu-
 blicè haberi posset, vbi scilicet quædam
 subsecuta essent, quæ omnem veluti nu-
 bem disijcerēt, remq; ipsam, vt sese habe-
 6 ret, iam in apertum proferrent. Exempli
 causa, si qui antea clām coierint, bona ta-
 men coniugij fide, iidemq; post, de more
 patrio, publicè se vt coniuges alijs exhi-
 buerint, ecclesia tunc eos tanquam iustos
 coniuges etiam antea cto tempore rectè
 g c. 2. de clād. probat. g Idemq; fit, vbi sponsalia tan-
 desp. tū publicè antea contracta essent, mu-
 lierq; deinde à patris ædibus apud maritū
 se rece-

se recepisset, & vterq; iam simul cohabitaret. Nam si liquidò constat, copulationem inter eos post sponsalia secutam, follet illud statim verum matrimonium ^{a c. is qui fidem. de spōsal.} 7 nē censerī. *a* Sin verò de copulatione nihil pateat, sed id tantum post sponsalia ritē celebrata, mulierem se in mariti domicilium contulisse, cumq; eo dein moratā esse, dubitavit hoc casu Panormitanus, *b* ne id matrimonium non esset cōsendum, ^{b Abb. c. fin. in fi. de spōs.} cum de illorum coniunctione adhuc incertum esse possit. Ego autem non video si matrimonium id dici assueveramus, vbi post sponsalia, coitus deinde, quamvis fortius, accessit, *c* cur non aequè matrimonium perfectū dicamus, ex quo post sponsalia mulier apud virū habitare incepit, cumq; eo assiduo morari. Quid enim hīc aliud conijci potest, quā eos si ad rem uxoriam idonei erant, simul & iunctos esse? *d* maxime verò præcedentibus sponsalibus, quę certā dant significationem, talē eorum ab initio animū extitisse? *e* Quòd ^{d Glo. l. si vero. §. si adolescens manda ti.} si nihil publicè actum est, nec quo ad sponsalia, nec quo ad ipsum matrimonium, ^{e Alciat. reg. 3. præsum. 38.} vir tamen cum fœmina consuetudinem habere intelligitur, tunc perraro admodum Canon nuptias inter eos contractas iudicat, nisi fortasse tot variæ & maxime probabiles accedant cōiecturæ, vt secus à nemi-

8 nemine ferè, qui communi sensu prædi-
tus sit, possit existimari. Credòque ego
summam Iuris ciuilis, & Pontif. differen-
tiam in hoc negocio, eam esse, quòd lex
Cæsarea quibuslibet vel leuibus multū
tribuit coniecturis, in gratiam matrimo-
nij. *a* Ast Canon, vbi publicè omnia so-
lennia non sunt peracta, cetera deinde in
deteriorem partem semper interpreta-
tur aduersus matrimonium, *b* nec vn-
quam ferè ab hac præsumptione recedit,
nisi maximis & validissimis rationibus
conuincatur. *c* Illæ autem tales esse so-
9 lent, scilicet, si duo simul habitare cœpe-
rint, & dotalia instrumenta confecerint,
inuicem se cōiuges appellarint, simul vi-
xerint, simul concubuerint, in vicinia vt
coniuges habitati fuerint, perpetuumq; se-
cundum hæc decennium effluxerit. *d*
Tunc enim, quamuis initio nō ritè simul
copulati sint, fortè quia præcedentia illa
concubitum solennia sint omissa,, non po-
test tamen non tot manifestissimis ratio-
nibus cedere, vt id matrimonium, nō am-
pliùs fornicationē iudicet, cūm hæc tam
lōgo tēporis spacio satis probata, omniā-
que purgata videantur. *e* Mirum autem
nemini videri debet, aded difficilem esse
10 Pontificiam legem in matrimonio appro-
bando, aliàs enim diximus, *f* peccati e-
uitandi

a d. l. in libe-
re. d. l. dona-
tioncs.

b d. c. aliter.

c Soz. conf.
39. in l. col. 2.

d c. illud. vbi
Abbas. de præ-
sumpt. Soz.
d. conf. 39.

e Alex. conf.
151. in 5.

f cap. 5.

uitandi ratione, quæ Canoni semper omnibus rebus proposita est, hoc ira fuisse institutum, cumq; ibi multa huc pertinentia retulerimus, propterea non amplius hîc repetenda duximus. Sed nunc oritur dubitatio, Cùm viri & mulieris coniunctionem, lex Canon. in dubio fornicationem esse præsumat, cui etiam de lute civili hodie standum est, *a* dicemusne filios quoque ex huiusmodi cohabitatione ortos, illegitimos censerî? Sanè cùm filiorû status à parentum pendeat coniunctione, *b* si ea non legitima fuit, liberos quoque iniustos habendos, dicendum videretur. A qua tamen re discrepant communiter omnes, qui aliter de filijs, aliter de nuptijs

11 statuendum putant. *c* Lex Canon. quæ nos per tutiorem semitam semper quærît perducere, *d* patrum coniunctionem vbi non ritè inita est, potiùs fornicationem quàm coniugium vocat, quo faciliùs ab omni nêdum crimine, sed & suspitione debeamus abesse. *e* Hæc ratio nihil ad filios pertinet, *f* propterea satis illis erit, si ex duobus simul habitantibus nati dicantur, qui se coniuges mutuo vocarent, *g* aut quælibet vel levis de eorum coniugio extet coniectura, ea enim tamen matrimonium quo ad parêtes probare haud apta sit, filijs tamen ita proderit, vt legiti-

mi

a Dec. confi.
471. Abb. c. illud. in fin. de præsumpt.

b Aut. quib. mod. sui. §. legitimi.

c Bald. c. ex transmissa. de rest. spo. Dec. c. ecclesia, de consti. nu. 44. Abb. ca. lator. qui fil. leg. d. c. veniens, de sponsal. *e* Gl. c. aliter. 30. q. 5. *f* Alciat. reg. 2. præsumpt. s. Felin. c. illud, de præsumpt. col. fin.

g Dec. confi. 153. num. 3. & Paris. confi. 13. num. 23. in 2.

a Abb.d. c. la
tor.num.6.

b Iason l.i. §.
hoc autem,
ad Trebel. nu
me.16.& seq.

c d.l.commu
nium. C. de
nat. lib.
d l. ab eo.
legit. hær.

e c.1. de fil.
nat. ex matr.
ad morg. in
feud.

f Glo.1.Papi-
nianus. §. fed
neque.de in-
offic. test.
g Dec. confi.
153.

mi dicendi sint, *a* nec id absurdum erit,
cùm eadem res, prout ad diuersa relata,
vario etiam modo rectè censi possit, *b*
sicuti videmus, eum qui Curia offertur,
legitimum tantùm ratione parentum, nō
agnatorum effici, *c* & rescripto Principis
posse quē, quo ad aliquas personas, eman-
cipari, quo ad alias in pristino statu relin-
qui, *d* & patrem ex matrimonio ad Mor-
ganicam cōtracto, filios quo ad res quas-
dam sibi legitimos suscipere, quo ad alias
veluti in feudi successione, tanquam No-
thos & alienos. *e* Vt planè constet, & in
præsenti quæstione nostra, cohabitatio-
nem illam, quo ad coniuges fornicatio-
nem rectè censi posse, quo ad filios au-
tem, reuoluto, vt ait Accursius, mantel-
lo, *f* verum & iustum matrimoniū exi-
stimandum, ipsosq; legitimos habendos,
quod & à Decio, diuersa tamen ratione,
responsum est. *g*

QVISNE IN DVBIO LE-
gitimus, an illegitimus sit
censendus.

- 1 Quatuor opiniones, quid de cuiusq; na-
talibus sit conijciendum.
- 2 Affirmans aliquam qualitatem, eam
neceſſe habet probare.

3 Ma-

- 3 Maior aut minor quis non præsimitur.
 4 In dubio id credendum quod honestius,
 & delictum excludit.
 5 Fily adulterini videntur imperfecti.
 6 Infamia non præsimitur, aduersusq; na-
 turam videtur.
 7 Facta quando præsumentur.
 8 Naturalis in dubio quis nunquam cen-
 setur.
 9 Filiusfam. rectè quis credi potest.

C A P. X X.



Alterum caput dubium ma-
 gis videtur, quando nihil
 de parentum cohabitatio-
 ne constat, nec vlla omni-
 no extat indicia, quibus fi-
 lios potius ex matrimonio
 natos, aut non natos, credere debeamus.
 In qua quaestione variè pugnant inter se
 Doctores: Aliqui enim legitimum quem-
 libet præsumi existimauerunt, ea ra-
 tione, quod Spuriij nomen, delictum
 potius sonet, quod nunquam in dubio
 est coniiciendum. *a* Contrà Bartolus, *b*
 cum enim legitimi ex matrimonio orian-
 tur, id aut quid facti sit, nūquam in dubio
 id præsumi dixit, *c* quod sanè optimum
 argumētum visum est multis, qui deinde
 cum

a Cēpol. cau.
 128.

b conf. 42.

c arg. l. in
 bello. §. facte.
 de cap. & post.

a Corn. cōf.
68. in 1. 1af. l.
post dotem.
fol. matr. nu.
4. Alciat. reg.
2. præsump. 2.
b Conf. 448.
in 1.
c Crauet. cō
fil. 138. nu. 1.
d Cuma. 1.
sed si, de acq.
hær. Corn. cō-
fil. 208. in 3.
Dec. l. si emā-
cipati. C. de
collat.

e l. ab ea. l. ei
qui, de proba-
tio.
f l. Titia. fol.
matr. l. si vxor-
em. C. de cō-
di. inf.

g l. si filius.
de proba. l. si
emancipati.
C. de collat.

h l. cum te.
C. de in in-
teg. restit.

i l. circa. de
proba.

cum Bartolo intrepidè sensere. *a* Sed Bal-
dus aliter quandoq; respondit, *b* nempe
vnumqueng; naturalem conijci debere,
quod & recentiores quidam secuti sunt.
c Pleriq; tamen, nulli ex his sententijs fa-
cilè hændum existimarunt, sed aliam
viam quasi inter has mediam eligentes,
neminè nec sui iuris, nec in potestate præ-
sumi tradiderunt, *d* sed ex communi Iu-
ris regula, ad eum huius rei probationem
spectare, qui eorum alterum affirmaret,
e Quæ quidem distinctio multis legibus
2 conuenire videtur, in quibus animaduer-
tas, quandoque cogi patrem probare, filiū
in sua potestate esse, *f* quandoque filio
hoc incumbere, vt se à patris manu libe-
ratum doceat, *g* prout scilicet nunc hic,
nunc ille actor est, sicuti & in eo seruatur,
3 cū de alicuius ætate est quæstio, is enim
qui agit, semper se aut maiorem, aut mi-
norem probare debet, cū lex nihil in
dubio præsumat, sed totum hoc, ei qui
alteram partem asserit, probandam relin-
quat. *h* Quotiescunque igitur non fuerit
quis in eius rei, de qua quæritur, possessio
ne, ex qua scimus probandi onus in aduer-
sarium transferri, *i* tunc volunt eum,
qui se vel filium fam. vel patrem fam. cō-
tendet, hoc ipsum docere debere, atq; ita
hanc quæstionem terminari. Mihi inter

tot Doctorum ambages, plus certè semper illa placuit opinio, vt vnumquenq; in dubio legitimis ortum natalibus iudicemus. Cùm enim quemlibet ex coitu nasci sit necesse, oportet etiam concubitum illum vel licitum aut prohibitum fuisse. Sed cur non permissum potiùs existimemus, cùm illud magis semper sit coniiciendum, quod honestū esse potest, quàm quod inhonestum, vt Baldus dicebat? *a*

4 Namq; vbi ex aliquo actu duæ possunt capi coniecturæ, quarum altera delictum significet, altera excludat, eligenda sanè ea est potiùs, quæ vitio careat & crimine. *b* Quocirca videmus in hac ipsa materia, cùm vxor alicuius, sui copiam alijs etiam fecit, filium tamen ex ea natum, mariti potiùs quàm adulteri dijudicari, quoniā id honestatis ratio sola suadet. *c* Accedit quòd vt suprà docuimus, quoties duo simul cohabitarint, quamuis lex quo ad parentes eam non omninò iustam consuetudinem fuisse interpretetur, quo ad tamen filios, in eorum fauorem, præsumit legitimam illam coniunctionem extitisse, legitimumq; matrimonium. *d* Cur non igitur hoc argumento quemlibet in dubio legitimè natum existimemus? Sen sit hoc planè Innocen. III. qui in eo qui se sacris initiari cupiat, tunc tantum ne-

I

cessa-

a In l. filium, de his qui sui.

b Bart. l. non solum. §. sed vt. de ope. no. nun. Alexan. conf. 15. in 3.

c l. miles. §. defuncto. de adulte. Dec. confil. 657.

d Abb. c. lator. qui fil. legi. nu. 6. Alciat. reg. 2. præsumpt. 5.

a c. accedēs,
de purg. can.

b Sapien. 2.

e Azo in
sum. C. de in-
fa. Curt. con-
fil. 136.
d c. dudum,
de præsumpt.
l. merito, pro
focio.

e Gloss. l. fin.
quod met. ca.
Ang. l. sciend-
um. in fi. de
verb. obl.
f Fel d. c. du-
dum. nu. 14.

cessariam iustorum natalium suorū pro-
bationem dixit, quotiens publicè contra-
rius de eo rumor circumferretur, a qua-
si præter eum casum, alijs nihil huiusmo-
di probare sit necesse, cū in dubio legiti-
mus quis præsumat. Etenim cū ex a-
dulterio geniti filij, manci quodammo-
do & imperfecti censeantur, iuxta illud
Sapientiae libro traditum, *b τέκνα μοι-
χῶν ἀτέλεια*. Quid esset absurdi, quàm
illam in dubio coniecturam facere, per
quam natura non omninò munus suum
implessè videatur? Vel etiam cū illegiti-
mum esse quædam sit nota, & infamia fa-
cta, vt vulgò omnes aiunt, e nōne inde-
cens satis esset, in dubio existimare aliquē
infamem esse? cū hoc & Iuris commu-
nis regulis repugnet, d & illiberale sit,
malè de homine prima facie ita iudicare,
vt eum turpitudine notatum credas. e
6 Nam cū infamia sit contraria bonitati,
& consequenter naturæ nostræ, f tantum
abest, vt ea in dubio præsumi debeat, vt
mihi quiduis potius quàm hoc conijciē-
dum proculdubio videatur. Nec his
quicquam Bartoli & aliorum aduersatur
ratio. Cū enim necesse sit, vt diximus,
filium ex aliquo concubitu susceptū esse,
existimamus nos potius ex matrimonio,
quàm fornicatione, quoniā id honestius
est, quam-

est, quamuis enim matrimonium ipsum quid facti sit, quod præsumi non solet, sic tamen & adulterium, fornicatio, ac similia facti esse cèsentur, necesseq; est, vt quocunque te veritas, semper factum aliquod præsumas. Æquius igitur est factum illud conijci, quod longius à delicto abest, quinimò & facta ea solent sanè præsumi, quibus consentanea & probabilis causa accedit. *a* Sed quid hîc magis verisimile, quàm parètes legitimam sobolis suæ propagationem, non iniustam & adulterinam expetiisse? Quòd si adhuc obijcias, in matrimonio præter factum ipsum, id est, concubitum, alia requiri, vt legitimum dici possit, quæ alijs coniunctionibus nō sunt necessaria: & propterea matrimonium non ita facilè, vt cætera, esse præsumendum. Respondeo, immò solo consensu iustum constare matrimonium, *b* eùm-
que quamuis clandestinus fuerit, filios tam-
men legitimos reddere, cùm is solus omninò sufficiat. *c* Vnde cùm in quolibet
concubitu aliquam coeuntium voluntatem affuisse necesse sit, siue honestam, siue inhonestam, cur non credamus in dubio eam potius vxoriam fuisse quàm fornicariam, moderatam quàm libidinofam? Sic enim sola voluntas honesta cum concubitu matrimonium conficit,

a Abb.c.in
præsentia, de
proba.in 7.
Notab.

b c.sufficiat.
27.q.2.

c suprà c. 5.

sicuti inhonesta fornicationem parit, nec inter hæc cōiunctionum genera, quicquā præter in honestate & dignitate refert. *a* Hęcq; meratio maximè mouet, vt eos damnum, qui nouam adstruentes sententiā, quemlibet naturalem præsumi censuerunt. *b* Namque ad naturales filios suscipiendos, nec solus consensus nec concubitus idoneus est sed multa alia requiruntur, quæ propè infinita sunt, & suprà à nobis relata, & quæ omnia, tantum abest, vt præsumi debeant simul affuisse, vt immò hac de causâ hodie perrarè admodum, & ferè nunquam contingat, aliquem propriè naturalem filiū dici. *d* Iam verò nec media ea Doctorum opinio, qui assensum sustinent, nec in dubio quicquā affirmandum censent, hanc sententiam infirmat, cū illud in proposita eorum facti specie fortassè verū esse possit, cū scilicet quærent an quis sui iuris, vel sub potestate sit existimandus. Ast inter illam & præsentem quæstionem nostram multum interest, cū non sequatur eum qui legitimus sit, ergo filium familiæ esse, cū multa possint accidere, ex quibus, ex iustis nuptijs natus, sui iuris efficiatur, vt morte patris, emancipatione, deportatione, solenni adoptione, noua patritij gradus dignitate, & similibus. *e* Quocircà, cū in his

a argu. l. itē.
§. parui, de
leg. 3.

b Bald. d. conf.
fil. 448. Cra-
uet. d. confil.
138.

c cap. 12.

d Bald. conf.
206. in 3. Al-
ciat. reg. 2.
præsumpt. 5.

e Inst. quib.
mo. ius patr.
pot.

his maior cadere possit dubitatio, nil mirum est, si nihil temerè affirmandum putant in tali specie. Verùm quæstio hæc nostra ab ea longè diuersa est, vt ex supradictis satis liquere arbitror. Sed adhuc & illud adiunxerim etiam hoc ipso casu, de quo Doctores disputant, rectè responderi posse, vnumquemq; filium familiæ in dubio debere iudicari. Si enim vera est illa, qua omnes vtuntur, regula, quòd scilicet vnusquisq; centum annis viuere præsumatur, *a* certè cùm ex matrimonio natus quilibet existimetur, pater autem tamdiu viuere credatur, sequetur etiam, eum qui alium filium familiæ esse contēdet, non alio probandi onere grauandum esse, cùm Iuris præsumptionibus positum suum satis defendat, quæ eum ab omni probationis munere liberant, & in aduersarium potiùs transferunt. *b* Nec leges contrà adductæ quicquam obstant, *c* nam ibi is qui se filium familiæ esse negabat, erat in sui iuris quasi possessione, *d* vnde ad id probandum compelli non debuit, *e* nos autem, quando neuter possidebat, disputamus (si tamen is casus cōtingere potest, vt neuter sit in quasi possessione alicuius Iuris) & tunc sententiam hanc satis probabilem esse existimamus.

a l. fi. C. de sacros. l. si usufructus, de usufr. leg.

b Bart. l. si illa. i. de verb. obligat. in fi.
c l. Titia. sol. mat. l. si te uxorem. C. de cond. inf.
d Gl. d. l. Titia. Barto. l. is potest, de acqu. har. nu. 15.
e §. commodum. Inst. de Interd.

AN QVIS SE FILIVM

certi patris verè possit
probare.

- 1 *Pater cur nemo certus videatur.*
- 2 *Præsumptiones legum, an veræ, probationes.*
- 3 *Quando aliquid probatum dicatur.*
- 4 *Veri filij.*
- 5 *Facta quomodo probentur.*
- 6 *Cur filius non vera probatione, sed coniecturis potius demonstretur.*
- 7 *An quis sit casus, ubi quis se filium verè & certè probet.*
- 8 *Probatio per indirectum.*
- 9 *Triplex filiorum probatio.*
- 10 *Exemplum argutum, quo uxor filium mariti esse ostendit.*

CAP. XXI.



Onclusimus quemlibet in dubio legitime natum existimari, sed id nunc quæri potest, an quis se ex certo patre genitum verè queat probare. Quamuis enim communis ea sit omnium opinio, ut veræ probationi hoc casu locus non sit, a non nega-

a l. Lucius,
de cond. & de
monst. glo. c.
Michael. de
fil. presbyt.
Marf. rub. de
probat. nu. 9.

negarim tamen & contrarias partes nonnullis sat probabilibus defendi argumentis posse.

Ac quidem qui aiunt, in his certam non dari probationem, ea potissimum mouetur ratione, quod nemo de his rebus oculata, ut aiunt, fide vnquam potest attestari, cum nec is qui se patrem dicit, verum eum à se filium genitum possit affirmare. Quis enim de vxore sua tantum sibi audeat polliceri, ut eam nullos alios interim expectam viros re ipsa valeat asseuerare? Possumus quidem multa conijcere, & sat verisimiliter nobis persuadere, eam coniugij fidem nunquam violasse, sed hæc præsumptio est magis quam certa vlla & liquida probatio. Sic Ouid.

Sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo,

Est mihi profecto sepe quod esse potest.

Et Telesma. apud Hom.

Μήτηρ μὲν τ' ἐμὲ φησὶ τὸν ἐμψυχε
αὐτὴν ἐγώ γε,
Οὐκ οἶδα, οὐ γὰρ πᾶσι τοῖς γένεσσι
τοῖς αὐτοῖς.

Ex illo natum mater me dicit, at ipse

Nescio, nam certum quis possit scire parentem?

Hinc videmus, in Iure quoties de huius-

modi negotijs oritur controuersia, ad
 præsumptiones quasdam tantum recur-
 ri, & quibusdam indicijs ac coniecturis
 omnem semper causam diffiniri, *a* nec
 vspiam reperies filiorum natales ratione
 patris adeò liquidò & apertè probari, vt
 cæteræ res solent. Dixit quidem Decius,
b coniecturas has, si legitimæ sint, veræ
 probationis instar esse, nec minùs quic-
 quam ac iustas probationes in his nego-
 cijs prodesse, cum ius eas, vt liquidissima
 admittat documenta, *c* sed tamen fate-
 tur & ipse, non esse has veras probatio-
 nes, cum illarum vice fungi dicat. Con-
 trà autem multa mihi occurrunt, quæ cæ-
 teri non attingunt: Primò quod lib. 4. ad
 edictum Paulus retulit, *d* matrem sem-
 per licet vulgò conceperit, certam esse, pa-
 trem verò tunc tantum, cum nuptiæ in-
 tercesserint. Sed si certus est hoc casu pa-
 ter, cur nos eum probari posse negamus,
 cum immò ea quæ certa sunt, nulla ferè
 indigeant probatione? Deinde vbi con-
 tracto matrimonio filius vicinis scienti-
 bus, domi natus est, nequit is ampliùs à
 parentibus vt alienus recusari, *e* num
 igitur sat necessaria hæc est, quo ad patrè
 probatio, cum eum vt filium agnoscere
 cogatur? *f* Namq; si tunc res plenè proba-
 3 ta dicitur, vbi eam iudici fidem facimus,
 qua

a c. literis. c.
 illud, de præ-
 sumpt. c. per-
 tuas, de pro-
 bat. l. filijs.
 de his qui
 fui.

b In Rub. de
 proba. nu. 24

c l. indicia.
 C. de rei ven-
 di. l. licet Im-
 per. de leg. 1.

d l. quia sem-
 per. de in ius
 voc.

e l. filium, v-
 bi Bart. de his
 qui sui.

f l. 1. §. si quis
 de Carb. edi.

qua is in sententiam nostram adducatur, remq; ira se habere diffiniat, *a* quid hic dicemus, ubi & pater ipse, nedum iudex eum ex se filium non potest non fateri? Accedit & ipsa probationis diffinitio, quæ dicitur rei dubiæ per legitimos modos facta declaratio. *b* Iam ergo cum quis ijs usus erit argumentis, quæ à legibus passim, in hac materia recipiuntur, *c* verè dum nihil erit, quin is re ipsa se filiū probauerit, ex quo receptos à iure adhibuit *4* modos. Quid plura? An non leges sæpè verum filium appellant? *d* & de veritate quærendum sitne filius? *e* & in ea veritati locum fore? *f* quæ planè eo vocabulo tam frequenter non vterentur, nisi propriè & verè hoc ipsum doceri posset, vt etiam Decius adnotasse visus est. *g*

Ecce ex his quàm dubia quæstio, quot hincinderationes. Ego tamen veritatem ipsam reiectis subtilitatibus amplector, in eamq; transeo sententiam, quæ & receptior est, & proculdubio verior, vt coniecturis tantum filiorum natales, quo ad *5* patrem, dignoscantur. Mouet me id vnum, quòd facta ira demùm verè probari dicuntur, eaq; illorum certa dicitur scièntia, ubi quis de ijs certo aliquo & propriò sensu attestetur, illi rei apto, de qua dubitetur. *h* Sed filiorum procreatio in certum

a Bart. l. admonendi, de iureiu. nu. 15.

b Abb. rubr. de probat.

c d. l. filium. l. si vicinis. c. pertuas. c. illud. supra alleg.

d l. i. §. pœna. de lib. agnos. *e* l. pe. de his qui sui sunt. *f* l. si. de probat.

g in Rubr. de proba. nu. 28.

h l. testiu, cū Gl. C. de testi. & Bart. l. admonendi, nu. 18.

hominis sensum cadere non potest, cum nemo testificari queat talem ab eo genitū aut conceptum fuisse, vt vulgò patet, ergo nec propriè hæc vnquam dicetur probatio. Fateor ^a quidem multa esse legum argumenta in demonstrando aliquo filio, quibus necessariò stare cogimur. ^b Sed hæc multum distant à iusta probatione, lex etenim animaduertēs secretissimum esse hoc mulieris cum viro negociū, quod à nemine certo sensu percipi posset nonnullos constituit modos, quibus hærendum esset, vbi de alicuius natalibus esset disceptatio, alioquin incertus semper fuisset filiorum status ambiguæque quo ad patrem quouis tempore soboles. Hæc igitur sunt quædam legum adminicula, ad quæ necessariò confugimus, eo quod res aliter à nobis verè deprehendi nequit. Quin ex hoc constat, propriè hoc ipsum haud probari posse, siquidem probatio à nobis, id est, sensu nostro, sumi solet, hic verò vtimur nos tantum præsidij legum, quæ ita in hac re veluti in subsidiū decreta fuerunt. Propterea nec mirū est, si quandoq; legimus, certum patrē, & verum filium in iure appellari, ^c quoniam lex voluit, vt ijs præcedentibus indicijs ac coniecturis, ille pater, hic certus filius haberetur, sicuti & multis alijs casib. contingit,

^a Responso
ad contraria.

^b d. l. filium.
cum simil.

^c d. l. quia
semper. & d. l.
i. s. pœna, de
li. agn.

ringit, vbi rem ita se habere, cogimur cōfiteri, non quòd id verè probatum sit, sed quia ita lex coniicit, superq; ea coniectura quid statuit, quæ præsumptio iuris & de iure dicitur. *a* Fortè & id dici posset filios quidem ipsos veros propriè appellari, quamuis eorum probatio ficta, aut cōiecturalis tantùm extiterit, quemadmodum constitutum fictam traditionem dicimus, ex qua tamè ferè transfertur possessio. *b* Sed vtcunque id sit, satis credo demonstratum, in filiis hanc veram probationem non dari, quòd id negotium ab omnium testium sensu longè remotū sit, ex præsumptionibus tamen & indicijis quibusdam diffiniri, quæ lex summa ratione introduxit, ne filiorū status semper in incerto esset, proptereaq; his plurimū tribuit, non secus ac veræ & iustæ probationi. *c* Occurrit nunc tamen casus, in quo certa probatio videtur posse afferri, cuius & meminit Bar. quodā in loco. *c* Si enim intacta puella aliqua in carcerem, arcem, aut similè quempia munitum locū cum viro cōiecta fuerit, circumq; posita custodiā & vigiliā, ne cui ad eā aditus pateret, ipsaq; dein post anni spatiū dum antro illo inclusa est, partū ediderit. Quid hoc loco dubiū faciet, quin filius ab eo genitus sit, quem vnicum illa virum nouit, cum quo

sole

a Gl. fin. l. siue possid. C. de proba. Alciat. 2. par. præsum. nu. 4

b l. certè. §. i. de precar. Alex. l. quod meo. de acq. poss.

c Bart. l. i. C. quorum bon.

solo rem habuit? Sed & hîc fortasse aërei
 quidam Dæmones suspecti esse possent,
 prout de Danaë, & imbre aureo veteres
 Poëtæ fabulati sunt, fortè & magica quæ-
 dam præstigia, quorum vi, clausas etiam
 obseratasq; valuas nōnulli furtim ingres-
 si, cū à nemine conspici possent, nuncq;
 pueros fascinasse, nunc cum alienis vxoribus
 congressi esse traduntur, si tamē his
 fides adhibenda est. Planè & hoc casu non
 video, quomodo hæc adeo certa sumatur
 probatio, siquidem testes de eo tantūm fi-
 dem facient, neminem intra id tempus
 eò ingressum esse, ex qua re sequetur id
 quidem necessariò eum esse filij parētem,
 qui cum puella moratus est. Sed tamen
 hæc ipsa probatio non principaliter nata-
 lium causam respicit, nihil enim illi de
 coitu, nihil de conceptione attestantur,
 sed potiùs quibusdam rebus extrinsecus,
 & per obliquum id docent. Ita vt & hinc
 animaduertas, rem ipsam, & quod princi-
 paliter agitur, nūquam verè probari pos-
 se. Traditum igitur est, a filiorum pro-
 bationem triplicem esse, aliam necessariā,
 vt quo ad matrem, aliam probabilem, vt
 quo ad patrem, cū quis domi vicinis
 scientibus natus est, aliam coniecturalē,
 quæ ex alijs atque alijs elicitur præsum-
 ptionibus, quas modò persequemur. Sed
 antè

a Bald. l. r.
 qui. accusa.
 non poss. nu.
 52.

antè libet referre exemplum quoddam non illepidū, callidæ mulieris, quæ cum ex adultero filium concepisset, fictamen maritū verbis elusit, vt ipsemet confessus fuerit, filium suum esse. Huic cum vxoris pudicitia valdè esset suspecta, natusq; ex ea domi esset infans, elegati satis facie, anxius ob hanc rem, multumq; animo quotidie sollicitus, libenter, inquit, dimidia omnium bonorum meorum parte cederem, si mihi ita certò constare posset, filium hunc meum esse, vt tibi constar esse tuum. Adhæc nihil perterrita mulier, facile ait, ego te huius voti tui compotem reddam, si mihi vel munusculū aliquod offeras, nedum rerum tuarum partem dimidiam. Cumq; maritus, quomodo hoc vnquam efficies, respōdisset. Tum vxor, conuocatis amicis, & certa sponsione interposita, natum vni⁹ extulit, & éstne, inquit, hic verè meus? Cumq; vir annuisset, illa brachijs portentis ei puerum porrexit, & accipe, ait, dono cum tibi. Jam absque dubio tuus est, non alienus. Risu astātium oborto, vxoris astu, vir omnium sententijs condemnatus est.

QVIBVS EX CONIECTV-
ris, quis filius alicuius præ-
sumatur.

I Qua-

- 1 Quatuor coniecturae principales ad probandum aliquem esse filium.
- 2 Practica in probanda filiatione.
- 3 Natus domi ex viro & uxore, filius praesumitur.
- 4 Educatus tractatusq; ut filius, est in possessione filiationis.
- 5 Petens hereditatem ut filius, quid probare debeat.
- 6 Quando in petitorijs sola possessio non sufficiat.
- 7 Ex tractatione paterna acquiritur filio ius proprietatis & possessionis.
- 8 An sufficiat unicus actus.
- 9 Quasi possessio filiorum, tam mortuo, quam vivente patre acquiritur.

CAP. XXII.



V M ergo filij non certis attestationibus, sed praesumptionibus tantum probari soleant, tractandum nobis nunc est, quanam illae sint, unde hoc possumus colligere, & filiorum causam adiuuare. Quae res late sane patet. ^a Sed sciendum est, quatuor praecipue in Iure tradi coniecturas, quarum alijs utimur ad ius ipsum proprietatis

^a Guil. Ben.
c. Raynutius.
3. par. ver que
filium. Paris.
conf. 10. 13. in
2. Ruin conf.
52. 53. in 5. Go-
zad. conf. 12.
13. & alij in-
fra.

tatis filiorum demonstrandum, alijs ad id tātū, vt eos in quasi possessione filiorū esse probemus. *a* Prima est, vt quis ex viro & vxore simul habitatibus dominatus dicatur, quē quidem directo proprietatem respicit. *b* Alia tres magis ad quasi possessionem videntur pertinere, quamuis & cum ijs quandoq. ius proprietatis sit coniunctum, vt infrā declarabimus. Suntq. hæ: Videlicet, vt filium ab ijs quos parentes asserimus, filiorum more educatum tractatūq. ostendamus. *c* Inde ita etiam ab ijs sapius filium nominatum. *d* Vltimò, vt talem in vicinia ab alijs quoq. habitū fuisse probemus. *e* Quæ omnia, si simul concurrerint, dubium non est, satis quem filium declaratum esse. *f* Vnde & cautè periti aduocati solent, duobus hæc omnia formulis complecti, vt eodem tempore nedum proprietatis, sed & quasi possessionis ius filio acquirant, vt egregiè Bartolus tradidit. *g* Ast quotiens nō hæc simul coniuncta sunt, tunc quæri potest, an vlla ex his indicia saltem coniecturam aliquam præbeant, vnde quis filius præsumi possit.

Dicemus igitur primò, an vnaquæque ex his presumptionibus apta sit alicui ius filiorū tribuere. Dein differemus, quotiēs plures inter se huiusmodi aduersantur cōiecturæ,

a Docto. c. pertuas. de proba. Abb. Butr. c. Michael, de fil. presb. Alexā. consil. 51. in 1. b 1. filium, de his qui sui. Bart. l. non epistolis. C. de prob. c 1. r. §. ad quæstionem, de quæstio. d Gl. d. c. Michael. e l. si vicinis. C. de nupt. c. illud, de præsumpt. f Bar. Bal. d. l. filium. Dec. consil. 54. Socin. Iunior consil. 86. col. pen. in 2. g Barto. l. nō nudis. C. de probat. & l. 1. C. quor. bon.

ieſturæ, quænam potiores ſint, & alijs
 3 præferendæ. Principio conſtat, ſi nullum
 aliud omnino de alicuius cõditione exi-
 ſtat indicium, ex eo tantum, quod quis ex
 viro & vxore domi natus ſit, rectè etiam
 filium illum probari, eoq; tantum argu-
 mento illum tutum eſſe. *a* Eſt enim hæc
 coniectura adeo potens, vt licet interim
 mulier cum alijs conſuetudinem habue-
 rit, præſumatur tamen potiùs mariti fi-
 lius quàm adulteri, *b* quod nedum in iu-
 ſtis filijs, ſed & in naturalibus tantum li-
 beris, quos quis ex concubina ſuſcepit,
 traditum eſt, *c* atque ob hanc rationem,
 ſi quis cum alia quoque muliere verſare-
 tur, quamuis non in ſchemate concubine,
 eam tamen domi proprijs ſumptibus ale-
 ret & cuſtodiret, is qui ab ea genitus eſſet,
 4 huius potiùs viri quàm alterius filiũ cen-
 ſendum Doctores voluerunt. *d* Quod ſi
 nihil de natalibus cõſtet, id verò tantum-
 modò pateat, quem vt filium ab aliquo e-
 ducatum tractatumq; eſſe, ſufficit & hoc
 ipſum ad filium, in quaſi poſſeſſione con-
 ſtituendum, *e* ex qua probandi onus in
 aduerſarium trãſferretur, ſi quis cum fi-
 lium neget, vt communi omniũ opinio-
 ne receptum eſt. *f* Exiſtimauit autem
 Baldus hoc eo tantum caſu admittendum
 eſſe, quotiens de hac re obiter quodam-
 modo

a d. l. filium.

b l. miles. §. defuncto, de adult. Dec. cõ fil. 657.

c Gloſ. c. Michael, de fil. presbyt.

d Anch. conf. 225. dicemus infra cap. 28.

e l. r. §. ad quaſtionem, de quaſtio.

f Abb. Felin. Dec. cap. per tuas, de prob. Bart. l. r. C. quor. bon. A- lex. cõf. 83. in 7.

modo, non principaliter ageretur. *a* Si quis enim alicuius hæreditatem ea tantū ratione sibi decerni postularer, quòd ab eo vt filius esset tractatus, nihil ageret, cūm ex tractatione quidem in quasi possessione constituatur, at verò in petitorijs non possessionem tantū probare sufficiat, sed etiam titulum & dominium, *b* quam quidem Baldi opinionem Salicetus, Alber. Ias. & plerique alij secuti sunt. *c* Sed contrà plures maximæ autoritatis viri, & rectissimè, vt arbitror, sensere, qui generaliter id prodidere, si quis se vt filium tractatū doceat, sat illum, nisi contrarium probetur, se filium & docuisse, & vt filium admittendum, licet hæreditatē petat. *d* Ad rationem verò Baldi respondebant aliqui, *e* quòd vbi possessionis quæstio & proprietatis simul est, iudex ex officio potest cui sibi videtur onus probandi iniungere, *f* Cūm verò hoc casu cognouerit, me quasi possessionem iam probasse ex educatione parentum, tunc eius partes futuras, vt in aduersarium contrariam probationem reiiciat proprietatis, quam si aduersarius non docuerit, tunc me possessorem ex ea sola quasi possessione iudicio superiorem futurum, *g* & ita hoc solum mihi remedium profuturum, ad obtinendam & possessionis & proprie-

K

tatis

b l. sicuti. §. sed si, si serui. vin. Doct. l. cūm res. C. de proba. Bart. l. quidā in suo, de cond. inst. c. Sal. Alb. l. non ignorat. C. qui acc. nō poss. Ias. l. neque. C. de testam. Alc. reg. 3. præsum. 33. d. Bar. l. 1. §. 1. de quas. & l. non nudis. C. de prob. Alex. conf. 51. in 1. Ang. 37. in fin. Dec. 54. nu. 3, vbi hāc communem ait. Paris. cōf. 10. nu. 110. in 2. c. Alex. d. cōf. 51. num. 7. f. l. cūm de tate, de prob. g. l. si filius, de probat.

tatis etiam causam. Quam quidem sententiam ego & duplici ratione confirmo.
 6 Primò, quia regula est, ubi quis est in possessione Iuris, quod circa personas versatur, ex eo & omni probandi onere leuatum esse, *a* licet secus sit in Iuribus realibus, in quibus sola possessio non sufficit. *b* Sed cum nos hic agamus de quasi possessione Iuris personalis, meritò dicendum erit, hac sola quasi possessione probata, cetera non amplius esse necessaria. Secundò animaduerto, tunc hanc solam possessionem in petitorijs non prodesse, prout dicebat Baldus, *c* ubicunque scilicet rei ipsius, de qua quæritur, origo & primæuus status possessioni nostræ prorsus est contrarius, potiusq; cum aduersarij iure consentit, tunc enim cum rei illius naturalis qualitas possessioni directò repugnet nostræ, si volumus ex tali possessione causam nostram subleuare, afferenda in primis nobis est ratio illius possessionis, ut ostendamus, quare res illa sua pristina conditione relicta, ita à nobis cœpta sit possideri, ad aliūmq; se cursum deflexerit, ut rectè Bartolus & ceteri declarant. *d* Sed cum hac nostra quasi possessio Iuris filiorum, eiusmodi non sit, nec necessariò contrariam partem aduersus nos tueatur, præsertim cum

a l. circa, ubi Bart. Bald. de probat.

b l. sicuti. §. sed si, si serui. vind. & ita procedat arg. Baldi, suprà.

c suprà. in argum. contr.

d Bart. l. si prius, de ope. nou. nunc. nu. mc. 18. Iaf. nu.

44.

cum

cum in dubio quilibet de legitimo natus a diximus su
matrimonio existimetur, *a* propterea & pra ca. 20.
ex sola hac quasi possessione vnumquem-
que filium probari dico, quod & Accur-
sius censuit, & Albericus optima ratione *b* Glo. Alb. 1.
7 confirmavit. *b* Accedit his quod cum pri non ignorat.
mum obsequia hæc parentum erga filios C. qui accus.
probata sunt, nedum de quasi possessione, non pos.
sed & de proprietate constare dicitur, ex
quo non nisi coniecturis res doceri potest,
vt Cornæus ait, *c* qui idem refert con- c conf. in 3.
trarias partes à Fulgofio fuisse tractatas, col. 12. 13.
quas is quandoque imprudenter secutus
erat, in hacq; & ipsum sententia demum
constituisse. Ideoque eam contra Baldum,
& veriore & receptiore esse præter
Cornæum & Alexan. qui in eodem facto
interrogati, ita responderunt, *d* & Decius
etiam alijs rationibus attestatus est, *e* qui
8 & illud adiunxit, *f* sat esse tractatum
hunc ex vnico tantum actu deprehendisse,
vbi & nominatio concurrat, licet alijs
ad hoc continuum decennij spacium, vt
in mariti cohabitatione alias diximus, so-
leant exposcere. *g* Crederemque ego
hanc quasi possessionem, non solum viuen-
te, sed & mortuo patre acquiri posse, vbi
9 quis ab alijs, vt defuncti filius tractatus
esset, aduersus enim eos videtur se filius
recte tueri posse, cum in quasi possessio-

d Corn. d. cō
fil. Alex. 88. in
7. num. 7.
e Dec. cōf. 54.
f c. per tuas,
de prob. nu. 9
in fi. arg. c. cō
fult. de iur. pa
trona.
g Abb. ca. il-
lud, de pta-
sumpt.

a conf. 25.
col. 5. in 4.

b sic & Ang.
in l. liberoru.
in princ. de
infam. allega-
tus ab Alex.
suprà d. conf.
25.

ne ex illorum erga se gestis fuerit consti-
tutus, quod etsi Alexander negasse prima
facie videtur, a si quis tamen subtilius
eam facti speciem intueatur, animaduer-
ter non contrarium, sed diuersum potius
illius responsum esse. b Et hæc quoad
natales & paterna in filios officia.

AN EX SOLA PAREN-
tum nominatione, aut viciniæ
fama quis filius cen-
seatur.

- 1 *Simplex nominatio filij, non probat quæ
esse filium, & quare.*
- 2 *Quibus tamen casibus sufficiat.*
- 3 *Fama est loco semiplena probationis.*
- 4 *Fama transfert onus probandi in aduer-
sarium.*
- 5 *Quando fama plenè probet.*
- 6 *Quis modus seruandus in probando ali-
quem esse filium.*

C A P. XXIII.



Sequitur tertia coniectura,
quæ ex parentum oritur no-
minatione, quando ij ali-
quem vt filiū appellassent.
Quæ tamen sola per se satis
sanè

sanè debilis est, nec ideo aliquem vt filiū
 verè probat, *a* cū similia verba blan-
 diendi potius animo etiam erga alienos
 sæpè proferri soleant, *b* ex quibus non
 ideo necessarium sumi debet argumen-
 tum. *c* Immo si sola nominatio adest, iam
 necesse est cætera repugnare. Nam qui fi-
 lium non alit, nec patrociniū suo tuerur,
 satis ex eo contrarium paternæ pietati a-
 ctum videtur facere, ex quo filium nō e-
 ducat, nec ea in illum confert, quæ pater
 debet. Certum verò est, cū nominatio-
 ni repugnant facta, paterniq; affectus nu-
 dam illam filij appellationem sat debilem
 infirmamq; esse. *d* Quod si hæc nomina-
 tio non ocioso concepta esset tempore,
 2 sed in ea negotij specie, quæ verisimiliter
 non ad alium, quàm ad filium pertinere
 debuit, rectè sanè tunc filius quis proba-
 ri posset. *e* Vt si in iudicio id parens fue-
 rit confessus, *f* aut etiam extra iudiciū
 coram eo dedita opera, non perfunctoriè
 id enunciauerit. *g* Sicut in illo traditum
 est, qui natalem filij sui diem in Calenda-
 rio descripserat. *h* Cuius rei ea est ratio,
 quod semper cum huiusmodi nomina-
 tione adest & aliud quiddam, ex quo pa-
 ternam in filios elicimus charitatem, si-
 quidem is illum ita in eo negotio appel-
 lando, simul etiam verè, & reipsa se pa-

a l. neque. C.
 de testam. l.
 nō epistolis.
 l. non nudis.
 C. de prob.
b l. negro. C.
 de her. inst.
 l. Caius, de
 iur. patro.
 c. d. l. neq; &
 l. epistola, de
 pact.

d l. si institu-
 ta. §. 1. de in-
 officitiam.

e Bart. l. 1. §.
 idem de lib.
 agn. Gozad.
 conf. 12. col. 2.
f Abb. ca. per
 tuas, de prob.
 nu. 8. Bal. com
 fil. 182. in 2. a-
 lias conf. 16.
g Bart. d. §.
 idem. Abb.
 Dec. d. c. per
 tuas.
h Glof. §. fin.
 Inst. de ingē.
 Bal. l. neque.
 C. de prob.

a Dec. d. cap.
per tuas. nu. 9

b l. optimā,
C. de contr. &
com. stip. Ale
xan. cons. 136.
num. 12. in 1.
c Dec. d. cap.
per tuas. nu.
12.

d Cast. l. non
epistolis. C.
de prob. Bar.
l. cum scim.
C. de agr. &
cons. lib. 11.
e l. si vicinis.
C. de nupt. c.
illud. de præ
sumpt.

f Alexan. cō-
sil. 25. in 4

g Abb. c. trāf-
missi. qui fil.
leg.

trem ostēdit, ideoq; dicimus tunc ex sola
nominatione quem filium probatum. *a*
Quod si fortuito filium quis vel præsē-
tem vocauerit, tunc ex eo nihil verē pro-
batum cum communi sentētia existimo,
cū verba enunciatiua propter præsentiā
partis id tantū roboris assumant, vt ne-
gocium illud adiuuent, in quo solum
prolata fuerunt, *b* in ceteris nullius
sunt momenti, atque ita contra Areti-
num cum Decio, & alijs sentio. *c* Adde-
rem ego tamen, si hæc nominatio, quam-
uis ociosa, à patre sæpius repetita fuisse
probaretur, atque is ita solitus esset fi-
lium suum nuncupare, tunc multum
sanè huic appellationi deferendum, hoc-
que casu communem opinionem fortē
limitandum. *d* Vltima superest viciniæ
fama, qua plurimū etiam in his negotijs
vti solemus, *e* vnde & inter Doctores du-
bitatum est, an sola per se ad filium ali-
quem probandum absque alijs suffice-
ret coniecturis. Salycetus quidem pri-
mus, in ea videtur fuisse sententia, vt ipsa
per se nullis alijs suffulta adminiculis
parum prodesset, quod & Alexan. quan-
doque opinatus est. *f* Panormitanus et-
iam hanc ideò contra Butrium opinionē
defendit, *g* quod nimis ei durum vide-
batur, vt ex sola fama secundum aliquem
iudi-

iudicaretur, quæ aliàs vix semiplena probationis instar esse solet, *a* cum hæc quæ publicè per hominum ora circumferuntur, vt certo plerunque carent authore & fundamento, ita quàm sapissimè vana & inania sint, *b* secumq; in eam sententiam quàmplures alios perduxit. *c* Contra quos tamen crebrior & verior stat opinio, Nam & Butrigarius solam famam ex eo sufficere existimauit, quod plurimū communi hominum opinioni soleat lex tribuere, *d* quod idem & Butrius putauit. *e* Quin & sibi contrarius Alexander, ter secundum hanc sententiam respondere non dubitauit, *f* quam & duobus consilijs Decius etiā tutatus est, *g* quos quidem ea adductos opinor ratione, quod cum fama circa res vel veras, aut veritati proximās versetur, *h* consentaneum maximè visum est, eam in his rebus plurimū valere debere, in quibus cum veritatis difficilis sit probatio, quid verisimile sit, lex vt plurimū inspiciat, in dubiisque vicinæ famam, ceteris præponat coniecturis. *i* Rectè enim illud se habet, Vox populi, vox Dei. Hinc scripsit Bartolus, *k* si quis in alicuius conditionis quasi possessione per famam esset constitutus, ab onere probandi eum iam liberatum esse. *l* Ex quo colligitur famam

K 4

mam

a Abb. ca. v. niens. i. de test.

b l. decurio- num. C. d. c. pœnis.

c Aret. Felin. Dec. d. ca. per tuas. Ias. l. neque. C. de testam.

d l. cum de la nionis. §. afinam, de fun. instr.

e Butr. c. trāsmis. qui fil. leg.

f Alex. conf. si. in r. & 90. in 6. & 88. in 7.

g Dec. conf. 54. 277.

h Bal. l. filiū, de his qui sui. col. 2.

i c. illud, de præsumpt.

k in l. de minore. §. si plurimum, de quest.

l l. si mater. C. ne de stat. defunct.

mam nedum ad possessionem, sed ad proprietatem probandam posse conferre. Quodd si nos in dubijs sententijs à communi opinione non recedimus, *a* cur non & hinc publica fama filium adiuvet, quam v. nam leges semper intuentur, & à qua in hac materia omnia ferè solent pendere. *b* Vbi enim aliunde sumi non potest probatio, & plenam fidem fama facit, *c* nec vana vox dicitur, cum tota res coniecturis & indicijs nitatur. *d* Quin communi opinione probata, quo ad alicuius statum & conditionem, eo ipso dicitur veritas patrefacta, *e* quod propriè in hac quaestione & Felinus docuit. *f* Ex quibus omnib. vt aliquid ad Forèsia negotia accommodatū possimus elicere, sciendū est docuisse Bartolum *g* aduocatos, vt cum de huiusmodi rebus oritur quaestio, illa duo in primis proponant, proprietatem videlicet, inde eius rei quasi possessionem. Sed quidam in hac re commodiorè regulam sunt secuti. *h* Primò, vt dicamus eum, de quo agitur, natum fuisse ex viro & vxore domi vicinis scientibus. Secundò, cum à parentibus vt filium dilectum, nominatum. Tertiò, vt illius filium publicè ab omnibus fuisse habitum. Hæc tamen omnia ita coniunctim probare necesse quis non habebit, *i* sed satis fuerit, eorum aliquod iudici

a Fel. c. 1. de consti. nu. 101

b d. l. si vicini. & d. l. filium.

c Dec. c. 1. de appel. nu. 11. Ias. l. cum ea. C. de transac. d. Arg. l. non omnes. §. à barbaris, de remilit. Alexan. s. d. cōf. e Bald. l. 1. C. de test. in princ. *f* Felin. c. veniens. l. de testib. num. 1. *g* in l. 1. C. quorum bon. *h* Alex. conf. 51. in 1. Abb. c. transmissa, in fin. qui fil. leg.

i Alex. d. con. fil. 51. num. 7. Dec. conf. 54. in fi. Parif. cō. fil. 10. nu. 72. in 2.

iudici constare, secundū supradicta. Quæ
intelligenda sunt, cū his se coniecturis
quis filium voluerit probare, nullis alijs
contra aduersantibus.

QVÆ POTIORES SINT
coniecturæ, vbi quæstio est, an
quis sit filius.

- 1 Ex uxore natus, cum qua & alij rem
haberent, mariti filius presumitur.
- 2 Natus domi ex uxore non potest ut filius
abnegari.
- 3 Nisi certis casibus.
- 4 Antestimonium matris, & fama vicinia
noceat, si domi natus sit.
- 5 Presumptio pro matrimonio, cū filius
ex uxore natus est, alijs prænalet con-
iecturis.
- 6 Fœminarum varia conditio in concipiē-
dis filiis.
- 7 In dubio pro matrimonio iudicandum.

CAP. XXIIII.



Vgnantibus verò inter se
pluribus coniecturis, ma-
ior tunc dubitationi locus
esse potest. Finge etenim
quem ex uxore domi natū

K § esse,

esse, hunc negant agnati filium ea ratione, quod vxor quandoque & cum alijs rem habere cōsueuerit, nos ne idcirco cōtra filium iudicabimus? Diximus suprà, mariti filium potiùs existimandum, *a* seu fauore matrimonij, seu quod in dubio, quod honestius est, conijci debet, *b* & vt dicebat Baldus, semper præsumentū potiùs possibile honestum, quàm possibile inhonestum. *c* Quod adeò verum est, vt & licet mulier, non in mariti ædibus, sed apud alium, cum quo immisceri solebat, puerum peperisset, si tamen eo in loco nō inuito viro habitasset, maritoq; ad eam liber quocunque tempore aditus pateret, tunc etiam iustus ille filius intelligatur. *d* Affirmandumq; idem fuerit, quamuis mater eum ex se deinde genitum negaret, *e* cuius rei celebre illud est exemplum, quod olim maximo regi cōtigit, qui cū vt patris filius in paternum regnum successisset, eum deinde mater propè moriēs, non Regis, sed militis cuiusdam filiū professā fuit, huiusmodi enim matris testimonium nihil ei nocere, responsum est, nec illud ideo regno eo fuisse eiiciendum. *f*

2 Quin & si parentes ambo, eum vt alienū repellerent, adhuc non debet filius, qui domi natus est, ob contrariam eorum assertionem, vllam status sui controuersia pati.

a l. miles, §. defuncto, de adult.

b Abb. ca. intelleximus, de adult.

c Bald. l. filium, de his qui sui.

d Barb. conf. 58. in 2. Dec. conf. 657.

e l. pen. de probat.

f Bart. d. l. filium, de his qui sui.

pati. *a* Cùm enim tradita nobis sit regula, quomodo filius quis dijudicetur, quæ quid eo solo nititur, quod ex vxore quis natus sit, *b* merito à regula hac nunquam erit recedendum, nisi exceptio verè, & necessariò probetur, *c* cùm satis non sit, eam aliquibus coniecturis elidi tantum: aut obumbrari. *d* Ideoq; cùm ex marito filius suscipi rectè potuerit, tametsi alijs quoq; vxor se viris iunxerit, & omnia etià concurrant ea, quæ in contrarium suprà adducta sunt, iam constat nec verè, nec necessariò exceptionem probatam esse, idcircoq; regulæ prædictæ standum, quæ cùm claram rem reddat, *e* in apertis non erit coniecturis locus, *f* præsertim cùm hæc filiorum probatio, quæ ex natalibus elicitor, legis sit testimonium, *g* à quo Iudex recedere non debet. *h* Hinc sequitur, quod si quid contra natalium causam afferatur, quod necessariò aliter rem se habere demonstret, tunc cùm legis præsumptio ad impossibilia non deducatur, *i* & exceptio à regula suprà dicta verè probetur, iam relicta priori coniectura, ad hanc contrariam erit diuertendum. Quid enim si maritus per biennium absens, domum reuersus, anniculū repperit? Quid si septuagenarius extiterit, aut aliàs coeunti vires defecerint? *k* Quid si infirmitate

a Abb. c. per tuas, de prob. nu. 4. & cap. transmiss. qui fil. leg. nu. 4. *b* d. l. filium, in princ. *c* Bar. l. quotiens. si quis cau. Dec. l. i. de reg. iur. *d* Dec. ca. in præsentia, de proba. num. 15. 16.

e Dec. consi. 8. in princ. *f* l. continu. §. cum ita, de verb. oblig. *g* Bal. d. l. filium, nu. 11. *h* Bald. l. r. C. qui accus. nu. 52.

i c. quia verisimile, de præsumpt.

k Soz. Iun. cō. fil. 86. nu. 45. in 2.

firmitate impeditus vxorem cognoscere non potuerit? num meritò filium interea domi natum ex vxore, vti alienum & translatitium debeat expellere? *a* Indubitatum hoc quidem est, cum huiusmodi rationibus vrgentibus facillè adulterius partus deprehendatur. *b* Illud ambiguum magis videtur, cum filius domi quidem natus est, ex adulterio tamè eum genitum mater affirmat, cumq; eius assertionem, & vicinia, & hominum fama consentit, censent enim Doctores, contra filii præsumptiones has recipiendas, & cum lex matris testimonio plurimum tribuat, *d* nec probabile sit, illam tam infamem adulterij notam, contra veritatem ipsam, spontè fuisse subituram, publica præsertim fama accedente. *e* Idem & eo casu tradiderunt, cum mulier diu sterilis tandem à marito diuertisset, aliquòtque post diebus reuersa, filium domi peperisset, nec enim hunc, nisi à patre vt filius agnoscat, necessario viri filium habendum aiunt, *f* & generaliter, quotiens contra filium, matris assertio, cum contrarijs obsequijs, aut appellatione, vel communione opinione coniuncta est, tunc solam matris testimonij præsumptionem in fauorem filiorum infirmari contendunt. *g* Sed ergo, cum suprà docuerim, esse nobis in his

a d.l. filium.

b c. causa. 1.
qui fil. legiti.
vbi Abb. 1.
Not.

c Alex. conf.
88. in 7. Cast.
conf. 175. col.
fin. Bald. d. l.
filium.

d Host. c. offi.
cij, de poen. &
rem.

e Ancharan.
confil. 225.

f Abb. Felin.
d. c. per tuas.

g Corn. cōf. 1.
in 3. litera z.
Alex. d. cōf. 88
Alc. reg. 3. præ
sum. 57. nu. 9.
10. Goza. cōf.
12. nu. 22. 25.

his quæstionibus ab Vlpiano regulam constitutam, *a* ab ea temerè non puto discedendum. Idèò nec his casibus, contra filij natales, & matrimonium quicquam ausim iudicare, *b* cùm ea, quæ contrà obijciuntur, rem ita esse necessariò non probent, parentumq; testimonium prodesse tantùm, non filijs obesse possit, *c* atque hæc matrimonij præsumptio & nataliũ, nedum famam, sed & omnes ferè alias superet coniecturas. *d* Quo fit, vt si vxor sterilis, quæ diuiterat, nunc reuerfa filium ediderit, hic non idèò adulterinus sit suspicandus, cùm scribat Plinius, *e* mulieres aliquas semel tantùm parere, alias post certum tantùm tempus, vt post iuuetam, *f* alias secundum varios celi & Syderũ motus, nunc fœcundas, nunc prorsus steriles reddi, ita vt coniectura hæc necessaria sit, ob quam regulam eam missam faciamus. Mouetq; me maximè exemplum id, super quo clarissimi duo Iuriscōsulti responderunt, *f* vbi cùm filius in domo adulterinatus esset, educatus, nominatus, legitimatus, institutus, atque ita & matris maritus, mater, filius, adulter, & vulgò omnes, eum vt adulterinum prædicarèt, adhuc tamen ob solam matrimonij præsumptionem, valdè in ea re extricanda laborant, & tandem, quoniam maritus eo tem-

a d.l. filium.

b Paris. conf.
11. 12. nu. 234.
in 2.

c l. r. §. sigs,
cum Gloss. ad
Carbon.

d Abb. cap.
transmissæ,
qui fil. leg.

e lib. 7. cap.
13.

f Alex. confi.
83. in 7. &
Corn. confi.
1. in 3.

a Corn. d. cō
fil. litera a. 2.

b l. septimo,
de stat. hom.
c Abb. c. offi
cij, de pœn. &
remi. d. l. mi
les. §. de fun
cto.

d Do&l. Gal
lus, in princi.
Guil. Bene. c
Raynutius, in
3. par. ver. quæ
filium. nu. 16.
& seq.
e cap. fin. de
re iudic.

eo tempore aberat, quo filius conceptus
est, contra matrimonium responderunt,
a tanquam cætera omnia contra hoc ve
num satis essent infirma. Atque hoc argu
mento infinitæ propè quæstiones decidi
possunt, vti, cùm vxor per duos menses
procul à marito cum adultero morata est,
inde post septimum mensem domum re
uersa, parit, licet enim frequentius id sit,
vt fœminæ nouem mensibus vterum fe
rant, iustus tamen & ille partus est, qui se
ptimo mense editur. b Vnde quàm diu
ex marito concipi potuit, nunquam ex a
dultero procreatum dicemus. c Nisi for
tè malit quis peritorum consilium adhi
bere, eorumq; iudicio acquiescere. d Sed
ego, vt dixi, in dubio semper secundum
regulam, id est, pro matrimonio pronun
tiarem. e

QVID, SI QVIS NVNC FL
lius, nunc alienus habitus fuerit. Et
quando plura inuicem
repugnant.

- 1 Natus ex matrim. adeptus est ius pro
prietatis, & possessionis filiorum,
- 2 Fama an tollat alias præsumptiones in fa
uorem filiorum.
- 3 Quando ultima derogent prioribus.

4 Ius

- 4 *Ius alicui mea causa quaesitum, eo inuito non possum reuocare.*
- 5 *Posterior tractatio potest filijs prodesse, non nocere ijs inuitis. num. 6.*
- 7 *Testimonium patris vincit famam vicinia.*
- 8 *Tractatio paterna praeualet soli nominationi.*
- 9 *In probanda filiatione, duo testes sufficiunt.*

C A P. X X V.



VID verò si domi natus quis sit, & à parentib. etià filij loco habitus, postmodum ab ijsdem vti alienus reiiciatur, fama; illum omninò illegitimum atteste

tur, ànne contra filium posteriores has præsumptiones recipiemus? Affirmant hoc aliqui, cum vltima derogent præcedētib; *a* & quem aliquando parentes filiū negarunt, si deinde vt ex se natum agnoscant, hoc quod nouissimo loco actū est, attendi soleat, *b* quemadmodum & cum varius rumor de alicuius ingenuitate vagatus est, semper enim posteriorem famā sequimur, *c* quod præter Cornæū *d* doctiss. etiam Gozadinus opinatus est. *e*

Ego

- a* l. pacta nouissima. C. de pact.
- b* Felin. c. per tuas, de prob. nu. 14. ver. amplia sec.
- c* l. si mater. C. ne de sta. defunct.
- d* cōf. l. vol. 3. e cōf. l. 13. nu. 40.

¹ Ego tamen contrà sentio, namq; is qui ex matrimonio natus præsumitur, si etiã filij loco quandoq; habitus fuit, dicitur nedum proprietatis ius, quod ex natalibus oritur, sed & quasi possessionem ex ea re adeptus, *a* meritò cum vtrunq; penes ipsum sit, inuitus inde eiici non poterit. *b* Cedit enim semper fama natalibus, ² & prior parentum obseruatio, quæ stat à matrimonio, & delictum excludit, alijs contrarijs gestis præferenda est, negligimus etenim hîc famam contrariam natalibus, non quia plerunq; & possessionem perturbare, atq; etiam proprietatem probare, apta non sit, *d* sed quoniam, cum ea in dubio rebus veris conuenire censetur, hîc cum de proprietate cõstet, *e* iam illi locus amplius esse non potest, contra veritatem Iuris testimonio probatam. *f* Cum igitur ius proprietatis quæsitum filiis ex matrimonio non possit inuertere, minùs certè & possessionem valebit adimere, cum nec contraria parentum assertio, filios inde valeat deicere, *g* nuncq; cum & proprietati coniuncta sit, facile se ipsam ab aliena iniûria & apprehensione possit tueri. Nam quòd dicitur, vltima prioribus derogare, verum id est, cum ea omnia nouissimè concurrunt, quæ initio rei gerendæ affuerunt, *h* tunc enim secundum

a Dec. d. c.
per tuas. nu.
4.

b Bar. l. filii.
de his qui sui
sunt.

c Abb. c. trãf-
missæ, in fin.
Qui fil. legit.

d Corn. d. cõ
fil. r. litera b.
2.

e d. l. filium.

f Bal. d. l. nu.
me. ii.

g l. r. f. r. cum
Gl. ad Carbõ.

h d. l. pacta
nouissima.

cundum naturam est, quo quid vinculo
inductum eodem etiā dissolui. *a* Verūm
4 cū non ita omnia conueniūt, tunc prę-
ualet proculdubiō, quōd priore loco fa-
ctum est, idq; quod subsequutum fuit, quā-
uis aduersus præcedentia videatur, quia
tamen non iisdem adminiculis munitum
apparet, reiici solet. Veluti si tibi aliquid
ius mei vnus opera esset acquisitum, vel-
lemq; id deinde contrario actu reuocare,
non enim id mihi ampliūs te inuito lice-
bit, *b* eō quōd oportuit tuum quoque
nunc, sicuti initio, consensum interfuisse,
c alioquin quod contrā ego te nolen-
te egerim, irritum totum est, quamuis
5 uissimō loco factum. In proposita igitur
quæstione licebit quidem parētibus, eum
quem vt alienum semper respuerunt, vt
verum deinde filium agnoscere, eo volē-
te, non tamen e contrario, qui filius ali-
quando habitus fuit, potest inuitus ex il-
la possessione detrudi, *d* atque ita verē
Felinus loquitur, *e* quod nec Cornæus
etiam negasse videtur, qui in exemplo à se
tradito, nunquam illum vt iustum filium
obseruatum fuisse præsupponit. Quinetiā
& Gozadinus ea potest ratione defendi,
quōd de commodō filij agebatur, vt po-
sterior tractatus praualeret, qui casus lō-
gē à nostro diuersus est, cū nos quæra-
mus, an

a I. nihil tam
naturale, de
reg. iur.

b I. si. de pact.
l. cū à focero. C. de iur.
dor.
c I. ab em-
ptione, de
pact.

d Guil. Ben.
c. Raynutius.
ver. quæ filiū.
num. 15. in 3.
par.
e in d. ca. per
tuas. nu. 14.

mus, an in eius odiū, id inspiciendum sit, quod ultimo loco actum est, tunc enim omninò affirmamus, si domi ex vxore sit natus, atque illi se vt filio, parentes aliquo tempore præbuerint, non posse amplius illum inuitum, vel mille inde coniecturis aduersantibus ex illo statu deturbari, quam & Alexandri fuisse sententiam proculdubio contenderem. ^a Planè si filius ipse postquam primò sub alicuius vt patris vixit patrocínio, inde ab eo eiectus, in alterius se domum & curam contulerit, aliumq; loco patris habere cœperit, cum ipsemet sibi ius suum imminui patiatur, incipiatq; nouam sibi in alio solo possessionis causam quærere, non amplius audiendus videtur, si iniquum erga se prioris parentis iudicium velit accusare, cum ipse ultimis his obsequijs spontè consentiendo, anteriora omnia gesta prorsus videatur improbasse. ^b Fingamus nunc parentum testimonium cum vicinæ opinionone pugnare, quid erit respondendum? Solet potior multò semper esse parentum assertio, quàm quæcunq; vel publica fama, hæc enim naturalem illam erga filios dilectionem, nobis semper ob oculos proponit, illa quandoque vnius vel improbioris hominis voce excitata, inde per multorum ora latius fusa, adhuc

^a in d. conf.
88. vol. 7.

^b Fel. d. c. per
tuas. num. 14.
ver. sed istud.
& Ruin. conf.
52. in 5. nu. 9.

adhuc sæpè errore & mendacio non caret.

a Vnde dicitur :

a c Osius, cū
Gl. de elect.

Tam fcti prauig, tenax, quàm nūcia veri.

Quòd si aliquem vt filium quis enutriet,
atq; in eum paterni omne genus officij cō
ferat, alius illum filium appellet tantum,
3 atq; ex se genitum prædicet, dubitandum
planè non puto, quin educatio isthæc vti
verè erga liberos pietati magis cōsentanea
nudæ filij appellationi non sit præponen-
da, **b** quemadmodum de eo dicitur, qui
se vti parètem omnibus in rebus gerebat,
filium tamen illum à se susceptum nega-
bat, res enim & facta, verbis ac cuicunque
nominationi sunt præferenda. **c** Elidi-
tur tamè & hæc ipsa præsumptio, quoties
cum validiori cōcurrit, veluti quòd quis
dominatus sit, idem tamen ab alio educa-
tus, cū enim natalium causâ proprietatem
respiciat, educatio verò aut nomina-
tio possessione, **d** nemo ignorat proprie-
tatem pluris quàm possessionem esse esti-
mandam. **e** Quæ omnia, vti cæteris in re-
bus duo testes sufficiūt, **f** sic & ipsa duo-
rum testimonio rectè probabuntur, tra-
9 ditum enim est, filiorum causam hac sola
authoritate optimè posse defendi. **g**

b Bald. l. non
ignorat. C. q
accus. nō pos.
num. 14.

c l. si institu-
ta. §. r. de inof-
fic. test. l. si
posthumus. §.
fi. de lib. &
posthum.
d Dec. d. cap.
per tuas. nu. 4
e c. cū dile-
ctus, de cau-
sa pos. & pro-
prie.

f l. vbi nu-
merus, de te-
stib.

g Castr. l. er-
rorem. C. de
test. Dec. con-
sil. 272.

AN ILLEGITIMI SE EX CER-
to patre natos probare possint.

L 2 Ille-

- 1 *Illegitimi sparsim geniti putantur Iure civili.*
- 2 *Hodie Iure Can. aluntur, & patrem ostendunt.*
- 3 *Quibus coniecturis eum agnoscant.*
- 4 *Natus ex muliere, quam quis sumptibus suis sustinet, an presumatur eius filius.*
- 5 *Quid si ex ea, quam quis sepè cognovit.*
- 6 *Quid de eo, qui natus est domi ex ancilla.*

CAP. XXVI.



Existimant multi, quæcun-
que de filiis probandis, le-
gibus tradita sunt, ea ad
iustos tantum & legitimos
pertinere, aut ad eos quo-
que, quos leges non impro-

^a Ang. confi.
191. Ias. 102.
in 4.

^b 1 vulgò. de
sta. hom.

^c s. si aduer-
sus. Inst. de
nupt.

barunt, naturalesq; appellati sunt. ^a Re-
liquos enim aduersus legum præcepta pro-
creatos, illo idcirco auxilio destitutos a-
iunt, quod ij nullo certo parente, sed vul-
gò concepti existimantur, ^b vnde & Spu-
rij & *ἀπαρτες* propriè nominari solent.
^c Quis autem eum vt filium velit asserere,
quem lex non ex se, sed sparsim ex col-
lectio

lectitio veluti semine genitum putet. Etenim si, vt diximus, hæc filiorū ipsa, pbario Iuris vt plurimū cōiecturis nititur, quid ineptius esset, quā eo illū tueri p̄sidio, quod totum in eius odium & iniuriam natum, paratumq; videatur? Ius enim cōtra hos omnia in deteriorem ferè partem interpretatur, quomodo hi ergo ex regulis aut p̄sumptionibus Iuris in hac re vnquam poterunt adiuuari? Quæ igitur suprà de filijs probandis disseruimus, ea legitimorum tantū propria, nec cum his quicquam commune habere volunt. Sed hæc ego summo quidem Iure ciuili recepta crediderim, quo isti omni humanitate indigni habentur, nec filij etiam no-

2 minantur. *a* Absunt hæc tamen longè ab æquitate Pontificia, quæ quamuis omnē complexū, vxorio vno excepto, damnet, non tamen inde natos, omnis prorsus cōmodi expertes esse patitur, quin cū ali-
 menta saltem eis hoc Iure debeantur, *b* negare haud possumus, & in his illam filiorum quasi possessionem esse spectandam, alioquin superuacanea hæc Iuris Pōtif. sanctio redderetur, *c* colligimūsq; hoc apertè multis ex locis, vbi & Spuriij in quasi possessione constituuntur, & patrem certum videntur demonstrare. *d* Nos quoque ex varijs Doct. responsis su-

a Aur. ex cōplexu.

b c. cū haberet. in fi. de eo qui dux. in matrim.

c Dec. ca. per tuas, de prob. 1. col. Gozad. conf. 13. n. 47. 55. Paris. conf. 10. nu. 35. in 2. d. c. trāsmis. qui fil. sunt le. gi. c. Michael. & rot. tit. de fil. presb. Bal. d. l. vulgo.

a Anchar. cō
fil. 225. Alexā.
88. in 7. Corn.
1. in 3.

b diximus
suprà c. 24.

periori capite multa attulimus exempla,
quæ ad illegitimum quem alicuius filiū
probandum, idoneo possint esse argumē-
to. *a* Adeò vt ea ferè omnia, quæ de legi-
timis filijs suprà sunt disputata, & ad hos
pertinere possè veriùs videatur. Si quis e-
nim ab aliquo vti Spurius filius nomina-
tus, enutritus, tractatusq; proponatur, at-
que ita de eo publicè homines sentiant,
quin hic ab illo deinde paterni officij lu-
re alendus sit, minimè dubitandum est,
cū ex ijs ius quodammodo filij adeptus
videatur, quo ampliùs priuari illum non
deceret. In eo tantū hos fateor, quo ad hāc
rem à legitimis differre, quòd habent illi
potissimā semper præsumptionem, quæ
oritur ex contracto parentū matrimonio,
ex qua necessariò ferè se filios semper pro-
bare solent, quamuis alia repugnarēt in-
dicia. *b* Hi cū ex matrimonio non sint
profecti, tali non poterunt auxilio vti cō-
tra parentes. Sed tamen & alia pro his cō-
iectura recepta est, quæ vīce illius sit, quæ
pro matrimonio facit in legitimorum fa-
uorem, traditum enim est, si quis mulie-
rem quamcunq; apud se consuetudinis
gratia domi propriæ alat & retineat, par-
tum inde editum illius ferè semper iudi-
cādum, quamuis & ab aliorum cōcubitu
illa interim nō abstinuisset, quod ad vxor-
is &

ris & concubina exemplum inductū est.

a Abb. c. per
tuas. i. col.

a Hincq; si quærat aliquis, an mulier quæ
nō eadem in domo cum aliquo degebat,
4 sed eius tamen sumptibus alio in loco su-
stinebatur, filium suscepit, cum ad eam
illi vni tantum viro, non ceteris liber adi-
tus pateret, ipsa tamen furtim & alijs iū-
gi consueuisset, siue pater ille potius cen-
sendus, cuius stipendio mulier alebatur,
an communis verò omnium partus, qui
cum ea versati essent, quasi vulgò & is cō-
ceptus. Responderem ego, illum filij pa-
rentem declarandum, in cuius manu mu-
lier erat, cuiusque dominatu regebatur,
quamuis & alijs sui copiam quandoq; fe-
cerit. b Introducta est enim hæc præsum-
ptio ad matrimonij similitudinem, in qua
satis habet quis docere se domi ex viro &
vixore simul habitantibus natum, licet a-
lia aduersentur cōiecturæ. c Vnde & cum
hic arbitrato suo mulierem retineret, fi-
lios susceptos ei adiudicabimus, quod &
is cum illa habitare diceretur, licet non
omni temporis momento cum ea versa-
retur, d & negotium hoc satis domi fa-
ctum videatur, ex quo domicilij appella-
tio & ad domum siue conductam, siue gra-
tis aut hospitio receptam, rectè refertur. e
5 Quod si nihil de hac istius in mulierē po-
testate appareat, seq; non ei vni tantū fœ-

b Dec. d. cap.
per tuas. in i.

c l. miles, §.
defuncto, de
adulte.

d l. si quis
ita. de condi.
& demon.

e l. lex Corn.
§. domum, de
iniurijs.

mina addictam esse voluerit, tunc ex eo quis aliquem ut filium agnoscere cogendus non erit, quod cum ea quandoque rem habere consueverit. *a* Nec enim verissimile est, quæ alicuius libidini patere cœpit, eandem etiam non plurimum virorum periculum facere voluisse, licet ipsa ex certo tantum parere genitum assereret. *b* Si cuti nec is uti pater eo solo iudicatur, quod eius ancilla domi apud se filium pepererit. *c* Si tamen probare ea posset, cum illo uno tantum sibi commercium intercessisse, tunc filius omnino recipiendus videretur. *d* Sed hoc sane manifestissimis esset rationibus demonstrandum, cum in dubio Doctores affirmant, maximam esse pro mulierum libidine & incontinentia suspicionem, *e* videaturque hæc rara avis, quæ unius tantum viri consuetudine contenta sit. Quod & ego in his quidem, quæ pudorem suum iam cœperint abijcere, maxime probo.

IN TESTAMENTIS, AN
filij appellatione, naturalis
contineatur.

- 1 *In conditionibus verba aliter quam in dispositionibus accipi.*
- 2 *Naturales nati in figura matrim. cur olim*

a Alber. in l. filium.

b Alexand. conf. 157. in 5.

c Bald. d. l. filium. 2. col.

d Alciat. reg. 3. præsum. 37.

e Alber. d. l. filium. Dec. d. c. per tuas. Alex. suprâ d. conf.

- lim substit. non excluderent, hodie se-
cus. num. 5.
- 3 In substitutionibus liberorum ij censen-
tur vocati, qui possunt succedere ab
intestato.
- 4 Intell. l. filius familiars. §. cum quis, de
leg. i.
- 5 Naturales in figura matrim. cur magis
nomine filiorum veniant, quam ce-
teri naturales.
- 6 Verba testatorum, secundum legis di-
spositionem accipiuntur.
- 7 Ex testatoris voluntate, naturales sub-
stitutum excludunt, & quomodo ea
agnoscatur.
- 8 Mulier gravata, si sine liberis, an natu-
ralibus susceptis extinguat conditio-
nem.
- 9 Quando nomine filiorum veniant Spu-
rij.

C A P. X X V I I.



VM filius propriè is dica-
tur, qui ex viro & vxore na-
scitur, a dubitari solet, an
eo nomine naturales quan-
doque comprehendantur.
Quæ quæstio, quoniam la-

a l. filium. de
his, qui sui
sunt.

tè patet, vt quæ & hominū actionibus, & legum constitutionibus, & alijs plurimis negotijs possit applicari. Ideò commodum esse duximus, eam in capita aliquot partiri, ac primò ab hominum actionibus exordiri, quæ in hac re possunt dupliciter cōsiderari. Quod enim à nobis proferitur, aut ad vltimam pertinet voluntatem, aut ad alium inter viuos actum. Primò igitur quomodo in testamentis, inde quemadmodū in contractibus hoc nomē accipiendū sit, differemus, quibus postremò & quam in legib. vel statutis interpretationē admittat, adiūgemus. Solēt igitur testatores duobus ferè modis hoc filiorū nomine vti in testamentis, aut in conditionis vim, aut simplicis enunciationis, quæ quoniam inter se differunt, *a* erunt & ipsa separatim quoq; tractanda. Finge ergo testatorem ita dixisse, Titium instituo, & si sine filijs decesserit, Caium substituo. Quid si Titius naturales tantū filios reliquerit, hos ne Caium excludere dicemus? Ego omisis lōgissimis Doctorum in hac re cōtrouerfijs, *b* quæ solæ per se iustū volumen possunt occupare, tam multa ab his in hanc materiā fuerunt cummulata, aut veriū implicata, *c* distinguendum censeo vetus Digestorum ius à nouissimis Imp. constitutionibus. Si enim

secun-

a Bartol. §. & quid si tantū, col. 2. Imol. l. ex facto. §. si quis rogat^r, ad Trebell. col. 3.

b in d. l. ex facto. §. si quis rogatus. in c. in presentia, de prob. in l. generaliter. §. cum autem. C. de inst. & sub. vbi Ang. ait, non posse dari certā doctrinam. *c* Paris. d. ca. in presentia, per. 20. col. Alex. Rip. latissimè. d. §. si quis rogatus.

secundum prisca tempora loquamur, cre-
 2 do sub ea conditione, olim nunquā natu-
 rales filios siue ex serui contubernio, si-
 ue ex concubinato fuisse comprehensos.
 Cuius rei argumēto sunt leges quāmplu-
 res, in quibus cū de filio fit mentio, na-
 turales tamen sub matrimonij specie na-
 tos, qui cæteris fauorabiliore esse solēt,
 a nō aliter contineri volunt, nisi ea fuerit
 & manifesta testantis voluntas. *b* Vt cū
 hinc videamus, ab his tunc tantū excludi
 substitutos, cū ita testator declarauit, iā
 inde apertū sit, in reliquis quibuscunq; ca-
 sibus secus dicendum regulamq; in con-
 3 trarium potiū statuendā. Hoc autem ego
 tunc ita factum existimarem, propterea
 quod ab intestato ij nihil eo tempore con-
 sequebantur, *c* at verò in substitutionib.
 cū liberorum fit mentio, hi regulariter
 tantū vocati censentur, qui substitutos
 ob legitimam successionem valeant ex-
 cludere. *d* Receptum etenim commu-
 niter illud est, conditionem illam, si sine
 liberis, filiorum ipsorum fauore apposi-
 tam semper esse, *e* tametsi ex testamen-
 to ijs quidem verbis non vocentur, eis
 tamen ius ab intestato succedendi, vnde
 substitutos excludant, sit reseruātū, *f* quo
 fit, vt in his conditionib. necessario de ijs
 tantū filijs sit intelligendum, qui ab
 intestato

a diximus su-
 pra c. 14.

b l. fi. de Iur.
 delib. cū pa-
 ter. §. volo, de
 leg. 2. d. l. ex
 facto. §. si qs
 rogatus.

c Auth. quib.
 mod. nat. sui.
 in princ.

d Soz. l. cū
 auus, de cōd.
 & demōst. nu.
 65. vers. mihi
 videtur. Tira-
 quel. l. si vn-
 quam. C. de
 reuoc. dona.
 vers. suscepe-
 rit liberos.
 num. 86.

e Alex. conf.
 109. & 135. in
 2. Curt. conf.
 46.

f l. Lucius. 2.
 cum Gl. in fi.
 communiter
 proba. de hæ-
 re. insti. Dec.
 l. i. C. de pa.
 num. 25.

a arg. d. glo.
 in l. Lucius.
 Zuchar. l. i. C.
 de pact. n. 70.
 b Bar. l. filius
 fam. §. cum
 quis. in fi. de
 leg.
 c l. si matre.
 C. de suis &
 le. & §. r. Inst.
 de hær. quæ
 ab intest.
 d l. filius fã.
 §. cum quis.
 de leg. i. & ibi
 diffi. Bar. cir-
 ca fi. cõuenit
 opini. nostræ.
 e Gl. d. l. Lu-
 cius. Soz. d. l.
 cùm auus. nu-
 me. 65.
 f De quo in
 d. §. cum qs.
 g Bar. d. l. 3. §.
 de illo, pro
 socio.
 h l. fideicom-
 miss. de cond.
 & demõ. Dec.
 conf. 399.
 i Auth. quib.
 mod. nat. sui.
 in princ.
 k Instir. de
 seru. cogn. in
 princip.
 intestato valeant hæredes esse, a nisi for-
 tē aut testatoris, aut facto ipsorum pro-
 prio excludantur, b alioquin si lege pro-
 hibente non possent succedere, tunc nec fa-
 uorabilis talis conditio illis vnquam ha-
 beretur, nec hi rectē filij dicerentur, cū
 legitimi ab intestato non essent successo-
 res, quod proprium filiorum est. c Cre-
 doq; absque vllō scrupulo hanc Martiani
 4 sententiam in quodam responso extitisse,
 d dum de tali conditione loquitur, quā-
 uis ibi Accursius filios eos quoque in hac
 conditione contineri dixerit, qui ex testa-
 mēto tantū capaces sint, licet ab intestato
 non admittantur, quod sanē aduersus re-
 spōsi illius mentē arbitror, tum rationib.
 supradictis, c tum quia verbū, hæres, f in
 dubio de eo accipitur, qui ab intestato vo-
 catur. g Concludo itaq; filios in cōditio-
 nibus eos cōprehendi tantū, qui ab in-
 testato succedere apti sint (exceptis ado-
 ptiuis liberis, quorū gratia fideicōmissio
 facilē fraus fieri posset, h & paucis alijs ca-
 sibus, quos infrā attingemus) hacq; ratio-
 ne olim ad naturales filios talē conditio-
 nem non pertinuisse, q hi ab intestato le-
 gibus nō agnoscerētur. i Hodie verò cū
 nati in serui consortio, cūm primum ad
 libertatem peruenerint, à Iustiniano equē
 5 ac legitimi fuerint approbati, k crediderim

rim in his Iure optimo omnia ac in iustis
 filijs esse obseruanda, ab hisq; & fideicom-
 missum extingui. *a* Naturales autem ca-
 teros ex concubinis natos, qui ab intesta-
 to in duabusvncijs succedunt, *b* pro ea-
 dem etiam portione & substitutum sem-
 per excludere, quoniam quo ad hanc tan-
 tum partē, vbi quis de his aliter expressē
 nō statuit, eos liberorum loco lex habet,
c iusq; nouum ita ad illos extendi debet.
d Cū enim in substitutionibus de his
 semper actum cēseatur, qui grauato pos-
 sint hæredes esse, *e* iam sequitur, vt pro
 qua portione, eos vt filios lex agnouit, ad
 eandem testator illos vocare voluisse exi-
 stimetur. *f* Atque idē quod obijciebat
 Decius, *g* in conditionibus verba verē &
 propriē accipienda, *h* nec naturales verē
 filios esse, *i* satis ex hoc tollitur, quōd hu-
 iusce portionis ratione, & hi filij habeant-
 tur ex legis constitutione, ad cuius nor-
 mam, cū & testator omnia sua negocia
 dirigere præsumatur, *k* propterea illius
 mentem, & in his conditionibus verbo-
 rum anteponimus proprietati. *l* Hanc
 quidem distinctionē si sequamur, quam
 ego doctissimo Præceptorī meo Augusti-
 no Beroo placuisse scio, *m* ira & Bartolū
 Panormitano, quos inter se acriter dissi-
 dere ferunt, licebit conciliare, vt alterum

a arg. l. i. §.
 lex falcidia.
 ad l. Falc.
b Auth. licet.
 C. de nat. lib.

c facit l. f. C.
 de confir. tut.
d d. §. lex Fal-
 cidia.
e d. l. filius-
 fam. §. cū
 quis.

f d. l. heredes
 mei. §. cū
 ita. & Soz. d.
 l. cū auus.
 num. 65.

g in c. in præ-
 sentia. nu. 31.
h l. qui hære-
 di. de cond. &
 demonst.

i d. l. filium,
 de his qui
 sui.

k Bart. l. vt
 iusiurandi. §.
 i. de ope. lib.
 l. l. in condi-
 tionibus, de
 cōd. & demō.
m in c. in præ-
 sentia.

ex

ex priscis legibus, quæ naturales ab intestato nō admittebant, alterum secundum ius nouissimum loquutum dicamus. *a* Sunt tamen hæc in testatorum conditionibus, de quibus agimus, non legum accipienda, quæ iustam sobolem semper exquirunt, atque à testantium verbis longè diuersæ sunt. *b* Et testatorum etiam quotiens eorum mens non aliter expressa fuit, alioquin dubiū non est, & vulgares hosce naturales & olim, & hodie substitutis potiores haberi potuisse, si ita defunctus voluisset. Cuius mens ex eo deprehendi solet, si illum grauauit, qui non nisi naturales filios poterat suscipere. *c* Cū enim de facto tantū impleri possit hæc conditio, æquè iam videtur, ac si verè & propriè fuisset obseruata, *d* cū verba secundum eius conditionem sint intelligenda, in quem conferuntur. *e* Idem & si de ijs in alia parte testamenti mentionem fecisset, cum aliquo eorum commo & honore, *f* aut eo in loco Municipalis lex, naturales æquè ac legitimos ad successionem vocaret, *g* aut testator ipse naturalis esset, qui probabiliter eiusmodi sobolem non debuit continere, *h* aut si genere & dignitate insignis quispiam infimum aliquem, & obscurum hominem per fideicommissum

a Bartol. d. §. si quis rogatus. num. 2. Abb. c. in present. nu. 12.

b l. generaliter. §. cū autem. C. de inst. & subst. vbi Ias. nu. 6. ait hanc communem sol. & Alex. d. §. si quis rog. nu. 1. 12. Sozin. d. l. cū auus. nu. 61. 65. *c* l. hered. §. si. ad Trebell. d. arg. l. pe. C. de cond. inst. e. l. plenum. §. equitij, de vsu. & hab. *f* l. q. filiabus. l. si seruus plurium. §. si. de leg. 1. Bart. d. l. si quis rogatus. *g* Bart. l. her. §. r. ad Trebell. Alex. d. §. si quis rogat. nu. 10. *h* Dec. d. c. in present. nu. 36

sum substituiſſet. Sat enim ex eo conſtat,
non eſſe ſibi humiles abiectasque perſo-
nas, idcirco odioſas, quod longè à ſua
ipſius ſanguinis claritate abſint. *a* Atque
hæc ita in filijs maſculis grauatis com-
muniter ſunt recepta, ſecus in fœminis
traditum eſt, *b* quorum naturales filios,
verifiſimile vix vnquam eſt à teſtatore vo-
catos, cùm abſque turpi pudicitia nota
ſuſcipi nequeant, in mulieribuſq; maior
quàm in viris, vitæ honeſtas ac caſtitas
requiratur. *c* Sed ego cùm ſuprà do-
cuerim ex Scæuolæ regula, quoscu-
que aptos ab inteſtato ſuccedere, eoſ-
dem & conditionem illam extingue-
re, *d* adduci non poſſum vt credam, na-
turales filios matri nihil prodeſſe, cùm
ei legitimi ſemper hæredes exiſtant. *e*
Etenim ſi lex concubinatum permittit,
& naturales filios ſic matris iuſtos ſuc-
ceſſores probat, vt & ſi illuſtris fuerit,
adhuc tamen illi dedecus non putet,
quos ſimul cum legitimis filijs hæredes
habeat. *f* Quid probabilius eſt, quàm te-
ſtatore ad hanc legis conſtitutionem
ſe tacitè conformaſſe? *g* Quæ enim ex
hoc matri ignominia oritur, ſi lex eos
quammaximè fouet? Immo cùm filij
ſpurij eius qui fideiçomiſſo grauatus eſt,
nunquã ſubſtitutum excludant, eò quod
filij

a Ripa. d. §. ſi
quis rog. nu.
16.

b Bart. d. l. he
red. §. ſi. Abb.
c. in præſen-
tia. num. 21.

c Gl. l. palā.
§. quæ in a-
dult. de rit.
nupt.

d d. l. filiuſ
fam. §. cùm
quis ſecun-
dum verum
intell.
e §. vulgo.
Inſt. de ſucce.
cogn.

f l. pen. C. de
Offic.

g l. hæredes.
mei. §. cùm
ita ad Treb.
vbi Bar. Alex.

a Bart. §. si
quis rogatus.
nu. 4.

b d.l. pen. C.
ad Orfic.

c Imo. Alex.
d. §. si quis ro
gatus. nu. 7.

d Paris. d. c.
in præsentia.
de proba. nu.
53. 54.

filij non possunt appellari, a crederem e.
go si fœminæ hoc fideicommissum sit in-
iunctum, quæ spurios non tamen ex da-
mnato coitu genuerit, ab ijs etiam secun-
dum Iustiniani distinctionem b substitu-
tum posse excludi, & hoc casu tantum ra-
tione scilicet matris filij nomen etiam in
spurijs admittetur. Sed æquius in hac re
fortasse fuerit, ad Imo. & Alex. distinctio-
nem recurrere, c vt fœminæ conditionē
consideremus, quæ fideicommissio grauata
est, essetne testatoris filia aut extranea,
vt si filia, sanè ex præsumpta patris mente
naturales minimè vocati censeantur : sin
extranea, tunc supradictæ nostræ senten-
tiæ sit locus. Quod & alijs rationibus
non ineptè à recentioribus confirma-
tum est. d

QVOMODO ACCIPIATUR
conditio, Si sine liberis, ei iniuncta,
qui religionem profi-
tentur.

- 1 *Gravatus, si sine lib. intelligitur de ijs
quos habere potest.*
- 2 *Natus ex religioso, servus efficitur pa-
terna ecclesie.*
- 3 *An villo casu possint religiosi filios iustos
querere.*

4 *Quan-*

- 4 Quando dicatur impossib. quod pendet
à voluntate Principis.
- 5 An ecclesia sit loco filij.
- 6 Clericus potest filios adoptare, & num.
sequ.
- 7 Filij adoptiui non excludunt substitu-
tum.
- 8 Condicio, Si decesserit sine lib. an sit du-
plex, vel simplex.
- 9 Condicio necessaria qua dicatur, & quo-
modo impleatur.

CAP. XXVIII.

MAior in ea specie cadit dubi-
ratio, cū quis sacris ini-
tiatus, hæres institutus est,
grauatusq; idem, si sine li-
beris decesserit, hæredita-
tem alij restituere. Cū e-
nim suprà statuerimus, conditionem hāc
plerunq; naturales filios complecti ex te-
statoris voluntate, propterea quæstio nūc
est, an de spurijs verisimile sit eum sensis-
se his verbis, eò quòd is qui religioni no-
mē dedit, illegitimos tantū, nō ampliùs
iustos filios possit procreare, condicio au-
tem à testatore de his filijs utique accipi
soleat, quos grauatus gignere aptus erat.

M

Quam

a I. hzre. §. fi.

ad Treb.

b Ang. l. si qs

posthumos.

de li. & posth.

c Aut. ex com

plexu.

d Bart. d. §. fi

qs roga. Dec.

c. in præsent.

num. 33.

e tot. ti. de co

hab. cle. & ti.

de fil. presby.

2

f c. cum mul

tz. 15. q. vlt.

g Gl. d. c. cum

multe. Abb. c.

1. in fi. de tre.

& pa. Fab. §.

seruitus. Inst.

de iur. pers.

h respoſio ad

1. hæredi. §. fi.

3

i arg. l. si cui,

de seruit.

k Ripa. d. §. fi

quis. nu. 19.

l c. 2. c. ex te

nore, qui fil.

sint leg.

m Gl. c. de il

lo. 32. dist. & c.

cum olim, vbi

Ab. de cle. cō.

n l. apud. Iu-

lianū. §. fi. de

leg. 1.

o Ang. Imo.

l. illa. Instita.

de hæ. instit.

Quam sententiā Ang. fuisse literis pro-
ditum est. *b* Mihi tamen ea nunquā pla-
cuit, cum filiorum nomen spurij nequa-
quam conveniat, *c* nec in illis, cōditio ea,
si sine lib. vnquam impleatur, *d* nec cre-
dendum sit, de tam nefaria prole à defun-
cto cogitatum, quam suscepisse, summū
esset illi clerico dedecus, summaq; ignomi-
nia, *e* cum & filij huiusmodi, serui eius-
dem ecclesiæ, cui pater ministrabat, perpe-
tuo esse teneantur, *f* quamuis consuetu-
do hodie aliter obseruet: *g* præsertimq;
cum alias admittant hæc verba interpreta-
tiones, *h* & longè honestiores, quibus in
dubio hærendum est. *i* Dixerunt alij, *k*
de veris & proprijs filiis hanc conditionē
intelligendam, nec à verborum proprieta-
te recedendum, posse enim & eum qui
religionem profiteatur, legitimos acqui-
rere filios, siue ex probabili quodam ma-
trimonio, quod putatiuum dicitur, *l*
siue ex summi Pontif. indulgentia, qui
eum legibus soluat, ac ius illi connubij
permittat. *m* Etsi fortasse dicat quis, id
impossibile in iure haberi, propterea qnō
considerandum, cum Pontificis cōsensus
sit expectandus. *n* Respondens illi, quod
sicuti Spurij institutio collata in id tem-
pus, quo is natalibus restitutus fuerit, va-
lida esse censetur, *o* quamuis hæc restituo-
tio

tio ſolius Principis authoritate fiat, *a* ſic
& volunt eam conditionem hunc ſenſum
rectè poſſe admittere, & ſi ad eam imple-
dam ſupremi Principis venia ſit neceſſa-
ria. Sed mihi nec iſta probantur, cùm ei
qui diuino cultui ſe iam dedit, nunquam
aut perrarò, idq; ex grauiffima aliqua cau-
ſa ius matrimonij Pontifex ſoleat permit-
tere. *b* Quæ verò adeò difficilia ſunt, vt
à Principe impetrentur, ea & impoſſi-
bilia utiq; ſolent in Iure exiſtimari. *c* At
quod impoſſibile eſt, id & nullum eſt. *d*
4 Non ita quidem, *e* & cætera omnia ſunt
quęcunque à Principe peti neceſſe eſt, mul-
ta ſunt enim in quibus permittendis, ſa-
tis eum benignum regulariter ſolemus
experiri, veluti in natalium reſtitutione
plurimis in caſibus, vt vulgò conſtat. *f*
& ideò quamuis ſpecialem eius iuſſum
exigant, non tamen impoſſibilia cen-
ſentur, cùm hæc ſæpè concedi conſueue-
rint. *g* Cùm igitur quantum vel ad ma-
trimonij leges violandas, vel perſonis
minimè idoneis concedendas attinet,
hoc totum difficillimum negotium, id
eſt, impoſſibile dicatur, *h* non crederem
conditionē illā, ſi ſine lib. ad hunc caſum
trahendam, inter quem & natalium reſti-
tutionem multum intereſt, vt modò di-
xi, & quidam quoq; ſimili ferè exemplo

M 2

adno-

a l. i. de nat.
reſt. Bart. l. nō
ambigitur, in
ſi. de legib.

b c. cùm ad
monaſteriū,
in ſi. de ſta.
mon. c. ſemel
deo, de regul.
iu. in 6. vbi ſo.
Andr. & alij.
c. d. l. apud Iu-
lianum. ſ. ſi.
Bart. l. ſi. C. de
ſent. paſ. co. 2.
d l. impoſſibi-
liū, de reg. iu.
e reſpōſio ad
d. l. in tēpus,
de hære. inſt.
f Auth. quib.
mod. nat. eff.
leg. Doct. ca.
per venerabi-
lem. & in ſ. &
quid ſi tantū,
g Caſt. Arct.
l. continuus.
h c. cum quis,
de verb. obli.
arg. l. r. ſ. per-
mittitur, de
aq. quot. aſſ.
Abb. c. ſu-
per eo. de cō-
di. app. & c.
cùm ad mo-
naſterium, de
ſta. mon.

a Iaso. l. 2.
 pud Iulianū.
 §. fin. nu. 16.
 de leg. 1.
 b arg. l. fin.
 pro suo. l.
 quanquam,
 ad Velleian.
 c c. fin. §. 1. de
 cland. despō.
 Abb. c. 2. qui
 fil. legit.

d Bart. l. hæ-
 redibus. §. fi.
 ad Trebell.
 e §. sed & hæc
 præfenti. Aut.
 de sanct. epis.
 ca. in præsen-
 tia, de proba.
 f Alex. l. si qs
 posthumos.
 nu. s. Paris. cū
 iuratis, c. ipse
 sentia. nu. 47
 g d. c. in præ-
 sentia. nu. 32.
 h Bart. Auth.
 nisi. C. ad Tre-
 bell. Bal. d. l.
 filium, de his
 qui sui sunt.
 Fel. c. in præ-
 sentia. num.
 74.

i Bart. l. r. in
 princ. de con-
 di. & demon.

adnotarunt. a Quod autem de putatio-
 matrimonio dictum est, nō potest id huic
 facto vlla ratione conuenire, cū iustus
 nullus error patrem clericum queat ex-
 cusare, qui conditionis suæ satis erat gna-
 rus & prudens, b in huiusmodi verò ma-
 trimonio error & maximè probabilis ne-
 cessarius esse soleat. c Bartolus verò cre-
 dit d hanc conditionem in ijs filiis intel-
 ligendam, quos loco iustorum liberorū
 lex habet, scilicet in ecclesia, quæ instar fi-
 lij est, cū quis ei se dicauit; e quam opi-
 nionem plurimi deinde secuti sunt. f Sed
 & de hac Dec. dubitauit, g ego quoq; sub-
 sisto. Inprimis, quia verū id non est eccle-
 siam esse loco filij, nā & si ita vulgò prædi-
 cetur, apud eruditos tamē hoc nunquā re-
 ceptū est. h Deinde quia cū testatoris
 verba sub cōditione sint prolata, videntur
 ea secundū conditionis naturam interpre-
 tanda, quæ rem incertam significat, à fu-
 turoq; euentu pendentem, i. Ast qui reli-
 gioni se deuouit, certus est omninō de sta-
 tus sui fine, cū ille institutum vitæ cur-
 sum nequeat deferere, k ecclesiæq; ipsa
 nunquam moriatur. l Quarta fuit in hac
 q. opinio, m vt filij legitimi tantū, hoc
 est, adoptiui, excludant substitutum, nec
 enim

k cap. semel Deo, de regu. iur. 6. l. c. liberti. 2. 12. q. 2.
 m Bal. Imol. Alex. l. si quis posth. de lib. & post. arg. illius l.

enim clericis videtur interdictum tales
 sibi liberos assumere. *a* Immo cum non
 alios nisi hos honestè filios habere pos-
 sint, volunt hanc proculdubio voluntatē
 testātis extitisse, *b* vt ob hos legitimos fi-
 lios deficiat fideicommissum. Sed ego nec
 hoc sequor: video enim generaliter id cō-
 stitutum, ne hi adoptiui contra substitu-
 tum admittantur, *c* puto, quia fideicom-
 missio facile fraus fieri posset, *d* quæ qui-
 dem suspicionis ratio eo rectiùs hīc quo-
 que cadit, quo faciliùs huic multò erat
 quàm cæteris filios adoptare, cum sciret
 is se non alios iustos liberos habere posse.
e Respōsumq; id quod ab eis in hanc rem
 adducitur, *f* alium & longè à præsentī
 diuersum casum respicit, *g* dubitoq; id
 etiam, an qui ad sacros ordines adsciti
 sunt, possint ampliùs liberis vel legitimis
 tantum operā dare. *h* Vltimā quinto loco
 sententiam proditā reperio, quæ Augusti-
 ni Beroi præceptoris clarissimi fuit. *i* Vt
 cum hæc conditio duas habet partes. Si
 decesserit, & sine liberis, valeat eatenus,
 quatenus impleri potest. *k* Erit quo ad
 illa verba, si decesserit, extet vtique con-
 ditio, tunc cum morietur: Quo ad illa
 verò, si sine liberis, quia hoc impossibile
 est, non adiecta potius habeatur, ne quod
 vtile, per inutile vitietur. *l* Qua ex re

a l. si pater. §.

fi. de adopt.

Abb. c. 1. de

cogn. leg.

b arg. l. 2. de

lib. & post. &

l. si quando,

de leg. 1.

c l. si ita qs.

§. fi. de leg. 2.

d l. fideicom-

missum, de

cōd. & demō.

Dec. conf. 399

e arg. d. l. si

pater. §. fi. de

adopt.

f d. l. si quis

posthumos.

g Ripa d. §. si

quis. num. 35.

h arg. c. 1. ne

cler. vel mon.

Port. Instit. de

adop. num. 5.

i in c. in præ-

sentia. pa. 103

k l. qui dotē,

de dot. prale.

l. serui electi-

onc. l. siichū,

qui. de leg. 1.

l. c. vtile, de re

gu. iur. in 6.

concludit, intelligi hunc clericum grauatum post mortem statim hæreditatem restituere, nec quicquam illa verba: Si sine liberis, aut obesse, aut prodesse. Ego verò nec præceptori in hac re omninò subscribo: est enim vnica tota illa conditio, cum ea qualitate, *a* si sine liberis, propterea nec scindi potest, quia detracta qualitate conditioni satisfactum non intelligitur. *b* Quin cùm hanc conditionem simplicem esse fateatur, fieri non potest, vt eam in illis tantùm verbis accipiamus, Si decesserit, certum est enim eum omninò moriturum, *c* at conditiones incertæ esse debent, in futurumque tempus collatæ. *d* Iam nos quid dicemus? Ipse hanc quæstionem ex Bartoli verbis decidi posse arbitror, qui huiusmodi condiciones necessarias vocat, & pro puris haberi inquit. *e* Videtur enim in hoc facto quid simile fuisse expressum à testatore, vt clericus ille, si liberam vult hæreditatem, cogatur filios quoque suscipere, & si non susceperit, veluti pœnæ nomine eam alij restituere teneatur. Sed prior conditio, Iure vtique impossibilis est, aduersus clericorū honestatem, votū & bonos mores, *f* ergò alia quæ priori est contraria, scilicet si non susceperit liberos, necessaria dicetur, cùm necessarium id sit,

a Bar. l. Aurelius. §. idem quælijt. de liber. lega. in fin.

b l. Titius, de mil. test. l. 2. de aur. & arg. le. Bart. l. ex facto, de vulga. & pu. co. 2. c. l. r. de cōd. & demon.

d l. itaque, si cer. pet. Bart. d. l. r. in prin.

e Bart. l. r. in princ. de cōd. inst.

f arg. l. filius. de cond. inst.

id fit, cuius contrarium est impossibile.

a Cum verò qualibet necessaria conditio, pro pura habeatur, *b* sic sequetur etiam, vt clericus hic purè post mortē reſtituere hæreditatem grauatus fit, vt Bartolus ipſemet declarauit, *c* nec multū à præcedenti Præceptoris diſtat opinio-
ne. Quæ tamen intelligenda ſunt, vbi non ante alios legitimos aut legitimatos filios clericus habuiſſet, ij enim ſemper ſubſtitutum excluderent. *d*

a Bald. l. non quicquid, de iudic.

b l. ſi pupil- lus. §. ſub. cō- ditione, de nouat.

c Bart. d. l. r. de cond. inſt.

d Doſt. d. l. ſi quis poſthumos.

FILII IN TESTAMENTO purè nominati, an de naturalibus intelligantur.

- 1 *Vbi ad ſunt legitimi, naturales filiorum nomine non veniunt.*
- 2 *Quid ſi deinde legitimi deſcedant.*
- 3 *Probabilior eſt erga legitimos, quàm naturales filios affectio.*
- 4 *Media tempora hæredi rectè inſtituto non nocent.*
- 5 *Sermo in futurum prolatus, ad tempus euenientis conditionis, non diſpoſitionis reſertur.*
- 6 *Subſtitutio compend. quandoq; vulgaris, aut pupil. aut fideicom. ſingitur.*
- 7 *Filij vocati, qui nondum nati ſunt, vidē-*

tur sub conditione, si nascentur.

8 *Intell. l. placet. de lib. & posth.*

9 *An sit differentia inter verbum liberos,
& filios.*

C A P. X X I X.

S Equitur quotiens de filijs testator mentionem facit, de ijs quid simpliciter statuendo, vt si bona aliquot se filijs suis relinquere dixerit, aut simili modo filios purè in testamento nominauerit, tunc enim si quærimus, an eo nomine & de naturalibus senserit, longè aliter quidem, quàm in præcedenti capite existimo statuendum, cùm multum interfit, quo ad vim verborum, sitne oratio purè, an sub conditione prolata. *a* Nunc igitur ego multipliciter distinguendum, variosq; casus considerandos putarem.

a Bartol. §. & quid si tantū.
Alex. d. §. si quis, nu. 15. 16

b l. filium, de his q sui sunt.
l. 2. §. legitimos, de excu. tut.

Primus fit, cùm testator filijs suis aliquid se purè relinquere dicit, ad suntq; illi nedum naturales, sed & iusti filij. Et credo ego naturales tunc eo nomine non contineri, quin à legitimis excludi, tum quia verborum proprietati hærendū est, quæ natos tantum ex matrimonio filios vocat, *b* tum quia naturales extatibus legitimis

gitimis, veluti extranei ab intestato habentur, *a* idèd nec eos cum alijs simul admitti æquum est. *b*

2 Secundus sit, vbi tempore testamenti extarent liberi, alij iusti, alij naturales, pòst verò ante aditam hereditatem legitimi decessissent, naturalesq; dein solùm su peressent. Puto & hoc casu naturales non successuros, eò quòd cùm semel testator de veris filijs senserit, ampliùs ab hac eius concepta significatione discedendum nò videtur, cùm præsertim sermo illius purè prolatus, ad tempus testamèti, nò mortis referri soleat, *c* & quia cùm naturales initid ex mente testatoris non comprehenderentur, quamuis pòst legitimi sublati sint, nunquam tamen naturales vocati intelligi possunt, *d* cùm & voluntas mutata præsumatur, nisi quis hanc de naturalibus interpretationem admittat, vt ita actus potiùs sustineatur, *e* quod tamen durum est.

Tertius sit, quando dum testamentum fieret, nulli legitimi aderant, sed naturales tantùm, pòst verò antequàm fato fungeretur, & legitimos procreauit. Adhuc existimo naturales non admitti, etsi initid de ijs fortè testator potuerit cogitare, coniectura enim paternæ voluntatis hoc suadet, vt si dum testabatur, filios se ve-

a Auth. licet. C. de nat. lib.

b arg. no. per Bar. l. vtiusmodi. §. si liberi. nu. s. in fin. de ope. liber.

c l. si ita, de auro & arg. l. si. §. 1. de leg. 2 Dec. in sum. conf. 95. col. 4

d arg. l. quod initio, de reg. iur. l. qui res. §. aream, de solu.

e l. quotiens, de rebus dub.

ros habiturum existimasset, ijs planè bona sua fuisset relicturus, *a* verisimiléque est satis, si de hac re interrogatus fuisset, eum ita vtique responsurum, *b* cùm desideria morientium ex arbitrio viuentiū colligamus. *c* Videmusq; in multis similibus exemplis, agnascantibus nouis liberis voluntatem testatoris mutatam, semper à lege præsumi. *d*

a l. Titius. §. Lucius, de libe. & posthu.
b Glo. l. tale. §. fin. de pact.
c l. quoniam. C. de nat. lib.
d l. si vnquā. C. de reuoc.
do. Bart. l. Titia. §. Imp. de leg. 2.

Quartus sit, cùm testamenti tempore naturales tantum extabant, post verò & legitimi procreati ab eo sunt, qui tamen & ante aditam hæreditatem periere, ita vt naturales adhuc soli supersint: Sentio omninò naturales hoc casu successuros, *e* nihil enim ijs impedimento legitimorū natales esse debuerunt, ex quo moriente patre, ipsi antea è vita cefferant, nec media tempora hæredi rectè instituto quicquā nocere solent, *f* adest præterea mens testatoris, qui de his initio sensit, vt mox dicam.

e arg. l. posthumus, in princi. de iniust. rup. test.
f l. si alienū, in fin. de hæ. inst. & l. sed et si. §. solemus. ff. eod.
g l. Lucius. §. h. de leg. 2. & arg. l. hære. §. fin. ad Treb. & l. quib. dieb. §. dominus, de condit. & demon.
h Gl. l. plenū. §. equitij, ver. sensisse. de v. su. & hab. Rip. §. si quis rogatus. num. 12.

Quintus sit, cùm nulli legitimi vnquā nati sunt, testatorq; filios purè nominauit, cùm naturales tantum haberet, qui iam in lucem prodiebant. Credo proculdubio tunc naturales ab eo vocatos intelligi, *g* cùm veri simile sit de his eū sensisse, quos præ oculis habebat, *h* & vbi sermo dispositiuè, vt dicunt Doctores, prolatus est, in eo

eo latior multò & benignior, quàm vbi sub conditione fiat interpretatio. *a*

a Bart. Alex. §. & quid si tñ tum.

Sextus fit, cùm testamenti tempore naturales tantùm aderant, sermo tamen testatoris, de filijs dispositiuè loquès, refert se non ad præsens, sed futurum tempus.

5 Exempli causa, si velit filios suos in certis bonis succedere post mortē alicuius, aut eueniente aliqua conditione. Puto hīc, quando casus ille extiterit, si & alij iusti liberi nati erūt, tunc naturales ab ijs sanè excludi, eò q̃ quotiēs in futurū euentum confertur oratio, tempus euenientis conditionis, non dispositionis attendatur. *b*

b Alex. conf. 26. in fi. vol. 3. & 12. in 4. Dec. ci. cōf. 253. co. fi. & 299. nu. 3. c in 3. casu.

Et quia probabilis hęc est mens testatoris, vt & modò attingimus. *c* Quòd si eueniente conditione soli adhuc naturales existant, qui & tempore testamenti nati erant, non dubito, tunc ad eos bona pertinere, *d* atque ita testatoris voluntas, de quibusnam filijs senserit, à futuro euentu declarationem sumet, *e* prout de compendiosa dicitur substitutione, quæ

d vt in præce. casu.

6 secundum varios casus nunc fideicommissaria, nunc vulgaris, nunc pupillaris, vsque initio fuisse fingitur, *f* quod & in pupillari tacita, quæ sub expressa continetur, cùm mater postea de medio subla-
ta est, dici solet. *g*

e arg. l. sed & si quis. §. interdum, de v. suffru.

f Bart. l. centurio. col. 3.

Vltim⁹ fit, cū testator filios purè nomina-

g Bald. l. fi. C. de inst. & sub.

uit,

uit, tunc tamen filij adhuc nulli nati erāt. Ut quia Titium instituit, grauauitq; eundem, post mortem filijs suis hæreditatem restituere, qui Titius liberos tunc nullos habebat, sed deinde naturales tantum, nō legitimos suscepit. Mihi videntur hoc casu naturales minimè vocari, *a* quoniam hæc verba ad conditionem magis quàm simplicem dispositionem referuntur, si quidè tacitè subintelligitur, vt filius restituitur, si quos habuerit, *b* quocirca cū de conditione agamus, succedit regula, vt naturales filiorū nomine non contineantur, nisi secus de voluntate testantis appareat. *c* Atq; ita Vlpiani legem interpretor, qui in posthumi institutione, posthumū tantum ex vxore vocatum dixit, *d* quoniā & hæc institutio sub cōditione est, scilicet si posthumus nascetur, *e* ast in conditionibus verborum proprietas maximè solet attendi. *f* Ex quibus patet, quātum Imolensis vterq; & reliqui sint decepti, *g* qui in soluenda hac Antinomia tan toperè insudarunt, vnde materiam hanc in innumeras, & illas obscuras sectiones distinxere. Nō omitto, quod Panormita. & cæteri tradidere, *h* si testator liberorū verbo vsus fuerit, nunquam naturales venire, eò quòd liberorum verbum iuris sit, non naturæ, *i* at verò filius ad naturales

a arg. l. generaliter. s. cū autem. C. de instit. & subit.

b l. interdū, de verbo. oblig.

c l. cū patet. s. volo, de leg. 2. l. fin. de iur. delib.

d l. placet, de libe. & posth.

e l. r. in fi. de cōd. & demō.

f l. qui hæredit. l. Mæuius, de cond. & de monst.

g Imo. Alex. d. s. si quis rog.

nu. 16. laf. d. l. placet. nu. 17.

h Abb. ca. in presentia. nu. me. 22. Dōct.

d. s. si quis rogatus.

i l. liberorū, de verb. sign.

rales aptius referatur. *a* Ipse tamen id vix ausim approbare, cum hæc tam subtilis differentia legibus recepta non videatur, animaduertamusq; vtrunq; verbum etiam in hac materia promiscuè plerunq; capi, & qui modò liberi dicti sunt, eosdè statim filios vocari. *b* Deinde si liberorum nomen sub se filios, nepotes, pronepotes, veluti genus complectitur, *c* Sanè sicuti filios naturales dici certum est, vt & ipsi fatètur, sic igitur & liberos eodem sensu accipi posse necesse erit, nam cui speciei nomen conuenit, eidem & propriè generis vocabulum aptū esse debet, cum genus de eo omni prædicetur, ad quod & species pertinet. *d* Vtuntur tamen hoc liberorum vocabulo authores sæpè pro iustis tantum filijs. Quintil. *e* Nisi fortè & hîc finitionem mouet, an liberi sint etiam non legitimi. Et Catullus loquens ad Hy menæum :

*Nullaquit sine te domus
Liberos dare, nec parens,
Stirpe dicier.*

EMPHYTEOSIS TITIO

& filijs concessa, an ad naturales pertineat.

i *An filiorum appellatione contineantur
fœmi-*

a l. tutelæ,
de cap. dimi.

b l. Lucius,
in fin. de leg.
2. & d. §. si qs
rogatus.
c d. l. libero-
rum.

d l. semper
in generalib.
vbi Dec. de
reg. iur. Bart.
Rub. solu. ma
trim.
e lib. 3. c. 8.

- fœmina ex proprietate verborum.*
- 2 *In contractibus nomine filiorum veniunt naturales iam nati, nisi ut num. 6. & seq.*
 - 3 *Naturales quandoq; succedunt in feudo.*
 - 4 *Alteri quando liceat stipulari.*
 - 5 *Stipulatio pro se & filijs, intelligitur ordine successivo.*
 - 6 *Naturales nondum nati, non veniunt nomine filiorum.*
 - 7 *Fœmina naturalibus, & quandoq; spiryris acquirit emphyteosin.*
 - 8 *Extantibus legitimis, naturales excluduntur.*
 - 9 *Naturales ad feuda non admittuntur, & quare.*

C A P. X X X.



a Ang. l. generaliter. §. cum autē. Baldus l. filium, de his qui sui Dec. c. in presentia. nu. 40.
b l. Quicqd astringendā, de verb. obl.

Vid verò in contractibus, an filiorum verbum etiam ad naturales extendemus? Finge, stipulatus quis est emphyteosin sibi & filijs? vtrumne naturales his verbis comprehenduntur? Negant Angelus, Decius, & quidam alij, a tum quia in contractibus verba strictè & propriè accipi debent, b naturalis autem propriè non

non est filius, *a* tum quia in dubio verba
semper contra stipulantem interpreta-
mur, qui legem potuit apertius conscri-
bere. *b* Exemplo illud est, & maxime si-
mili, quod cum appellatione filij & fœ-
minæ quoque comprehendi regulari-
ter soleant, *c* emphyteosis tamen &
filijs concessa, ad fœminas non dicitur
pertinere, *d* eò quod vocabulum id filij,
illas non ad eò proprio sensu, sed vi magis
extensionis complectatur, *e* quando ergò
magis & naturales his verbis excludi de-
beant? Quam sententiam quandoq; &
Bartolus ea ratione comprobavit, *f* quod
scilicet pater ijs, cùm extranei sint, nō po-
tuit stipulari, *g* quemadmodum nec ma-
ter filio. *h* Contrariū tamen à plerisq; est
approbatum, videturq; hæc crebrior sen-
tentia. *i* Ego, quoniā nec hos, nec illos om-
ninò sequor, vt clariùs tota hæc res con-
stare possit, sic censeo pronunciandum. Si
quis sibi & filijs fuerit stipulatus, siquidē
tunc naturales habebat, & de ijs omninò
actū censeo. Primū, quia verba hæc simpli-
citer sunt enūciata, quæ ex proprietate &
naturales complecti apta sunt. *k* Deinde,
quia etsi ea non esset verborū proprietas,
in cōventionibus tamen contrahentium
voluntatem potius quàm verba spectare-
mus, *l* ex eo autē hunc naturalibus stipu-
lari

a l. filium, de
his qui sui
sunt.

b l. veterib.
de pact.

c l. si quis ita,
de test. tu. l. si
ita scriptum.
de leg. 2.

d Arch. ca. si
quis suaden-
te. 17. q. 4. Rō.
conf. 35. Alex.
61. in 1.

e l. pronun-
ciatio, in prin-
ci. de verb. sig.
l. quisquis, §.
1. & §. filius,
C. ad l. iul.
ma.

f Bart. d. §. si
quis rogatus.
g §. alteri. in-
sti. de inut. si
pu.

h l. debitor,
in fin. ad Tre-
bell.

i Alex. d. §. si
quis, num. 22.

k l. Lucius, §.
si. de leg. 2.

l l. in conuē-
tionibus, de
verb. sign.

^a Marf. lib. 1. §. si feruus, de
 §. si feruus, de
 quæst. num. 9.
^b Cast. d. §. si
 qs. nu. 5. facit
 l. hæredib. §.
 si. ad Trebell.
³
^c c. 1. §. natu-
 rales, si de feu-
 do fuer. con-
 tro. int. dom.
^d Aluar. d. §.
 natural. co. 5.
^e l. plenū. §.
 equitij, cū Gl.
 de vsu. & hab.
 Ripa d. §. figs.
 num. 12.
^f l. fin. C. quæ
 res pign. obl.
^g l. Lucius.
 in fi. de leg. 2.
^h l. tutelæ,
 de cap. dimi.
⁴
ⁱ l. hos accu-
 sare §. fin. de
 accus.
^k Aut. ex cō-
 plexu.
⁵
^l Bar. l. quod
 dicitur, in fi.
 de verb. si qs.
 num. 22.
^m l. publiæ.
 depof. l. pen.
 C. ad exhib.
 Bal. Alex. §. si
 stipuler, in 9.
 Fallen,
 lari voluisse hoc casu colligimus, atque in
 ijs vtrunq; ex contrahentibus cōsensisse,
 quod scilicet soli tunc hi filij ipsi stipulā-
 ti aderant, ^a quod optimum est volunta-
 tis argumentum, vt Castrensis tradidit. ^b
 Nam & cū aliās naturales in feudo non
 succedant, ^c si tamen quis naturalem fi-
 lium habēs, sibi & filijs præsentibus & fu-
 turis stipuletur, naturalis etiam admitte-
 tur, ^d quoniam contrahentium mentem
 ex præsentī eorum statu & conditione col-
 ligimus. ^e Quocircā verba hīc contra sti-
 pulantem nō debemus interpretari, cūm
 de mente constet, ^f & non improprio sen-
 su sub ijs naturalis etiam contineatur, ^g
 cuius filius naturæ sit nomen, ^h naturæ
 que omnibus æquē communis sit, ⁱ & ij
 tantūm filij appellari non possint, qui spu-
 rij sunt, non naturales. ^k Minus repu-
 gnat Bartoli argumentum, nam vt & ipse
 alio in loco docuit, ^l licet cui libet super
 re sua, vel quæ futura sit sua, alteri stipu-
 lari. ^m Hinc crederem tunc & in his id
 obseruandum, quod & in iustis filijs so-
 let, vt scilicet ordine successiuo post mor-
 tem tantūm patris admittantur, ⁿ quo
 tempore res verē illius iam effecta fue-
 rit. ^o Quamuis enim hi non omninō iu-
 sti sint filij, in quibus tantūm successiuus
 ille

ⁿ Doct. l. Gallus. §. quidam rectē. ^o Alex. §.

ille ordo spectari solet, *a* nō tamen prorsus & extranei censentur, retinentq; filiorum quandam imaginem. *b* Verisimileque est multum, patrem illis gradatim, id est, post mortem suam, non prius fuisse stipulatum, *c* ad exemplum legitimorum filiorum, ne aliās plūs hac stipulatione hi naturales, quā cāteri veri filij consecutidici possint. *d* Declaro tamen supradictam regulam, *e* vt ita demūm naturales contineantur, si tunc extabant, cū stipulatio inita est, alioquin si post id tempus in lucem fuerint suscepti, secus arbitraretur: cessat enim tunc mentis coniectura, de qua suprà, stipulatioq; ipsa sub conditione concepta censetur, scilicet si filij nascentur, *f* vt superiori capite distulimus, in conditionibus autem vix vnquam à vera & propria verborum significatione solemus recedere. *g* Accedit quidd in conditionibus ij vocati censentur, qui ab intestato hāeres esse possunt, *h* filijs enim vt hāeredibus stipulamur. *i* Sed hi cū legitimi non sint hāeres, *k* meritō nec ad emphyteosim vocati intelligentur, nisi fortē secundum eam distinctionem, suprà à nobis latius relata est, *l* quæ ratio cessat, quoties tempore stipulationis iam nati sunt: tunc enim constat ijs omninō patrem acquiri

N

voluisse:

a c. Rayn. vbi
Abb. nu. 5. la-
son §. quida
recte, nu. 24.
b c. fi. 32. q. 4.
Aut. licet. C.
de nat. lib.
c Afflic. De-
cis. 99.

d Parisca. in
presentia,
nu. 97.
e Vide quæ
diximus cap.
præced.
f l. interdum
de ver. ob. l. 1.
in si. vbi Bart.
nu. 25. de con-
di. & demon.
g l. Mauius,
de co. & dem.
h l. Lucius. 2
cum Gl. de he-
re. inst. l. filio-
rum. §. cū qs.
secundū verū
intell. de lex.
i Gl. l. si tibi.
§. pactus, de
pact. Alex. d.
§. quidam re-
cte. num. 8.
k §. fin. Auth.
quib. mo. nat.
tui.
l suprà ca. 27.

7 voluisse. Atque ideo affirmo, quod si fœmina sibi & filijs hanc emphyt. fuerit stipulata, semper naturales, quandoque & spurios contineri, quoniam quo ad matrem, nihil ij à legitimis differunt, atq; ei^s ab intestato succedunt. *a* Tunc etiam ex pronunciato nostro naturales admittimus, quoties vel tempore stipulationis vel post legitimi filij superessent, cum enim hoc filiorum nomine diuersas personas completatur, ordine successorio ij prius semper vocati intelliguntur, quorum ab intestato potior est causa, *b* ideo æquum est, vt & hoc casu naturales à legitimis excludantur, qui & in adeunda hereditate, ijs quocunq; casu longè sunt inferiores. *c* Rursus & ad naturales hæc tunc non pertinere dicuntur, vbi de feudi agitur successione, *d* ad id enim naturalibus non licet aspirare, seu ob rei ipsius, seu domini fortassè concedentis dignitatem. *e*

EMPHYT. ECCLESIASTICA, an ad naturales transeat, an etiam ad legitimos.

- 1 *Naturales absq; peccato suscipi non possunt.*
- 2 *Ecclesia naturalibus est fauorabilior, quàm ius ciuile.*

3 *An*

a §. nouissimè. Inst. ad Orfic. l. pe. C. eo. Abb. ca. in presentia. nu. me. 24.

b Bart. l. ius iurandi. §. liberi. de oper. libert. Soz. §. quidam recte. nu. 4.

c Auth. licet. C. de nat. lib. d. c. l. §. naturales. si de feud. fuer. *e* Doct. d. §. naturales.

- 3 An legitimati adhuc censeantur infames.
 4 Emphyt. ecclesiastica illegitimo concessa, etiam ad eius naturales descendit.
 5 Emphyt. acquiri potest spurijs loco alimmentorum.

CAP. XXXI.



Ostremò limitât suprà traditam regulam omnes ^a in emphyteosi ecclesiastica, quàm ad naturales idcirco nolunt pertinere, quòd huiusmodi filij absque peccato concipi nequeant, ^b quod cum maxime ecclesia abhorreat, ^c verisimile non est, de tali sobole eam vnquam cogitasse. Ego tamen in hoc subsisto, aut enim de naturalibus nondum natis loquimur, aut de natis iam, cum emphyteosis concedebatur. Priore casu, commune quidem limitationem sequor, non tamen communi ratione, sed ea, de qua modò egimus, quòd in talibus filijs conditio sub intelligitur, si nascetur, ^d quæ res facit, vt de iustis tantùm filijs verba hæc accipiatur. Aut verò de iam natis quærimus, & ipse quidè còtrà sentio. Primò, quia peccati in his committendi nulla vertitur amplius

^a Doc. s. si qs
rogatus, &
Canon. c. in
præsentia.

^b c. meretrici-
ces. 32. q. 4.
^c cap. fin. de
præscript.

^d 1. interdū,
de verb. obli.

suspicio, ex quo iam erant procreati. Deinde quia etsi qua peccati adesset dubitatio, nescio cur eam magis in his, quam in ceteris priuatorum bonis velimus vindicare, cum omnibus generaliter concubinatus hodie sit interdictus, *a* Quod si quid in alterutro discriminis esset constituendum, facilius fortè hi, quo ad ecclesiastica, quam profana bona possent obtinere, *b* siquidem videmus ecclesiam multò quam alias leges his benigniorem & propensorem, *c* nec enim quo ad eam quid interest, quomodocumque quis natus conceptusue sit, *d* cum ea cuiusque virtutes, vitiaue tantum respiciat, quæ non ex semine, sed ex propria voluntate contrahuntur. *e* Cum igitur in priuatis certum sit, eam peccati suspensionem nihil officere, quominus naturales quandoque ad emphyteosim admittantur, cum ex illa conditione, nulla delinquendi patribus præbeatur occasio, ut aduersus Ruinum, *f* recentiores latè & subtiliter ostenderunt, *g* cur in ecclesiasticis bonis diuersum ius constituemus? cum præsertim hodiè quo ad successione, ius ciuile tantum obseruetur? *h* Contrariam tamen opinionem, ut modò dicebam, eatenus Doctores affirmant, ut licet quis natalibus restitutus esset, adhuc tamen ab ecclesiasticæ emphyteosis successione

a c. nemo, 22.
q. 4.

b De bonis tantum loquor, non facris ordinibus aut sacerdotibus, quæ illegitimis nunquam datur. c. 1. 2. de filiis presb. 6.

c arg. ca. cum haberet, in filiis de eo qui dux. in matris d. c. dominus 56. diff. *e* c. nasci, ca. diff.

f Ruin. §. & quid si tantum. *g* Rip. §. si quis. num. 50. & l. si vnquam, nu. 78. Paris. c. in presentia, nu. me. 47. 49. *h* Abb. c. tanta, qui filius leg. col. 2.

fione excludendum cenſcant, *a* quoniā
 adhuc & legitimatis infamię quādam no-
 ra inhæreat, *b* quam maximè eccleſia
 deteſtatur. *c* Sed hoc intelligendum eſt,
 niſi per ſubſequens matrimonium legiti-
 matus fuiſſet, cū tunc nihil prorsus à ve-
 riſ, & iuſtiſ filijs differat. *d* Aut niſi ex-
 preſſè ad bona eccleſiaſtica eſſet legitima-
 tus, *e* ab eo videlicet, qui ſuper rebus ec-
 cleſiæ poſſet ſtatuerè, qualis eſt ſolus Pon-
 tificex, *f* atque ille cui ab eo ſpecialiter
 hæc facultas conceſſa fuit. *g* Cū enim
 Pontifex & de ipſiſ matrimonij initijs &
 origine poſſit decernere, *h* cur non & in-
 famiam quamlibet, ac turpitudiniſ macu-
 lam delere? *i* Hoc tamen, vt dixi, eſſet ab
 ipſo Pontifice exprimendum, nec ſuffice-
 ret generaliter legitimorum iura dediffe,
 ſed de boniſ eccleſiaſticis mētiō inprimiſ
 eſſet faciendā. *k* Addidit etiam Baldus, *l*
 quod ſi initid hæc emphyteofiſ ab ec-
 cleſia illegitimo alicui pro ſe & filijs fue-
 rit conceſſa, eiſ deinde & naturales filiſ
 in ea poſſe ſuccedere, quoniā ex hoc cō-
 ſtat, huiuſmodi hominū genus ab ea nō
 omnind deſpici. Sed hoc plerique repro-
 bant ea ratione, quia ſi naturalis quiſpiā
 grāuatus fuerit, ſi ſine liberis deceſſerit,

N 3

hære-

a Bal. l. gene-
 ral. §. cū au-
 tem. Imo. l.
 quod dicitur,
 de ver. obl. A-
 lex. conſ. 94.
 in l. Dec. 171.
 in princ.

b De hoc an
 verum ſit, di-
 cam in ſc. 55.

c Alex. l. 3. de
 lib. & poſt. nu-
 me. 7.

d §. dubitatū
 Aut. de ince-
 nupt. Ancha.

229. Alexā. §.
 ſi quiſ. nu. 18.

e Glo. ca. 1. §.
 naturales, v-
 bi Doct. ſi de

feu. fuer. Ale-
 xan. 37. in 2.

f §. per vene-
 rab. qui ſil. le.

ca. benè qui-
 dem. 96. diſt.

g c. quod trāſ-
 lationē, cum
 Gl. de off. le.

h c. tāta, qui
 ſil. leg. c. nōn
 debet, de con-

ſang. & aff.
 i Soz. l. Gal-
 luſ. §. ſi eiſ.
 nu. 5. c. inno-
 tuit, cum Gl.

de elect.

k Gl. §. naturales, c. cum Vinton. cum Gl. de elect.

l Bald. c. quz in eccleſiarum. de conſtit. nu. 51.

hæreditatem restituere, non tamen deficiet hæc conditio ob naturales tantum, verum ob iustos & legitimos liberos. *a* Ergo tamen cum Baldo sentio, & ad argumentum respondeo, procedere id in conditione tacita, quæ à lege fuit inducta, ut successio ad filios transmitteretur. *b* Quocirca naturales non comprehendit, quoniam frustrà in ijs subintelligeretur, cum ab intestato hæredes esse non possunt, ut acutissimè & latissimè à Sozino traditum est, *c* Hic longè diuersum est, ex quo illegitimus est is qui stipulatur, unde elicitur concedentis animus, qui talem sobolem non aspernatur, *d* Hæc autem omnia in proposita tantum quæst. affirmamus, ubi de filiis solum mentio facta fuit. Quod si expressè pater emphyteosim sibi & filiis suis naturalibus, aut etiam spurij stipulatus esset, tunc sunt, qui dicant, emphyteosim illis rectè acquiri, quod alimentorum loco censeatur, & pro ea tantum partè ijs sit decernenda. *e*

VTRVM IN LEGE COMMUNI vel municip. filiorum appellatione, illegitimi comprehendantur.

- I* *Varia opin. in quæst. proposita,*
2 *Testamen. inter filios naturales factum.*

a l. generaliter. §. cum autem, ubi Ias. in fin. C. de inst. & subst.

b l. cum acutissimè. C. de fideic.

c Sozi. l. cum auus. num. 65

d Ripa. §. si quis. num. 66
 Bald. d. c. quæ in ecclesiarij.

e Afflic. Decif. 99.

cum duob. tantum testib. non valet.

3 Quando filij nomine veniat illegitimus.

4 Immunitas concessa patri ob numerum filiorum, intelligitur de legitimis.

5 An verum sit unquam illegitimos legitimis fauorabiliores esse.

6 Maior poena à maiori plerunq; bono ori-
tur.

7 Exempla varia ubi nomine filiorum nō
continentur illegitimi.

8 Regulariter filij nomen ad illegitimos nō
pertinet.

C A P. XXXII.



Ardna inprimis, & diffici-
lior ceteris a illa est dispu-
tatio, an in legis dispositio-
ne, filiorum vocabulo na-
turales cōtineantur. Qui-
dam b enim ociosè nimis

a Alexā. l. ex
facto. §. si q;
rogatus, ad
Treb. au. 25.

distinxisse videtur, vt in legis dispositione
contineantur, in hominis secus. Alij c cō-
siderandum esse duxerūt, an negando, an
verò enunciando lex disponderet. Alij d
latius differentes, actum naturalē à ciuili,
delictum patris à filij, incommodū eius
ab alio secreuere. Plumbinus e quoq; na-
turalem materiam à ciuili, fauorem ab o-
dio, rursus quòd odium ratione nitere-
tur, ab alio sciungendum arbitratus est

b Cyn. l. cūm
pater. §. volo,
de leg. 2.
c Bald. l. Li-
bertinum. C.
de int. matr.
d Cast. d. §. si
quis rogatus.

e In dispu.
Statuto pis.
vlr. pa.

a d. §. si quis.

b conf. 60. in

2. nup. 18.

c d. §. si quis.

num. 31.

d Gl. c. statu-

rum. 2. de ha.

in 6.

e l. parentes,

de in ius voc.

f l. lege. §. 1.

de rit. nup.

g l. Alex. d. §.

si quis. nu. 45.

& in §. ex im-

perfecto. C.

de testa. Dec.

conf. 610.

h d. §. ex im-

perfecto, vbi

Doct.

i c. cum effes

c. relatum, de

test.

k c. erit autē.

4. dist.

l Alex. d. §. si

quis. n. 28. 30.

m In c. in prę

sentia, in 1.

Gl. ver. nunc

attende.

Ioan. **a** Imol. adeò verbosè locutus est, vt non sit expeditum ex regula aliqua loqui ex eius distinctionibus, & subdistinctionibus, sed quod de normalibus aiaut, regulam ad factorū euentus inflectere doceat. Alex. varios quandoq; casus considerauit, multipliciterq; distinxit, **b** alibi pro regula constituendum censuit, **c** filiorū appellatione naturales non venire, subinde tamen de ea limitandum, cū lex pœnam filijs imposeret, **d** vel cum ratione naturali niteretur. **e** Sed cū legamus filiam, cuius pater artem Iudicram exercuerit, senatorio viro nubere non posse, nec id in naturali locum habere, **f** vclintq; pleriq; testamentum duorum testimonio munitū inter naturales filios, irritum haberi, **g** & tamen naturali ratione inter iustos filios admissum sit, **h** quo iure in ore duorum stat omne verbum, **i** vixq; sit legem inuenire, quæ naturali aliqua ratione non fulciatur, **k** non sat firma videtur Alex. doctrina, vt alia omittā, quę in contrariū adduci possent. Alia etiā Cyni Iacobiq; distinctio, quæ cōmuniter recepta asseritur, **l** non satis præsente explicat difficultatē. Panormitanus paucis rem absolui posse existimauit, **m** nempe vt attendamus verbis, ne legis aut ratione naturales comprehendantur. Et Bar tol.

tol. *a* nil temerè dijudicandum, sed materiam subiectam, & mentem disponentiū attendendam credidit, quod & doctis. Alciatus comprobavit in familia vocabulo. *b* Alij alia etiam tradiderunt. *c* In tanta igitur difficultate, Felinus cum immensum videret pelagus, pedem retulit, scq³ ei committere ausus non est, *d* unde & nos subsistimus. Quod si nostram sententiam proferre cogamur, à Bartolo & Panormitano, in idem propè convenientibus, doctissimis & fidissimis iuris nostri interpretibus recedere non auderemus, ut ex subiecta materia dijudicemus, spectemusq³ *e* & verba, *e* & rationem legis, *f* ut si expressa sit ratio, vel una & certa adduci possit, ubi de filio lex loquitur, eaq³ vigeat in naturali, sine dubio naturalem contineri dicamus, quia hic nulla est extensio de persona ad personam, sed legis dispositio, & comprehensio, *g* ut cōmuniter approbāt iuris interpretes, *h* lege enim cautum dicitur, non solum quod verbis, sed & quod mente, & sententia comprehenditur. *i* Quod si nec verba, nec ratio expressa, vel unica inclusa, naturales cōplectatur, à verbi propria significatione, quæ filiū ex iustis tantum nuptijs procreatū appellat, *k* recedendū non arbitrarer. *l* Et breui hac Bart. & Panorm. distinctione, omnia quæ

a Bart. l. tutelae, de capi. d. l. pronunc. §. familia, de verb. sig. b d. §. famil. ad fin. c Corn. conf. 9. in 4. litera c. Ruin. conf. 9. in 4. d Fel. d. ca. in praesentia, nume. 33.

e l. non aliter, de leg. 3. l. labeo, de sup. leg. f l. nominis. §. i. de verbo. sign. g l. his solis. ver. satis tacer. C. de reuodon. h Cast. l. as. l. quamuis. nu. 6. C. de fideicom. i d. l. nominis.

k l. filium, de his qui sui sunt. l d. l. non aliter. d. l. labeo.

per Doctores congeruntur & inuoluuntur, digeri & componi posse arbitror. Sit igitur pro regula, In legum dispositione, filios eos accipi, qui iusti sunt, *a* non naturales. *b* Vnde statutum, quod extantibus filiis masculis foeminas à successione repellit, de naturalibus non intelligitur, sed de legitimis, *c* & dicimus immunitatem patri ob numerum filiorum concessam, tunc demum locum habere, si iusti sint. *d* Et cum filiam, cuius pater ludicram artem exercuit, Senatorio nubere lex prohibet, de ea intelligendum, quæ iusta sit filia, non etiã cuius pater naturalis tantum artem illam secutus sit. *e* Ex quibus cernere est, iustis filiis, patris vel honorẽ, vel turpitudinem, & prodesse & nocere, illegitimis non æquẽ. Vnde & dictum illud à Doctoribus sæpè iactatum, *f* nunquam illegitimis magis quàm legitimis subueniendum, ne castitati luxum, libidinemq; anteponamus, non semper utiq; firmum erit. In vniuersum quidem fateor, dictum id locum obtinere posse. *g* Verum cum ad particularia quædam inde deriuantia respicimus, nonnunquam secus est. Ecce enim cum quid alicui beneficij, & muneris loco conceditur, quis eum non dicat cæteris, qui eius participes non sunt, longè esse fauorabiliorem? plerunque tamen
 lucrum

a d. l. filium.

b l. Senator. cum Gl. l. liberos, cum Glo. de senator.

c Tiraq. l. si vnquam, nu. 48. ver. fusc. l. i. ber. C. de reu. don.

d l. 2. §. r. de excus. tut.

e l. lege. §. r. de rit. nupt.

f Alex. in d. §. si quis. Doc. in c. in presen. tia, Auth. de resti. & ea que par.

g d. Auth. de restit.

Lucrum id incommodum aliquod subse-
 quitur, *a* quoddà à præcedenti beneficio
 feiungi nequit, *b* facitque vt cæteri, ad
 quos id commodum non pertinuit, gra-
 6 tiores idèd esse videantur, quoddà eo one-
 re sint liberati, cùm tamen res longè ali-
 ter se habeat, siquidem maior pœnà à ma-
 iori etiam plerunque bono descendit, vt
 ait Bartolus. *c* Sic & iustus filius, non
 idèd quoddà patri acquirat, *d* illegitimus
 sibi, *e* ille sub alieno iugo, hic sui iuris sit,
 idèd absolutè felicior erit illegitimus,
 cùm in vniuersum longè sit melior iusti
 cõditio, qui omnia patris bona capere po-
 terit, honores, dignitates, quæ illegitimo
 interdiciuntur. Atq; hæc ego ita declarâda
 7 cenfeo, licet aliqui aliter senserint. *f* Sic
 interdictio facta patri, ne seruos alienet in
 adulterio filia, de iusta filia intelligitur.
g Sic lex permittens patri inter liberos
 duobus testibus testari, solùm in iustis fi-
 lijs locum habet, *h* Et lex Municipalis co-
 gens quoscunq; de omnibus sibi relictis,
 aliquid soluere fisco, exceptis filijs, natu-
 rales nō excipiet, cùm enim ea sit ratio ex-
 cipiendi filios, quia magis quod suū iâ erat,
 8 consequi, quàm lucrum querere videâ-
 tur, nec naturalibus paterna hæreditas,
 præter alimenta debeat, *k* meritò aliud
 ius in eis statuendum fuit, nec à verborū
 proprie-

a Bal. l. quod
 fauore, in 7. li
 mita. C. de le
 gibus.

b l. i. §. pro se
 cundo. C. de
 cad. tollen.

c l. i. C. de di-
 gni. lib. 12. nu
 me. 88. & Fel.
c. cùm quedâ,
 de iure iuran.
d l. placet, de
 acq. hær.
e l. si. vbi Do-
 cto. C. de nat.
 lib.

f Parif. ca. in
 præsentia, nu
 me. 81. in fin.
 & sequi.
g l. 3. C. de a-
 dult.

h Dec. consi.
 610. Alex. &
 Natta in §. ex
 imperfecto.

i l. in suis, de
 lib. & posthu.
 Dec. l. si. nu.
 11. 12. C. de e-
 dict. diu. Adr.
k Aut. quib.
 mod. nat. sui.
 §. antepen.

proprietate recedendum. Nam si aliàs videmus, vbi eodem verbo plura significantur, quæ sine vlla suspitione, & delicto, à iure sunt approbata, verbū tamen ipsum absolute prolaturum in nobiliori tantū sensu capi, *a* quo magis id in casu nostro dicendū fuerit, vbi alterū delictum sapit, nec nisi certis casibus tali nomine dignū existimatur? *b* Ex his inferitur, si lege Municipali pater filij condemnationem redimere teneatur, de iusto intelligendum, *c* ea enim videtur fuisse statuēdi ratio, quia iure patriæ potestatis à filio emolumentū capit, *d* & iure patriæ potestatis potuit eum compescere, *e* ideo & incommodū, & mollioris suæ educationis pœnas, non iniquum est eum sustinere, *f* qui enim potuit rebus prospicere, & euentus quosdam impedire, si hæc omisit, culpæ reus est. *g* Sic quoq; si lege vel rescripto Regi concedatur, vt ipse cum filiis intra domesticos parietes facere rem diuinam possit, hîc illegitimi filij non comprehenduntur, cū generaliter hoc cateris sit interdictum, *h* nec enim est verisimile, quos ecclesiastica constitutio detestatur, & à sacris repellit, *i* eos generali lege vel rescripto in rebus diuinis adiuuari. *k* Et generaliter vbicunque non erit expressa ratio, vel certa assignari possit, quæ naturalis

com-

a l. r. §. i. si ag. vct. vel emph.

b facit c. fin. de restit. spol. in 6. arg. l. hoc leg. de leg. 3. & l. fin.

c de his qui ven. æta.

d Alex. d. §.

si quis, nu. 30.

d d. l. placet.

l. 2. 3. C. de

patr. pot.

e d. l. 3. C. de

patr. pot.

f l. secundū

naturam, de

reg. iur.

g l. quod qd

ex. & l. qui nō

facit, de regu.

iur.

h Glo. Clem.

1. de baptis.

Alex. d. §. si

quis, nu. 25.

i c. pervene-

rabi. in fi. qui

fil. leg. ca. r. &

tot. rit. de fil.

presbyt.

k c. fi. dereft.

spol. in 6. arg.

comprehendatur, siue communi, siue Municipali lege, de filijs fiat mentio, de iustis intelligemus, ne à verbi proprietate, aut à regula facillè recedamus. a

a Glo. l. omnis diffinitio. Bar. l. quotiens. si quis. caution.

QVANDO IN LEGIBVS
nomine filiorum, veniant
illegitimi.

- 1 *Illegitimi patrem in ius sine venia non vocant.*
- 2 *Fily patrum exempla solent imitari.*
- 3 *Pater iniuriam illatam naturali filio potest prosequi, & contrà.*
- 4 *Statutum de causis compromitten. inter patrem & filium, pertinet etiam ad naturales.*
- 5 *Intell. l. 3. C. de adult.*
- 6 *Cur mater inter naturales filios cū duobus testibus testetur, non pater.*
- 7 *Appellatione filiorum, in dubio non veniunt illegitimi.*
- 8 *Ex communi usu loquendi, secus.*
- 9 *Aliud est dici filium, simpliciter, aliud dici filium spurium.*

C A P. XXXIII.



a l. nominis
& rei. §. i. de
ver. sign.

b l. 4. de in
ius vocan.

c l. 2. C. de in
ius voc.

d l. parentes,
de in ius voc.
Ias. §. pœna-
les. Inst. de
act. nu. 60.

e l. adoptiu.
§. i. de i. nup.

f d. §. i. & l. &
nihil. cod. tit.

g l. non est. l.
non solum. l.

libertum. 2.
de i. nup. vbi

expressa ra-
tio.

h l. Libertinū
C. de interdi.

mat.

i d. l. libertū,
d. l. nō solū. &

l. hos accuſa.
§. ff. de accus.

B I verò expressa erit in le-
ge ratio, vel certa deprehen-
di poterit, quæ ad illegiti-
mos pertineat, tūc & de ijs
actū in lege dicemus, quā-
uis illi expressè non sint no-
minati. *a* Vnde & multò magis hoc affir-
mabimus, quando verbis etiam legis abſ-
que alia interpretatione cōtineantur. Ecce
ait lex: parētes in ius sine venia vocari nō
licere, *b* hīc sanè, cū nulla alia sit ra-
tio, nisi quòd honorem ijs habere æquum
est, qui nobis benefici adeò fuere, vt eis
vel vitam vel libertatem acceptam fera-
mus, *c* meritò & naturali patri eum ho-
norè deberi dicendū fuisset, quàm ius lex
non expressisset. *d* Sic & in matrimonijs,
cū pudor naturalis attendatur, *e* meri-
tò inter naturales etiam ac illegitimos ob-
seruatur. *f* Sic & fraudis suspitio, cū im-
pediat matrimonium inter tutorem &
eius filios, in potestate vel extra potestaté,
vel etiam extraneos hæredes, vel filios præ-
teritos, vel exhæredatos, *g* idèd & na-
turales comprehendet, *h* ex sententia le-
gis remouentis eos, in quibus inest frau-
dis aliqua suspitio, propter affectionem
& communem naturam tutoris in eos, *i*
Pari ratione coërcentur filij naturales ob
paternum læsæ maiestatis crimen, quia
in

- 2 in filijs familia metuuntur, *a* at potissimum naturales & illegitimi paternæ nequitiae sunt imitatores, *b* qua ratione si statuunt ciues, vt rebelles, exules, hæretici, cum filijs, ab officijs, honoribus, & vrbearceantur, naturales quoq; filij excluduntur, *c* eò quòd illa exclusionis est ratio, quia paterna exempla veremur. Sic naturalis pater, iniuriarum agere poterit aduersus eum, qui filium naturalem læserit, quoniam ea competit actio, quotiens ijs iniuria infertur, qui potestati aut affectui nostro subijciuntur, *d* sed naturales quoq; ad dolorem ignominiamq; nostrā pertinent. *e* Nec aliud dicendum est, cum lex permittit filium pro patre agere, vel è conuerso, ea enim est ratio, quòd confidit lex fideles futuros naturali illa affectione & pietate, quam interdum in naturalibus maiorem intuemur. *f* Sic & lex Pompeia de parricidijs, vel alia quælibet infesta filijs, qui patrem occiderunt, naturales etiam arctabit, quòd affectionem lex consideret *g* & naturam communem, *h* qua etiam inductum est, vt accusare naturalis possit, & patris necem vindicare, *i* expressa enim ratio, vel certa quæ ex primi potest, hoc operatur, vt suprā demonstratum est. Hinc cum Paulo, Alexandroque *k* existimarim, cum lege Municipij

a l. quisquis
§. i. C. ad l. Iulian. ma.

b c. literas. r.
& si. de si. pref.
byt. c. si gens.
56. dist. Alexā.
d. §. si quis rogatus. nu. 25.

c Alexā. post
Imo. d. §. si qs.
nu. 31. licet
Bal. cum Angel.
quandoque aliter, vt
ibi.

d l. i. de iniur.

e l. 3. 2. i. in fi.
de lib. cā. l. adoptiuus. §. i.
ver. pudor, de
rit. nup. cum
l. i. §. vsque adeo
pudorē, de iniur. Alex.
xand. d. §. si
quis. num. 38.
f Alex. d. §. si
quis. num. 39.
& seq.

g l. i. in prin.
C. de his qui
par.

h l. hos accusare. §. i. de accus.

i Bart. l. 2. de accus.

k d. §. si quis
rogat. nu. 33.

cipij cauetur, ne filius cum patre in iudi-
 ciji ordinarijs consistat, sed in communes
 amicos compromittat, naturales quoq;
 contineri, *a* quandoquidem honorem &
 reuerentiam, quæ patri debetur, *b* à sta-
 tuentibus consideratos verisimile est, &
 quoniam inter tales domi congruentius
 res trāsigitur. *c* Generaliter ergò à regula
 recedemus, quotiens expressa ratio in no-
 ua lege, vel certa, diuersos nos trahet. *d*
 Nec quenquam mouere debet, quòd ma-
 ter, in cuius potestate filia non sit, quæ a-
 dulterium commisit, seruos suos intra le-
 gitimum tempus manumittere nequeat,
 & tamen pater naturalis possit, *e* nam
 cūm verba legis super hac re disponentis,
 & sententia vel ratio, quæ fortè fuerat ex-
 pressa, sint sublata Imperatoris testimo-
 nio, affirmantis, & verba, & sententiā le-
 gis, iustū tantūm patrem arctasse, *f* credē-
 dum est, nec diuinandū à nobis aduersus
 Imperatoris testimoniū. *g* Quin illa Im-
 peratoris sanctio maximè nostrā hanc di-
 stinctionem firmat in præsentī materia, ut
 scilicet legis verba, ratioq; potissimūm in-
 spiciatur. Nec rursus quod suprà dixim⁹,
 testamentum à patre factum duobus tan-
 tūm testibus inter naturales liberos, non
 subsistere, cūm in matre aliud sit, ab-
 sonum videri debet, & si Speculator, *h*
 Imola

a Mar. Blan.
 in tract. de
 compro. q. 3.
 nu. 7. 13.
b l. 2. C. de in
 ius voc. l. pa-
 rentes. C. eo.

c l. congruē-
 tius. C. de pa-
 potest.

d l. si quis tu-
 tor. §. quid er-
 go, de ri. nup.

e l. 3. C. de a-
 dult.

f d. l. 3.

g l. 1. §. hoc ce-
 riam. C. de
 vet. iur. enuc.

h Spec. in ti.
 de instr. ed. §.
 compendio-
 se. ver. quid si
 pater natura-
 lis. Imo. d. §.
 si quis.

Imola & recentiores quidam *a* aliter sensisse videantur, nec enim ratio certa est, eadem in patre naturali ac matre, siquidem matris etiam naturalis bona, ab intestato filijs vel spurijs debentur, nisi sit illustris *b* vnde & ei, ac per eius lineam cognatis, coniuncti dicuntur, *c* at secus in patre naturali. *d* Constitutionis autē Imperatoriæ, *e* ea videtur fuisse ratio, ut inter liberos testamentum duobus testib. valeret, quia nihilominus ab intestato ad eos peruentura esset hæreditas. *f* Idèd cum certa ratio non vrgeat, à regula non fuit recedendum. Nil ergo in re dubia cōstituemus, sed subiectā materiam, verba, & sententiam nouæ vel antiquæ legis considerabimus, etsi certa ratione ducemur, ut etiam naturales filios nominemus, id faciemus: si ratio aperta non sit, sed varia vel multiplex afferatur, tunc à regula non discedemus. *g* Quæ quidem ego ita se de iure habere arbitror.

Quòd si communis vsus loquendi in filiorum appellatione diuersus esset, illegitimisq; etiam æquè ac legitimos complecteretur, ei tunc magis sanè quàm legum rationibus & regulis esset deferendum, tuncq; nulla esset dubitatio, in quacunq; dispositione, vbi de filijs fieret mentio, & de his actum esse. *h* Nam & in testamen-

O

to na-

a Nata. In Re
pet. §. ex im-
perfecto, q. 14
in fin.

b I. si qua il-
lustris, vbi
Doct. C. ad
Orfic.

c Felin. cap.
sunt, & alij,
de resc. nu. 53
d Alex. d. §. si
quis. num. 41.
42.

e d. §. ex im-
perfecto.

f Ias. l. hac
consultifs. C.
qui testa. fac.
nu. 4. Dec. nu.
37.

g Gl. l. omnis
definitio, de
reg. iur.

h Bart. l. pro-
nunciatio. §.
1. de ver. sign.
& l. fin. C. eo.
Ang. conf. 30.
Anch. 187. col.
fin.

a Iaf. confil.
st. in 3.

to, si naturales filij nominentur, veniunt
etiam spurij, ob communem vsum loquē-
di, & quamvis propriè spurij à naturali-
bus valdè differant. In eo tamen cauē-
9 dum erit, ne decipiamur, an spurij ex com-
muni vfu loquendi filij simpliciter, an ve-
rò filij spurij nominentur, & ita cum hac
adiectione spuriorum. Nam tunc si sta-
tutum de filiis tantum loqueretur, fortè
nec communi vfu continerentur, ex quo
vulgò non filij alicuius simpliciter, sed fi-
lij illius spurij vocantur, qua in re multi
errare solent, vt Angelus respondit. b Re-
401. col. fin. moto verò hoc communi vfu, tunc diffi-
cillimam omninò hanc quæstionem esse
cenfeo, pro qua tamen decidenda, clarior
mihi & expeditior præ cæteris nostra hæc
sententia visa est, quam duplici tantum ca-
pite complecti volui, quòd ex his duo-
bus veluti fontibus cæteræ omnes quæ-
stiones manant, quæ sanè infinitæ sunt,
ob idq; singulas latius persequi nō libuit,
quod operæ precium non putavi, cùm
ad hæc duo capita omnia facillimè & bre-
uissimè redigi possint, longiùs in vna-
quaque separatim disputando, tempus
frustrà consumere, quod nimis ociosi ho-
minis esset, & acutioribus etiam ingenijs
fortassè molestum.

A N

AN L. SI VNQVAM. C.
de reuoc. don. habeat locum
in illegitimis fi-
lijs.

- 1 Naturales equè ac legitimi à patre viderentur diligendi. & num 7.
- 2 Legitimatione filij donatio non renocatur.
- 3 Naturalis præteritus à patre non impugnat testamentum, nisi ut & numero 10.
- 4 Vbi lex subaudit filios, semper intelligit de iustis.
- 5 Liberorum nomen Iuris est.
- 6 Naturales non videntur filij.
- 7 Quare si naturalis secundum naturam sunt, affectio patris erga eos non præsumatur.
- 8 Naturales pro qua parte rescindere donationem possint.
- 9 Naturales & spurij quandoq, renocant donationem matris.
- 10 Ratione alimentorum, spurij præteriti, patris testamentum rescindunt.

CAP. XXXIII.

O. 2 Caius



Cuius Martius liberorū sobole carēs, ex mera liberalitate & munificentia, bona sua omnia Sempronio donarat, aliquotq; pōst diebus filiū sibi illegitimum quæsiuit:

Dubitatum est, an ex Constantini constitutione *a* hæc donatio esset reuocanda. Qua in re Doctores reperio, variè, prout & in præcedentibus ferè omnibus quæstionibus, sensisse. Namq; Oldradus vir grauissimus ob legitimam tantum sobolē repeti donationem factam tradidit, *b* qua in sententia Baldus etiam sæpè fuit. *c* Alexander in spurijis quidem id ipsum affirmavit, eorū procreatione donationē minimè reuocari, at de naturalib. valdè dubitavit, nihilq; de ijs certò pronūciare ausus est. *d* Ripa apertè distinxit, *e* naturales filios perinde ac legitimos donationē antea factā, statim irritā reddere, spurios nō reddere. Recetiores deinde alij indistinctè voluerunt, *f* quoscumq; filios seu naturales siue spurios nihil donationi iam factæ nocere, cū id tantum in legitimè natis seruetur. Ex quibus res satis dubia videri potest: quod tamen ad spurios attinet, in his omnes cōsentiunt, & ego quoque affirmo, eos ad infirmandam talem donationem minimè admitti, nisi vt in-

frā

a l. si vnquā.
C. de reuoc.
do.

b Oldr. conf.
278. col. fi. ar.
gu. l. qui li-
bertinus. §.
penul. de o-
pe. liber.
c Bald. c. in-
notuit, num.
8. de elect. &
consilio 129.
in 2. col. fi.

d Alex. conf.
40. in 4. num.
14.

e in d. l. si vn-
quam. nu. 65.
73.

f Tiraq. d. l. si
vnquam. ver.
susceperit li-
beros. nu. 45.
51.

frādicemus. Sed de naturalibus videbatur Ripæ opinio prima quidem fronte satis esse probabilis, illos scilicet donationem prorsus valere infringere, non solum quod videmus naturales à legibus plurimis in rebus vt filios agnosci, *a* cum & eis ab intestato certam successionis partem in bonis paternis tribuant, *b* verum etiam quia cum illa Constantini sanctio ea solum nitatur ratione, quod verissimile nō est, patrem si existimasset, se liberos habiturum, ita res suas extraneis voluisse donare. *c* cadit hæc quoque præsumptio erga naturales filios, siquidem affectio hæc parentum in liberos, ex Iure naturali potius, quàm ciuili spectatur. *d* Ast Iure naturæ nulla sit differentia inter legitimos & illegitimos, *e* æqualisq; erga omnes pietas & beneuolentia patris esse censetur, *f* igitur & exemplo legitimorum filiorum à naturalibus tota hæc videtur donatio retractanda.

Ego tamen hanc sententiam, aut consulendo, aut iudicando nunquam sequer, credo enim legitimos opus esse filios agnosci, vt ius perfectum donationis rescindatur, suntq; innumera, quæ hoc rectè probant argumenta, quæ tamen ego vt non valde necessaria in præsentī missa facio. Considero verò id in primis dubi-

a l. parētes, vbi Bal. de in ius voca.

b Auth. licet. C. de nat lib.

c Arg. l. cum auus, de cōd. & demonstr. l. cum accutissim. C. de fideicom.

d l. Lucius. §. amicissim. de exc. tut. l. hos. §. pen. de accus. l. adoptiuus. §. serui. les, de ritu nupt.

e §. natura. Aut. qui. mo. nat. sui.

f Bald. c. quæ in eccles. de const. col. fin. Anchar. 225. colum. pen.

^a Bald. l. 2. in fin. C. si in fr. patr. Ias. Rub. de li. & posth. nu. 4. Tiraqu. d. l. si vnquā. vers. suscepit. num. 55.
^b Barr. l. tale pactum, in fi. de pact. Tiraquell. l. si vnquam. ver. liberis. nu. 52.
^c Gl. l. i. vers. naturales. & Barr. de contrata. Alex. cō. fil. 74. in 2. in fi. Gui Pap. q. 632. col. fin.
^d l. omnino do. l. quoniam. C. de inof. testam.
^e l. si quis argentum. §. fi. C. de dona.
^f prout in d. l. si vnquam.
^g l. generali ter. §. cū aūt. C. de instit. & subst.
^h Alex. §. si qd rogat. nu. 11. 12. Ias. d. §. cū aūt. nu. 6.
ⁱ l. ex facto. §. si quis rog. ad Trebel.
 tare Doctores solere, an si post donationē legitimetur filius, ex hoc donatio reuocetur, frequentiusq; omninō concludere nō reuocari. *a* Quod si id in filio natalibus restituto ita obtinet, quis iam locus erit quæstioni de naturali tantum, cui benignū illud principis lumē nondū affulsit, sed nube adhuc illa circumfusus iacet? Volunt hi quoque actus inter viuos difficultius multo, quā vltimas voluntates rescindi. *b* Sed certum est filium naturalē à patre præteritum in testamēto, siue ante, seu post testamentum natus fuerit, illud impugnare non posse, *c* cū ei non debeatur legitima ab intestato, quæ sola ius nobis tribuit aduersus iudicium patris. *d* Quominus ergo donatio cuius fauore vt sustineatur, multa aduersus regulas iuris sunt recepta, *e* hac sola naturalis filij procreatione rescindetur? Accedit quoq; quod vbi lex mentem alicuius interpretatur, vt filios suos in aliquo actu excludere noluerit, quāuis de ijs nihil ibi expresserit, *f* semper de iustis & legitimis filijs intelligit, non naturalibus. *g* Vnde in hoc differre dicunt, *h* An conditio illa, si sine liberis, à testatore fuerit prolata, an verò tacite à lege subintellecta, quod priore casu quandoque & naturales ex mente comprehenduntur, *i* posteriore nunquam.

quam. *a* Sed cum in casu nostro hæc conditio (vt si filij nascentur, donatio nulla sit) à lege subaudiatur, *b* Propterea fatendum est legitimos oportere filios nasci, non naturales tantum. Omitto hinc etiam liberorum nomen, *c* iuris esse, & ideo de iustis tantum intelligendum, cum verba secundum ius non factum accipi debeant. *d* Omitto & quæ alias diximus de legum interpretatione, cum ostendimus ubi leges de filijs aut liberis mentionem faciunt in dubio de legitima tantum sobole hæc omnia accipienda. *e* Prætereo & illud, quod cum illa constitutio *f* sit aduersus regulas Iuris, *g* debet strictissimè accipi, & in vero tantum ac proprio, non ficto casu impleri. *h* Quid plura? extat ferè huius ipsius facti, aut parum certè ab similibus, Diocletiani Imperatoris decisio, *i* qua cauet vt filij aut nepotes ex legitimo matrimonio nati in officiosam donationem possint accusare, quasi sentiat, *k* alios illegitimè natos ab hac re exclusos esse, vt verba illa *l* suis innuunt. Non obstat ergo, quod & naturales filij videantur. eò quod in certis bonis ab intestato patri succedunt. Immo enim hæc ratio suadere videtur, hos filios non esse, cum in omnibus bonis non sint hæredes patri, vt filij solent, nec eius nobilitatem, aut agnationis ius retineant.

a d. §. cum autem.

b Bart. l. Titia. §. Imperator, de leg. 2.

c de quo in d. l. si in qua. ibi, postea suscepit liberos.

d l. 4. §. condemnatum, de re iudic.

e l. 2. §. legitimos, de excus. tut. & supra cap. præced. *f* d. l. si unquam.

g l. perfect. C. de do. quæ sub mo. l. si donationem.

h l. 3. §. hæc verba, ubi Bartol. de neg. gest.

i l. si totas. C. de inof. don. *k* Argu. a contrario.

a Barr. Iaf. l.
fi. 3. col. C. de
verb. sign.
b l. fin. C. de
mar. lib.

neant, *a* nec eis quicquam de bonis pa-
tris eo inuito debeatur *b* quæ omnia à
vera filiorum conditione longè sunt alie-
na. Ita vt dici possit, quamuis ab intesta-
to quandoque duas paternæ hæreditatis
vncias capiant, id pietatis potiùs causâ ita
eis concedi, quàm quòd vt filij tractètur,
& tales Iure habeantur. Alia etiam ratio,
in contrarium adducta, quæ adstruit ean-
dem parentum charitatem & dilectione
in naturales ac legitimos, nullatenus ve-
ra est. Nam Iure naturæ omnes & nomine
& re ipsa erant verè legitimi, nec talis so-
boles adhuc in lucem venerat, vt aliàs o-
stendimus, *c* Aut si qui erant eo quoque
tempore illegitimi, potuisset tunc tan-
tùm supradicta ratio procedere, si adhuc
natura ipsa pristinam illam tam variæ li-
bidinis, incertiq; concubitus libertatem
retinuisset. Ast vbi legibus scriptis, huic
passim vaganti hominum libidini frenû
iniectum est, ad certosq; fines hæ hominû
côiunctiones redactæ, certè limitata quo-
que & affectio paterna in ijs tantùm filijs
esse censetur, quos lex probat, cùm vnus-
quisque ea velle & cogitare præsumatur,
quæ secundum leges sunt, *d* ob idq; fit,
vt cùm naturalium lex nullam ferè ratio-
nem habeat, *e* nec pater quoque de ijs
valdè sollicitus fuisse existimetur. *f* Quæ
sanè

d l. hæredes
mei. §. cùm
ita. ad Trebel.
vbi Bar. Alex.
Sozin.
e d. l. genera-
liter. §. cùm
autem.
f Tiraq. d. l. si
vnquâ. ver. do-
natione largi-
tus. nu. 247.

sanè coniectura eo magis hodiè probanda est, quo constat tales filios absque graui peccato concipi non posse, ex quo concubinatus nunc quibuslibet interdictus est. *a* Quis enim aliquem præsumat, de ea re in dubio cogitasse, quæ æternæ salutis summum est dispendium allatura? Occurrit mihi nunc tamen alia opinio, de qua me antea latè disputasse memini. *b* Vt dicamus, pro qua parte naturales ad successionem ab intestato vocantur, pro eadem etiam ut filios iure haberi, & propterea sicuti conditionem illam, Si sine liberis, quo ad duas vncias extinguunt, sic quoque donationem hanc pro eadem portione posse reuocare, ut semper patris voluntatem ex Iuris dispositione interpretemur. Quam quidem sententiam, cum aliàs pluribus rationib. asseruerim, si quæ ibi dicta sunt, fortè subsistunt, credo ex ijs quoq; præsentem questionē adiuuari posse, ad quæ hoc caput reijciendum erit. Hæc verò ita se habent in naturalibus filijs, ubi à patre donatio facta est. Ast si mater hanc liberalitatem exercuisset, posteaq; naturales suscepisset, credo tunc in totum donationem reuocari, quia & hi in vniuersum ab intestato illi succedunt. *c* Idemque dicendum erit de spurijs, dum tamen ex damnato concubitu non sint, eos ma-

a c. nemo. 32.
q. 4.

b cap. 27.

c l. pen. in fi.
C. ad Orfic.

tri quidem quo ad reuocandam donationem prodesse, quia & ei possunt succedere, *a* patri verò, quia ab eius legitima hæred. repelluntur, nihil prodesse. *b* Hodie tamen cum & spurij à patre necessario semper alimenta debeantur, *c* dici potest ratione alimentorum, nunc & hanc donationem patris quo ad eam partem rescindi, quia & quo ad hanc partem testamentum illius à spurio impugnari potest. *d* Aut alia ratione ei iudicis officio consulendum erit, vt donatarius ex rebus donatis illis ad victum necessaria subministret. *e* Vnde & inferri potest, si pater antea spurio filio donasset, quantum ratio alimètorum ei debitorum exigeret, susceptis deinde legitimis filijs hoc ipsum non reuocari, quia ei necessario solvendum fuerat, *f* Et in summa, quæ aliàs de successione naturalium & spuriorum diximus, *g* eorum multa & huic quæstioni valdè conuenire posse, ex illisque ea, quæ huc pertinent, sumenda esse putamus.

AN IVRE DIGEST. NATV.
rales parentibus succederent, & an
ciues Rom. haberentur.

1 Naturales vsq; ad Constantinum ignori.

2 Et

a d.l. pe. cum
illius dist.
b Ripa. d.l. si
vnquam. nu.
65. 66.

10

c c. cum ha-
beret. in fi. de
eo qui dux. in
ma.

d Dec. l. i. C.
de contratab.
num. ii.

e Ripa. d. l. si
vnquam. nu.
71.

f Ruin. conf.
124. in l. co. fi.

g c. 33. & seq.

- 2 Et tamen in Digestis nominati.
- 3 Alciati opinio de naturalium successione.
- 4 Contra Alciatum probatur, ante Antoninum naturales successisse.
- 5 Naturales quidam non cives Romani.
- 6 Apud Græcos, an naturales cives censerentur, quid apud Rom.
- 7 Olim nisi ciuem Rom. heredem à ciue Rom. instituisse potuisse.
- 8 Cuius quomodo quis dicatur.
- 9 Illegitimos sequi matris originem.
- 10 Omnes subiectos Pop. Rom. hodie cives Rom. esse.
- 11 Dignitates illegitimis Romæ permissas.
- 12 Multa constituta ab Imper. quæ tamen in Digestis reperiuntur.
- 13 Jure veteri naturales semper ex testamento successisse.
- 14 Apud Græcos certam bonorum portionem nothis concessam.

C A P. XXXV.



Aggrediamur iam successionū vberriam materiā, imprimisq; arduam illam questionem pertractemus, an olim naturales filij à pa-

à parentibus possent hæredes institui, aut aliquid saltem ex eorum testamento capere. Habemus enim leges aliquot sic inter se repugnantes, vt non immeritò Doctores nostri in re tam obscura faciliè titubantes, nihil certi aut explorati super hac re scriptum reliquerint. Et quem planè vel Iuris peritissimum non hæc torqueret controuersia, ancipitemq; redderet? Cùm Iustinianus in Nouellis suis Constitutionibus, naturalium nomen prisca¹ Romanorum temporibus, vsque ad Constantinum penitus neglectum & ignotum fuisse asserat, eumq; primùm de his in legibus suis mentionē fecisse. *a* Idem verò alibi affirmet, primos Valentem & Valentin. de ijs cœpisse in constitutionibus suis curam suscipere. *b* Nos autem contrà hæc, eos in Digestorum libris sæpiùs memoratos legamus, non vnoq; in loco, nunc à patribus hæredes in vniuersum institutos, *c* nunc cum legitimis simul successisse, *d* nuncijs fideicommissa relicta, *e* nunc super illis Senatusconsulta aliquot habita fuisse, *f* quarum rerum cùm Iabolenus, Paulus, Hermogenianus, & alij authores fuerint, mirum est satis, quomodo hos vsque ad Constantinum ignotos fuisse dicat Iustinianus, & deinde primos Valentem & Valentinianum nominet,

a Aut. quib.
mod. nat. ful.
in princ.

b §. discretis.
d. Auth.

c l. fi. de Iur.
delib.

d l. Lucius,
de vulg. & pu.

e l. Lucius. §.
fi. de leg. 2.

f §. fin. Inst.
ad Tertyl. & §.

pen. ad Offic.

net, qui in eos benefici extiterint, quos
ducentorū aut ampliūs annorum spacio
post eam Iurisconsultorum etatem, in im-
perium adscitos, historiarum monumen-
tis traditum est. Cautē igitur interpretes
nostri egisse videntur, qui cū difficilem
hunc nodum satis commodē solui non
posse animaduernerent, pleriq; vel intactā
profsus quæstionem reliquere, vel com-
mētijs quibusdam opinionibus, nec re-
latu dignis rem totam inuoluere conati
sunt, vel se hoc omninō ignorare apertē
sunt professi. *a* Vnus Alciatus diuini vir
ingenij, & omni doctrinæ genere præstan-
tissimus, visus est Antinomiam hanc no-
ua quadam temporum distinctione serua-
ta, aptē conciliare. *b* Tradidit is enim vs-
que ad Antonini Pij tempora, nunquam
cum naturalibus testamenti factionem
fuisse, propterea quōd huiusmodi filij la-
tinæ seu libertinæ conditionis censerentur,
& vt Iustinianus ait, *c* ὅς ἐκ φυλό-
τι καὶ παντὲλῶς, ἀλλότριον τοῦ πολιτεύ-
ματος, id est, tanquam peregrini, & ab o-
mni ciuitatis Iure alieni, qui nihil ex Ro-
mani ciuis testamento capere poterant. *d*
Postea verō quā Antonius quibuscunq;
populo Rom. subiectis, ius etiā ciuitatis
permisit, peregrinosq; in ciuium nume-
rum cooptauit, *e* ex eo tempore natura-
les

a Alex. Ias.
Ripa. l. Luc-
cius, de vulg.
in princ.

b Alciat. pa-
rerg. 4. cap. 5.

c Auth. quib.
mo. sui. in

princ.

d l. r. l. nec a-
pud. C. de he-
re. inst.

e l. in orbe.
de stat. hom.

les agnitos ait, concessumq; tunc patribus eos cohæredes iustis filiis dare, vel substi-

a l. Lucii de vulg. l. Lucius. §. fin. de leg. 2.

tuere, aut arbitrato suo quoquomodo eis legare. a Quæ deinde libera naturalibus filiis relinquendi facultas, cum plerumq; legitimis liberis graue afferret detrimentum, primum Constantinum eam inquit quibusdam casibus coarctasse, atque ijs patribus, qui insigni aliqua dignitate essent præditi, interdixisse, b quod & inde à Valentiniano magis angustatum, mox ab Arcadio & Honorio, tandemque Iustiniani constitutione prorsus fuit immutatum, qui vnciam duntaxat eis relinquere posse sanxit, si alij legitimi extarent, alioqui ex assè etiam hæredes institui.

b l. l. C. de na. lib.

c Auth. licet. C. de nat. lib.

4

c Hæc Alciatus, quem tamen ego in hac re nunquam probarim, quamuis ingeniosè satis hæc scripta videantur. Vult is inprimis ante Antoninum cum naturalibus filiis testamenti factionem nunquã fuisse. Sed quæso, nõne Trebatius ait, naturalem libertinum hæredem institutum filij appellatione comprehendendi? d qui Trebatius tot annorum spacijs ante Antoninum extitit, cum vsque ab Augustini temporibus, & ante eius

d l. fi. de iur. delib.

e ad quem scribit Topi. f in August. g Inst. de eo.

etiam imperium florere coeperit, vt Cicero, e Suetonius, f & Iustinianus ipse testatur? g Nõne & Tertyllianum Senat.

con-

consul. quod Adriani tēporibus factū est, a Antoniniq; fasces præcessit, de spuriorum successione sæpè locutum est? b Nōne & Doctores omnes spurios affīrmant olim à quibuscunq; omnia capere potuisse, excepto solo patre? c Ait secundo loco, post Antoninum statim, licuisse parentibus eos hæredes instituere. Sed quid tā apertè contra Imperatoris nostri verba dici poterat? Inquit enim Iustinianus: d

a Instit. ad Tertyl. §. 1.
b §. fi. eo. ti. l. 2. in princ. ff. cod.

c Alex. l. 6. de vul. nu. 4.

d Auth. qui. mod. nat. sui, in princ.

Naturalium nomen Romanis legibus non erat in studium, & alienū omninò à Repub. putabatur, à Cōstantini verò temporibus in Constitutionum scriptū est libris. Ergò non post Antoninū hoc receptum est, sed tantū post Cōstantinum. Tertiò scribit ante Antoninum, illegitimos filios ciues Romanos habitos non fuisse. Ego verò ita argumentor, Aut de ijs loquimur, qui ex externis mulieribus suscipiebantur, & eos quidem ante Antonini constitutionem, e ciues non fuisse fateor, non tamen quia naturales tantū essent, sed q̄ ex ijs procreati, cum quibus connubij ius non erat, atque ex duobus Roman. ciuibus nō essent orti, vn de ius ciuitatis acquiri solebat. Si verò de alijs Nothis accipimus, ex duobus Romanis ciuibus genitis, citra tamē matrimonij foedus,

e de qua in l. in orbe, de sta. hom.

monij fœdus. Ego sanè nuspiam reperio
eos ciues censerì non potuisse. Legimus
6 quidem apud Athenienses, Nothos olim

a Demost. cō
tra Aristocra-
& contra Ma-
cartatum.
b Plutar. in
Pericle, in fi.

se exclusos, nec in gente adscriptos, a di-
citur tamen Pericles eam legem dein-
de abrogasse. b Et quicquid apud
Græcos seruatum fuerit, mihi sat est, ne-
minem ex probatis authoribus laudari,
qui apud Romanos tale ius fuisse comme-
moret. Quin quantum coniecturis & ar-
gumentis quibusdam assequi licet, rem
contrà potius se habuisse sanè comperi-

c lib. 3. ca. 8.
& lib. 7. ca. 8.

mus. Ait Quintilianus, c Nothus ante le-
gitimum natus, legitimus filius sit, post le-
gitimum natus, tantùm ciuis. Quod etsi
exempli causa relatum ab eo sit, verisimi-
le tamen est, eum non ad eò fideis & falsis
exemplis vsum fuisse. Si verum etiam id
est, quod notat pro Cecinna Cicero, olim
à ciue Romano institui neminem po-
7 tuisse, nisi & is Romanus ciuis esset, d

d Vigl. Insti.
de har. inst. in
prin. vers. per
missum.

hinc satis constare potest, illegitimos
ex ciuium numero non exclusos, cùm &
ij ex testamento capere possent. e Vide-

e l. fin. de iu.
delib. & §. fin.
ad Tertyl.
f l. 3. & to. ti.
de concub.

mus quoque concubinatum, vnde natu-
rales oriuntur, legibus damnatum nun-
quam fuisse, f quin eam coniunctionem

g l. masculi?
in fi. vbi Alci.
de verb. figa.

minimè turpem aut inhonestā olim exi-
stimatam. g Cur ergo inde genitos filios

ciuita-

ciuitate priuatos volumus arbitrari? præsertim verò cum nemo hoc literis scriptum reliquerit, quod si verum fuisset, vix credendum est, ab omnibus ita silentio transigi potuisse. Scimus nos præterea Senat. consulta olim de ijs locuta esse, *a* quæ tamen ad ciues tantum pertinebant, cum peregrini & exteri Romanorum legibus non vterentur, sed ἀπόλλυς viuerent. *b* Accedit quoque, quod natale solum ciuem cuius sit loci, satis per se demonstrat, *c* (nisi forte aliter legibus Municip. caueatur) præsertim si & pater inde originem suam ducat, *d* nec enim quis sine ciuitate nascitur, cum & in vico ortus, eam habeat patriam, cui vicus ille subest: *e* quod si pater fortasse incertus esset, tunc maternam eum sequi originem certum est, vt propriè de his vulgò conceptis leges tradidere. *f* Si igitur ex Rom. parentibus Romæ quis nasceretur, cur non & Romanus ciuis statim iudicaretur, aut propria, aut materna saltem origine, quamuis non ita legitimè conceptus esset? quam enim aliam ille ciuitatem habere potuit, cum ingenuus natus sit? *g* Quid plura? Tamen si illegitimi quondam ciues non essent, quod tamen ipse non concesserim, verum tamen nunquam fuerit, Nothos omnes generaliter Antonini Constitutio. *P* neagn.

a tit. ad Tertul.

b l. r. C. de har. inst. l. r. §. 2. quibus, de leg. 3.

c l. ciues. C. de incol. lib. 10.

d l. assumptio, cum Gl. ad Municip.

e l. qui ex vico, ad Municip.

f l. r. in fin. l. eius qui. cod. tit.

g d. l. r. in fin. ad Municip.

F. l. c. Rodolphus. de resc. nu. 26. 27.

ne agnitos & adiutos fuisse. Cùm enim is quoscunque Populo Roma. subiectos ciuitate donasset, ita vt qui ex patre vel matre alienigena genitus esset, dum tamen sub Romanorum ditione, is in ciuium quoq; numero censeretur, quod antea nō licebat. *a* Nescio, quid ijs naturalibus aut Spurijs ea constitutio potuerit prodesse, qui ex duobus ciuib; concepti essent, cùm Antoninus ijs tantùm hoc tribuerit, qui antea nati erant vel ex utroq; vel alterutro tantùm patre aut matre, nō ciuib; Romanis. Quòd si nihil de his Antoninus sensit, legimus nos tamē Spurijs ad maximas dignitates euehi potuisse, *b* quod absque vlla dubitatione admittit Vlpianus, *c* tanquam id ita semper apud Romanos seruatum fuisset, num hinc licet quiddò probatur, eos quocunque tempore ab alijs ciuib; non fuisse segregatos? cùm publici honores & munera, non nisi Romanis ciuib; decernerentur. *d* Sed longum nimis esset, si singula, quæ contra totum id Alciati caput, vbi de hac re agit, aliàs collegi, nunc recenserem. Quin ista quoque me hercle nunc referre, quasi sup pudebat, tanta est mihi aduersus eius commentarios loqui, religio. Coëgit tamē veritatis indagandæ studium, vt hæc qualiacunq; proferrē, & calamo liberius indulgerem,

a Aut. vt lib.
de cat. §. fi.

b l. generaliter. §. 1. l. Spurijs, de Decurion.

c d. §. 1. vers. nulla dubitatio est.

d l. 3. §. 1. de mun. & hon.

gerem, cum & ipse verioribus merationibus à quocunq; conuinci, dum veritas ipsa emergat, facile sim passurus. Vt igitur ad propositum redeamus, cum tota huius quæstionis difficultas in eo versetur, quo pacto scilicet dicat Iustinianus, naturales nunquam vsq; ad Constantinum cognitos fuisse, cum nos in libris Digestorum tam multa de ijs varijs in quæstionibus legamus. Ego in tanta legum perplexitate quæstionem hanc aliàs solebam ratione diffinire, quam à clarissimo doctissimoque Iurisconsulto Mariano Socino Iuniore acceperam, pluribusque in locis verissimam esse animaduverteram. Dicebat is, *a* fieri plerunque, vt quæ Iustinianus & recentiores Imperat. de nouo sanxissent, etiam in Digestorum libris ita constituta reperirentur, nec idcirco aut mendacij Iustinianum arguendum, aut vllam inter eam repugnantiam existimandam, sed quod cum id Iustiniano maxime curæ fuisset, vt quo ad eius fieri posset, leges omnes ad concordiam redigerentur, *b* non dubitasse deinde eandem sententiã, cuius author ipse fuisset, nunc Vlpiano, nunc Paulo adscribere, vt ita facilius leges veteres cum recentioribus conueniret, *c* vt in legatorum materia, & multis alijs locis facile est animaduerte-

a in l. i. de legat. r.

b l. i. §. nulla, C. de vet. iur. enucl.

c d. l. i. §. hoc etiam. & §. sed neque.

a l. r. de l. c. 1.
cum l. 2. C. cō.
de leg. 1. si nō
mortis, de in-
off. test. cum
l. omnimodo
C. cod. & l. 2.
de iniuf. rup.
cum l. hac cō-
fultiff. §. si qs.
C. de testam.

b l. ex facto.
§. si quis roga-
tus. ad Treb.
l. 6. l. Lucius,
de vul. l. cū
pater. §. volo.
l. Lucius. §. si.
de leg. 2. l. fin.
de iur. delib.
l. natural. de
confir. tut.

re. a Quorum ego autoritate motus, id quoque in præfenti dubitatione affirmari posse putabam, ut quicquid in veteribus libris de naturalibus filijs instituentis cautum reperiretur, id totum ex quadam veluti nouarum legum præfumptio-
ne dictum esset, idq; à Iustiniano & Compilatoribus, non à veteribus illis Iuriscō, conscriptum fuisset, reſq; vera naturales ipsos non nisi à Constantino & Valentiniano primis esse agnitos. Cū tamen mihi deinde ingens se legum sylua in Digestis offerret, vbi de naturalibus heredibus institutis fit mentio. b Sat consentaneum visum non est, quod Constantinus primus cauisset, id tot locis nunc in Trebatium, nunc in Iabolenum, Labeonem, Paulum, & alios reijci, cū quæ suprà in contrarium attulimus, ea vix vno tantū in loco, & tanquam *παράγως* dicta reperiantur. Itaque in aliam sententiam huic
13 penitus repugnantem transij, statuiq; mecum omnino, & ita concludo, Iure etiam veteri naturalibus filijs aliquid in testamento relinqui, quandoque & in vniuersum hæredes institui potuisse. Mouit me cū tot Iurisconsultorum suprà relatorum autoritas, qui hoc sæpè attestantur, tum verò in primis, quod cū digestorū Iure ij memorari soleant, cum quibus testam en-

stamenti non erat factio, a nuspjam ta-
 men de spurijs hoc traditum comperi-
 mus, sicuti hodie deinde quia succedere
 eis interdictum est, varijs in locis manife-
 stissimè declaratum extat. Huius rei &
 illud argumento est, quodd sicuti apud A-
 thenienses bona nonnulla Nothis semper
 relinqui potuisse legimus, b sic & apud
 Romanos, aliquid similelicuisse satis est
 verisimile, cum eos à Græcis legū & con-
 suetudinum suarum primordia sumpsis-
 se notum sit. c Et hæc res mea quidē sen-
 tentia parum dubitationis haberet, dum
 illa non obstarent, quæ antea memoraui-
 mus, quæ vt omninò submoueantur, ea
 nos, quoniam subtiliore indigent specu-
 latione, altiusq; repetenda sunt, propte-
 rea in sequens caput latius declarāda dif-
 feremus.

a Gl. 6. lega-
 ti. Inst. de leg.

b Demost. cō
 tra Aristocr.

c §. & non in-
 elegāter. Inst.
 de iu. nat. gē.

QVIS PRIMVS DE NATV- raliū succeſſione apud Ro- manos aliquid san- xerit.

- 1 Tres leges prima facie valdè repugnan-
 tes.
- 2 Vſque ad Constantinum leges Rom. de
 naturalium ſucceſſ. nihil cauiſſe.
- 3 An ante id tempus ſuccedere prohibe-
 rentur.

rentur.

- 4 Cur naturales olim potius matri quam patri succederent.
- 5 Primus Constantinus legem de naturalibus tulit.
- 6 Quid Valens & Valent. postea constituerint.
- 7 Constantini acerbitas in naturales.
- 8 Alciati opinio confutata.

C A P. XXXVI.



I naturales filios Iure Digestorum institui potuisse volumus, & parentibus successisse, quomodo ergo eos usque ad Constantini tempora ignotos & neglectos

^a Aut quib. mod. nat. sui. in princ.

fuisse tradit Iustinianus? ^a Rursus, si hoc Constantino tribuimus, quomodo deinde primos Valentem & Valenti. in eos humanitate vti coepisse, idē Iustinianus scripsit? ^b Sunt enim hæc tria inter se, è Diámetro, vt aiunt, pugnancia, nec facile conciliari posse videntur. Quocirca nil mirū est, si hæctenus interpretes omnes, in hac re explicanda, valde ingenijs cecidisse videntur, cū re vera & acutissima iudicia hæc perplexitas superet, & nescio an quid æque

^b s. discretis. d. Auth.

æque

æquè prima fronte obscurum & implici-
tum, nostra hæc Iuris scientia contineat.
Nos tamè aliorum difficultatib. minimè
deterriti, quos alij fluctus traijcere nō po-
tuerunt, *a* facilè Deo duce euadere posse
speramus, si tamen æquus nobis iudex le-
storq; contingat. Diximus suprà Iure ve-
teri, naturales à patribus hæredes institui
semper potuisse. Nunc illud addimus, re-
ctè id etiam se habere, quod Iustinianus
2 dicit, *b* Naturalium nomen Romanis le-
gibus vsque ad Constantinum ignotum
omnino fuisse, eumq; primùm de ijs in
Constitutionib. suis mentionem fecisse.

a Alex. Ias.
Ripa. l. Luci?
de vulg. & pu
pill.

b in d. Auth.
in princ.

Ego enim sic hæc interpretor, Romano-
rum legibus nihil vnquam vsq; ad Con-
stantinū de naturalium successionē cau-
tum fuisse, nec in eorum honorem, nec in
contumeliam, propterea quòd illi tunc
temporis, vt noui quidam homines ex-
traneorum numero habebantur. Vnde
necessè visum non fuerat, quicquam de
ijs legibus constituere, prout nec de cæte-
3 ris, quia alieni erant, & nobis non coniun-
cti. Interim verò nihil prohibebat, quo
minùs hæredes instituerentur, nam sicuti
extraneis, sic & ijs, quiduis legari li-
cebat. Ab intestato ergo non quidem ad-
mittebantur, quoniam de ijs nihil lex sta-
tuerat, & hoc est quod Iustinianus ait, *c*

c d. Auth. in
princ.

a l. lege ob-
uenire, de ver
bo. sign.

Naturalium nomen Romanorum legib.
vsque ad Constantini tempus neglectum
fuisse. Nam quæ ab intestato nobis defe-
runtur hæreditates, illæ ex lege propriè
obuenire dicuntur, *a* at in testamentis
hominum potiùs studium versatur, idcò
ex testamento rectè capere poterant, id e-
nim lege nō erat interdictum, & huc per-
tinent omnia ea exempla, aliàs à nobis re-
lata, quæ ostendunt & institui, & ijs le-
gari, & per fideicommissum relinqui li-
cuisse. Hæc tamen, quo ad patris succes-
sionem tantum locum habebant, cuius ra-
tione ij non filij ab intestato, sed alieni cē-
sebantur, & quo ad hanc partem à legibus
non nominabantur, Ast quo ad matrem
pertinebat, vt filios olim etiam à legibus
agnitos credo, cū illi ab intestato hære-
des esse possent, *b* & Senat. cōsulta eos ad
successionem expressè vocarent, *c* quod
quidem potuit ita fortassè admitti, quòd
mater semper certa erat, *d* & cognationis
iura cum illo retinebat, pater non æquè,
nam & ἀπαρτορες quo ad eum ij vide-
bantur, nisi quatenus ipsemet, non legis
vinculo, sed spontè & volens se illis pa-
rentem exhibuisset. Leges igitur illos vt
terræ filios quo ad patrem negligebant,
nec vlla fuerant mentione dignati, illis
nec successionem deferendo, nec etiam in-

b l. 2. vnde
cog.

c l. 1. §. sed
vulgo. ad Ter-
tyl.

d l. quia sem-
per, de in ius
voc.

a l. naturali.
de confir. tut.

interdicendo, a quæ ita se vsque ad Con-
stantinum habuere. Constantinus verò,
5 qui vt rerum potitus est, animum statim
ad multa veterum moderanda, aliq; de
nouo constituenda adiecit. Cùm leges se-
uerissimas quàmplures tulisset, vt Eutro-
pius, Victor, Sabellicusq; referunt, dici-
tur is quoque primus de naturalium suc-
cessione, de qua nihil à legislatoribus eo-
usque fuerat sancitum, constituisse. Cùm
enim tunc omnibus passim liceret paren-
tibus, in naturales filios, quæ vellent bo-
na conferre, edidit duas ille leges: alterâ,
qua senatorum & virorum illustriũ cum
infinis personis connubia damnavit, eo-
rumq; filios exclusit, quæ & adhuc extat:
b alteram, qua naturales filios quicquam
ex patrum, seu testatorum seu intestatorũ
hæreditate consequi prohibuit, hocq; mo-
do primus de naturalibus sanxisse dici-
tur, eò quòd expressè patribus interdixit,
ne quid ijs relinqueret, quod antea vt ex-
6 traneis licebat. c Et hæc deinde multis
pòst annis vsque ad Valentis & Valentin.
imperitum sic seruata sunt. Postquàm ve-
rò ad imperij fastigium hi fuerunt euecti,
tunc cœptum est cum naturalibus multò
mitiùs agi, quàm antea per Constan. leges
liceret. Quapropter posterior eius consti-
tutio, qua naturales filij expellebantur,

b l. r. C. de
nat. lib.

c facit l. f. C.
eo. verb. quasi
sacris.

a In Nouell.
Mar. tit. de
matrim. sen.
§. in.

b in l. r. de
nat. lib. in C.
Theodo.

abrogata statim est, ex aliarumq; legum albo penitus deleta, vnde nec hodie vlla amplius eius extant vestigia, nisi quatenus de ea ab alijs Imp. fit mentio. ^a Constituerunt igitur hi, vt naturalibus filijs, vbi legitimi alij non superessent, tres vnciæ à patre relinqui possent, vbi & alij legitimi extarent, vncia tantum. Quæ constitutio integra adhuc in Cod. Theod. legitur, cuius verba hîc etiam volui adscribere, vt ex his, vnusquisque cognoscat, vera esse quæ modò diximus, videlicet Constantin. naturales filios penitus exclusisse, primòsque Valent. & Valentin. illos ad successionis partem inuitasse. Ait enim Valens: ^b

Placuit manentibus cæteris, quæ de naturalibus liberis Constantinianis legibus cauta sunt, hæc tantummodò temperare, vt is qui hæredem hæredisue filios ex legitimo matrimonio, vel nepotes, qui filiorum loco habiti sunt, patrem quoq; matrêmue dimittit, si ex cõsortio cuiuslibet mulieris naturales suscepit, vnâ tantum bonorû suorum, & hæreditatis vnciam naturalibus vel mulieri donandi, aut relinquendi habeat facultatem. Si quis verò nullo ex his quos excepimus, superstite moriatur, atque ex muliere, quam sibi adiun-

adiunxerat, naturalem, plurisue dimittat, vsq; ad tres tantum uncias, tam in mulierem, quam in naturales, quo maluerit, Iure transcribat. Dat. Grat. & Probo CO SS.

Hac legelata, postea Arcadius & Hon.
idem quoq; statuerunt, paucis tamen ad-
iectis, quæ in Valentin. lege non contine-
bantur, quæ & hodie in Codice nostro ex-
tant. *a* Tandemq; & Theodosius Iunior,
nova constitutione prædicta omnia con-
firmavit, vt in Theodos. Codice legitur,
cuius verba hæc sunt: *b*

a 1. matre. C.
de nat. lib.
b 1. 2. C. de
lib. p. 1.

Naturales liberi, eorumq; matres, nec parétum arbitrio in successiõib. cæterisq; modis, quibus rei mobilis & immobilis dominiũ confirmatur, passim & sine legis distinctione congrua permittantur, nec tamen legis quæ nuper lata est, asperitate premantur, cùm satis sit secundum priorem cõstitutionem, aut extantibus iustis liberis, aut etiam non extantibus, id tantũ consequi, si patris deferatur arbitrio, quod per eam iusta moderatione decreti est, cæteris quæ de eorũ matribus, liberis libertinisq; nouam constitutionem decreta sunt, in sua manetibus firmitate.

Dat. Tauro & Felice COSS.

Meminit & huius Constantini asperita-
tis,

a §. illi etiam
pari. In No-
uelli. The. tit.
de bo. decur.
& nat. fil.

7 tis, contra naturales, Theodosius in No-
uellis suis. & Ex quibus omnibus intelli-
gimus, quæ antea adeò difficilia, & inter
se contraria videbantur, satis nunc plana,
& simul composita reddi, nec vllum am-
plius scrupulum in his reliquum esse:
cùm verum primò sit, De Naturalium suc-
cessione vsque ad Constantinũ nihil legi-
bus cautum fuisse. Verũ illud etiam Va-
lentem & Valentin. primos naturalibus
indulgere cœpisse. Falsum illud verò, si-
cuti multa alia, quod Alciatus dixit, b
Constantinianam legem à Valentiniano
restringi, cùm immo ex ea naturales cœ-
pti sint adiuuari, exclusaq; Constantini
seueritate, magnum naturalibus ob hanc
commodum fuerit impartitum.

b parerg. lib.
4. cap. 5.

VERA ET NOVA DECLARA- ratio l. Lucius, de vulga. & pu- pilla.

- 1 *An substitui naturalis legitimo possit pu-
pillariter, aut vulgariter.*
- 2 *Error omnium interpretum in hoc ver-
bo naturales.*
- 3 *Naturalis pro filio vero & iusto.*
- 4 *Filio naturali non sit pupill. substitu-
tio.*

C A P.

CAP. XXXVI I.



VM suprà statuerimus Iu
re veteri naturales ex testa
mento patri succedere po
tuisse, quod pluribus ex lo
cis constat: iam id sequi
tur, vt intelligamus, cer

tane esset in hac re determinata portio, ad
quam admitti possent, an verò in libero
parentum arbitratu positum, qua liberet
eos benignitate promereri. Qua in re ex
plicanda offert se nobis in primis Pauli
responsum quoddam enucleandum, vn
de Doct. nostri hanc quæstionem collige
re solent, *a* in quo tamen percipiendo, ij
tam procul à recta aberrarunt, vt nedum
in re proposita valdè sint decepti, verùm
& in multos alios deinceps errores gra
uissimos inciderint, quos recentiores
quidam subodorati, cùm nec tamen ipsi
loci asperitatem euadere satis commodè
nossent, necessarium esse aliquid in hac re
diuinare professi sunt. *b* Res autem sic se
habet, Nam dum quærimus, quænam o
lim naturalibus filijs bona possent relin
qui, vix possunt Docto. nec multis cum
cauillationibus, & coniecturis inter se
conuenire, idq; in causa est, quod traditū
quandoque dicunt, naturalem filium à
patre

a l. Lucius,
de vulg. & pu
pil.

b Ripa. d. l.
Lucius. nu. 3.
in fin.

patre substitui non potuisse, alteri legitimo filio intra pubertatis annos, ita ut ex pupillari illa substitutione, & pupilli & paterna omnia bona simul consequeretur, propterea quod illum lex integrā parentis hereditatem cernere prohiberet. *d* Alibi verò à Paulo responsum, naturalem filium cum legitimo à patre institutum, & ei vulgariter potuisse substitui, *b* quæ planè contraria apparent, quin contra iuris rationē, eò quod si in naturali filio vulgaris admittitur substitutio, cur nō & magis pupillaris, cum per illā directo quis testatori, per hanc ipsi pupillo quis hæres existat? *c* Quamvisq; nonnullas huius rei rationes afferre conati sint, *d* non sunt tamē illæ satis dignæ quæ referantur, tam facile omnes rei ejci possunt, quod & nonnulli absque magno labore fecerunt. *e* Huius igitur rei difficultas omnis ab hoc Pauli responso pender, quod usque ad hæc tempora tam perperam ab omnibus acceptum est, ut nihil tam alienum ab eius mente dici possit, quàm id quod interpretes nostri cogitarunt, vel potius somniarunt. Cum enim in eo de naturali filio mētio fiat, tum statim sibi Doctores omnes persuasissimū habuerunt, de illo naturali intelligendū, qui ex cōcubinato susceptus est, superq; eo varias quæstiones

a l. si is qui devulg.

b d.l. Lucius.

c Inst. de pupil. in princ.
d Bal. Ang. d.
 l. Lucius. Alexan. Cast. d.l. si is qui.
e Rip. d.l. Lucius.

nes struentes, tum omnia deinde veluti
 3 to, vitium facere cœperunt. Error igitur
 ille fuit, quod ibi naturalis pro vero & iu-
 sto filio accipiendus fuit, id est, pro natu-
 rali & legitimo simul, non naturali tan-
 tùm, quod & apud bonos latinos autho-
 res sœpissimè in hac significatione reperi-
 tur, *a* vt cùm Suetonius in Tiberio in-
 quit, filiorum neq; naturalem Drusum,
 neq; adoptiuum Germanicum patria cha-
 ritate dilexit. Et in Iure etiam extat hoc
 eodem sensu, *b* sicuti & naturalis pater,
 pro vero & legitimo parente. *c* Maximè
 autem cùm leges de adoptiuis, qui legiti-
 mi tantùm vocantur, & alijs iustis filijs lo-
 qui volunt, semper ferè animaduertas,
 hos naturales simpliciter appellari, *d*
 quod propriè & in præsentī lege contin-
 git. Hanc autem germanam esse illius in-
 terpretationem, loquiq; proculdubio Pau-
 lum de vero filio, nō naturali tantùm, in-
 de apertè patet, quod in sine responsi ait,
 liberos eos, si eiusdè ætatis fuissent, nedū
 vulgariter, sed & pupillariter intelligi
 4 substitutos. Quomodo. verò pupillaris
 filio naturali tantū fieri potuit, cùm eos
 quibus ita substituimus, in potestate esse
 necesse sit? *e* naturalis aut initio sui iuris
 natus in patris nunquam sit potestate,
 eiq;

a diximus
c. 18.

b Gl. 1. quo-
ties. idem de
reg. iur.

c l. si paterna
turalis, de a-
do. & §. arhi.
Insti. de hære.
que ab intest.

& §. sed ho-
die, de adop.

d l. non po-
test de adop. l.

1. §. suos, de
fuis & legi. l.

1. in pñci. de
bon. possi. con

tratab. & Insti.
de hæred. que
ab intest. §.

minus.

e l. 2. in prin.
de vulg.

a Inst. de pa.
pot.

b Bart. l. 2. de
vulg. num. 2.

a eiq; hoc genus substitutionis minimè
conuenire omnes alibi fateantur? b Sed
rem clarissimam pluribus demonstrare
operaprecium non est. Planè ita tollun-
tur omnes Doctorum scrupuli, sic faci-
lè nodi omnes, ab his compositi, dissol-
uuntur.

NATVRALES FILII QVO-
modo olim, quomodo hodie
succedant.

- 1 *Naturales olim extraneorum numero à
legibus habebantur.*
- 2 *Leges loquentes de eo qui solidum capere
non potest, quomodo sint declaran-
de.*
- 3 *Quid Constantin. Valentin. Theodos.
de naturalium successione constitue-
rint.*
- 4 *Naturalis, cui pater unciam reliquit,
an præter eam alimenta possit pe-
tere.*
- 5 *Quomodo naturales ab intestato succe-
dant.*
- 6 *Naturales matri succedunt, perinde ac
legitimi.*
- 7 *Naturales præteriti à patre in testamen-
to, an possint id impugnare.*

- 8 In successione naturalium, an seruetur
 Jus Canon. aut civile.
 9 Naturales ex serui consortio, quomo-
 do succedant hodie.
 10 Cur fauorabiliores alijs videantur.

CAP. XXXVIII.



Propositum paulò ante id nobis fuerat, vt ageremus de naturalium filiorum successione, quod negotium cum iam aggredi vellemus, multa se nobis in ipso vestibulo obtulere, quæ aditum quasi præstruere, proptereaq³ maiore apparatu necessarium fuit, & prius à recto itinere paulò diuertere. Nunc verò semitâ repetimus, & quod suprà admonuimus, hoc quoq³ loco asseueramus, nihil quod meminerim, Iure veteri, de naturalium successione in paternis bonis cautum fuisse, eò quia, quo ad hanc partem, extraneorum numero à legibus censebantur, ^a Quo fiebat, vt si pater non alios legitimos habuisset liberos, liceret ei, vtique in vniuersum illos ^b hæredes sibi relinquere, ^c quod si & legitimos suscepisset, tunc & naturalibus aliquid quidem relinqui potuisse, vulgò aiunt, ^c cæterum essetne in eo certus modus,

a facit l. naturalis, de cõ. tur.

b l. omnes. f. Lucius, quæ in fr. cred. l. f. de iur. delib. c Doct. l. Lucius, de vulg.

Q

dus,

dus, aut lex præfnita, quantum ij capere
 possent, in hoc multi dubitauerunt. Ego
 ita existimo, cū nihil de ijs veteres le-
 ges sanxissent, potuisse eos extraneorum
 exēplo, reseruata iustis filiis legitima por-
 tione, in reliquū deinde rectē à patre insti-
 tui. ^a Quod. n. p. prohibitum expressē nō re-
 perimus, cur nō permissum potius censea-
 mus? præsertim verò in naturalibus fi-
 liis, quos lex vetus, & si non vocauit, non
 improbauit tamen. ^b Quoniam verò huic
 sententiæ contrarium quoddam respon-
 sum adduci solet, quod in ore est omniū,
 & Doctores valde fatigauit, ex quo colli-
 gunt, certos olim ac lege constitutos fuisse
 successionis horum naturalium mo-
 dos. Ego ad hoc, & si qua huiusmodi re-
 periuntur, respondeo, Vbi lex, de eo qui

^a l. cūm que-
 ritur. l. paren-
 tib. C. de in-
 off. test.

^b l. 3. vbi Bar.
 de concub.

^c l. si is qui
 ex bon. de
 vulg.

^d vt in l. ex fa-
 cto. §. fin. de
 vulg. l. cogi.
 §. hi qui ad
 Trebell. l. si is
 q. de hær. inst.
^e l. 3. de his
 quæ pro non
 scr. l. pen. de
 cap. diminu.
 f l. i. C. de se.
 nup. Aut. præ-
 terea. C. vnd.
 vir. & vxor. l. i.
 & si. de bo. dā.
 l. 3. de interd.
 & relig.

² periturus, respondeo, Vbi lex, de eo qui
 solidum capere non potest, loquitur, d
 id non in naturali filio intelligendum di-
 co, prout Doctores aiunt, nam nec lex
 hoc inquit, nec de eo accipi potest. Verū
 damnato in metallum, deportato, aut pe-
 regrino talia verba conueniunt, quibus
 præter alimenta nihil licuit relinqui, ^e
 aut saltem alijs exemplis ea declaranda
 puto, quæ passim in Iure occurrunt, ^f
 cū specialiter de naturalibus nihil ex-
 primant. Sed hæc olim. Constantinus
 autem, qui in naturales summa, vt di-
 ximus,

imus, *a* vsus est acerbitate, cū primis *a* cap. 36.

deinde sanxisset, ne cui naturales non so-
lū ab intestato legitimi non essent hære-
des, verū nec ex testamento quicquam
posset capere, propterea intra id tem-
pus nunquam alicui hi naturales vllate-

3 nus successisse leguntur. Secuta sunt Va-
lenti & Valentiniani tempora, qui mi-
tiū cum naturalibus agere cōperunt, pa-
triq; permiserunt, vt si non alios legiti-
mos suscepisset filios, & vtroque esset pa-
rente orbatus, tres vncias naturalibus,
cum eorum matre communicandas ei li-
ceret relinquere, alioquin vnciam tātū,
vel soli concubinæ semiunciam. *b* Et cō-

stitutionem hanc Arcadius & Honorius,
c inde Theodos. & Valentinian. confir-
mauere. *d* Iustinianus autem horum o-

mniū multō humanior, primū qui-
dem sex vncias, legitimis nullis libe-
ris extantibus, eos consequi posse per-
misit, *e* pōst etiam, rem omnem à veteri
illa seueritate ad summam mansuetudi-
nem traduxit. Sanxit enim, vbi quis sine
legitima prole decederet, eum naturali-
bus filijs, omnia bona sua, vel viuentem
largiri, vel in testamēto posse relinquere,
excepta ea portione, quæ superstitibus pa-
rētibus debetur. Vbi verō cum naturali-
bus & alijs iusti filij adessent, tunc natu-

b §. discret.
Aut. qui. mo.
su. & l. i. de na.
li. in C. Theo-
dos.

c l. 2. C. de
nat. lib.

d l. 2. in C.
Thaod. de na.
lib.

e l. huma. C.
cod.

a §. nos igitur. Aut. qui. mod. sui.

b l. communium. §. si. C. de nat. lib.

c Auth. licet. C. eod.

d §. pen. cum. Gl. Auth. qui. mod. nat. sui. e arg. l. si cū dotem. §. si pater. sol. mat. l. huiusmodi. §. cum pater. de leg. i. f arg. no. per Dec. Aut. preterea. C. vn. vir. & vx. nu. xi. Alex. d. §. si pater nu. 4. g Barto. l. libertis. 2. §. i. de ali. & cib. leg.

rales ad vnciam tantum vocari concessit, ceterum quod ultra id esset, legitimis deferri. a Vnū tantum excepit casum, quo nec vncia naturalibus legari posset, vbi scilicet legitimus filius minus quam vnciam à patre adeptus esset, noluit enim legitimus vlla in re naturalibus inferiores haberi. b Quod si pater nec vnciam eis reliquisset, nec vllam de ijs mentionem in testamento fecisset, iussit nihilominus eos ab hæredibus ali, c quæ & hodie in vſu sunt. Sed oritur dubitatio. Pater in testamento hæredes sibi legitimis filios suos instituit, naturali vnciam tantum legat: naturalis præter vnciam, & alimenta sibi ab hæredibus decerni postulat. An hæc iure debentur? Et sanè non puto, nam cum pater naturales filios omnino alere teneretur, d nunc quam eis vnciam in testamento reliquit, videtur compensandi potius animo legasse, e ex quo alimenta illa necessario legis vinculo ijs debebantur, f tum etiam quia non aliter hoc alendi onus patri, & consequenter eius hæredibus incumbit, nisi quatenus aliunde se nequeunt filij sustinere, g Cum ergo vnciam sint habituri, omnium bonorum, quæ est necessitas, vt illis adhuc alimenta constituentur. Et sanè iure civili hæc alimenta petere non possunt,

sunt, cum immò lex id prohibeat, *a* minus quoque Iure Canon. hæc exposcent, cum iam victui necessaria sint consecuti. Reliquum est igitur, vt sola ea vncia contenti esse debeant. Sed hæc testamento facto ita se habent. Cum verò intestatus pater moritur, nullis alijs relictis liberis, tunc ad duas hæreditatis vncias & alimenta etiam, naturales hodie, vocari so-
 5 lent. *b* Ast vbi alij iusti filij patri extarent, aut adoptiui etiam, *c* aut sola legitima coniunx, his casibus, naturales nihil ex paternis bonis præter alimenta consequuntur. *d* Vsq; adeò, vt etsi iusti filij eam hæreditatem repudiarent, adhuc superstes vxor, naturales filios repellat, quod ita in vxoriæ dignitatis honorem fuit institutum. *e* Nepotes autem ex naturali filio nati, nunquam ab intestato, seu extantibus, seu minus, alijs legitimis
 6 liberis, ad vllam portionem admittuntur, *f* exceptis alimentis, quæ his perinde ac naturalibus filijs debentur. *g* Atq; hæc de naturalium successione in paternis bonis sunt intelligenda: quod enim ad matrem spectat, aliud est, cum ei in vniuersum ab intestato succedant, *h* & in officiosum etiam illius testamentum dicere possint, *i* atque à legitimis nihil prorsus differant, ita vt ijs quoque extantibus, ad-

Q 3 huc

a §. ne igitur. Aut. qui. mo. nat. sui.

b §. si quis autem. cum Gl. ver. vncias. & Bar. §. considerem? Aut. de trien. & semil. *c* Ang. §. fin. Aut. qui. mo. nat. sui. *d* Aut. licet. C. de nat. lib.

e Imo. Rip. l. Lucius. nu. 6. de vulg. & pu.

f l. fin. in fi. C. de nat. lib. An gel. d. §. fi. nu. 16. *g* diximus c. 47.

h §. pen. Inst. de suc. cog.

i l. si susp. sta. §. 1. de inoff. test.

a l. pen. in fi. huc tamē naturales cum alijs æquē in hē-
 C. ad Orfi. vbi reditate materna cōcurrant, a quod cūm
 Bald. Cor. & Iure ciuili apertissimē sit constitutum, b
 Cagno. nu. 34 sunt tamen qui hoc minū rectē aut iustē
 42. fancitum, temerē audeant clamare. c
 b d. l. pe. in fi. Pater autem ipse necesse non habet, vl.
 c Garz. tract. de vl. fin. iur. lam de illis in testamento mentionem fa-
 Cano. nu. 125. cere, d cūm nec his legitima debeatur,
 d l. fin. C. de 7 nec præteriti tale rumpant testamentum,
 nat. lib. e verūm quod ab eo proficiscitur, id to-
 e Gl. l. i. vers. tum meræ eius beneficentiæ acceptum fe-
 naturales, & rendum est. Quæ sanē omnia, & hodie Iu-
 Bar. de con- re Pont. firma esse sciendum est, quamuis
 tratab. Tiraq. id, tales concubinarum cōsuetudines val-
 l. si vnquam. de reu. do. dē damnare videatur, f verūm cūm suc-
 C. de reu. do. cessionum materia propria sit legum ci-
 ver. suscepe- rit. nu. 47. 8 uilium, g non dubitamus ius quoque
 f c. nemo. 32. Pontificium ad eas redigere, & secundum
 q. 4. h Abb. c. ran- ciuiles constitutiones interpretari, b vn-
 g c. fi. i. dist. de naturales vtroque Iure ad parentum
 h Abb. c. ran- ta, qui fil. leg. bona iuxta prædictas distinctiones voca-
 nu. 12. Rip. l. si buntur. Obseruandum tamen id est, non
 vnquam. C. in omnibus passim naturalibus hæc ita se
 de reuo. don. habere, sed in ijs tantūm, qui ex libero &
 num. 78. libera concubina geniti sunt. At qui ex
 i seruorum consortijs prodire, siue ex pa-
 tre libero, & matre ancilla, siue ex vtro-
 que seruo, aut matre libera, patre verō ser-
 uo, licet hi quoq; naturales appellentur, i
 si tamen simul cum parētibus libertatem
 fuerint

i suprà c. 13,
 14.

fuerint consecuti, hodie Iustiniani constitutione, tam soli, quàm si cum alijs legitimis concurrant, ad parentum successiones, agnationes, tutelasq; vocantur, ac in omnibus legitimorum lura adipiscuntur.

^a His etenim lex ideò magis quàm cære

^a Instit. de seru. cog. in princ.

ris naturalibus fauere voluit, ideò quòd probabile est, hos verum matrimonium si licuisset, fuisse contracturos, ast illos voluntas sola à iustis nuptijs celebrandis cohibuit. Meritò lex necessitatem, vt maiori dignam humanitate, mitius etiam prosecuta est. *b*

^b arg. l. i. §. merito depo.

DE PARENTVM ET TRANS-
uerfalium successione in bonis
naturalibus.

- 1 *Mutua successio inter parentes & filios naturales.*
- 2 *Pater qui legitimos filios habet, an possit naturalibus succedere.*
- 3 *Vicissitudo in success. quomodo consideranda.*
- 4 *Naturales nullos habet agnatos, sed cognatos.*
- 5 *Naturales inter se quando succedant.*
- 6 *De naturali vni inque coniuncto, & uterino tantum.*

- 7 *In fendi successione, utring, coniunctus non semper alijs praefertur.*
 8 *Naturalis succedit fratri uterino aequè cum matre.*
 9 *Differentia agnationis & cognationis, an sit, quo ad naturales filios, sublata.*

CAP. XXXIX.



ED quæ modò diximus, naturalium tantum respiciunt successione in paterina hereditate. Agendum nunc est, quemadmodum contra parètes, atq; ex trās-

a l. i. de h'is qui sui sunt.

1 uerso latere iuncti, ad illorum bona uocentur. Et quoniam scimus, contraria omnia eadem ratione dijudicari, a sicuti tradidimus naturales in duabus tantum vncijs patri intestato heredes esse, ita & parentes ad filiorum suorum bona pro eadem portione admitti debent, b eodemque argumento & mater, patre non extante totam hereditatem filij consequetur, extante patre, illa decem vncias, pater duas legitimo iure capiet. c Hincq; existimantur multi, d patrem qui legitimos filios susceperit, nullum amplius ius in naturalium filiorum bonis ab intestato habere, propte-

b §. de nepotibus. Auth. q. b. mo. sui. Dec. cōf. 311. i. prin. c Inst. ad Ter. tyl. §. si. & Authen. licet. C. de nat. lib. d Mathes. de suc. ab intest. 2. mēb. 2. ar. n. 9. Vbald. 2. parr. nu. 23. Ang. §. preferuntur. Inst. ad Ter. tyl. num. 17.

2

propterea quòd nec sibi, ijdem naturales, extantibus alijs legitimis queât succedere. Quin patrem faciliùs ab eorum hæreditate repellendum, quo magis ipse in culpa fuit, cùm omnia hæc patris, non filiorum vitio, criminèue contigerint. ^a Aut. de inc. nup. in princ.

3 Sed ego contra: Nam in successioneibus admitto quidem, vicissitudinem esse seruandam, ea tamen ab initio in genere, nò ex euentu spectanda est. Ait lex, Vbi pater absque legitimis liberis decesserit, naturalis succedat. Ergò contrà, vbi naturalis sine filijs obierit, pater vocari debet, hæc enim est vicissitudo, vt spectemus eū qui prior defūctus est, an liberos ex se superstites reliquerit, an minùs. In eo verò qui successurus est, cur id inspiciatur, cùm ita sequeretur, nunquam alteri alterius hæreditatē obuenire posse. Finge etenim iam prædecessisse patrem, planè sicut ex euentu hoc constat, eum non ampliùs filio hæredem futurum, sic & ea ratione dicendū esset, nec filium illi succedere debere, si euentum hunc, qui in persona successoris contingit, respicere vellemus. Sic & cùm frater fratri nullis extantibus descendentibus aut ascendentibus succedat, ^b sequeretur quoque, vt si alter eorum liberos suscepisset, ampliùs alteri sine lib. cedenti nò posset succedere, eò quòd cùm

^b Aut. itaq;
C. com. de
suc.

a Aut. in suc-
cessione. C.
de suis & leg.

ipse filios haberet, fratrem iam omni fi-
bi succedendi spe exclusisset, cum filij sui
ante alios ab intestato vocentur, a quæ ta-
men omnia quàm absurda sint, nemo est
qui nō videat. Hoc igitur & casu filij qui-
dem legitimi, patri in eo proderūt, vt eius
hæreditas ad naturales non perueniat,
non oberunt verò, quo minùs is, illis na-
turalibus sine liberis decedentibus succe-
dat, nam hoc tantùm in eorum gratiam
fuit constitutum, vt satis notum est, quod
ita potius in odium conuerteretur. Quo-
tiescunq; igitur naturales absque filijs de-
cesserint, pater etsi alios legitimos habeat,
quomodocunq; semper duas vncias ca-
piet, reliquum ad matrem Iure legitimo
pertinebit: b quod etsi pater prior obie-
rit, tunc dubitandum non est, quin in so-
lidum mater exclusis legitimis filijs sit hæ-
res, cum naturali ipsi, cum agnatis patris
nulla intercedat coniunctio, existimetur.
que quo ad illos in successione prorsus
extraneus, c adeò vt etsi mater superstes
non sit, in eius tamen hæreditate, hi qui
per lineam maternam proximiores sunt,
semper cæteris quibuscunq; à patre agna-
tis præferantur, nec illi vllò vnquam casu
admittantur. d Quin & matre mortua,
patre verò superflite crediderim eadem
ratione patri duas tantùm vncias reserua-

b d. Auth. li-
cet. & l. pe. C.
ad Offic.

c §. filium.
Aut. qui. mo.
nat. eff. sui.

d l. si Spuri.
Vnde cogn.

ri, cæterum proximioribus per lineā maternam cognatis deferri. Naturales autē inter se siquidem ex patris latere tantum iuncti fuerint, nulla se omnino necessitudine attingunt, cum tunc liberi patrem & eius agnationem sequantur, cum legitime nuptiæ intercesserūt, *a* hi verò omni agnationis iure carere dicuntur, *b* ideoq; nullo proximitatis nomine ad mutuam successione[m] possunt vocari. *c* Quod si ambo ex eadem matre editi fuerint, retinent tunc cognationis iura, quæ à matre profiscuntur, *d* recteq; ut cognati inter se atq; alijs eodem ex fonte prodeuntibus succedere possunt, *e* quod & multò magis esset affirmādum, si utrinq; tam ex patris quàm matris latere essent coniuncti, licet semper ut cognati, tantum, non ut agnati veniant. Atq; idcirco cum Mæuius, qui alterum fratrem utrinq; cōiunctum, alterum vterinum tantum, sed naturales ambos habebat, decessisset, censebant omnes *f* ex cōmunib. iuris regulis, utroq; latere iunctum vterino esse præferēdum, *g* cum duplici nexu quis arctius, quàm simplici tantum vinciatur. A qua tamen sententia ego lōgissimè absum, cum, ut supra diximus, in his naturalib. nulla prorsus agnationis habeatur ratio, & nec minimum quidem cum patre vel eius cōsanguineis

a l. cum legitima, de sta. hom.
b d. s. filium.
c Gl. l. 2. Vnde cog.

d s. fi. Inst. de succ. cogn.

e l. si spurius. l. 2. Vnde cog.

f Mathes. de succ. ab intest. in 2. mem. 3. artic. prin. nu. me. 11. & seq. g Aut. cessante. C. de leg. hære. s. si igitur. Aut. de hære. quæ ab intest.

guineis

7 guineis commune habeant aut annexū.
a Tantū igitur matris attenditur vin-
 culum, quoniam alterum nihil ad rem
 facit, estq; alienissimum, sicuti in feudo,
 vtrinque coniunctus, alijs ex latere tan-
 tū patris consanguineis non præfertur,
 quoniam in eo agnatio sola spectatur, co-
 gnatio negligitur. *b* Qua ratione & nunc
 vterinus tantū, æquē cum alijs vtrinq;
 coniunctis succedet, quoniam naturalis
 qui decedit, pari omnibus necessitudinis
 nexu deinctus est, idē & æquis omni-
 8 bus deferet portiones. *c* Et hoc argumē-
 to infinitas propē opinionones à Doctoribus
 communiter receptas infirmari posse pu-
 to, *d* veluti cū filium naturalem su-
 perstite matrē à fratris vterini præmor-
 tui successione excludunt, eō quōd lex
 fratres tantū vtroque latere iunctos de-
 functo, simul cum parentibus æquē ad
 successionem vocet, non qui altero tan-
 tū sunt connexi. *e* Illud enim eo casu
 ita à lege constitutum nemo non videt,
 quōd scilicet parens, tanquam frater v-
 trinque coniunctus habeatur, qui sem-
 per quocunque fratre vno tantū capi-
 te adiuncto, potior erit. *f* At nos matrē
 naturalibus filijs solo cognitionis vincu-
 lo affinem esse affirmamus, pariq; gradu
 & naturalem illi coniunctum esse, *g* me-
 ritoq;

a d.l. cū le-
 gitimæ. d. §.
 filium.

b Bald. c. 1. §.
 his verò, de
 success. frat.
 Ripa. l. re con-
 iuncti. nu. 13.

c arg. Auth.
 post fra. C. de
 legit. hered.
 d. Vbald. de
 suc. ab intest.
 in 2. par. n. 24.

e §. conse-
 quens. §. si ve-
 ro. Aut. de he-
 red. quæ ab
 intest.

f Bald. Auth.
 defuncto. C.
 ad Terty. n. 3.

g Inst. de suc.
 cogn. §. fin.

ritoq; neutrum alteri præponendum. Ut & licet eodem in concubinato, iisdem ex parentibus vterque filius sit procreatus, semper tamen vnicum cognationis ius, non duplex coniunctio consideretur. Platinè mater quæ filios, alterum naturalem, alterum naturalem & legitimum suscipit: si legitimus decedat, sola tunc naturali excluso, filio suo legitimo succedet, quoniam tunc duplex adest vinculum, civile & naturale, *a* atq; ita communi sententiæ locus esse poterit. *b*

9 Quid verò si quis dicat, hodie æquè patri ac matri naturales filios debere succedere, cum omnis agnationis & cognationis differentia in successione iam sit sublata, *c* & sola naturalis causa nunc inspicatur? *d* atque ita prædicta omnia quæ suprà relata sunt iam cessare, cum naturalis, qui iura cognationis cum matre retinebat, ob æquiparationem factam, & differentiam sublatam, idem & veluti agnatus patri à legibus agnoscere debeat? Quid respondendum erit? Ego sanè dicerem, eum qui ita existimet, longè falli: Sic enim fieret, ut hodie naturalis filius, sicut legitimus, patri suo succederet, & cum legitimo æquè concurreret in hæreditate. Sic & iura nouissima Iustiniani, ubi de naturalibus sanxit *e* iam omnia correctâ

essent,

a Aut. defuncto. C. ad Tertul.

b Ang. §. fin. Aut. qui. mort. nat. eff. sui.

c §. fin. Auth. de hære. quæ ab int.

d Aut. in success. C. de suis & legit.

e Aut. licet. C. de nat. lib. & §. pen. & §. discr. Au h. quib. mort. nat. sui.

essent, omnia immutata, quod vel dubitare, maximè ineptum & ridiculum esse ceseo. Quod ergo cōstituit Iustinianus, vt nulla hodiè inter agnatos & cognatos differētia seruetur, id in legitimè natis tantum procedit, qui poterant ab intestato succedere. Ad naturales autem non pertinet, quod hi in minima vix parte vnquam succedūt patri, idq; potius pietatis cuiusdam causa olimq; cognati illi poterant & alijs agnati esse. Ast hi nullos prorsus agnatos vnquam habere intelliguntur. Merito ea constitutio de his illegitimè natis, nunquam accipietur, quod & ingeniosissimus Faber in commentarijs suis tradidit. *a*

a Fab. Inst.
de seru. cog.
nu. 5. Caccia.
si qua illu-
stris. col. 23.
C. ad Orfic.

AN SPVRII A PATRE
institui in testamen.
possint.

- 1 *Ex quolibet illegitimo congressu spurij oriuntur.*
- 2 *Spuriorum duo genera.*
- 3 *Mulieres quibuscum impunè licet rem habere. & num. 6.*
- 4 *Spurij quidam à patre institui possunt, alij non possunt.*
- 5 *Quare spurij patri intestato non succedant.*

Damna-

6 *Damnatus coitus quis dicatur.*7 *Tria genera filiorum.*

C A P. X L.



Quantum inter se differant naturales & spurij, licet ad huc sapius ostenderimus, hoc vno tamen ex loco facile est intelligere, quod naturales quandoque patri hæredes esse possunt, spurij semper paterna indigni successione habentur. ^a Eo verò spuriorum nomine cum omnes ij contineantur, qui ex illegitimis quomodocunque nuptijs sunt procreati, ^b crediderunt etiam Doctores nostri generaliter spurios cunctos à patris siue testati, siue intestati bonis arceri, ^c propterea que & eos qui ex scortis, ancillis, aut infamis huius generis fœminis suscipiuntur, nihil ex patris testamento capere posse, eò quod ubi non iustæ concubinæ loco nobis mulier iuncta fuit, filij semper spurij, non naturales solent appellari. ^d Colliguntque hoc Doctores, & ex Iustiani nonnullis constitutionib; ^e in quibus cum de Nothorum successione, siue ex testamento, siue ab intestato plura agat, attestatur is deinde sapius, hæc se tantum

^a Ant. licet.
C. de na. lib.

^b I vulgò. de
stat. hom.

^c Bart. l. fin.
de his qui. vt
ind. r. col. Al
ber. Rub. C.
de nat. lib.

^d Old. conf.
196. Bald. 129.
in sec. & 206.
in 3.

^e Aut. quib;
mod. nat. leg.
circa fin. &
Auth. de No-
this, alias qb;
mod. nat. sui.

tum

tum de naturalibus filijs sanxisse, nec id beneficium vlllo pacto ad alios velle pertinere. *a* Itaque spurios omnes penitus a paterna successione exterminatos voluit, cum nec dignos quidem putarit, quibus alimenta relinquatur, *b* vnde & tam sapè in Iure legimus, spurios nihil cum bonis patris habere commune, *c* nec illi aut agnatos, aut consanguineos esse. *d* Quae sententia communi Doctorum omnium calculo ita est confirmata, *e* vt vix videatur effugere posse temeritatis notam, qui non pedibus, manibusq; in eam contendat. Sed Dij boni, quam procul ab omni abest veritate & æquitate? Ego planè contrarium audacter affirmare nihil vereor, quod & recentiores quosdam sanè acutè notasse video. Sed hi obiter tantum, & leui, quod aiunt, brachio, id attrigere. *f* Existimo namq; non spurijis omnibus interdium, ne omnino patri succedant: sed quosdam tam ex testamento, quam ab intestato quidem patri hæredes esse nò posse, quosdam si instituantur, tunc ex testamento succedere patri non prohiberi. Sciendum enim in primis est, spuriorum duo esse genera, *g* alios quidem ex concubitu profectos, qui Iure ciuili accusari, grauiterq; vindicari solet, veluti adulterium, stuprum, incestum. *h* Alios non aded

a Aut. de trien. & sem. §. considerem⁹. & §. si. qui. mo. sui.
b Aut. ex cōplexu. C. de incest. nupt.
c l. si spurius. vn. cog.
d Inst. de suc. cog. §. fin.
e Oldr. conf. 196. Azo. in sum. C. de incest. nupt. in fi. Batt. l. fin. de his qui. vt in dig. Goz. cōf. 21. nu. 23. Angel. in §. fin. Aut. qui. mo. na. sui. Bal. l. perpetuo, de cōdi. ob turp. cau. Afflict. Decis. 203.
f Alciat. parerg. 4. ca. 5. in fin.
g Gl. l. pe. C. ad Orf. Alex. conf. 174. in §. & Batt. l. fi. de his qb. vt ind.
h §. item lex Iulia. Inst. de pn. iud.

adèd infames, vt qui ex vulgo prostitutis mulieribus suscipiuntur, quarum congressus nulla pœna mulctatur, *a* quales sunt & hi, qui ex abiectis quibusdam & vulgarib. scœminis, *b* vti ancillis, oriûntur, in quas propter generis obscuritatem, nec stuprum, aut adulterium, aut quid legibus prohibitum cadere potest. *c* Cùm vero in his minorum, vt ita dixerim, gentiû spurijs, multò minus, quàm in cæteris vitium notetur, cùm illorum parentes, ijs dando operam, nullam legibus pœnam fuerint promeriti. An nò æquum est etiã cùm ijs mitiùs multò quàm cum cæteris agere, vt delicto æqualis pœna ubiq; commensetur? *d* Equidem sic ipse sentio, si- cuti odiosiores illi spurij, à bonis paternis quomodocunque semper excluduntur, eo quòd ex damnato coitu sunt progeniti, ita hos qui ex congressu permissò prodierunt, saltem in testamento à patre agnosci posse, in hocq; æquali cum cæteris iure non vti. Quæ opinio & ratione legis, & Iustiniani verbis, & alijs pluribus suaderi potest argumentis. Videmus spurios cuiuscunque generis, à patris intestati successione, duabus maximè de causis repelli, vel quia ex nefarijs nuptijs fuerint concepti, quas maximè lex odio habet, idcircoq; hoc exemplo patrem voluit coërcere.

R

re, vel

a l. si ea. C. de adult.

b Crauet. cò fil. 166. nu. 6.

c l. que adul. C. de adul. Azo. in sum. C. de concub. Bart. Ang. l. si vxor, de adul.

d c. non afferamus. 24. q. 1.

re, vel quia cū quis legitimè natus non est, is & incerto patre, ac vulgò quæsitus existimatur, vnde non tam faciliè eum ad alicuius successione[m] ab intestato vocavit, vt quem incertum esset, filij ne loco eum pater habuerit, sitne proprius an alienus, adsitne an repugnet in ea re defuncti voluntas. *a* Sed hæc duo in proposita quæstione nostra cessant, nam nec ex damnato eum concubitu ortum præsupponimus, minùs etiam, incertū nunc patrè esse, cū ipse semet parentem illius declarauerit, certaq[ue] eius ex testamēto sit mens. Cur ergo capere ex eodem testamēto prohibeatur, cū hic nulla legis ratio repugnet? Animaduertimus etiam, cū de horum successione loquitur Imperator, de intestato tantū patre mentionem facere. *b* Rursus cū modos præscribit ex testamento succedendi nusquam legitimam concubinam, adeoq[ue] certōs filios requirere, *c* quasi hoc apertè ipse nobis declarauerit, longè diuersam esse in hac re testati ab intestato causam. Probant & hoc idem suprà in contrarium citata illius verba, *d* qui natos tantū ex nefarijs congressibus, aut damnato coitu, quomodocunq[ue] succedere vetat, quibus quidem verbis spurios hos, de quibus nos in præsentī agimus, non comprehendit

a Aut. de tri-
en. & sem. §.
considerem?
verf. nam si
hæc, circa fi.

b Aut. quib.
mod. sui. §. si
quis autem.
& d. §. confide-
remus.

c §. ne igitur.
Aut. qui. mo.
fui.

d d. Aut. §. fi.

6 hendi fat manifestum est. Cum enim damnatus tantum concubitus propriè is dicatur, in quem & criminalis accusatio intentari, & seuera etiam pœna infligi possit. *a* Iam scimus spurios, qui ex meretricibus, aut humiliorib. hisce fœminis suscipiuntur, nec ulli pœnæ affines esse, *b* & talè congressum verè damnatum nō dici, *c* sequitur ergo Iustinianum de his in vltima parte minimè locutum, nec hos exclusos esse. Quin cum ille filiorū tria genera distinxerit, legitimos, naturales, dānatos, ac damnatis quidem omnem penitus successione interdixerit, hiq; vt modò ostendimus, damnati propriè non sint, cæteris verò ex testamento capere permiserit, credendum est potiùs hos in naturaliū ordine contineri voluisse, cum & ij largè naturales nominari queāt, tametsi ex furtiuo quodam coitu sint procreati. *d* Nam cum euidentissimum sit, hos nec legitimōs, nec damnatos esse, dicatq; Iustinianus se perfectè omnes filiorum species numerasse, *e* nōne necessariū ferè est, hos in naturalium numero referre, cum alium nō possunt locū obtinere? Adiuuat hoc & exemplaris Græci autoritas, vbi de Nothis fit mentio, *f* quod verbum nedū naturales, sed & spurios complexi posse, aliàs latius explicauimus. Censeo igitur spu-

R 2 rios

a Soz. confi.
148. & Bal. ibi
in subscr. Sali
cet. Auth. ex
complexū.
Seueri. & Ca-
gno. l. pen. C.
ad Orfi. nu. 13
b Bar. Ang. l.
si vxor, de a-
dult.
c Dec. confi.
306. & 311. A-
lex. 139. in 1.
Soz. 148. & l.
Gallus. §. qd
si. num. 5.

d Dec. confi.
155. r. col. Abb.
c. pervenera.
qui fil. leg. nu
me. 31.
e d. Aut. in fi.

f Auth. Græ.
de Nothis.

rios hos à patre rectè institui in testamen-
to posse, tum rationibus prædictis, tum
maximè, quòd eorum natales, seu paren-
tum concubitus, nulla à legibus poena
mulctatur, quod argumentum est, eos
non usquequaque iuri odiosos esse, & ita
etiam alios insignes Doctores sensisse repe-
rio. *a* Quæ si vera sunt, ea tamen semper
observanda duco, cum pater eis quid vult
relinquere, quæ suprà de naturalibus tra-
didimus, an scilicet alios pater legitimos
habeat filios, an uxorem, an cætera, quæ
antea copiosius relata fuerunt.

a Salic. Aur.
ex complexu.
Alcia. parerg.
4. c. 5. in fin.
Crauet. conf.
166. num. II.
Boër. Decif.
127. num. 6.

NATI EX PLVRIBVS CON-
cubinis possintne à patre institui, &
spurij quomodo succe-
dant matri.

- 1 *Sitne damnatus concubitus cum pluri-
bus concubinis.*
- 2 *Naturales patrem in ius sine venia non
vocat.*
- 3 *Qui spurij succedant matri, & cognatis.*
- 4 *Qui succedant spurio, ubi nullos cognatos habet.*

C A P.

CAP. XLI.



VM dicat Iustin. eos qui ex pluribus concubinis nati sunt, cum quibus pater eodem tempore consuetudinem haberet, legibus odiosos esse, & à sua constitu-

tione procul excludendos. *a* Hinc quoque nostra distinctio confutari videtur, quam modò de spurijs retulimus. Voluimus siquidem eos spurios ex testamento vocari posse à patre, quos ipse ex congressu non damnato suscepisset. Sed cum hoc ipsum cum pluribus concubinis commercium, ad fornicationis accedat speciem, *b* quæ legibus impunita est, *c* Cur negat deinde Imper. quicquam talium concubinarum filijs benignitatis esse impartendum? Ego vt obicem hunc amoueam, id diligenter puto considerandum, sitne hæc libidinis species, de qua agimus, inter damnatos coitus referenda. Mihi enim vt plurimum sanè videtur referenda, cum perspiciam Iure ciuili, ad ineundum cum honesta muliere concubinatum, protestationem, vt euitetur legis Iuliae poena, esse necessariam. *d* Quod si cum pluribus quis

a §. si verò ef-
fusa. Aut. qui.
mod. nat. sui.

b d. §. si verò.

c Abb. c. in-
ter opera, de
sponsal.

d d. l. 3. de cō-
cub.

versari incipiat, difficillimum est hunc vel stupri, vel adulterij crimen posse eua-

R 3

dere,

dere, ex quo Ius ciuile vnus tantum concubine consuetudinem admittit, eamque cum denunciatione, quæ cum vni semel facta est, iam cæteris nihil potest inferui-
 re. *a* Ideoque nil mirum est, si tales liberos, vt ex damnato natos coitu expulit Iustinus. quod cum præcedenti capite nostro consentit. Si tamen tales essent hæ concubinae aut potius meretrices, adeo obscuræ & sordide, vt ijs nulla stupri nota impingi posset, *b* tunc diceretur Iustiniani verba nequaquam in his esse intelligenda, propterea quod illarum congressus extra legis pœnam sit, vt aliàs tradidimus, aut etiam generaliter fortè id affirmarem, qualescunque essent hæ concubinae, illarum tamen filios à testamento patris non excludi, cum ab intestato tantum reijciat eos Imperator, ob incertam fortè prolem & indiscretam, *c* non quotiens ex certo patris iudicio, quid ad eos esset peruenturum. Mouetque me maxime, quod iidem matri legitimi successores approbantur, *d* patrem etiam in ius sine venia vocare non possunt, *e* quæ res sanè demonstrant, illos non omninò nefarios habendos, nec cæteris ex punito concubitu prodeuntibus æquiparandos. *f* Et hæc sanè distinctio, vt consideremus, quales sint spurij, vulgares
 ne

a Bal. l. eam, quam. C. de indicio. nu. 35.

b l. quæ adulteri. l. si ea. C. de adult.

c ver. & hoc dicimus, ver. nam si hoc non fanciuerim. d. Auth.

d Bart. l. si de his qui. vt in di. num. 3.

e Imo. §. si quis rogat. col. 4.

f Alex. l. 2. in prin. nu. 13. de in ius vocan.

ne quidam, an ex damna:is nuptijs susce-
 pti, vt primi ex testamento tantum a-
 gnosci possint, ab intestato repellantur,
 3 ceteri vtroque remedio prorsus careant,
 sicuti patris ratione videtur æquissima,
 ita quo ad materna bona nullam habet
 dubitationem, siquidem fatentur o-
 mnes, spurium & vulgò quæsitum fi-
 lium semper matri succedere posse, ne-
 dum ex testamento, sed & ab intestato,
 dum tamen ex eo complexu ortus non
 sit, qui accusari iure possit, *a* hincque
 tam frequenter comperimus, illos legi-
 timos matri, aut per eam lineam cogna-
 tis hæredes fieri, *b* ab eaque eadem ra-
 tione esse educandos. *c* Recipit tamen &
 hæc regula declarationem, si enim mater
 illustri fuerit, & filios iustos suscepit,
 spurij à legitimis in successione exclu-
 duntur, ita vt nec testamento, nec do-
 natione quicquam ab ea capere possint.
d Quòd si soli spurij matri illustri adsint,
 aut etiam cum legitimis, sed matri non
 illustri concurrant, vtroque casu con-
 tra Accursij sententiam, *e* eos matri suc-
 cedere & verius & receptius est. *f* Et hæc
 omnia pari ratione seruanda erunt, si
 de succedendo ipsi spurio agatur, *g* quo-
 niam traditum est mutuas esse in hac re
 successione causas, *h* quamuis aliter in

a Glo. §. pen.
 Inst. ad Orfic.
 & in l. pen. C.
 eod. Ang. §. fi.
 Aut. qui. mo.
 nat. sui. Bart.
 l. fin. de his
 qui. vt indi.
 b l. si spurio.
 l. 2. l. Modesti-
 nus. nu. cog.
 l. siue ing. ad
 Tertyl.
 c l. si quis à
 liberis. §. 1. de
 lib. agnos.
 d l. pe. C. ad
 Orfic.
 e Glof. §. fin.
 Inst. ad Terty.
 f Ang. d. §. fi.
 & d. Aut. §. fi.
 g §. de nepo-
 tibus. d. Aut.
 h Dec. consil.
 311. r. co. Alex.
 174. in §. & 150
 in 2.

a Dec. c. at fi
clerici. §. de
adult. nu. 18.
de Iudic.
b Capr. conf.
1. Quod vide-
tur contra §.
de nepotib.
in d. Auth.
c Bald. d. l.
pe. C. ad Orfi.
d l. quo tute-
la. vbi Glo. de
reg. iur.
e Bald. Ang.
Cast. l. nutri-
toribus. C.
com. de succ.
f l. i. C. de
bo. vac. lib. 10
& Crauer. cō-
sil. 138.
g Dec. conf.
311.
h cap. 43.

dispensatione, quæ strictissimè accipitur,
nec ob maiorem etiam rationem ad aliū
casum extenditur, *a* non ineptè quibus-
dam visum sit. *b* deficientibus autem o-
mnibus per lineam maternā coniunctis,
vxor spurio hæres erit, *c* inde ad tutorē,
iure suscepti muneris hæreditas pertine-
bit, *d* dum tamē spurij intra decimum-
quartum annum, quo tempore sub tute-
la est, moriatur, *e* alioquin semper dein-
de fiscus bona ea vti vacantia occupabit, *f*
Quæ tamen intelligenda sunt, vbi propria
essent ea spurij bona, id est, non à patre
quæsitā, alioquin si constaret id quod spu-
rius detinebat, olim paternum fuisse, tūc
eo mortuo, totum hæredibus legitimis pa-
tris esset restituendum, *g* nisi fortassè id
à patre in fraudem legis factum esset, se-
cundum Distinctionem alibi à nobis tra-
ditam. *h*

SPVRII NATI EX CON-
iugato & soluta, an parentibus suc-
cedere prohibean-
tur.

- 1 *Adulterium. Iure civili quod dica-
tur.*
- 2 *Vxor maritum suum nec adulterij, nec
stupri accusare potest.*

3 *In-*

- 3 Intell. l. 2. C. de adulter.
- 4 Maritus cum alia fœmina, non uxore
congregiendi, quando accusari possit.
- 5 Nati ex coniungato & soluta, non sem-
per ex damnato coitu orti intelligun-
tur.
- 6 Constante matrimonio, concubinam ha-
bere non licet.
- 7 Non omnia quæ prohibentur, pœnam
habent constitutam.
- 8 Adulterium Iure Canon. etiam ex par-
te viri indicatur.
- 9 Pœna incestuum nuptiarum, an Iure
Canon. locum habeat.
- 10 Adulterium Iure Canon. vocatur qui-
libet illicitus concubitus.
- 11 Damnatus coitus, aliter Iure Cano. ali-
ter Iure civili sumitur.
- 12 In successione Iura civilia servantur,
etiam Iure Canon.

C A P. X L I I.



ST ergo illud, ni fallor, fa-
tis probatum, spurios qui
ex damnato coitu orti non
sunt, hæredes matri, quan-
doque & patri esse posse.
Verùm incidunt quando-

R 5 que

que quæstiones de varijs coniunctionum generibus, quas, sintne damnatæ, aut minùs, ignoramus, cùm eas certo loco constitutas non reperiamus. Vnde filij quæque possintne succedere, meritò dubitamus. Exempli causa, si maritus quispian ex soluta aliqua muliere prolem suscepit, incertum videtur filij ne illius hæreditatis capaces censeantur. So-

zinus & Baldus eos succedere matri posse dixerunt, *a* eò quòd adulterium Iure civili id non dicatur, vbi cum soluta muliere nobis est negotium. *b* Nam tunc alterius torum non lædimus, vnde adulterium dictum volunt, *c* proptereaq; nec damnatum hunc concubitus esse aiunt, qui filij successionem debeat prohibere. Quæ Sozini ratio, si vera est, quamuis ipse de matris disputet hæreditate, idè tamen de paternis bonis dicendum esse sequeretur, vbi pater in testamento aliquid his relinqueret, vt suprà differuimus. Contrà verò integro consilio respondit Decius, *d* qui voluit damnatum hunc concubitus omninò dici, quòd pœna illi Iure constituta sit, non quidem adulterij, sed stupri, vt & Imperatoria constitutione expressum ait, *e* & multi alij Doctores tradiderunt. *f* Ego verò, si credidit Decius vxori ius esse maritū suum cum alia

fœmi-

a Sozi. conf. 148. Bal. Nou. ibi in subscr. *b* l. i. C. de adult.

c c. lex. §. i. 36 q. i. l. inter. §. 2. de adult.

d Dec. conf. 306. quamuis. conf. 311. nu. 2. id deinde non firmat.

e d. l. i. C. de adult.

f Sal. l. i. C. de concu. Anch. consil. 335. in prin. Goz. cōfil. 21. col. pe. Alex. conf. 60

in 2. num. 32. Caccial. latè in l. pe. C. ad Orfi. col. 11. 12

1. fœmina congregientem, stupri accerfire,
 aut quicquam simile ea constitutione ca-
 2. ueri, longè quidem illum falli existimo,
 excludit enim ille textus mulierem ab o-
 mni prorsus accusatione, nedū adulterij,
 sed stupri. Nam cū lex Iulia de adulte-
 rio æquè, ac de stupro loquatur, *a* hæc
 publica crimina sint, *b* sequitur etiam
 eorum actiones fœminis esse interdi-
 ctas. *c* Vnde miror satis quomodo eam
 legem in opinionem suam attulerit De-
 cius, cū ibi de stupro nihil agatur, siue
 ab vxore, siue à quocunque alio accusato
 proponatur. Quin hoc solum ait ille text.
 3. mulieres, quamuis matrimonium suum
 à marito violatum velint exposulare, ac-
 cusationem tamen contra eum instituere
 haud posse, Id est, quamuis eius rei mul-
 tas haberent probationes, quibus maritū
 tori fidem non seruasse vellent docere, ad-
 huc tamē nullum ius publico Iudicio ad-
 uersus maritum posse exercere, eò quòd
 marito tantū hæc accusandi facultas le-
 ge concessa sit, non vxori. Quæ res & ver-
 bis Gellij in Noct. attic. conuenit, quia ita
 veteri Iure scriptum ex Marci Cat. oratio-
 ne refert. In adulterio vxorē tuam si præ-
 hendisses, sine iudicio impunè necares. Il-
 la te si adulterares digito non auderet con-
 tingere, neque ius est. Et Syra apud
 Plau-

a §. item lex
 Iulia. Inst. de
 publ. iud.

b l. i. de pub.
 iudi. & d. §.
 item.

c l. de crimi-
 ne. C. qui ac-
 cus. non poss.

Plautum in Mercatore conqueritur mulierum conditionem, his verbis :

*E castor lege dura viuunt mulieres,
Multoq; iniquiore misera quam viri.
Nam si vir scortum duxit clam uxorem
suam,
Id si rescitit uxor, impunè est viro.
Uxor viro si clam domo egressa est foras,
Viro fit causa, exigitur matrimonio.
Vtinam lex esset eadem qua uxori est,
viro.*

Non idè ego tamen Decij opinionem vnde quaque falsam dico, sed prout nec illi, sic nec Sozino omninò in hac re hærendū esse existimo. Sic enim credo maritum, qui cum alia scemina rem habeat Iure, ciuili stupri quandoq; accusari posse, quandoque non posse. Nam si obscura sit, vilis. que admodum ea mulier, quam maritus præter uxorem cognouerit, omne in eo stupri crimen cessare puto: cùm talè concubitus extranei quidem accusare nequeant, vt qui publicè impunitus dicatur. *a* minùs uxor, cùm ipsa nullam aduersus maritum eo nomine actionem habeat, *b* nisi fortassè iniuriarum, *c* quod & ipsum dubium puto, si vera sunt, quæ Marcus Cato in sua illa oratione scripta reli-

a l. quæ adulterium. C. de adul. Ang. l. si uxor, de adul. Bar. l. verum de furtis.
b c. apud. 32. q. 1. §. publico.
c Bal. d. l. 1. C. de adul.

reliquit, Quòd si paulò honestior decen-
 tiorq; fœmina sit, & tunc cum Decio senti-
 rem, maritum cum ea impudicè versantē,
 quamuis non adulterij, attamē stupri cri-
 mine condemnari posse, non quidem vxorē
 id ei obijciente, nam vxori non licet,
 sed alijs fortè accusantibus, nec enim æ-
 quum est eum impunè ab hoc crimine di-
 5 mitti. Vnde quod ad filios agnoscit, de
 quibus in præsentī disputamus, si ex con-
 cubitu non vilissimæ & improbissimæ
 fœminæ orti fuerint, quamuis soluta es-
 set, crederem damnatum hanc coniun-
 ctionem dici, nec filios parentibus posse
 succedere, secundum supradicta. Quòd si
 abiecta fuerit conditione illa fœmina, tūc
 secus putarem, & hoc casu Sozini senten-
 6 tiā vt veriori locū concederem. Quòd si
 quis vrgeret adhuc ea ratione, quòd ex-
 pressè prohibitum sit, ne cui cōstante ma-
 trimonio concubinam habere liceat, a ita
 vt nec domino, cui vxor adsit, ampliùs cō-
 fuetudo vlla cum ancilla sua permittatur, b
 nec distingui his casibus, qualis sit ea
 mulier, cum qua iungit se maritus, vilis-
 ne an honestæ conditionis, quasi leges id
 vnum tantū spectent, an maritus po-
 stergata legitima vxore sua, alterius mu-
 lieris familiaritatem sequatur. hancq; so-
 lum indignitatem grauiter ferāt, ob idq;
 eum

a l. i. C. de cō-
 cub.

b l. fin. in fi.
 C. commu. de
 manu.

a Bal. l. 2. C.
de incest. nu.
pti. Dec. con-
fil. 530.

eum etiam ignominia plestant. *a* Respon-
derem primò, non loqui nos de marito,
qui prater vxorem detineat etiam apud
se perpetuò concubinam, prout Doct. illi
videntur intelligere, sed de eo, qui prater
legitimum torum, furtiuos etiam cum a-
lijs concubitus quando que non asperna-
tur, vt multis contingere videmus. Aut
tandem exemplo me Diui Marci prote-
gerem, qui rescripsit eum hæredem, qui
prohibet funerari ab eo, quem testator e-
legit, non rectè facere, pœnam tamen

7 in eum statutam non esse. *b* Sic con-
cedam & ego maritum quidem minùs
honestè decentèrque facere, ex quo ta-
men pœna illi ob hoc nulla indicta est,
propterea & concubitum illum damna-
tum non fore appellandum, filiosque

8 ad successionem admitti posse. Quæ
quidem Iure ciuili ita se habent. Hodie
verò cum Iure Pontif. adulterium idæ-
què dicatur, cum vxor alterius vitatur,
ac vbi coniugatus vir se solutæ mulieri im-
miscuerit, *c* dubia magis nunc quoq; ista
omnia redduntur. Cùm enim in materia
peccati, qualis hæc est, leges semper ce-
dant Canoni. *d* Canon verò adulterium
hoc appellet, de quo nos agimus. Iam se-
quitur vt & damnatus hic concubitus ho-
die rectè sit vocandus, cùm adulteriũ cri-
mina-

c c. nemo. 32.
q. 4. Abb. ca
transmissè, de
eo qui cog.
conf. vxor.
d Gl. c. Posset
for. de reg. iu.
in 6.

minimali supplicio plectatur, sicuti aliàs dam-
 natum diffiniuimus. *a* Nam cum ali-
 quid certò delicti nomine lex demonstrat,
 pœnam quoque eandem ac nomen illud
 meretur, illi crimini constituisse existima-
 tur. *b* Sic videmus pœnam Iure civili in-
 cestis nuptijs impositam, *c* in ijs quoq;
 nuptijs locum habere, quas hodie ince-
 9 stas dici Ius Canon. statuit. *d* Sic & cum
 matrimonium intra quartum gradum
 contrahi lege municipali sub pœna prohi-
 betur, gradus isti secundum canones, nō
 leges accipiuntur, *e* eò quòd materia hæc
 propria est magis Iuris Pontificij, *f* quod
 & alijs exemplis liceret comprobare. *g*
 Qua ratione & huiusmodi filij ex adul-
 terio nati, & consequenter ex damnato
 concubitu vocandi omninò hodiè viden-
 tur, ob idq; incapaces hæreditatis paren-
 tum cēsendi, cum ita Ius Pontificium de-
 claret, cui in huiusmodi materia hæren-
 dum est, prout & grauissimo Delphinalis
 conuentus Iudicio hodie decisum extat.
 10 *b* Me tamen ista parum sanè mouent, con-
 trāque firmiter sentio. Nam video Iure
 Pont. omnem illicitum concubitum etiā
 cum meretricibus, adulterium vocari, *i*
 ex quo sequeretur, pro qualibet fornica-
 tione hodie adulterij pœnam esse impo-
 nendā, quod tamen secus est. Quin & cum
 concu-

a suprà c. 40.

b l. r. §. r. ad
Turpil.

c Aut. Ince-
stas. C. de in-
cest. nupt.

d Abb. c. r. &
fi. de don. in-
ter vir. & vxor.
Dec. cons. 158.

e Alex. Dec.
l. si Auiæ, in
fin. C. de succ.
ed.

f c. pe. de sec.
nupt.

g Dec. consi.
155.

h Gui. Papa.
decis. 280. Ti-
tius.

i c. Nemo me
retrices. 32.

9. 4

a d.c. nemo.
in princ.

b Ripa. §. si
quis rogatus.
ad Trebel. nu.
27. & in l. si vn
quam. C. de
reuoc. do. q.
28.

c cap. 16. 40.

d Bart. l. 3. de
conc. in prin.
& Soz. in con
fil. 148. col. 3.
vers. nec etiā.

concubinatus eodem Iure adulterium di
catur, quia quicquid in ea, quæ legitima
vxor non sit, committitur, adulterij cri
mine venit, *a* sic fieret etiam, vt hodie
præter vxorium ceteri cōcubitus omnes
semper damnati dicerentur. Vnde nec na
turales filij vnquam succedere deberent,
quia secundum ius istud ex damnata con
iunctione geniti sunt, quod tamen aduer
sus communes interpretū sententias est,
b & spuriorum illa distinctio, de qua su
prā, *c* hodie non ampliū esset obseruāda,
& quicquid Iure ciuili de naturalij, aut
spuriorum successione cautum est, id in
vniuersum nunc immutatum & corre
ctum esset, quod ego nunquam admise
rim, & eruditis viris absurdū videri de
bere semper crediderim. Non igitur hoc
Iure, quod de adulterio & damnata copu
latione dicitur, eodem quo apud leges ci
uiles sensu accipiendum est. Siquidem ibi
damnata coniunctio ea est tantū, vt aliās
diximus, quæ criminali pœna potest mul
ctari, hīc de alterius generis pœna intelli
gitur, ea scilicet, quæ solutis humani cor
poris vinculis ad cœleste summi Dei tri
bunal sit exoluenda. *d* Quæ ergo in con
trarium suprà adducta fuere, aut huic ca
sui nostro non sunt similia, si quis ea sub
tiliter animaduertat, aut si etiā sunt, ego
de his

de his plurimum dubitarem, cum pœna-
les sanctiones mihi nisi ijs casibus recipiē-
dæ videantur, qui expressè legibus cauti
sunt. *a* Aut quicquid de ijs dici possit,
ipse in hac materia, vbi de successione a-
gitur, à Iuris ciuilis regulis nunquam di-
scedendum putarem, quæ & Iure Cano-
nico, quantum ad hanc rem pertinet, ser-
uantur, vt & Doctores omnes sæpè atte-
stantur. *b* Et ita secundū supradictam Iu-
ris ciuilis distinctionem, hæc hodie quo-
que locum habere affirmarem.

a l. At si qui.
§. diuus. de re
lig. & sumpt.
funer. Abb. c. r.
de post. præl.
num. 32. l. af. l.
cū quidam.
nu. 11. 12. deli.
& posthu.
b Tiraq. in l.
si ynquam. C.
de reuo. don.
ver. susceperit
libe. nu. 51.

DE SPVRIIS EX DAMNA-
to coitu, & si quid illis in frau-
dem fuerit reli-
ctum.

- 1 Spurijs ex damnato coitu, nihil à patri-
bus capere possunt, & quæ sit ratio.
- 2 fidem nec ullis coniunctis, nec inter se
ab intestato succedunt.
- 3 Differentia an relinquatur aliquid spu-
rio à patre palam, vel tacite.
- 4 Tacitum fideicommissum quomodo co-
gnoscat.
- 5 Qui tacite fidem dedit, de restituendo
aliquid spurio, an idè tota hære. pri-
uetur.

- 6 *Emphyteota alienans partem rei, an to-
to iure cadat.*
- 7 *Pater spurium non potest adoptare.*
- 8 *Quæ possit pater erga filium spurium fa-
cere.*
- 9 *Quomodo dolus probetur, ubi dubita-
mus spurium a patre aliquid consecu-
tum.*
- 10 *Actus insoliti præbent causam suspicionis.*
- 11 *Heres cogitur respondere positionibus,
an cum testatore colluserit.*

CAP. XLIII.



Vnc ad alios spurios descē-
damus, quos ex damnatis
nuptijs prodijisse omnino
cōstat, veluti adulterio, stu-
pro, incestu, *a* & hi cū
nec filij nomē mereātur, *b*

i tantū abest, vt ad patris siue matris bona,
vllō casu possint aspirare, *c* vt nec alimēta
quidem ijs Iure ciuili debeantur. *d* Quo-
circa nec eo colore possint adiuuari, quasi
vt extraneis liceat eis quod in testamento
relictum fuerit, consequi, *e* hi enim præ-
ter extranei causam, & paternum delictū
habent coniunctū, quodd meritō illos bo-
norum parentum reddit expertes. *f* Re-
pellit & eos publicę honestatis iustitia, ne
in

a §. item lex
Iulia. Inst. de
pu. iud.

b ca. 1. 35. q. 7.

c Dec. consi.

288. & 311.

d Aut. ex cō-

plexu. C. de

ince. nupt.

e l. extraneū.

C. de hz. inst.

f Alex. consi.

74. in 3. nu. 4.

in tam graui crimine grassandi hominib.
impunitas permittatur, *a* cū ita faci-
lius paterna libido coërceri posse censea-
tur. *b* Sunt igitur omnis successione siue
paternæ, seu maternæ, tam ex testamento,
quàm ab intestato penitus incapaces, *c*
nec ius ullum agnationis aut cognationis
cum patre matræue, nec inter se ipsos ser-
uant, *d* ita ut nunquā sibi inuicem ab in-
testato succedant, *e* tamen olim in Re-
gia curia aliter (& malè fortè) iudicatum
fuerit. *f* Quod quidē in alijs spurijs, qui
ex damnato cōcubitu orti non sunt, secus
est, retinent enim ij cū matre, & inter se
ipsos iura omnia cognationis, licet non
consanguinitatis. *g* His ergo si à parenti-
bus aliquid palàm relictum proponatur,
nec ipsi illud cōsequi, nec parētes ampliùs
id repetere possunt, *h* sed scriptis hæredi-
bus, aut venientibus ab intestato solet ap-
plicari, *i* quoniā cum spurijs hæreditate il-
la indigni non proprio, sed alieno delicto
videantur, *k* transmittunt relictam sibi
portionem, veluti pro non scripto ad legi-
timos hæredes. *l* Sin tacitè relictum sit,
ut quod hæredis fidē testator fuerit secu-
tus, tunc quia fraudem legi hæres face-
re voluit, *m* omnia ad fiscum statim
deuoluuntur. *n* Quandoque tamen eue-
nit, ut & id quod palàm legatum est, oc-

a Bald. l. i. C. de iur. aur. an. nu. 3.
b l. fin. C. de nat. lib.
c §. si. vbi Angel. Aut. qui. mod. nat. sui. Cag. l. pen. C. ad Orf. nu. 45.
d Alex. conf. 174. in 5.
e Dec. consi. 311. Crauert. 138. ver. 4. probatur. Cag. d. l. pen. nu. 46.
f Afflict. Decif. 96. nu. 11.
g l. 2. l. si spurijs. Vnd. cog.
h Bald. l. perpetuò, de cōdi. ob. turp. cau.
i l. non inteligitur. de lū. fisc. Bar. l. fin. de his quib. ut ind.
k l. legem. C. de nat. lib.
l l. pater. l. nec apud. C. de hē. inst. nō. in l. aufertur, in prin. de lū. fisc.
m d. l. nō intelligitur.
n Bar. l. Luc. §. itest. de le. 1 & conf. 119. de minus Domi.

cupet fiscus, nō agnati. Quid enim si cum spurio colludāt agnati, alijq; legitimi hāredes, vsque ad decimum gradum, interimq; bimestre labatur spaciū, antequam bona ea à spurio vindicent? *a* Quid si ex incesto natus sit filius, nec adsint personę ab Imper. præfinitę ad successiōnem? *b* Quid si specialis quis casus coniunctos reiiciat, fiscum admittat? *c* Sic quoque ex contrario, cū tacitum est fideicommissum, nō semper tamen potior est fiscus ceteris cōsanguineis: Quid enim si extraneus quis ea de re clām rogetur, qui hāreditatem capere non poterat? *d* Quid si testator verborum tantū inuolucris vsus fuerit, aliūq; circumscripto nomine spurij loco appellauerit, cū spurio tamē bona illa restituenda omnes intelligerent? *e* Non enim sat hoc est ad tacitum fideicommissum inducendum, bonaq; ab hārede scripto auferenda, sed id in primis spectandum est, tacitēne hāres cum testatore de hac re conuenerit, illiusq; fidem testator secretō sit secutus, *f* cū nec nudis tantū pollicitationibus, sed vera & efficaci obligatione, eum oporteat esse astrictū. *g* Existimauit autem Bald. etsi de minimo nummo in spurium transferendo inter testatorem & hāredē tacitē actum fuerit, totam tamen hā-

a Bald. l. certū. C. vnd. l. e. n. 17. & l. i. C. de na. lib. Crauet. conf. 166. num. 15.

b Iuxta l. si quis incest. C. de inc. nupt.

c no. Bart. l. hāreditas. C. de his quib. vt ind. r. col.

d Cap. caut. 38. in 6.

e Alex. conf. 202. in 6.

f Dec. conf. 311. in fi. Bart. l. nō intelligitur. de iur. fisc. Alex. d. conf. 202.

g Bald. l. in tacitis. delegat. i.

hæreditatem ob id ab hærede auferen-
 dam. *a* Sed hoc seuerum nimis & ini-
 quum est, cùm pœna delicto par esse de-
 beat, *b* satisq; sit in ea quem parte mul-
 ctari, in qua deliquit. *c* Nam & alibi qui
 tacitè fidem testatori præstiterat, de resti-
 tuendis indigno bonis quibusdam, non
 idcirco pupillaris substitutionis auxilio
 priuandus fuit. *d* Et qui hæreditatem
 alienare prohibitus est, partem manci-
 pando, ab alijs bonis non excluditur. *e* Et
 emphyteuta, qui partem rei sibi locata
 vendidit, solùm eius ratione pœnas susti-
 nere, non toto iure cadere debet. *f* Quod
 ego fiduciarij clientis, & vsufructuarij
 exemplo, *g* verissimum esse cum Soci-
 no *h* putarem: Pœna enim à lege consti-
 tuta delicti fines excedere nequaquam
 debet, *i* potiusq; si in alterutram par-
 tem sit peccandum, interpretatione mol-
 lienda quàm exasperanda erit. *k* Aded
 verò sanè spurij isti à paternis eijsciuntur
 bonis, vt quoquo modo constet patrem
 ijs aliquid relinquere voluisse, nunquam
 hoc ad eos vlla possit ratione peruenire,
 nec per imaginariam emptionem, nec tra-
 cita agnatorum dissimulatione, aut alia
 quauis causa, *l* cùm quod pater ipse non
 potest, ei nec per mediam liceat perso-
 nam, *m* ita, vt nec eos etiam ob eandem

a Bal. l. etiã.
 pen. q. C. ad l.
 Falcid.

b l. re scriptũ.
 de his quib.
 vt indig.

c l. heres qui.
 eo. tit. l. om-
 nes. in fin. C.

d l. ex factio.
 §. si. de vul. &
 pu.

e l. i. ait
 prætor. 2. nu.
 §. de iure iur.

f l. i. fin. C.
 de iur. emph.
 nu. 125. & d. l.

g d. c. i. de
 vas. qui cont.
 Loth.

h Soz. §. Ca-
 to. num. 20.

i Bald. consi.
 337. in 1.

k l. interpre-
 tatione, de
 pœnis.

l Dec. consil.
 211. num. 3.

m l. i. §. siue
 itaque. C. de
 nat. lib.

⁷ rationem sibi vt filios valeat adoptare. *a*
 Quòd si quidem de hac paterna volunta-
 te nihil appareret, cessaretq; omnis fraudis
 suspitio, tunc non prohibentur alij quod-
 cunq; voluerint liberalitatis genus in spu-
 rios conferre. *b* Atque ex his manifestè
 colligi potest, supradicta omnia in ijs tan-
 tùm bonis locum habere, quæ ex patris iu-
 dicio spurij essent cōsecuturi, quod idcir-
 cò irritum esse lex iussit, vt eius nefaria
 libido cohiberetur. *c* Cæterùm nihil
 prohibet, quin pater spurium filium, bo-
 norum suorum executorem in testamen-
 to relinquat, cùm tunc nihil ex eis sibi re-
 tinere, sed omnia, prout iussit testator, in
 alios debeat distribuere, fide etiam iudici
 facta de ea re, vt omnis fraudis suspitio a-
 moueatur. *d* Quin poterit pater spu-
 rium eundem non in proprijs, sed alie-
 nis, vtputa pupillaribus bonis substitue-
 re. *e* Hâcque ratione & fratri ex testa-
 mento succedere licebit, *f* & ab agnatis
 & extraneis quibuscunque quacunque
 ratione acquirere, *g* ita vt nec illi, cui
 pater res suas reliquerit, sit interdictum,
 spurium in ijsdem bonis sibi à patre per-
 uentis, hæredem instituere, *h* dum tamè,
 vt dixi, res omni dolo careat, qui quidem
 abesse in dubio præsumendus est. *i* So-
 let is autem tunc ea maximè ratione de-
 pre-

a l. legem. C.
 de na. li. §. &
 nos non. Aur.
 qui. mod. leg.
 Port. Inst. de
 adopt. in fin.
 Alex. l. itè de
 his q; sui sunt.
 b l. ita fidei.
 §. fi. de iu. fil.
 Bar. Alex. l. i.
 cod. tit. Bart.
 Bal. l. si is, de
 vulg.
 c l. fin. C. de
 nat. lib.
 d Alex. l. co-
 gi. §. hi qui.
 nu. 4. ad Tre-
 bell.
 e l. si is, qui
 de vulg. secū-
 dum commu-
 nem intell.
 f Bald. conf.
 §. in r.
 g Gl. 1. §. fin.
 Aut. qui. mo.
 sui. Bar. l. si. de
 his qui. vt in.
 h Bal. l. eam,
 quam. C. de fi-
 deic. num. 54.
 Bar. Ca. d. l. si
 is.
 i Alex. cōf. 51
 in 2. Cor. con-
 fil. 236. in 2. li-
 gera B.

prehendi, cùm quis testamento, nec codicillis rogatus, sed domestica cautione, & Chirographo se obligauit, ad præstandum ei qui capere non potest. *a* Aut ipse idem qui tacitè rogatus est, id aliquibus confiteatur, *b* vel post mortem testatoris passus fuerit spurium illa bona possidere. *c* Quibus & non dissimile est, si spurius omnia bona patris ab eius hærede emerit, *d* aut per interpositam personam id effecerit, *e* aut statim, postquam extraneus ille earum rerum dominium nactus est, in spurium quocunq; titulo transfulerit, *f* vel si in emptione non vera numeratio, sed de precio fides habita fuerit. *g* Et generaliter, quotienscunque actus aliquis insolitus & nonus intercessit, iustam habemus suspicandi causam, *h* quales plures à Doctoribus varijs in locis referuntur. *i* Et his casibus, quicquid spurius ex bonis paternis possidere reperitur, id in fraudem ei acquisitum credi potest. *k* Ast his cessantibus, crediderim ego spurium à patre titulo oneroso, ab alijs verò etiam lucratiuo res paternas rectè capere posse. *l* Etsi fortassè adhuc de hæredis collusionem dubitetur, nullæ tamen ex prædictis extent coniecturæ, tunc quoq; *k* Bald. l. i. C.

S 4

quoq; k Bald. l. i. C.

de nat. lib. Bart. consil. 311. col. 1. in fi.

l Bald. Alex. d. l. si is qui.

a l. non intel
ligitur, i prin.
de iur. f. f. l. in
tacitis, de le. r
b Bar. d. l. fin.
de his quib.

vt ind.

c Imol. d. l. si
is qui.

d Bart. l. 2. C.

de repud. hæ.

arg. l. omnes.

§. Lucius. que

in fr. cred.

e l. pupillus.

§. pe. vbi Bal.

de aut. tur.

f l. si ventri.

§. fin. de priu.

cred.

g l. sicut. §. su

peruacuum.

quib. mod.

pign. l. pen. &

fin. C. mand.

h Cap. de si-

mul. contr.

præsumpt. 9.

Bald. consil. 75.

in 2.

i Bart. l. post

contractum,

de dona. Ca-

po. in d. trac.

de sim. contr.

& num. 83.

quoque heredem cogi posse, vt ad in-
terrogata respondeat, an tacite testatori
fidem suam obligarit, a vt veritas omni-
nò eruat, tamen si ceteri crebrius cōtra
sentiant. b

a Auth. qui.
mo. na. sui. §.
nos igitur.
ver. poterant,
& ver. sic e-
nim nequa-
quam. & Bar.
d. conf. 194. &
l. 2. §. quod
observari. C.
de iurciur.
prop. cal.
b Curt. tract.
posit. nu. 45.

ROGATVS CUI VELIT
hereditatem restituere, an possit testa-
toris filium spurium eligere, An e-
tiam suum ipsius Spu-
rium.

- 1 *Fraus in dubio non praesumitur.*
- 2 *Qui cogitur aliquid dare, an dando libe-
ralis videri possit.*
- 3 *Quod sit alterius praecepto, ab eo id factū
recte videtur.*
- 4 *Executor testamentarij munus.*
- 5 *Primò nostris, inde alyis subueniendum.*
- 6 *Clericus ex fructibus ecclesia, consan-
guineos suos pauperes alere potest.*

CAP. XLIIII.



Vnt quidam verò casus, in
quibus recte dubites, fue-
ritne fraus adhibita, aut mi-
nùs, vt cū quis à testato-
re rogatur, hereditatē cui
velit, arbitrato suo restitue-
re. Nam

re. Nam si is spurium testatoris eiusdem
 filium elegerit, censent pleriq; cum non
 admittendum, *a* propterea quòd à testa-
 tore ipso propter illa verba capere videa-
 tur. *b* Ego aliàs contrà aiebam, eò quòd
 fraus indicij perspicuis probanda esset,
c nec in dubio hæres doli & criminis infi-
 mulandus. *d* Nam & is cui aliquem in-
 stituendo optio data est, indignum rectè
 eligere potest, *e* quin nec necessitudo aut
 sanguinis coniunctio vllam fraudis suspi-
 tionem iniicere solet. *f* Quod eò magis
 hîc affirmandum videbatur, quòd bona
 ipsa, non rectà ex testatoris capiuntur vo-
 luntate, sed potiùs hæredis. Siquidem te-
 statoris præceptum, id solum facit, vt bo-
 na illa necessariò ab hærede in aliquè sint
 conferenda: verù quòd huic potiùs quàm
 illi tribuantur, in hoc hæredis voluntas
 liberalitasq; agnoscitur, *g* qui hunc cæ-
 teris omnibus quos eligere potuisset, præ-
 fert. *h* Quam sententiam, Bartolum quā-
 doque ac Baldum defendisse, *i* tandemq;
 Cornæum integro responso pluribus ar-
 gumētis comprobasse animaduverteram.
k Nunc tamen aliam sequor opinionem,
 video enim testatoris præceptum, meram
 necessitatem parere, nec vllum ferè pro-
 priæ hæredis beneficentiæ locum relin-
 quere. *l* Cùm verò quid ex necessitate

a Bart. l. fi. de
 his quib. vt
 ind. Cast. l.

Lucius. §. fin.
 de legat. l. Cæ
 pol. cau. 38.

b l. vnum ex
 fa. §. i. de le. 2.
c c. dolum. C
 de dolo.

d l. & meri-
 to, pro socio.
e l. cum qui-
 dam, de leg.

f d. l. fin. in
 princ. de his
 quib. vt ind.

g Glo. c. rela-
 tum, de præ-
 ben. in fi. & c.
 fi. de off. vica.
 in 6.

h Sozi. l. i. §.
 denique, nu.
 6. ad Trebell.

i Bart. l. Lu-
 cius. §. fin. de
 leg. l. Bald. cō
 sil. 242. in 2.

k Corn. con-
 sil. 236. in 2.
l d. l. vnum
 ex tam. §. i. de
 legat. 2.

g Glo. c. rela-
 tum, de præ-
 ben. in fi. & c.
 fi. de off. vica.
 in 6.

h Sozi. l. i. §.
 denique, nu.
 6. ad Trebell.

i Bart. l. Lu-
 cius. §. fin. de
 leg. l. Bald. cō
 sil. 242. in 2.

k Corn. con-
 sil. 236. in 2.
l d. l. vnum
 ex tam. §. i. de
 legat. 2.

geritur, hoc non ab eo, qui id tunc agit, sed ab eo, qui id ita faciendum præcepit, est agnoscendum. *a* Nudum tantum ver-
fatur in hac re hæredis ministerium, cæ-
terum ius ipsum totum à testatore ori-
tur, *b* exemplo fideicommissi, quo quis
testatori, non hæredi succedere dicitur. *c*
Hinc si Decuriones negotium Duumuiris
3 dederint, ut quem ipsi elegerint, eorum no-
mine litem instituat, is ab ordine magis,
quam à Duumuiris ad id vocatus existi-
mabitur. *d* Hinc si magistratus mandato
populi aliquid constituerit, illud non am-
plius deleri poterit, eò quod non magi-
stratus, sed populus id verè sanxisse dici-
tur, *e* quod & multis alijs exemplis Do-
ctores declararunt, ad rem nostram ma-
ximè accommodatis, *f* ut intelligamus,
quod patri erga spurium recta via non li-
cuit, nec id etiam hæredi huiusmodi colo-
re permittendum, quod & Barto. ex facto
alias respondit, *g* & Baldus etiam secu-
tus est. *h* Quid verò si cui bona aliquot à
testatore relinquerentur, ut ea in paupe-
res aut pios usus distribueret, credimus
ne licere illi, in filium proprium spurium
ea conferre? Ego & hic sanè subsisto, quic-
quid alij sentiant, *i* non quidem supradi-
ctis rationibus, nam illi huc non pertinet,
sed quod is, qui se filijs suis beneficium gra-
tumq;

a Iac. l. si is q
pro emptore,
de vfua. nu.

352.
b Cast. d. l. v.
nū ex familia
c l. coheredi.
§. cum filia,
de vulg.

d l. item. §. si
Decurion.
quod cuiusq;
vniu.

e Rom. conf.
116.

f in d. l. vnū.

g Bart. conf.
194.

h l. id quod
pauper. C. de
epif. & cle. nu
me. 41.

i Anchar. cō-
fil. 436. Ale. l.
si is qui. de
vulga. col. fi.

tumq; præbet, paterna magis affectione,
 quàm vera in Deū pietate mouetur, *a* vn-
 4 de testatoris non omninò satisfacit volun-
 tati, & quia is qui executor testamento re-
 lictus est, nihil ex ijs bonis in rem suam
 conuertere debet, sic enim expilator po-
 tius, quàm distributor bonorum dicere-
 tur, v t Baldus ait. *b* Non ergo spurij pro-
 prij à patre eligi possent videntur, nam cum
 eos alere antea ipse teneretur, nūc si inter
 illos hæc bona diuideret, statim seipsum
 quoq; eo onere liberaret, cum ipsi ex his
 bonis sibi necessaria victui iā possent sup-
 peditare, vnde pater ad id ampliùs cogi-
 5 non posset, *c* & consequenter ex hac di-
 stributione magnum sibi commodum &
 lucrum comparasset. Alij tamen contrà
 aiunt. Quocircà crederem sic rectè distin-
 gui posse, quòd si executor relictus verè
 pauper erat, euidentèq; erat eius inopia, pos-
 sit ille filio suo spurio, quantum sit ei sa-
 tis futurum, pro alimentis de bonis testa-
 toris elargiri, eò q; cum ille hæc de suo cõ-
 modè non possit filio præbere, nunc cum
 oblata sit hæc ei occasio, qua debet aliorū
 6 egestatem & penuriam hisce bonis suble-
 uare, in culpa potiùs esset, si hoc casu ex-
 traneos suos anteferreret, *d* cum prima cha-
 6 ritas incipiat à seipso, *e* & eadem ratione
 clericus ex prouentibus ecclesie, spurium
 alq;

a arg. l. Ne-
 fennius, de
 neg. gest. De-
 cius conf. 120
 num. 4.

b Bal. Repet.
 l. i. C. de sacro
 san. num. 48.

c l. 5. §. sed si
 filius, de lib.
 agnos.

d c. quisquis,
 12. q. 2. vbi Ge-
 min.
e l. præses. C.
 de seru. & aq.

a Cur. de Iure patr. ver. honorificū, num. 12.
 b c. est probāda. c. non factis. c. dominus. 86. dist. Bald. l. id quod. C. de epi. & cler. num. 41.
 c Sozi. cōf. II. col. 2. Ripa tra. de peste. c. deuenio. num. 164. & 174. Alciat. Reg. l. præsumpt. 29. nu. 7. 8.
 d Alex. l. diuus, ad l. Fal. col. 2.

alere, & sorores pauperes dotare possit, al-
 dum tamen hæc moderatè agantur, habi-
 ta ratione necessitatis tantum filij sui non
 vt eum ex his bonis locupletem reddat. b
 Quæ opinio maximorum Iuris interpre-
 tum fuit, c & vt mihi videtur, perquam
 probabilis. Quod si proprijs bonis satis
 pater afflueret, tunc contrarium sanè di-
 cendum esset, vt modò differebamus, pos-
 setq; fortè & hæc eadem distinctio præce-
 denti quæstioni inseruire, vt Alex. sensit,
 d quamuis si quis subtiliùs vtranque in-
 spexerit, videat nonnihil diuersitatis inter
 eas superesse.

QVA RATIONE POSSINT
 spurij aliquid à parentibus
 consequi.

- 1 *Spurius Iure societatis cum alio contra-
 Etæ, ad paterna bona quandoque ad-
 mittitur.*
- 2 *Spurius à patre institui potest, cùm cape-
 re poterit.*
- 3 *Mortuo patre, quando spurij agnatis
 inuitis possit legitimari.*
- 4 *Cautela in fauorem spurij, vt statim de-
 nunciet bona fisco.*
- 5 *Spurius religionem ingressus, capax est
 patris-*

paternorum bonorum.

- 6 *Et statim legitimatus censetur.*
- 7 *Clericorum & monachorum idem videtur esse vitæ finis.*
- 8 *Hodie spurij alimenta relinquuntur.*
- 9 *Spurius granari potest, ne alteri hereditatem restituat.*
- 10 *Hereditas à fideicommissario repudiata, an spurio acquiratur.*
- 11 *Pater qui non est soluendo, spurium instituere potest.*
- 12 *Ex causa remunerationis, pater spurio aliquid donare potest.*
- 13 *Legitimati æquè ac legitimi succedunt.*
- 14 *Mulier metu constuprata, filijs inde natis omnia potest rectè tradere.*
- 15 *Compressa à Principe, præsumitur per vim vitata.*
- 16 *Illicitus congressus non excusatur prætextu paupertatis.*
- 17 *Cantela varia ad instituendos spurios.*

C A P. X L V.



ED quas modò fraudes
ad spurios instituendos re-
tulimus, palàm se omnib.
produnt, facillimèq; depre-
henduntur, atque ideo ni-
hil

hil vt diximus, illos solent adiuuare. Reperiuntur tamen cautiores aliquot infidiae, ita veritatis specie obumbratae, vt & legibus ipsis imponant, spuriosq; patrum bonorum compotes efficiant. Quamuis autem Caium illum Aquilium dicere solitum legamus, Iuriscōsulti prudentiam in cauendo, non decipiendo debere versari, quia tamen animaduertimus multos illegitimè natos, summis quandoque virtutibus præditos esse, eaq; de causa maximè dignos, qui in paterna hereditate succedere debeant, propterea in præsentem constitui, aliquot insigniores modos tradere, quibus parentes optimi, de his filiis suis probè liberalitèrque institutis, quamuis spurij, benemereri possint, cū non videatur is legi fucum facere, qui bonos honestosque viros, quacunque potest ratione, adiuuare contendit. Inprimis *a* igitur, si contrahat spurius omnium bonorum societatem, cum patris filio legitimo & naturali, aliòue patris affine & coniuncto, hìcque deinde à patre hæres instituatur, poterit spurius dimidium eius hereditatis consequi, *b* quæ socio suo relicta est, cū ita inter eos inita sit societas, vt omnia bona communia sint futura, *c* nec enim hìc suspicabimur patrem idcirco ea bona huic

a Corf. in
sing. ver. spurius.

b Bart. l. si is
qui de li. leg.
& Bald. l. i. c.
pro soc. 14. q.
c. l. si societa-
tem vniuers.
pro soc. Fel. c.
multorum,
de iude. nu. 2.

huic reliquisse, eò quòd Iure societatis
deinde ad spuriū essent peruentura. Nam-
que etsi ea societas conflatà non esset, veri-
simile tamen est, non minùs patrem, eum
quem nunc sibi hæredem esse voluit, &
antea instituturum, cum eum aut filium
illius legitimum, aut valdè coniunctū esse
præsupponamus. *a*

- 2* Sed & si ita spurius à patre instituitur,
cùm capere poterit, valet hæc institutio, *b*
interimq; donec legitimorum iura à Prin-
cipe adipiscatur, idem iacenti hæreditati
curator dabitur, bonaq; illa administra-
bit, *c* quod consilium vti tutissimum, li-
cet aliqui repugnent, *d* frequentius ta-
men est à plerisque approbatum. *e* Im-
3 mò institutus sub ista conditione, post
mortem patris poterit legitimis naturali-
bus rectè restitui, quamvis agnati, quibus
est iam ius quæsitum, id aut ignorarent,
aut etiam recusarent, *f* quod alioquin
mortuo patre, si hæc conditio apposi-
ta non esset, absque eorum consensu non
4 licuisset. *g* Illud quidem sat patet, si quid
ei à patre tacitè fuerit relictum, is autem
antequàm causà eius ad ærarium defera-
tur, fisco spontè id denunciauerit, dimi-
dium semper portionis illius consequi,
b quod tamen in ijs tantum bonis est in-
telligendū, quæ ad fiscum, non ad agnatos
essent

a Arg. l. sed si
plures. §. in
arrogato. de
vulg. & pup.

b l. in tēpus.
vbi Angel. de
hær. inst.

c l. si quis in
stituitur. co.
tit.

d Imo. d. l. in
tempus. Bal.
eam, quā. C.
de fideic. nu.
48. Ang. §. hæ-
res. Inst. de he-
qual. & diff.

Gozad. late
conf. 21.

e Bal. l. si. C.
vnd. cog. nu.
26. & conf. 72.
in §. 146. in 1.
Cast. l. 4. C. de
leg. Alexand.
late. l. Gall.
§. insti.

f Ias. §. & qd
si tantū. n. 138.

g l. p. de na.
reli. l. diuus.

vbi Barr. de
Iur. aur. ann.

h l. edicto. §.
extat. l. Sena-

tus §. Senat.
l. cum tacitū.

de Iur. fisc.

^a l. 3. de his quæ pro non fer.
^b l. in metal lum, de iur. fi. Cæp. caut. 38. in 6. casu.
^c Aur. de monac. in princ. d. Præpos. c. cum haberet. col. 3.
^e Dec. confi. 576.
^f Marfil. fin. 273. ver. limito etiam.
^g Bald. l. i. C. de sacros. nu. 25. l. i. Aut. nō licet. C. de li. præt. num. 4. Ruin. confi. 89 col. 3. in 3.
^h Alex. confi. 55. in fin. in 3. Fel. c. cum deputati, de iudic. num. 2.
ⁱ Dec. cap. in præsentia, de proba. nu. 58. Abb. c. quod dei. de sta. mona. num. 10.
^k c. cum haberet, de eo qui dux.
^a in alijs enim frustra fieret delatio. ^b Si spurius etiam religioni nomen dederit, cum ex eo omnis macula deleta censeatur, ^c patrem arbitratu suo rectè illi quodcunque placuerit, legare posse puto, ^d tamen si Decius contrà respondisse visus fuerit, in eo qui sacris initiatus erat, ut nec alimèta ei à patre relinqui possint, quonià se sacerdotij proventu satis honestè posset enutrire. ^e Sed Decius in hoc iure probandus non est, cum notissimum sit eos qui sub Christi signis incipiunt profiteri, & si spurij sint, legitimos tamen sic statim fieri, ^f ac olim per oblationē Curia natalibus restituebantur, ^g idcircoq; ut cæteros legitimos, quiduis rectè à patribus consequi posse. ^h Nec verò distinguendū est, Clerici ne tantum sint, an se Monasterio alicui dicauerint, quoniam cum idem vtriusque vitæ sit finis, idem etiam de ambobus iudicandum erit. ⁱ Hodie quoq; cum pater quoscunque illegitimos filios alere teneatur, ^k dubium non est, quin illis certa portio ab eo relinqui possit, unde sibi ad victum necessaria queant comparare, ^l qua ratione & emphyteosim illis poterit stipulari, quæ alimentorum loco succedet, ^m non debent hæc tamen legitimum modum

l. Bar. l. fi. de his quib. ut ind. m. Affi. & Decif. 99.

dum excedere, sed talia esse, quæ viri boni arbitratu honestam vitam, cultumque deceant. *a* Quæ quoniam ad eorum hæredes non essent peruentura, cum ratione alimentorum relicta, simul cum vita soleant extinguui, *b* ideo optimum erit, si pater nepotibus ex ijs nascituris, ea per fideicommissum restitui iubeat, quod illi sanè licet. *c* Et hæc ratio suadet, ut idè in filia spuria dicamus, quam pater eo poterit argumentum dotare, quod dos alimentorum loco habeatur, *d* ut aliàs à nobis disputatum est. *e* Existimo etiam spurium à patre hodie ita institui posse, ut hæreditatè deinde statim alicui restituat, quamvis enim hoc nonnulli negent, *f* cum tamen hæc institutio saltem alimentorum ratione valeat, rectè etiam dicemus, ex assè eum posse hæredem relinqui, cum eo onere, ut alteri restituat, siquidem hi qui solidum capere non possunt, dum tamen aliquid capiant, *g* etiam ad omnem hæreditatem in alium conferendam idonei haberi solent. *h* Quod si fideicommissarius illam deinde repudiet, ad spurium statim pertinere, quidam tradiderunt, *i* quod tunc illam non à patre accipiat, sed à fideicommissario, qui eam reiecit. *k* Hoc tamen apud me re vera scrupulo non caret, cum spurius ille directo à testatore id totum

T con-

a Bal. l. eam, quam. C. de fideic. num. 41.

b l. dominus. §. si. de usufructu. Dec. conf. 311. num. 4.

c l. fin. C. de nat. lib. Bart. d. l. fin. de his quibus. ut ind. Dec. conf. 462.

d Bart. Auth. ex complexu. C. de inc. nupt. Dec. conf. 61. e cap. 49.

f Imo. l. si quis solidum, de hæc. inst.

g Gl. l. eam, quam. C. de fideicom.

h l. cum ei, de l. 2. l. cogi. §. hi qui, ad Trebel. vbi Alex. num. 2. 3.

i Cap. cau. 38. in 2.

k arg. l. profectitia. §. si pater, cum Gl. de iur. do.

consequi videatur, cum in fideicommissis tacita semper illa adsit conditio: si fideicommissarius voluerit, ei hæreditas restituatur. *a* Quod si ab eo repudietur, iam ille nihil de suo largiri dicitur, sed tantum non acquisivisse, *b* quo casu omnia potius à testatore proficisci videtur, quod fieri nequaquam potest. Accedit quòd ita repudiante fideicommissario maximum est suspitioni locus, ne tacite cū testatore de hac re conuenerit. Ideò tunc tantum hoc fortè recipiendum esset, vbi fideicommissarium cōstaret nullius rei occasione, sed spontè delatam sibi hæreditatem in spurium contulisse, omnisq; doli & collusio- nis suspitio euidenter abesset.

11 Si etiam pater spurij soluendo non sit, credo tunc ab eo illum rectè hæredem institui posse, cum legis prohibitio ad huiusmodi non pertineat hæreditates, quæ soluendo non sunt. *c* Credunt & nonnulli, si spurius filius de patre suo benemeritus fuerit, extentq; aliqua ab eo in illum collata beneficia, posse hac occasione

e 1. si quis solidum, de hæ. inst. & Bald. l. 1. eam, quam. in fi. C. de fideic.

12 patrem filio bona relinquere, tanquam remunerationis gratia, & mutui cuiusdā in illum officij, *d* quod & mihi sanè non displicet, si tamen merita hæc committita non sint, sed re vera à filio in patrem profecta, qua in re, nec patris assertioni fides

d Bald. conf. 68. in 1. Tiraq. l. si nunquam. C. de reu. do. ver. donatio- ne, num. 21.

des

des esset adhibenda, nisi euidenter talia merita & beneficia præcessisse probarentur, *a* vt & Ruin. ex facto respondit. *b* Præceteris autem optimum solet id esse confilium, si spurijs à Principe in legitimorum numerum cooptentur, tunc enim cum à legitimis nihil differant, *c* pater non solum eos poterit instituere, sed ipsi simul cum legitimis ab intestato equè succedēt. *d* Quod aded verum est, vt & si pater spurium instituerit, eoq; viuento idem ad legitimorum iura peruenerit, institutio illa omni tempore valida habeatur, ac si ab initio iustis natalibus fuisset restitutus, quod frequentissimè est proditum, *e* nec enim subiacet hoc Catonianæ regulæ, vt quæ ad nouas leges non pertinet. *f* Præter verò hæc omnia, mater si sibi vim illatam, meruue constupratam doceat, *g* non minùs ided cum filijs, quamuis ex incesto susceptis, testamenti habebit factionem, *g* cum lex Iulia ad vim passas mulieres non pertineat. *h* Quin edò tantum, quod se à Tyranno aut Principe compressam affirmet, illicò & omnia per vim facta præsumi Baldus dixit, *i* idemq; ob eandem rationem, in serua, cum qua dominus congressus esset. Sozinus respondit, *k* Quæ tamen excusatio tunc accipienda non esset, si paupertatis ob-

T 2 tentu

a Bar. l. si forte, §. de cast. pe. Ias. Dec. l. si donatione. C. de colla. nu. 18.

b consil. 124. in 1. col. 1.

c §. si igitur. Authen. qui.

mod. nat. leg. d. l. si te parēs

vbi Bal. C. de suis & legit.

e Imo. l. si alienum. §. in

extraneis, de hæ. inst. Alex.

§. instituens, Ias. §. & quid

si tantū. n. 87.

f l. si vbi Bar. in fi. de re iudic. Bald. l. si.

C. vn. leg. nu. 26.

g Bald. l. si qua. C. ad Orfic. num. 1.

h l. vim passam, de adult.

l. fœdissimā. C. eod.

i l. eam, quā. C. de fideic. n.

25. Marf. conf. 25. num. 30.

k conf. 148. in fin.

- 16 tentu id se mulier fecisse confiteretur, ^a tam turpe enim facinus eo colore deleri non meretur. ^b Atque hæc omnia, vt plurimum etiã in patre dicta intelligantur, vt iisdẽ ipse remedijs ad spurij filij hereditatem consequendam adiuuetur. ^c Addũt alij & illud, vt vendat pater spurio aliquid ex bonis suis, ac precium verẽ capiat, quod clãm deinde illi restituat. ^d Aut etiam eum in testamento instituat, non tamen vt spurium ex se natum, sed vt alienum, ex certo patre & muliere ortum. ^e
- 17 Sed & quàmplures alia cautiones à Doctor. varijs in locis referuntur, ^f & qui cautelarum libros inscribere, multas afferunt, quæ spurijs inferuire posse videantur. ^g Sed pleræque nimiam fraudẽ ostentat, idcircoq; improbatur. Nos istas tantum attigisse volumus, quæ & iure subsistunt, & ab omni dolo & machinatione abesse videntur.

AN HODIE IVRE CA.

non. spurijs alimenta à parentibus debeantur.

- 1 Iure civili nec pater spurios alere potest, nec ipsi patrem, & quare.
- 2 Corrigitur lex, cum dicimus, illa de rigore, hæc de equitate loquitur.

3 In-

a l. palam. §. non est, de rit. nupr.
b Glof. c. sigs propter, de furt.
c Bald. Auth. licet. in fi. C. de nat. lib.
d Ferat. caut. 41.

e Alex. l. 3. de lib. & post. in princ.

f Albe. l. humanitatis. C. de nat. lib.
Bal. l. 3. de li. & post.
g Cap. caut. 38. Ferat. 41. Dilect. de art. test. tit. 1. cau. 14.

- 3 *Intell. c. per venerab. in fin. Qui fil. legit.*
 4 *Intell. cum haberet, de eo qui dux. in matrimonium.*
 5 *Quibusunque spurijs hodie alimen. debentur.*
 6 *Ius Canon. sequitur ius naturale.*
 7 *Spury quare iure Canon. quandoq; filij non appellantur.*

C A P. X L V I.



EX ciuilis, quæ summo
 plerunque iure nititur, na-
 tos ex illicitis nuptijs eo est
 odio persecuta, vt præter-
 quam quod illis paternam
 successionem interdixerit,

nec dignos etiam putarit (contra natura-
 lem omnium animantium instinctum)

1 qui à patre alerentur, *a* aut qui erga pa-
 trem, eandem pietatem possent exercere.
 Scriptum enim erat in lege 12. tabularū,

b E meretrice natus patrem non alito.

Quod & apud Athenienses, Solonis lege
 cautū fuisse dicitur, *c* ob id fortè, quod

qui cum mulieribus familiaris ac licen-
 tius præter decorum viuit, is facile decla-
 rat, se non liberorum gratia ad eam rem

impelli, sed voluptati potius indulgere. Is

T 3 itaq;

a Auth. ex
 complexu. C.
 de ince. nup.
b Hist. Iur.
 ciu. lib. fec.

c Plutarc. in
 Solon.

itaque & eius rei fructu caret, nec sibi inq
parentis in liberos reliquum facit, cum
illis ipsa procreatione, dedecus potius &
ignominiam attulerit. Contra hæc tamē
hodie stat Pontificium ius, *a* quod ab o.
mnibus creditur plurimum illegitimis
filijs fauere, eisq; alimenta saltem, a paren
tibus concedere. Quamuisq; eodem iure
& alia extet sanctio, huic prima facie con
traria, in qua summus Pontifex legis ciui
lis duritiem quammaximē amplecti, vi
detur, *b* interpretes tamen hæc inter se
concilianda tradiderunt, *c* vt Pontifex
ibi, *d* secundum summum & strictum
ius, hic ex æquo & bono fuerit locutus.
e Mihi verò hæc distinctio absurdissi
ma semper visa est, cum is qui hoc pa
cto leges inter se componere quærit, taci
tē significet, alteram ab altera corre
ctam esse, vt Bartolus docuit. *f* Quis au
tem in legibus hoc vnquam ausit affirma
re, nisi verba ipsa hoc apertē demonstrēt?
g Adde ridiculum hoc potius esse, vt
Cælestinus I I I. primus æquitatis & be
nignitatis illius author, *h* potuerit Inno
centij I I I. seueritatem *i* abrogare, cum
prius ille, vt apud Platinam & alios com
pertum est, è vita migrauerit, quàm In
nocentius ad Christianæ Reipublicæ gu
bernacula esset adscitus. Ego vt re vera
fatear

a c. cum ha
beret. in fi. de
eo qui dux. in
matr.

b c. pervene
ra. in fin. qui
fil. legi.
c Gl. d. c. cum
haberet.
d in d. c. per
venerab.

e d. c. cum ha
beret.
f Bart. l. Plau
tius, de aur. &
arg. leg. & in
l. cotē. §. qui
maximos, de
püb.
g l. præcipi
mus, in fi. C.
de appell.
h d. c. cum ha
beret, secun
dum vet. im
press.
i d. c. perve
nerabilem.

fatear, nihil ex Innocentij verbis *a* ne-
cessario elici puto, quod ad rem faciat, si-
quidem is eo in loco id tantum contem-
3 dit, ne filijs ex adulterio natis, temerè &
absque iustissima causa legitimorum iu-
ra concedantur. Quod cum nobili illi
Pessulano, qui id petierat, velit persuade-
re, inuehitur quodammodo Pontifex in
illegitimorum stirpem, ostenditq; vtrius-
que sacre legis autoritate, quam fue-
rint semper detestabiles, demum & ci-
uiliu constitutionum vitur testimonio,
quæ illis nec alimenta permittebant.
Non igitur hæc approbando, sed potius re-
ferendo, atque ex his opinionem suam ma-
gis adiuuando, Pontifex hæc asserit. Sci-
mus enim ex ijs quoque licere argumen-
tum sumere ad aliquid demonstran-
dum, quæ hodiè antiquata sunt, cum a-
liàs in usu essent. *b* Miror ego tamen, cum *b* Gl.c. no-
apud omnes receptissimum sit, hodiè Iu-
re Pontif. hoc specialiter introductum, vt
spurijs alimenta debeantur, non habe-
re Doctores vllum sat validum & fir-
mum huius opinionis propugnaculum,
quo id aperte significetur. Etenim
4 Celestini decretum illud, *c* quod vul-
gò adducitur, si quis accuratius animad-
uertat, non ita illegitimorum causam fo-
uet, vt ceteri sibi persuasum habent:

T 4

quod

b Gl.c. no-
uit. ver. quicū
que, de iud.
Bart. l. fin. de
fals.

c d.c. cum ha-
beret.

quod vt clariùs ostendam, factum id referam, quod ibi propositum est. Nupserrat Aurelia Alexandro, constanteq; matrimonio, Alexander cum Liuià adulterium commiserat, eius rei accusatus, vt se à crimine tueretur, adulteram omninò abiurauit, paucis pòst diebus rursus Liuię consuetudinem repetijt, contemptaq; omni iurisiurandi & coniugij, quod sibi cum Aurelia intercedebat, religione, cū Liuià nouum cesebrat matrimonium, cumq; ea vitam degere incipit suam. Moritur pòst Aurelia, quare hic dein cum Liuià decem perpetuò moratur annos, totidemq; ex ea statim suscipit filios: defertur hoc negociū Pontifici, responderis, quòd cū non liceat eam ducere in matrimonium, quam quis polluit per adulteriū, propterea separandam esse hanc Alexandri & Liuię coniunctionem, cū vxoria non sit, sed penitus illicita, filijs tamen ex ea consuetudine natis, necessaria à patribus debere subministrari. Hic ego animaduerto inprimis, filios non natos esse viuente prima vxore, sed post eius mortem, sicq; non adulterinos esse, vt vulgò creditur. Deinde, secundum id matrimonium Iure ciuili subsistere potuisse, ex quo nouo consensu post primę vxoris obitu fuerat firmatum, ^a & quamuis Ius Canonicum

^a arg. l. cū
dux, in fin. de
capt. & post.
reu.

cum diuersum videatur, quod huiusmo-
 di coniugium non admittit, quod suspi-
 catur ne viuent prima vxore quid cōtra
 illius vitam fuerit machinatum, videmus
 tamen & hoc Iure quandoque secus esse,
 & matrim. probari: *a* propterea quod ad
 filios attinet, cū ex damnato coitu reue-
 ra procreata dici nequeant, *b* & fortè e-
 tiam non prorsus illegitimi censeantur, *supra* c. 40.
 exemplo eorum, qui ex clandestinis nu-
 ptijs suscipiuntur, *c* potuerintq; bona in-
 ter se matrimonij fide, eorum parentes
 fortassè congregari, nil mirum est, si eos à
 parentibus iussit Cælestinus Pont. educa-
 ri. Non tamen inde ad quoscunque spu-
 rios sumendum argumentū fuit, vt Do-
 ctōres nostri solent, cū hi in eorum nu-
 mero, longo sanè interuallo nō sint repo-
 nendi, & fuerintne verè illegitimi, non o-
 mninò Pont. declaret. Hæc tamen vix ef-
 fari audeo, cū à contraria opinione dis-
 sentire maxima hodie sit religio. Sanè
 Bald. id quandoque putauit, *d* Ius Pont.
 nō omnibus spurijs quo ad alimēta pro-
 spexisse, sed ijs tantū, qui non ex nefa-
 rijs, aut valdè odiosis congressibus essent
 concepti, in ijs enim Ius ciuile adhuc esse
 seruandum, cū & Iure Canonum hi fi-
 liorum nomen non mereantur. *e* Ego ve-
 rò ita sentio, si Ius Canon. benignitate

a c. 2. 3. 31. q.
 1. Abb. c. 1. co.
 1. de eo qui
 duxit in mat.
 b diximus
 supra c. 40.

c Abb. ca. la-
 tor. qui fil. le-
 gi. nu. 6.

d in Auth. ex
 complexu. C.
 de inc. nupt.

e ca. 1. 35. q. 7.

quadam tantum, & pietate adductum est, ut hæc alimenta illegitimis decerneret, prout omnes aiunt (quamvis nihil de hac re apud nos satis certum reperiam, ut modo dixi) credere hoc generaliter in quibuscunque deinde illegitimis filijs interpretandum. *a* Cùm enim hæc educatio à Iure naturali proficiscatur, *b* quid æquius est, quàm putare Ius Pont. cunctis his animatibus prospicere voluisse, quod totum naturali quadam nititur equitate? *c* Accedit, quod hoc favore filiorum inducitur, quod hoc fauore filiorum inducitur, ne ij qui nihil deliquerunt, tam acriter puniantur. *d* Cur nõ ergo hoc ad omnes quomodocunq; cõceptos pertineat, cùm ubiq; eorum æqualis sit venia, æqualis innocentia? Quod ergo *e* dicitur, nec Iure Can. hos quandoq; filios vocari, id ego successionis tantum ratione intelligo, eò quòd si filij dicerentur, ijdem & hæredes esse putarentur, *e* hi vero non quidem succedunt, *f* sed tantum iure alimentorum filij nomen retinere solent. *g*

AN ÆQUE IN CÆSARIS iurisd. ac terris ecclesiæ, alimenta spurij debeantur.

I. Quæ ratione Iure Can. Spurij sint alendi.

2. Ho-

a Garz. in
tract. de ult.
fi. iur. nu. 114.
112.

b Inst. de iur.
nat.

c Bald. l. fi. in
prin. C. de iur.
delib.

d c. nasci. 56.
dist.

e c. dicat. 32.
q. 4.

f d. c. 1. 35. q. 7

g Dec. ca. per
ruas, de pro-

ba. l. col. Go-

zad. conf. 13.

sum. 47. 55.

- 2 Homines ad quem finem in lucem veniant.
- 3 Peccatum videtur, non subuenire indigentibus.
- 4 Spurijs secundum naturam sunt filij.
- 5 Duplex vinculum in filijs legitime natis agnoscitur.
- 6 Pater prohibere nō potest, ne spurijs alatur, aut nepotes ex ijs.
- 7 Alimentorum nomine quid veniant.
- 8 Spurijs ab hæredibus patris ali debent.

CAP. XLVII.



Ateamur iam, vt cæteri volunt, spurijs hodie ex lege Pontificia alimenta à parentibus esse præbenda, dicemus ne tamen hoc vbiq; locum sibi vendicare? an

verò sicut in cæteris causis, in hac quoque materia, leges ciuiles in Cæsaris Iurisd. Pontificias in Ecclesiasticas esse seruandas? *a* Scio quidem multos esse, qui hac ratione ducti, in terris tantum ecclesiæ hæc locum habere velint, *b* pro quorum sententia & id facit, quòd cum hæc æquitas à Cælestino Pontifice promulgatur, *c* verba is sua in ecclesiasticum

a ca. si duob.
in fi. de appe.
c. fi. cum Glo.
de arbit. in 6.
b Imo. l. Lucius. §. fin. de leg. i. Alexan. conf. 74. in 3.
Ias. Aut. res qua. C. com. de leg. pe. co. Fel. c. ecclesiæ, de consi. num. 45.
c in d. c. cum haberet.

sticum

a Ibi, solici-
tudinis tuæ,
&c.

b Aret. confi.

43. Galiau. in

Rub. de verb.

obli. nu. 15.

c Abb. d. c. cū

haberet. Ang.

Inst. de iu. na.

in princ. Soz.

conf. 161. Rip.

Rub. de verb.

obl. in fi. De-

ci. c. clerici,

de iudi. num.

2. & conf. 311.

d c. fi. 9. dist.

e l. si quis. 6.

1. de lib. agn.

ficum tantum iudicem confert, *a* ut in-
telligamus, ad eum tantum, nō ad laicos,
huius rei cognitionem voluisse pertine-
re. *b* Contrā tamen plurimi sentiunt, c
quos & ego sequor. Sic enim mecum con-
fidero, varijs de causis potuisse à Iure Pō-
tif. introduci, vt alimenta. spurijs essent à
patribus subministranda, quas vbiq̃ue
gentium seruari maximè deceat. In pri-
mis video Ius Pontif. solere Iuris natura-
lis vestigia imitari, *d* alimenta autem Iu-
re naturæ, & quadam sanguinis coniun-
ctione, omnibus animantibus à parenti-
bus deberi. *e* Video & hoc rationē ipsam
satis persuadere, vt cū id quod à nobis
genitum est, tunc cū in lucem editur, sa-
tis per se infirmum & imbecille existat,
æquum sit, id eousque saltem à nobis fo-
ueri, quoad caluerit, vt per se subsistere,
& viribus suis niti valeat, alioquin quid
tam impium esset, quàm alicui vitam de-
disse, vt eam statim illi adimeremus? Huc
accidunt & Iuris diuini quædam semina.
Vult enim summus Deus homines nasci
vt viuant, viuere autem, vt illius admira-
bilia opera veneretur, eiusq̃ sibi gratiam
ac pietatem comprecantur. Semen autem
ipsum ex qualicunque homine sit, Deiv-
tique opus est. *f* Quomodo verò is qui
nascitur, aut viuatur, aut Deum contemple-
tur,

f c. vñdecun-
queso. dist.

tur, si statim victu careat, vixq; lucem aspiciere valeat? Huc fortasse & clementissima vox illa deduci potest, qua vult is omnes homines saluos esse, & qua tam sapè iubet, inter nos vicissim omne officij
 3 & charitatis genus exerceri. Si enim grauius delinquere ille hoc iure dicitur, qui egenos homines & mendicos, qua potest, pietate non complectitur, *a* quo magis hoc in ijs crimen notandum censemus, qui proprijs natis necessaria vitæ subsidia nō suppeditarint? *b* Quod si diceres, in his Nothis filiis, nullū quo ad parētes necessitudinis ius spectari, sed prorsus alienos haberi, *c* atque ita supradicta omnia cessare. Responderem ego, hæc legum subtilitate ita recepta esse, *d* quamuis honesta quidem ratione illegitimos tamen re vera quo ad naturam, quæ vnquam nequit aboleri, *e* filios dici: *f* cū quo ad naturale fœdus pro legitimis habeatur, *g* nec extraneis vnquam omnino similes esse possint. *h* Et vt ait Euripid.

Ὀνόματι μέμπτον τὸ νόθον, ἢ φύσις δὲ ἰσὴν.

Turpe Nothi nomen, natura est attamen vna.

5 Cū enim duplici vinculo, hi qui ex matrimonio nati sunt, parentibus suis iuncti esse

a c. pasce. c. non satis. 86. dist.

b c. est probā da. 86. dist.

c Aut. ex cōplexu.

d Bal. repe. l. i. C. de sacros. nu. 45.

e l. 2. de vsufru. ear. rerū.

f Abb. c. tāta. qui fil. l. e. nu.

12. in princ. & Bart. l. 2. de accus. Abb. c. nō

nulli. §. sunt & alij, in fi. de

rescr. Tiraq. l. si vnquā. vers.

donatione largitus. nu.

235.

g l. adoptiu. §. serui. de

ri nup. Anch. conf. 225. col.

2.

h Fel. d. cap. sunt & alij.

nu. 56.

eti esse soleant, legitimo & naturali, ea
 quæ à legitimo profiscuntur, his spurij
 minimè communia esse vtraque lex cō
 fenfit, veluti agnationis, nobilitatis, gen
 titutis, successioneis que iura. Quod ve
 rò à naturali descendit, tamen civilis
 lex in parentum odium, nec id agnosce
 re voluerit, *a* propterea que alimenta his
 denegarit, lex tamen Pontificia non po
 tuit, quod sanguinis, quod seminis, quod
 naturæ ipsius erat, non amplecti. Cū
 que alimenta ad vitam hominis tuen
 dam & prorogandam sint necessaria, *b*
 & iure naturæ decreta, idcirco ea his
 quoque communicanda esse statuit, cæ
 tera quæ humanarum potius constitu
 tionum erant, potiùsque ad politicum
 statum pertinebant, nec ita vitæ degen
 dæ necessaria, politicarum quoque le
 gum arbitrio decidenda reliquit. Ex
 quibus omnibus sentio, constitutionem
 Canon. quoad alimenta, in foro quo
 que Cæsaris omnino seruandam esse, cū
 hic & iuris naturalis ac diuini ratio, pec
 cati etiā euitandi non leuis versetur
 occasio. *c* Nec me mouet, quòd super hac
 re, ecclesiastici tantum iudicis officium vi
 deatur fuisse imploratum. *d* Cū enim
 supradictæ rationes ita se in hac materia
 habeant, cur non apud quoscunq; & quo
 cunq;

a d. Aut. ex
 complexu.

b l. necare,
 de lib. agnos.

c arg. Gl. c. 2.
 de reg. iur. in 6
 Bart. Bald. l.
 priuilegia. C.
 de sacros.
d d. c. cū ha
 beret.

cunq; in loco æquè obseruentur? Ac si verum amamus, quibúsnam alijs vti verbis summus Pont. potuit, si ab eo consultus, ad eius interrogationem erat respósurus?

6 Hæc autem nos adedò vera esse putamus, vt et si expressè pater eos in testamento ab omnibus bonis suis abdicasset, adhuc tamen eius hæredes munus hoc implere cogantur. *a* Et quæ de filijs dicimus, ea & multò magis in nepotibus affirmamus, vt eadem ratione ab Auo ali debeant, cum hi quoad eum minùs odiosi sint, *b* fortè & quia cum lex quo ad hanc causam spurios, vt filios, haberi velit, iam sequitur, vt quæ in cæteris legitimis filijs seruari solent, quorum nepotes æquè ac ipsimet sunt alendi, *c* eadem in his quoque qui ex spurijs filijs nascuntur, admittantur. *d* Alimentorum autem nomen ne ea omnia comprehendere certum est, quæ ad vitâ hominis sunt necessaria, vt cibaria, vestitus, & habitatio, *e* cæteraq; quib. tuendi, curandique corporis nostri gratia, vtimur, *f* quemadmodum & quæ ad disciplinam pertinent, honestasq; artes percipiendas, *g* generaliter enim omnia liberorum onera pater subire tenetur, *h* & nec eum tantum alere, sed & illius vxorè simul ac filios, *i* quoniam scimus, vbicunq; iure sanguinis, & naturali quodam officio, alimèta debentur.

a Bal. l. id quod. C. de episc. & cler. n. 46. l. aff. consil. 26. in 1.

b l. fin. C. de nat. lib. Sozi. consil. 161.

c l. si quis. §. 1. de lib. agn. Bart. tract. aliment.

d argu. l. 1. §. lex Falc. ad l. Falc.

e l. legatis, de alim. & ci. leg.

f l. verbo vitus, de ver. si.

g l. qui filius, vbi pub. edu.

h l. si quis. §. non tantum, de lib. agn. Sozi.

i Bart. d. §. non tantum. Prapo.

d. c. cum haberet, gl. ca. ad monere. 33. q.

2. vers. pen.

a Bart. l. lega
tis, de alim. &
cib. leg.

b d. c. cum ha
beret, in fi.

c ca. 49.

d l. si quis. §.
item rescri.
vbi Bar. Ruin.
conf. 124. nu.
12. in 1.

debentur, vt hîc sanè debêtur, hæc omnia
tunc alimentorum vocabulo contineri. *a*
Nisi fortè dubium id faciat, quòd de ali-
mentis nihil expressè hîc à Canone caue-
tur, sed tantùm res necessarias esse præstā-
das, *b* quod & aliàs me attigisse memi-
ni. *c* Patre autem defuncto nihilominus
illius hæredes pari necessitate erga spu-
rios erunt obstricti. *d* Et hæc quoad pa-
trem.

A N M A T E R Æ Q V E A C
pater spurios alere te-
neatur.

- 1 *Filij apud matrem triennio, pòst apud
patrem educari solent.*
- 2 *Quid in illegitimis?*
- 3 *Spurijs quo ad alimenta, tanquam veri
filijs censentur.*
- 4 *Non semper qui lucrum capit, is & o-
mnis subit.*
- 5 *Cur pater potius quàm mater filios a-
lat.*
- 6 *Quando ijs alimenta possit abnegare.*
- 7 *Filij parentes alere quandoque tenen-
tur.*

C A P. X L V I I I.

Quod



Vod verò ad matrem spectat, si quæramus, an & ipsa filios alere, sicuti pater, lege obligetur. Sunt qui dicant, cum primum partus editus est, debere eum apud ipsam, donec trimus tantum sit, educari, *a* post id tempus, ad patrem semper hoc munus pertinere, nec immerito, cum mater in prima illa pueri infantia huic operi commodius quam pater sufficere possit, filium scilicet proprio lacte enutriendo, *b* nisi fortè hoc eius dignitatè & nobilitatem non deceret, vel infirmitate aut egestate detineretur, *c* aut non id patriæ consuetudo ferret, quoniam tunc expensis patris, etiam intra id tempus sustinendum fore dicunt. *d* Sed contrà Panormitanus, *e* qui hæc in legitimis quidem filiis ita probari tradidit, quòd hi in potestate patris, non matris nascuntur, & patris, non matris familiam & agnationem sequuntur. *f* Ast in spurijs secus omninò voluit, nam cum hi nec sub patria sint potestate, *g* nec ullum ius agnationis à patre retineant, *h* æquum etiam non putauit, patrem hoc sumptu sic semper prægruari, non matrem, præsertim cum Cænon vtrique parenti secundum vniuscuiusque facultates, hoc onus communicari iu-

a l. nec filiū.
C. de patr. po.

b c. fi. de con.
in fi. d. c. ad
eius. s. dist.
c. Azo in
sum. C. de
patr. pot.
d. Abb. c. 2. de
cōnu. inf.
Bal. l. alimen
ta. C. de neg.
gest.
e in d. c. cum
haberet.

f c. 2. de con.
infid.
g s. si aduer
sus. Inst. de
nupt.
h Bart. l. tute
las, de cap. di
min.

a d.c. cum ha-
beret, in fi.

b Bart. l. r. de
accus.

c l. r. §. ius na-
turale, de iu-
sti. & iur.

d l. furiofa,
de cur. furio.

e §. fi. Inst. ad
Tertyl.

f arg. l. secun-
dum nat. de
re. iur.

g l. r. §. lex
Falc. ubi Alex.
ad l. Falcid.
h §. pe. cū Gl.
ver. legi. Aut.
quib. mo. na.
fui.

ri iubeat, a spuriusq; quo ad ius sanguinis tam patris, quàm matris sit filius. b His accedit, quòd cùm alimenta instin-
ctu quodam naturæ debeantur, c nō est cur pater in his matri præponatur, cùm iure naturæ æquè filius patri ac matri de-
beat, & contrà: d Quin cūni mater tantum, non pater, his ab intestato succedat,
e secundū naturam videretur, matrem & vniuersa alendi onera debere sustinere, vt quæ hæreditatis quoq; commodo sola
frui potest. f Hæc Panormitanus, & alij, quæ tamen ego haudquaquam probo. Si enim id damus, quod ante iam cōclusum
est, lege Pontificia spurios omnes, quo ad
alimenta, veluti filios esse obseruādos, ita vt in hac causa ius filiorum adepti cēseantur, ergo & secundum iuris regulas, vt filij in omnibus erunt alendi, quoniam hanc leges interpretationem admittunt.
g Sed cū tam de iustis, quàm etiam naturalibus solū filijs hoc notum sit, eos scilicet à patre solo educādos, h cur in spurij quid diuersum volumus constituere, qui in hac re à ceteris nihil differre debēt? Falsum enim id est, quod vulgò aiūt, iure tantum patriæ potestatis & agnationis hæc alimenta legitimis filijs à solo patre deberi. Ego enim & alijs id ac iustioribus multò de causis inductum puo, cū videā-

Videamus naturales, qui in potestate non sunt, immò nec de familia propriè, *a* à solo tamen patre ali, *b* non matre, quasi paternū sit munus, quos quis filios agnoscit enutrire, in subsidiumq; tantū mater ad id compellatur. *c* Non obstat, quod de naturali ratione dictū est, nam si ea attendetur, idem in iustis & legitimis filiis dici oporteret, qui tamē non æquē ab utroq; parente educantur. *d* Minus id quoque, quod cum mater in totum succedat, omne etiam debeat onus subire. Nam hinc sequeretur filium ab ea sola semper alendum, ad quam totum spectat lucrum, vel cum naturalis filius moritur, illius successio nunquam matri extante patre deferenda esset, *e* cum eum, donec viueret, nunquam ipsa nisi in subsidium alere teneretur, vel si legitimi filij decedant, non esset mater æquē ac pater ad eorum hereditatem admittenda, *f* cum illa eos viuentē patre non educaret. Non igitur ad successionis rationem, ius quoq; alimentorum redigendum est, *g* vt præter ea, quæ diximus, in adulterinis atq; ex incestu natis, manifestè patet, quibus neuter succedit parens, alendi tamen & ipsi sunt. Non enim hic patria potestas, non familia, non agnationis, successionisue ius vltimum spectandum est, sed tantū certus

a Ia. l. fi. nu.
13. C. de verb.
sign.

b Aut. licet.
C. de nat. lib.

c l. Nefenni;
de nego. gest.
l. 5. §. si mulier, cum Glo.
de lib. agnos.

d l. pen. C. de
pat. pot. l. 3. C.
de alen. lib.

e contra ea
quæ diximus
c. 39.

f contra Aut.
defuncto. C.
ad Tentyl.

g l. fi. §. ipsū.
C. de bon. q.
liber.

ne sit ijs coniecturis pater, quas aliàs tradidimus, tunc namq; cùm eum cogant Canones, vt quo ad alimenta, natum ex se quocunque modo veluti filium agnoscat, in ea re erunt Iuris cõmunis regulę obferuanda, *a* vt ita verè quo ad eam saltem causam filius esse videatur. Sed qua ratione lex patrem in alendis filijs matri prætulit? An quia principalis & agens ipse est in procreatione? An quia caput ipse familiæ videtur? An quia vir bona lucrari potest, vnde filios alat, ipseq; rebus acquirendis, mulier conseruandis tantùm incumbat? An quia etiam filius à patre ferè semper, non matre denominetur? Intelligendum hoc quidem est, nisi aut tenues eius facultates, aliæue conditiones, filium commo-
diùs & honestiùs penes matrem enutrirì posse suaderent, *b* qua de re & Pontifex de vtroque parète fortè fecit mentionem, *c* non quia vtrunque æquè ad id obligatum fenserit, nam ita in solidum, ac eodem tempore, mater & pater ad id obligatus vocarentur, quod fieri non potest, sed potiùs distributiue illud accipiendo, *d* & ordine quodam successiuo. *e* Aut nisi filius aliunde sibi absque existimationis suæ diminutione posset victum quærere, *f* tunc enim nec si velit pater, ei licet aliter quid eo nomine spurio relinquere, *g* præterquam

a d. §. lex Fal-
cid.

b Aut. si pa-
ter. C. de di-
uort. l. alimē-
ta, vbi Doct.
C. de neg.
gest.

c d. c. cùm ha-
beret.
d Ripa, l. hæ-
re. §. cùm ita.
num. 3.

e Doct. §. qui
dam rectè.
f l. s. §. sed si
fili. vbi Bart.
de lib. agnos.

g Dec. cõf. 576

terquàm cùm talis esset filij status, qui aliquid in summam egestatem, aut aduersum aliquem casum fortè labi posset.

a Vel nisi quid eorum commisisset filius, quæ iustam præbent patri eum exhæredandi causam. *b* Quæ quoniam longam exposcunt commentationem, & à Doctoribus latè referuntur, *c* idèd in præsentibus omittenda duximus. Sanè hæc omnia, fi-
7 cuti à patribus in filios, sic quoque à filiis erga parentes, vbi res postulet, seruanda erunt, quocunque ex congressu eos parentes susceperint, & quocunque etiam in foro negocium hoc tractetur. *d*

a Crauet, cō fil. 199. & 200.

b Gl. l. fin. C. de alen. lib. Bart. l. diuus, ad l. Pomp. de parricid.

c Abb. d. cap. cum haberet, Bertachi. ver. filius ali debet.

d Garz. trac. de vlti. fi. iur. Can. & ciu. nume. 115.

AN PATER FILIÆ SPV-
riæ dotem dare cogatur.

- 1 *Argumentum de alim. ad dotem an valeat.*
- 2 *Baldus sibi contrarius.*
- 3 *Quod per temporum intervalla soluitur lenius onus censetur.*
- 4 *Barrolus sibi non contrarius ostenditur contra Doct.*
- 5 *Intell. l. uxorem. S. pater naturalis, de leg. 3.*
- 6 *Filijs spurijs necessaria debentur.*

C A P. X L I X.



Vastio, quam in presenti
aggredimur, iure ijs su-
peruacanea videri possit,
qui ea legerint, quæ à no-
bis modò sunt disputata,

Cùm enim statuerimus spu-

rios quoscunq; à parentibus esse educan-
dos, cui dubium est, eadem ratione & spu-

riam filiam dotandam, cùm is qui alere
debet, idè & dotis dandę onus soleat susti-

nere? *a* Sed tamen, cùm argumentũ hoc
de alimentis ad dotem nõ semper recipia-

tur, cùm filius matrem quidem alat, *b* nõ
tamen ei dotẽ conficere teneatur, *c* & fra-

ter sororem vel vterinã tantũ, sumptib.
suis sustentet, *d* nec tamen eam in matri-

monio vrgeatur collocare, *e* & contrã, pa-
ter de proprijs bonis filiam etiam diuitẽ

dotare cogatur, *f* eidem tamẽ & alimẽta
possit negare, si proprijs facultatib. se va-

leat sustinere, *g* meritò oblata est Docto-
ribus disceptandi materia, cùm præser-

tim in contrariam sententiam à Scæuola
apertè responsum videatur. *b* Atqui Bar-

tolus vir alioquin integerrimus, cùm a-
liàs ex facto respondisset, dotem spurie fi-

liæ à Clerico constitutam esse illi à patris
hæredibus auferendam, propterea quòd

id pa-

a Bart. Auth.
res quæ. C.
com. de leg.
Bald. l. neque
mater. C. de
iur. dot.

b l. si quis à
liberis. §. 1. de
lib. agnos.

c l. tutor. 2. §.
fi. de adm. tu.

d l. i. §. præte-
rea. de tut. &
rat.

e l. qui filiũ.
§. fi. vbi Bald.
vbi pub. edu.

f l. cum plu-
res. §. pen. de
adm. tut. Ale-

xan. l. à filia,
ad Treb.

g l. fi. C. de
do. prom. vbi
Gl. Bald.

h l. i. §. ipsũ.
C. de bon. q.
lib.

i l. uxorem.
§. pater natu-
ralis. de leg. 3

ad patri iure nō licuisset, *a* illudq; & quibusdam alijs in locis tradidisset, *b* primus tamen idem sepissimè professus est cōtrariam sententiam omninò veriorē. *c* Baldus etiam parū sibi cōstans, nunc hanc, *d* nunc illam opinionē secutus est, *e* vnde non defuerunt quāmplures, qui contra dotem apertè pronunciauerint. *f* Quod & eo argumento Alexander comprobauit, *g* quod licet pater spuriam filiam alere compellatur, cū tamen alimentorū præbendorum munus in singulos mēses & annos soleat distribui, *h* dos verò ipsa non nisi vnica plerunq; numeratione queat explicari, iniquū esset, si patri præsens hoc & repentinum onus iniungeretur, quo se alioquin commodè per temporum interualla posset liberare. *i* Sed hæc fundamenta debiliora sunt, quā vt ijs pronūciatum hoc possit subsistere. Ergo quod & pluribus placuisse scio, *k* spuriarum filiarum & dotis causam constanter amplector, cæteri enim qui contrā sentiunt, mihi in re perspicua frustrā laborasse videntur, & toto, quod aiunt, cælo errasse, siquidem in eo tantū immorantur, vt probent, æquam non esse alimentorum ad dotem rationem, quasi verò

V 4

Pont.

i arg. l. planè. Fam. heret. l. tutor. §. Lucius, de vsu.
k Abb. conf. 10. & 115. in 2. Sez. l. 1. fol. marim. nu. 2.
 ribus, num. 66. Boët. decis. 127. num. 11.

a Bart. conf. 119. Dominus adiut.

b Bar. l. 1. fol. matr. au. 11. & in d. §. pater naturalis.

c in l. fin. de his quib. vt ind. & Auth.

ex complexu, & l. Manius,

§. duo. 3. q. de leg. 2. & l. fin.

§. 1. de his qu. in fr. cred.

d Bald. l. fin. C. de dot.

prom. & l. qui liberos, de ri.

nupt.

e Bal. l. neq; mater. C. de iur. dot. & cōf.

436. in 5. Reco lo.

f Ang. 209. l. mol. Aret. l. 1.

sol. mat. Tira quel. l. si vn-

quam. ver. l. u-

sciperit. n. 50.

g Alex. d. l. 1. num. 13.

h l. pec. de alimen. & cib.

leg. l. 5. vbi Bart. de lib.

agnos.

i arg. l. planè. Fam. heret. l. tutor. §. Lucius, de vsu.

k Abb. conf. 10. & 115. in 2. Sez. l. 1. fol. marim. nu. 2.

Ripa cum plu-

a l. cum haberet. de eo qui duxit.

b l. i. in fi. fo. matrim.

c Bart. Auth.

ex complexu.

d Arg. §. a-

liud quoque,

in fin. vt cum

de app. cog. &

l. palam. §. nō

est, de ri. nup.

e Imo. l. Ma-

uius. §. duob.

pe. co. de lez.

f d. conf. 119.

Dominus ad-

iutor.

g l. fin. §. si à

locero, de his

quæ in fr.

h cap. seq.

Pont. Cælestinus, *a* cum illegitimis filijs voluit consulere, de alimentis solum mentionem fecerit. Quin ait ille, parentes liberis suis debere pro modo facultatū necessaria subministrare: sed cum dos maxime necessaria dicatur, *b* vtpote sine qua nec mulier nubere possit, *c* & plerunque turpissimō se vitæ generi tradere cogatur, *d* Quid opus fuit in re tam clara, tam longas subtexere quæstiones, cum Canon hoc exprimat, filijs necessaria esse tribuenda? Mihi sanè hoc adeò manifestum esse videtur, vt nec Bartolum quicquam contra vnquam asseruisse credam, quamuis Doctores vbique eum vt sibimet dissentientem accusent, *e* vulgoq; ob hanc rem malè audiat, quòd causæ quandoque inferuisse existimetur. Ego enim id iusto sacramento contenderem, in hac ipsa & Bartol. semper sententia perstitisse, siquidem responsum id quod huic opinioni contrarium censetur, *f* non rectè à Doct. accipi putò, cum ibi de ea dote tractetur, quæ iam mortuo marito ad filiam spuriam fuerat reuerfa, quo casu rectè ait Barto. esse eam ab hæredibus patris illi filia auferendam, ob rationem illam, quam alibi ipsemet affert, vbi eiusdem responsi sui meminit, *g* & nos infra attingemus, *h* secus effet si de dote constituenda, & marito

rito

rito tradenda ageretur, prout sapissimè
 5 ipse testatus est. *a* Nec aliter etiam sensit, *a* d. l. fi. de his
 dum alibi patrem dixit non compelli, vt qui. vt ind. d.
 filia naturali dotem diceret, *b* cum enim §. duo. d. Aut.
 referat se Bartol. ad factum illud, quod ex compl.
 in responso Scæuolæ continebatur, *c* b in d. l. vxor-
 uidens est eum in ea specie loqui, cum rem, §. pa-
 turalis pater aliquid ex alia causa filia de- ter natu-
 bebat, tunc enim non cogendum rectè in- lis.
 quit ei dotem dare, quippe quæ ex pro- c d. §. pater
 prijs bonis, quæ illi à patre debebantur, naturalis.
 eam sibi possit conficere, *d* ideoq; patris d arg. l. fi. qs
 naturalis ratione necessaria non dicatur, à liberis. §.
 quod tamen in legitimo parente diuer- sed si. de libe.
 sum esset. *e* Quæ interpretatio & textui agn. & c. cum
 illi, qui de fideicommissio filia debito lo- haberet. in fi.
 quitur, & verbis Bartoli apertissimè con- e l. fi. C. de
 gruit, ab eoq; alibi etiam significata est. f do. promi. vbi
 6 Alexandri verò ratio, quam ipse à conciu- glos.
 præptoreq; suo accepit, *g* friuola sanè f in l. r. so. ma
 est, cum Pontificia lex in fauorem filiorū trim. nu. ii.
 tantum lata sit, *h* vt eis parentes necessa- g Imol. d. l.
 ria conferant. Inspicienda est igitur, quæ l. col. 3.
 sit filiorum necessitas, non patris commo- h d. c. cum ha-
 ditas, dum tamen facultatum patris mo- beret.
 dum id non excedat, *i* atque ita, quod e- i facit l. co-
 rit necessarium filijs, à patre tribuendum gnouimus.
 erit, ne aliàs, quod in eorum vtilitatem C. de har. &
 constitutum est, in patris potius commo- man.
 ditatem, & filiorum plerumque detrimē-

tum conuertatur. Vnde concluderem e-
go verissimam esse hanc sententiam patrē
cogendum filiam suam spuriam cum æ-
qua dote collocare, *a* exceptis ijs casibus,
qui noti sunt, & nos suprā attigimus, *b* &
plerosque qui in contrariam partem incli-
nare visi sunt, ita declararem, vt id vel eo
casu protulerint, quo mulieri aliunde bo-
na suppetebant. *c* Vel de Iure ciuili fue-
rint locuti, quod vt dicebat Baldus, *d* sic
castitatem coluit, vt pietatem omnem ab-
iecerit, secus ijdem de Iure Pontificio re-
sponsuri, quod ciuili meritō prauale-
re debet. *e*

a Capy. deci.
181.
b cap. præce.
in fi. Dec. con-
fil. 576. Rip. l.
1. fol. matri.
num. 71.
c secundum
casum d. 5.
paternatura-
lis.
d Bald. conf.
456. 5.
e Iaf. Aut. res
quæ. C. cō. de
lega. nu. 33. Ri-
pa. d. l. 1. n. 66.

QVATENVS LICEAT PA-
tri filiam spuriam do-
tare.

- 1 Minor dos spurys, quàm legitimis filiys
debetur.
- 2 Spuria secundum patriæ consuetud. do-
tanda.
- 3 Quid si amplior dos detur?
- 4 An referat. dotem. marito, vel spuria
ipsi dari.
- 5 Maritus dominus rei dotalis.
- 6 Consilium ad constituen. amplam dotē
filiabus spurys.

C A P.

CAP. L.



On dubium est, cum de do-
te constituenda agitur pen-
sandas esse in primis patris
facultates, dignitatē, ac nu-
merum liberorū. *a* Itemq;
viri & mulieris conditio-

a 1. si filia. d.
13.

b 1. cum post
§. gener. l.
quero, de iu.
dot.

c Dec. consi.
26. nn. 4.
d Abb. consi.
115. 7.

e Bald. 457. 3
col. 2. Abb. d.
consi. Capyc.
decis. 181.

f Abb. 50. in
2. Bart. Auth.
res qua. C.
com. de leg.

g c. cum ha-
beret.

h Dec. consi.
611.

- nem*, natales, *b* & ciuitatis morem, in
quam vxor deducenda est. *c* Ideoq; cum
spurijs vt plurimum tenuior multò dos
quàm ceteris legitimis filijs soleat decer-
ni, *d* consent ferè omnes non ampliùs co-
gendum patrem filia in dotem tribuere,
quàm ei alimentorum nomine esset ob-
strictus, *e* propterea quòd hæc dos alimē-
torum loco succedere existimetur. *f* E-
go tamen hoc non vsq; adeò affirmarem, si
vera sunt, quæ aliàs diximus, illegitimis
scilicet filijs necessaria à patre esse præstan-
da, *g* cum fortasse secundum patriæ con-
suetudinem indecorum esse possit filia ex
clarissimo & locupletiss. patre genita, il-
lud sibi dotis nomine dici, quod alio-
quin, si cœlebs mansisset, sibi ad quotidia-
num victū satis esse posset. Ideoq; triū mil-
liū & quingentorū aureorum dotē quan-
doq; congruam esse Dec. respondit, *h* Sed
quid si ampliorem summam pater filia
3 construxerit, quàm & alimentorū ratio, &
eius

a Capyc. d.
decif. 187.

b l. pro one-
ribus. C. de
iur. do.

e Bart. l. fi. §.
1. de his quæ
in fr. cred. & l.
Mæius §. duo
bus, de leg. 2.
in 3. q.

d Barr. d. l. fi.
de his quib.
ut ind. nu. 7.
e Bald. Aut.
ex compl.

f Bal. l. eam,
quam. C. de
fideic. nu. 41.
g Rip. l. 1. fol.
mar. nu. 68.

h l. quod ini-
tio, de reg.
iur.
i l. dotem de
dit, de coll.
don.

k arg. l. ex
annuo, de do.
int. vir. & vxor.

eius conditio pateretur, num id saltem
quod legitimū modū excedit, à proximo
rib. patris poterit reuocari? *a* Variè circa
hanc rem sensit Bartolus, Quandoque e-
nim distinxit, constante quidem matri-
monio repeti non posse, eò quòd pro one-
ribus matrimonij ferendis marito tradi-
ta sit, *b* sed cū primū ad mulierem re-
uerſa eſſet, ab ea adimi poſſe, id ſaltem
quòd congruam tranſcenderet portionē,
c quandoque indiſtinctè, quodcūq; præ-
ter æquum alimentorum modum relictū
eſſet, ſtatim ab agnatis reuocari poſſe di-
xit. *d* Baldus etiam, vt plerunq; eſt eo-
rum, quæ à ſe alibi dicta ſunt, parū me-
mor, nunc quidem Bartoli diſtinctionem
ſecutus eſt, *e* nunc & ipſe aliam ſenten-
tiam generaliter affirmavit. *f* Alij Barto-
lum idèd reprehenderunt, *g* quòd cū
ab initio non potuerit præſcriptum à lege
modum pater tranſgredi, nec quid præter
res neceſſarias ſpurijſ tribuere, idèd nec
nullo ampliùs temporis ſpacio id poſſit
confirmari, *h* certum enim illud eſſe a-
iunt, id totum quod pater marito dat, fi-
liæ ſolūm contemplatione fieri, *i* verūm
cū patri tot bona filiæ dare initio non li-
cuerit, propterea conſtante matrimonio,
id quod præter congruam ſummam tradi-
tum eſt, rectè poſſe reuocari. *k* Nam ſi ma-
ritum

ritum dicas magnum ex hac re damnū fa-
 cere, à quo pars dotis præproperè adima-
 tur. Respondent hi, mariti ipsius hoc cul-
 pæ & socordiæ tantū adscribendum, *a* a l. quod quis
ex. de reg. iur.
 qui in perquirenda vxoris suæ conditio-
 ne parū diligens fuit, *b* b arg. ca. nu-
per. de do. in-
ter vir. & vxor. Mihi tamē hac
 nullo pacto probantur, prioremq; laudo
 Bartoli distinctionem, à qua nunquam
 nec ipsum nec Baldum discessisse puto,
 etsi prima facie, cæteris Doct. inter se dis-
 fidere videantur, vt multum scilicet in-
 4 terfit, dos ne præsentī marito detur, an a-
 liquid filiæ dotis nomine relinquatur.
 Cū pater in testamento quid filiæ legat,
 aut inter viuos donat, quod supra alimen-
 torum causam est, vnde sibi ea dotem pā-
 ret rectè ait Bartol. Baldusq; partem il-
 lius confestim esse auferendam, eo quod
 rectà hoc à patre in filiam transferatur,
 quod leges vetant. *c* c Bart. d. l. fi.
de his quib.
vt ind. Bal. d.
l. eam, quam,
qui loquūtur
in legato, vel
donatione.
d Bart. d. l. fi.
§. i. de his q;
in fr. Bald. d.
Auth. ex com-
plexu.
e l. ex promif-
sione, de act.
& obli.
f Inst. quib.
alie. lic. in
prin. l. quo-
tiens. C. de
iur. dot. Quod si marito tūc
 acceptanti dotem pater tradat, bonatq; ea
 maritus non ē filiæ, sed patris manibus
 consequatur, nihil prohibet in iudicium quam-
 cunque velit patrimonij partem in collo-
 canda filia parentem erogare, quæ constā-
 te matrimonio, eadem semper & integra
 conferuabitur, nec vlla in parte diminuetur.
d Id enim idē ita permittitur, quia
 5 maritus eam titulo oneroso capit, *e* ipse
 eius dominus verè efficitur, *f* solus pos-
 sider,

a l. r. devfu-
cap. pro dote

b Gl. §. fi. Au-
then. qui. mo-
nat. sui.

c l. fi is qui
duos. vbi Bar-
to. de lib. leg.

d l. doce. C.
dereivend.

e l. r. §. sed si
liberi. si quid
in fr.

fidet, solus vsucapit, a pater autem non extraneis, sed filiis tantum spurijis quid dare prohibetur. b Vnde nulla fraus subest, quia nihil in spuriam transfertur, sed in maritum, qui fructus lucratur, dominium & possessionem nanciscitur, ad eam verò nihil præter alimenta pertinet, quæ illi necessario debentur. Cum primū diremptum fuerit matrimonium, tunc quia ex causa lucratiua incipit ea bona mulier possidere, aliud fortassè dicendū erit. Etenim si pater illi qui omnium bonorum societatem cum filio spurio contraxit, quæcunque velit bona, impunè potest largiri, quorum dimidia pars ad filium ipso iure statim est peruentura, c cur non matrimonij causa, quod est omnis vitæ consortium, vel amplissimā dotem marito filiae spuriae tradat, cuius vel minimam partem illa interim nequeat vindicare? d At dices, factum hoc est cōtemplatione filiae, fateor, sed quæ legi fit fraus? qua in re locupletior redditur mulier? cum interim nihil possideat, nihil lucri faciat, nihil vendicet, imaginario tantum quodā titulo fruatur? Quin pater in dotanda filia, etsi quid fraudis committat, nihil tamen doli adhibuisse videtur, quia cōmendanda potius est paterna pietas. e Erit igitur patri cautè animaduer-

6 *ma*aduertendum, vt si filiam suam maxima cupiat dote afficere, ipse maritū deligat, cui quæcūq; velit bona eo nomine poterit conferre. Sin in testamēto quid plus filia leget, quàm æqua postulet ratio, licet id se dotis causa facere testetur, nihil tamen aget, quòd legati eius prior spuria dominium sit adeptura, vnde irritum fieret patris votum.

SOLVTO MATRIMONIO
dos spuria ad quem pertineat.

- 1 *Refert quo ad dotem, præmoriatur ne maritus, aut vxor spuria.*
- 2 *Spuria dotem non præscribit, nec spacio 30. annorum.*
- 3 *Error Iuris impedit præscript. longiss. temporis.*
- 4 *Quid in errore facti.*
- 5 *Spuria testari non potest de dote sua.*
- 6 *Cautela ne mortua spuria dos a marito auferatur.*
- 7 *Dos quoad filios onerosa dicitur.*

C A P. L I.

Liberum



Iberum est quidem patri, ut statuimus, dum viuit, in dotanda spuria, vel vulgarem dotium modum excedere, perpetuum tamen id minime futurum est, sed si matrimonium deinde viri aut vxoris morte dirimatur, dubito ne & dos ipsa diminuenda, plerunque etiam cum matrimonio omnino sit extinguenda. Illud igitur erit inspiciendum, prior ne decedat maritus an mulier. Nam si à patre maritus amplior rem multò præter spuria conditionem, fuerit dotè adeptus, isq; ea superstitè extremum obeat diem, author est Bartolus, & cum eo pleriq; alij, statim dirempto matrimonio subducendam eius esse ratione, quod mulieri necessarium sit futurum, & si quid præterea ex dote reliquum est, id proximioribus patris applicandum, filia tantum equam portionem, vnde se aliat, relinquendam. *a* Alij tamen hanc spuriorum & dotis causam benignius amplectentes, nihil à muliere ex ea auferendum crediderunt, quod ab initio in maritum pater cõtulisset, *b* quasi quoddam cum semel ea dos rectè constiterit, perpetuam quoque eandem causam debeat retinere. *c* Sed vereor ne hoc falsum sit. Cum enim pater, quando dotem marito dat, eam post

a Bar. l. fin. §. 1. quæ in fr. cred. & l. Marius. §. duobus. 3. q. de legat. 6. Abb. conf. 50. n. 15. in 2.
b Bald. 456. §. 5.
c arg. l. pater. §. quinde cim. de leg. 3.

a l. r. §. videamus. C. de rei

vxo. act.

b Alex. l. si is qui. de vulg.

c l. i. C. de nat. lib.

d arg. l. quisquis. §. eman

cip. C. ad l. lu li. maie.

e l. si. §. si a so

cero. vers. ar si

neuter, quæ in fr. cred. & c. præced.

f responso ad §. quinde-

cim.

g Bart. l. pe-

to. §. fraire. de leg. 2. num. 3.

h Bart. conf. 119.

i c. possessor, de re. iu. in 6.

k l. nunquā, in prin. l. si

fur. & §. i. de vsucap.

l. Cai. l. Cel-

sus. nu. 4. de vsucap.

m Bal. l. nul-

lo. nu. 4. C. de rei vind.

n Fel. cap. de quartā, de præ-

script. nu. 42.

o l. i. C. de nat. lib.

p Glo. c. 2. de his quæ fi. & prælat.

post suam & viri mortem ad filiam ve-
lit pertinere, *a* iam manifestum est hoc
euentu secuto filiam tunc non à marito,
sed à patre ipso capere veluti ex causā fi-
deicommissi, quod est interdictum, *b* do-
nare enim filiæ pater non poterat, *c* ergo
nec dotem ei minùs necessariam relinque-
re, *d* cùm ea filiæ ratione lucratiuus titu-
lus & donationis instar habeatur. *e* Est
igitur idem pater, qui dotem marito tra-
dit, & qui eam filiæ restituendam curat,
ided personalis *f* adhuc est prohibito, ini-
tiumq; suum retinet. *g* Quod adeò ve-
rum est, vt & si post obitum viri integram
hanc dotis summam mulier 30. ampliùs
ue annis possederit, adhuc tamē ea se præ-
scriptione non possit adituare, vt Barto-
lus respondit. *h* Aut enim id totum ad se
non iure sciebat pertinere, & tunc mala
fides quamcunq; præscriptionem impe-
dire apta est. *i* Aut verò apud se, licet spū-
riam, iustam esse possessionem putabat, &
tunc iuris error possessionem ipsam fran-
git & infirmat, *k* quod etiam in longissi-
mo tempore aduersus Castren. *l* & Bal-
dum, *m* communiter receptum est, *n*
quia cùm initio lex resistat, ne quid à pa-
tre in spuriam transferatur, *o* quicquid
deinde ab ea possessum reperitur, fingitur
eum mala fide actum, *p* vnde quæcunq;

¶

vel

vel longissima præscriptio impeditur. *e*
 Quòd si ea se verè iustam filiam credidisset, aut saltem natalibus ritè restitutam, tunc cùm in facto erret, nō video cur præscribere saltè longissimo non possit tempore, *b* quod bonæ fidei instar est, *c* quāvis Alexander contrā quandoque responderit, *d* cuius me rationes nihil mouent, eò quòd si veritas cum eius opinione concurreret, iustaque esset filia, prout existimabat, rectè possideret & acquireret, ergo idem & si se falsò legitimam esse opinata cùm longissima possessio, titulum bonamque fidem præsumi faciat, vt recentiores quidam distinxere. *e* Cùm verò decedit & ipsa mulier, aut superstitè adhuc viro, aut etiam eo mortuo, non eadem iam seruari solent, statim enim dos ad patrem, aut eius hæredes reuerti debet, *f* ita vt nec quicquam possit marito liberisue ex eo susceptis, relinquere. *g* Quoniam cùm hæc dos siue alimentorum loco fuerit constituta, siue necessitatis potiùs causa, vt nos putamus, iam sicut alimenta ipsa adueniente morte extinguuntur, *h* necessitas etiam quælibet esset tam impio fato, quo omnia soluuntur, *i* æquum est sanè, vt & dos ipsa, vnde discessit, se recipiat, nec ampliùs nulla existente causà apud alienas personas vage-

a Barto. l. sed & §. scire, de pe. hæ. Abb. c. si diligenti. de præscript. nu. 24. & c. cū non liceat. nu. 9.

b Mart. sing. 478.

c Felin. d. ca. de quarta. nu. mc. 26.

d Alex. 74. in 3.

e Ripa. l. c. i. quor. bo. nu. 9.

f Abb. conf. 50. in 2. Ripa. l. i. sol. mat. n. 67.

g Bal. l. eam, quam. nu. 41. & Crauet. cōsil. 186. nu. 16.

h l. dominus §. si. de vsufru.

i §. deinceps Aut. de nupt.

vegetur. *a* Ideoq; consilium dedit Barto-
 lus *b* maritis, qui huiusmodi iunguntur
 vxoribus, vt quàm possint maiorem sibi
 à patribus dotem dici curent, quam dein
 de post earum mortem nepotibus, ex eo
 matrimonio natis, ijdem patres velint re-
 linqui, *c* ne aliàs eodem tempore & con-
 iuge, & dotis commodo (quod plerunq;
 grauius est) se elusos reperiant. Quam
 sententiam, vt non adedò firmiter probem,
 illud in causa est, quoddò dos hæc nedum
 pro oneribus matrimonij marito datur,
 vt ex ea ipsa tantùm spuria sustètetur, sed
 & filiorum causà, qui ex illo matrimonio
 nascentur, *d* vt inde alantur, educentur,
 præsertim vbi mariti facultates ad id non
 sufficerent, *e* qua de re & onerosus, quo
 ad eos is titulus habetur, *f* quem dein-
 de ijs auferri satis iniquum videtur, cum
 quasi ab initio eis pars dotis tacitè sit ob-
 stricta. *g* Tutius tamen his fuerit Barto-
 li consilium.

QVI SINT TVTORES IL-
 legitimorum filiorum, Et an à patre
 testamento dari pos-
 sint.

1 Qua possit pater erga spurios, aut non
 possit.

X 2 2 An

a Abb. n. 5. in

2.

b Bart. l. fin.
 de his quib. vt
 ind. num. 7. &
 Ripa. d. l. i. so-
 lut. mat. n. 69

c Capy. deci.
 181.

d Ruin. conf.
 124. nu. 11. in
 1. fin.

e Aut. si pã-
 ter. C. de di-
 uor.

f Bart. l. si cõ-
 stante, solut.
 m. att. nu. 67.
 & in l. fin. §. i.
 quæ in fr. cre.
 in Apost.

g l. si marit.
 fam. herc. fa-
 cit l. dos à pa-
 tre. C. sol. ma-
 tr. secundum
 opi. Mart.

- 2 An detur naturali tutor à patre in testamento.
- 3 Differentia inter tutores naturalium, & legitimorum filiorum.
- 4 Ab intestato qui sint naturalium tutores.
- 5 An spurys testamento tutor detur.
- 6 Quis ab intestato spurij tutelam gerat.

CAP. LII.



VM tutela Iure ciuili, naturali quadam ratione fuerit inuenta, vt hi qui imbecilliores sunt ætate ac iudicio, maiorum consilio, ac authoritate protegantur, a

non immeritò in dubitationem venit, an cum electi à patre in testamento tutores filijs cæteris omnibus præferri soleant, b eò quod plurimum lex paterno erga filios consilio tribuat, hoc quoque & in illegitimè natis sit recipiendū, vt ijs æquè ac cæteris decerni tutores in testamento possint, quasi eadem naturalis ratio ad omnes quomocunq; natos pariter pertineat. c Et quoniam etiam id tantum prohibetur patri erga illegitimos filios videtur, ne quid de suo ijs largiri possit, d in cæteris, hac vna re excepta, licet ei ergail-

a §. fi. Inst. de Attil. tut.

b Bart. Rub. de test. tut.

c l. hos accusare. §. pen. de accusat.

d l. i. l. fin. C. de nat. lib.

ga illos quæcunque ferè exercere, cùm & executores bonorum in testamento relinquere, *a* & eos in pupillaribus bonis filiis suis legitimis substituere, *b* & in libertatem, vbi status illis controuersia moueatur, eos valeat vindicare, *c* & in iudicijs eorum nomine experiri, *d* & alia huiusmodi multa. Cur non ergo & tutores ijs in testamento possit constituere, cùm hic non de successione in eos transmittenda, nec de ijs ex re patris locupletandis agatur, sed de gubernatione tantùm & tutela ijs decernenda, quæ maximè ex vsu publico est, vt ipsi, eorùmque bona fide & patrocinio alicuius suscipiantur & custodiantur? Sunt tamen quibus aliter videatur, *e* nec sine ratione. Lege enim duodecim tabularum permissum est parentibus, liberis (si modò in potestate sint) tutores testamento dare, *f* sed notum est, eos qui illegitimè nascuntur, in potestate nostra non esse, cùm ex matrimonio orti non sint, *g* igitur nec ijs tutorem dare licebit, vt ipso Iure valeat. Distinguendum est tamen latius in hac materia, an de naturalibus filiis loquamur, an etiam de spurijs, inter quos maxima est differentia. *h* Namq; si de naturalibus intelligimus, cùm eos lex non ita abhorreat, *i* cõcessit etiam quandoque patri, vt ijs tuto-

a Alex. l. cog. §. hi qui. nu. 4 ad Trebel.

b l. si is qui ex bonis, de vulg. & pup.

c l. 3. de libe. caus.

d Alex. §. si quis rogatus. nu. 39. ad Trebell.

e Glo. Bart. l. 1. de testa. tut.

f l. 1. de testa. tut.

g §. si aduersus. Inst. de nupt.

h Aut. licet. C. de nat. lib.

i l. pen. C. ad Offic.

res ab eo dati, tutelam possent administra-
re. Sed hoc varijs modis, Namq; si pater
naturalem filium instituerit, eiq; tutorē
dederit, erit sanē ille tutor, petita tamen
antē à Iudice confirmatione. *a* Quòd si
nihil naturali filio de bonis suis relique-
rit, & tamen tutorem dederit, non aliter
ille tutelam suscipiet, nisi & à Iudice con-
firmetur, & cum causæ inquisitione. *b*
In eo enim qui nihil à patre cōsecutus est,
hoc amplius requiritur, vt ex diligēti in-
quisitione tutor confirmetur, cū in a-
lijs, qui à patre instituti sunt, simplex suf-
ficiat iudicis confirmatio. Quamobrem
si naturali filio pater certa relinquat bo-
na, isq; præter ea, alias habeat facultates,
tutoremq; illi simpliciter in testamento
dederit, is quidem, quo ad bona relicta à
patre, sola indigebit confirmatione. Ve-
rū quo ad cætera, antequàm ei admini-
stratio decernatur, opus erit, nedum con-
firmationem impetrare, sed & summam
inquisitionem haberi, prout Bartolus e-
gregiè declarat. *c* Vnde & intelligimus,
quid in hac re differant naturales à legiti-
mis filijs, Iustis enim filijs, qui dantur tu-
tores à patre in testamento, hi tutores sta-
tim ipso iure cōstituuntur, *d* Ast qui na-
turalium tutores relinquuntur, hi nō antē
munus id tutelæ possunt inchoare, quàm
& lu-

a l. fi. C. de
confir. tut.

b l. naturali,
de. confir. tut.

c Bar. l. natu-
rali. §. i. de cō
fir. tut.
d Insti. de sa-
tisf. tut. in
prin. secundū
decla. Bart. in
l. legitimis,
de legi. tut.

& Iudex eos autoritate probet sua, & plerunque de eorum moribus, fortunis, & conditione, nō perfunctoriē sit instruat. **4** Quod si pater impuberibus his naturalibus relictis, aut testamentum non fecisset, aut quantum ad tutelā intestatus decessisset, tunc quoque non ut iustis filiis, sunt agnati legitimi tutores, sed ad matrem directō tutela pertinet, cū legitimis ipsi careant tutoribus, & agnatis, **a** proptereaq; etiam defuncta matre, credendum alios ex linea materna proximiores id onus esse subituros, nō quia hodie sublata sit omnis differentia inter agnatos & cognatos, quo ad successiones & tutelas, **b** nam hæc differentia, quæ remota est, in legitimis tantum, non spurijs procedit. **c** Sed quod cum his illegitimè natis, cognati tantum ab intestato succedant, **d** non agnati, quippe qui nulli his sunt, **e** æquissimum est etiam ijs tutelæ onus deferri, qui & successioneis emolumentum ante alios sperare possunt. **f** Et hæc ita in naturalibus seruantur.

a l. fi. C. quando mul. tut. off.

b Aut. de hæred. ab intest. §. nullam. & §. ex his. Bar. l. i. de legit. tut. **c** Fab. instit. de cogn. teru. num. 5.

d l. 2. l. si spuri. vnd. cogn. **e** §. vulgo. Instit. de suc. cog. **f** Instit. de leg. patr. tut.

g Gl. Bar. l. i. de testa. tut. & d. l. naturali. de confir. tut.

5 De spurijs negant oēs, **g** tutorē à patre vllum his relinqui posse, nedum quia in potestate nō sunt, sed quod nec filij nomē merentur, suntq; penitus alieni à patre. Ego autem cū aliās ostenderim, **h** posse quandoq; patrem quibusdam spurijs te-

h cap. 40.

stamento bona relinquere, iisdem quoque
 rationibus nunc affirmo, & tutorē recte
 ijs dari posse, patristę voluntatem probā-
 dā. *a* Quod & generaliter in ceteris quo-
 que spurij fortasse admittendum erit, sal-
 tem ratione alimentorum, quæ eis hodiē
 pater præbet, *b* ut quo ad ea, tutorem his
 possit constituere. *c* Vbi verò pater de hac
 re nihil testatus esset, materq; superesset,
 tunc in omnibus rationem sequendam
 ducerem successione, ut si tales sint spu-
 rij, quibus mater ab intestato hæres esse
 possit, *d* tunc & ei tutelam mandandam
 esse, matre verò non superstitē, cognatis
 ijs deferendam, qui spurij succedere so-
 lent. *e* Quod si illi essent spurij ex damna-
 tis nuptijs orti, tunc quia omni & agna-
 tione, & cognatione carere dicuntur, *f*
 tunc nec matrem, nec ullos coniunctos
 ad tale munus vocandos esse, quia & à suc-
 cessione excluduntur, ut alibi latius de-
 clarauimus. *g* Essetq; hoc casu à magi-
 stratibus ad id auctoritatem habentibus,
 alius ad hoc munus deligendus, ne pupil-
 lus omnino indefensus relinqueretur. *h*

AN NEPOS LEGITIMVS
 ex filio spurio possit ab auo hæ-
 res institui.

a arg. l. si pa-
 tronus, vbi
 Dyn. Bart. de
 confir. tut.
b c. cum ha-
 beret. in fin.

c d. l. si patro-
 nus. & l. si. C.
 de confir. tut.

d iux. Gl. l.
 pe. C. ad Orf.

e l. 2. Vn. cog.

f Alex. 174. in
 5. Dec. cōf. 311.

g cap. 43.

h Inst. de At-
 til. tut.

- 1 Macula patris afficit filium, & quomodo, num. 3. 5.
- 2 Relictum nepoti videtur contemplatione filij.
- 3 Delictum patris in quibus noceat filio.
- 4 Iustiniani constitutio super hac questione.
- 5 Cur Adami peccatum omnes attingat, non aequè aliorum patrum.
- 6 Avus instituens nepotem, illius contemplatione, non filij id facit.
- 7 Spurius usufructum habet in bonis filijs ab avo relictis.
- 8 Quando nec filius patri, nec servus domino acquirat.
- 9 Quibus casibus nepos ex spurio ab Avō institui non possit.
- 10 Ab intestato nepotes ex spurio non succedunt Avō.

C A P. L I I I.



Siquitur vulgata illa apud veteres & recentiores Iuris interpretes, quaestio, an Avus nepotem ex filio spurio possit instituere, Dynū enim accepimus, a controuersiam hanc fortè vt nimis dubiam,

a Hæc refert
Bal. l. Gallus.
s. quidam re-
gè.

sub iudice reliquisse. Cynum autē apertè
sensisse, non esse Auo, cum nepote eo testa-
menti factionem, propterea quòd eadem
turpitudinis ratio, quæ filios Nothos à pa-
tribus aliquid capere prohiberet, & ad ne-
potes pertineret, cùm officium Aui erga
nepotē, ex persona filij præcipuè oriatur.
a Rosfredus distinxit, vt si cōtemplatione
patris hæres relictus esset, institutio irrita
censeretur: sin verò nulla habita patris ra-
tione, & tunc relictī compos esset. Post
hos Bartolus *b* nepotem semper institui
posse dixit, dummodò non maximè eui-
denter probaretur id intuitu filij factum,
quod in dubio non esset præsumendū, &
secundum hanc sententiam de facto respō-
dit *c* Baldus acerrimè contrariam Barto-
lo opin. defendere conatus est, *d* suntq;
hæc deinde ab alijs Doctoribus & recen-
tiorib. in utrāq; partem latè disputata. *e*
i Solēt Baldus, & qui eum sequuti sunt, ea
in primis moueri ratione, quòd cū ne-
pos ipse à filio spurio descendat, non po-
test non eandem maculam, veluti à vitiosa
radice conceptam, secum ducere, quæ il-
lum idē ab auita arceat successione, *f*
exemplo Adami primi parentis nostri, cu-
ius labes posteros omnes in perpetuum
potuit afficere. Certum etenim id esse a-
iunt, nihil filio spurio, aut recta via, aut
per

a l. dotem
dedit, de col.
bon.

b in l. Gallus
§. quid si is.

c conf. iis.
Odutius.

d in l. Gallus
§. quidam re-
gē.

e Alex. Sozi.
Cast. d. §. qd si
is. Corn. cōf.
25. in 1. Alex.
74. in 3. Dec.
462.

f Dec. consil.
85. in fin.

per mediam personam, à patre, posse relin-
 qui, *a* quæ res arguit, vt nec nepotem ex
 eo liceat instituere, ex quo vsufructus sal-
 tem ipsi filio acquirendus esset, *b* atq; ita
 fraus legi fieret manifesta. Addūt filios il-
 legitimos idcirco à patre institui prohibi-
 tos, ita vt facilius paterna libido reprime-
 retur, *c* cū commune parentum omniū
 votum sit, ad filios facultates suas omnes
 transmittere, *d* quæ sanè ratio, cū in ne-
 potibus æquè vigeat, *e* nolunt propterea
 2 quicquā in hac re discriminis inter filios
 nepotēsue constitui, præsertim cū quic-
 quid nepoti relinquitur, id filij contem-
 platione proculdubio factum, *f* auusq;
 ita erga illum filij tantū causa affectus vi-
 deatur. *g* Qua ergo ratione Nothus à le-
 ge repellitur, eadem & nepotem ex eo re-
 ijcendum volunt, *h* cū melioris non
 debeant conditionis esse nepotes quā fi-
 lij. *i* Hæc pro Baldo, qui tamen alibi
 professus est, si constaret institutionem
 hanc minimè intuitu filij factam, sustine-
 ri omnino debere, *k* vt quia esset in testa-
 mento dictum, ne vsufructus ad patrem
 perueniret, quod consilium vti præ cæte-
 ris tutissimum, etiam Bartolus appro-
 bavit. *l* Dum tamen Baldus institutio-
 nem in dubio inutilem esse dixit, quando
 nihil ab Auo de vsufructu expressum est,
 in hoc

a l. i. C. de na-
lib.

b l. cū oportet. C. de bon.
q. lib.

c l. fin. C. de
nat. lib.

d l. rescripto.
vnde lib.

e l. liberorū,
in fi. de verb.
sign.

f Alex. Ias. l.
sed si plures.
§. in arrogato
de vulg. & pu.

g l. dotem de
dit. de coll.

bo. l. si fortè.
de Cast. pec.

h l. quæritur,
de bon. liber.

i l. si viua. §.
in nepotib.

C. de bon. ma-
ter.

k Bald. conf.
146. in 1. alias

438. in 4. in fi.

l Bart. d. §.
quid si is.

in hoc Bartolus ab eo quammaximè dis-
 fenfit, & cū Bartolo crebrior hodie quo-
 que stat opinio, *a* eademq; vt ego arbi-
 tror, æquior multò ac verior. Dixit is, fi-
 lium illis tantum commodis, ob delictū
 patris esse priuandum, quæ ab illius per-
 sona, non ab Auo, aut alijs agnatis pro-
 ficiscerentur. *b* Sic enim & deportatos,
 quibus nihil tanquam spurijs potest relin-
 qui, *c* quoad auitam hæreditatem, nepo-
 tibus nihil nocere, *d* nec patris hæreti-
 ci culpam filio Orthodoxo in successione
 illo esse impedimento, *e* sicut nec ex hæ-
 redatum filium, quamuis iusta de causa,
 ideo nepotem à petenda bonorum posses-
 sione auita repellere. *f* Quæ quidem ar-
 gumēta pro hac parte plurimum sanè vr-
 gent. Sed addo ego, quæstionem hanc vs-
 que à Iustiniani temporibus emerxisse, ob
 idq; ab eo constitutionem editam, quæ &
 adhuc extat, qua apertissimè sanxit, lice-
 re Auo, nepotibus suis legitimis ex natu-
 rali filio, quodcunque liberet relinquere,
 quam & in spurijs, quoniam eadem
 ratio suaderet, locum habere, Accursio,
 seu Francisco filio visum est. *h* Vt planè
 mirer eam inter tot grauissimos Docto-
 res controuersiam vsque ad hæc tempora
 manasse, cuius decisio minimè ampliùs
 dubia esset. Nulla enim, inquit Iustinia-
 nus

a Cor. conf. i.
 in 3. ver. circa
 sextum. & 25.
 in 1. Feder. 57.
 Dec. 462. Ale.
 74. in 3. & in
 d. 5. quod is.

b l. 3. de in-
 ter. & releg. l.
 emancipati,
 in fin. de sen.
 c. l. 1. C. de hæ-
 re. inst.

d l. 1. §. fin. de
 bon. poss. con-
 tratab. l. si ne-
 cem. §. si de-
 portatus, de
 bon. liber.

e l. cognoui-
 rus, cū Aur.
 seq. C. de hæ.

f l. 3. §. si emā-
 cipatus, de
 contratab.

g l. fin. C. de
 nat. lib.
h Glof. d. l. si.
 Bar. §. quid si
 is.

nus, in nepotem legitima est consequētia, cum leges paternum tantum vitium in filio cohibere voluerint. Omitto nunc quemlibet institui posse, qui expressē prohibitus non reperiatur, *a* nec nepotem, de quo agimus, vlla quod meminērim legere repelli. Omitto leges, quæ filijs illegitimis quid verant relinqui, odiosas esse, nec ad nepotes, quorum diuersa est causa, protrahendas. *b* Sat illud fit, nobiscum Iustiniani constitutionem facere, hac tantum de causa ab eo promulgatam. Cui nihil aduersatur, quod nepotes paternum vitium eadem ex origine ducant, nam hoc & ex rationib. supra per Bar. adductis negatur, & ipsius Iustiniani verbis repugnat, qui nullam legitimam fieri cōsequentiam in nepotem tradidit. Aliàs sequeretur, vt nec pater ipse spurius quicquam filio legitimo posset relinquere, si cuti ipsi à patre ea de causa consequi nō li-

5 cuit. Quod enim de Adamo dicitur, id aut aliud pertinet, vt quidam aiunt, nempe ita summi Dei numine iubente, cuius arcana nobis non licet perscrutari, *c* aut dicere ego potiùs, diuersum id longè exemplum esse, cum labes illa ab Adamo primum contracta, ad omnes quotquot nascuntur homines æquo iure semper transmittatur, siquidem omnes sub eadem lege &

a arg. l. extraneum. C. de hær. infir.

b arg. l. cum quidam de lib. & posth.

c Corn. conf. 25. in l. col. 3. arg. cap. duæ sunt. 19. q. 2.

con-

a in d. §. quid
fi is, in fi.

b l. r. C. de
nat. li. cum l.
quid vna, de
regu. iur. in 6.

conditione in lucem edimur, sub qua & is vitam suam peregit. Secus in eo est, qui legitimus ex patre spurio nascitur, hic enim non eosdem, quos pater natales sortitur, unde nec eiusdem conditionis necessarium censeri potest, quod cum ex multis patet, tum ex eo maximè, quod huic non honores & munera publica interduntur, quæ patri suo, eò quod nothus esset, fortè potuissent abnegari. Non igitur legitimus patris nothi conditionem assumit, sicuti nos Adami naturam in omnibus retinemus. Ad id verò, quod hoc pacto facile legi fraudem fieri posse Baldus & ceteri dicebant, ex quo usufructus ad spurium patrem esset peruenturus, quamuis Bartolus etiam responderit, & is tamen mihi eo in loco non omninò satisfacit, altiusq; radix hæc euellenda fuit, non humi tantum amputanda. In hoc enim quaestionis totius cardinem verti arbitror, iudicio ne Aui, hic spurius eum usufructum consecutus videatur, aut minus. Nam si voluntas hæc præcipua Aui fuisse monstretur, ut usufructu spurius potiretur, posset probabilior fortè Baldi opinio videri, quasi id quod ei rectè transferre in filium non licebat, obliquo quodam cursu assequi contenderit, aduersus legum constitutiones, b Ego verò ita censeo,

leo, cum Auus nepotem sibi hæredem instituit, id eius potius contemplatione, quam filij aut alterius cuiuscunq; in dubio factum videri, *a* licet enim plerunq; extrinsecus quædam inspicere soleant, quæ testatorem ad id potuerint inuitare, ex quibus dein & illius mentē dijudicamus, *b* nulla tamen hîc coniectura, quod id occasione filij factum fuerit, rectè admitti potest, ex quo ita institutio vitaretur, qd̄ aduersus communem omnium qui testatur, propositum est, qui semper ea in testamento & voluisse & gessisse præsumitur, quæ ad eorum voluntatem tuendam, nõ infirmamdam sint aptiora. *c* Hodie sanè & hoc eò minùs dubium est, quòd omnia ab Auo in nepotem collata, censentur aduentitia, sicq; illi proprijs meritis, non partris ratione acquisita, *d* maximeq; si eiusmodi sint, quæ non necessariò ab Auo nepoti essent relinquenda. *e* Quæ cum ita sint, licet vsufructus deinde filio acquirendus esset, cum tamen illum non auito præcipuè iudicio consequatur, crediderim cum illius compotem esse posse, *f* dum tamen hoc in fraudem ab Auo seu nepote factum non constaret, *g* quod quibusdam ex rebus alibi à nobis traditis colligeretur, *h* in dubio autem non esset præsumendum, *i* venit siquidem hic

vsu-

a l. fi. C. de usufru. l. si verbo. §. i. ff. mād.

b arg. l. si militi. l. si forte. de Castr. pec. not. Alex. d. §. in arrogato, de vulg. & pu.

c l. 3. C. de test. mil.

d Bar. Gl. l. q. in aliena, §. in terdū, de acq. hæ. & in l. q. situm, de le. i. c. Alcia. reg. i. præsumpt. 17. num. 3.

e l. ita fidei. §. fi. de Iu. fidei. Bal. l. eam, quam. C. de fideicom. n. 54.

g l. Lucius. §. fi. de leg. i.

Alex. l. 6. de vulg.

h Supra c. 43. i. Alex. confi.

si. in 2.

usufructus in consequentiam quandam,
ex legis, non Aui, præcepto, & propterea
permissam. *a* Ille nepoti tantum relictum
voluit, ut modò diximus, lex usufructu
patri defert. Acquiritur ergo hoc ex qua-
dam veluti tacita societate, in qua nihil
fraudis suspicio vnquam nocere potest.
b Sed & demus manifestè apparere, filij
etiam intuitu id Auum fecisse, nepos pro-
prietatem, filius usufructum assequere-
tur, adhuc tamen hanc nepotis institutio-
nem irritam non existimarem, tum quia
hac sola affectionis ratio nihil obesse de-
bet, *c* tum quia regula est, si quis rem duo-
bus coniunctim legauerit, quorum alter
ad illam obtinendam idoneus, alter ine-
ptus sit incapaci portionem capaci accre-
scere, non relictum totum corruere, *d* cum
enim principale per se validum sit, acces-
sorij deinde infirmitate nequit vitari:
e Docuitq; Bartolus, si quid filio legatum
sit, dubiteturq; eius ne intuitu, an patris
fuerit relictum, si pater capere non possit,
tunc dubio procul id filio acquiri, patrem
priuari. *f* Cui accedit quod quotiescunq;
illicita est acquisitionis causa, nunquam
patri per filium, aut domino per seruum
quæritur, *g* quod in hac ipsa quæstione &
Socinus tradidit. *h* Cætera per Baldum in
contrarium adducta nihil obstant, cum,
ut di-

a Fel.c. mul-
torum, de Iu-
dæ. r. notab.

b Bart. l. si is
qui duos, de
liber. leg. Bal.
l. r. pro Socio.
14. q.

c l. fin. de his
qui. ut ind. l.
affectionis.
de don.

d l. si is qui
duos, de lib.
leg.

e l. post lega-
tū. §. qui prin-
cipale. de his
quib. ut ind. l.
Papin. §. sed
neq; de inoff.
test.

f Bart. l. filio.
de don. causa
mort.

g l. quod ser-
uus, ubi Bart.
de acq. poss.
h Sozin. d. §.
quid si is. nu.
3.

vt dicebat Iustinianus nulla legitima con-
 sequētia de filio ad nepotem fiat, nec tam
 odiosa seueritas vllatenus ad nepotem de-
 9 beat extendi. Limitanda tamē erit in pri-
 mis hæc quæstio, vt tunc Auus nepotem
 ex filio spurio non possit instituere, si spu-
 rium illum ex incestu suscepit, cū tunc
 personas egredi non possit ab Arcadio
 præscriptas, quam limitationem ex men-
 te Baldi sumptam, *a* contra Iasonem om-
 ninò recipiendā puto. *b* Secunda limita-
 tio à Doctoribus omnibus allata, vt nec
 tunc nepos possit institui, cū legitima
 soboles auo adest (excepta tamen vncia,
 quæ etiā hoc casu ei relinqui potest,) *c* ni-
 hil est quodd in dubium reuocetur, quip-
 pe quæ à Iustiniano tradita est, *d* proce-
 detq; etiā vbi tantū nepotes legitimi
 ex filijs legitimis nati extarent, cū filio-
 rum tunc locum referant, *e* secūs verò
 in Auiā esset, cui ab intestato spurij cum
 legitimis, & nepotes etiā ex spurijs æquē
 aliquando succedunt, *f* vnde & ab ea, ijs
 quoq; extantib. institui rectē possent, *g* nisi
 10 fortasse ex putatiuo matrimonio suscepti
 essent, in quo iuris error affuisset. *h* Tertiò
 & hæc ita accipienda sunt, cū auus testa-
 tus decesserit, cæterū ab intestato, non
 est quodd nepos ad eius legitimam succe-
 sionem ausit aspirare, cū ei à patre suo

Y spurio

a Bald. l. ff.
quis incesti.C. de incest.
nupt.b Ias. d. s. qd
si is. in fin.c Capyc. de-
cif. 131.d d. l. ff. C. de
nat. lib. Alex.
confi. 74. in
3.e Crauet. cōf.
200.f l. pen. C. ad
Orfi. Rosel.
de succ. ab in-
test. num. 40.g Cast. d. s.
quid si is. in
fin.h Ruin. conf.
14. in 3. col. ff.

a d.l.fi. Cast.
Soz.d.f. quid
fi is. nu. 4.
Dec.conf. 85.
in fin.

b Gratus.cō-
fil.6.in 2.

c f. filium,
Aut. qui. mo.
nat. sui.
d Fed.conf. 57

spurio aditus ab intestato fuerit interclit.
sus. a In ceteris igitur casibus, quæ supra
diximus, seruabuntur, vsque adeo, vt nec
frater à testatore prateritus, possit idcir-
cò nepotem hunc institutum, querela in-
officiosi repellere, vt ciuis meus respon-
dit. b

Quæcunque autem de nepote legitimo
ex filio spurio sunt dicta, ea & in nepote
spurio ex filio legitimo sunt affirmanda,
cùm vtrunq; casum Iustinianus equipara-
rit. In hocque & minor adest dubitatio,
quòd cessat ratio illa vsusfructus, auusq;
quo ad illum penitus ignotus & extra-
neus habetur. c Et in hoc casu secundum
hanc sententiam à Federico Senen. re-
sponsum est. d

AN VALEAT STATVTVM,
quo spurij æquè cum legitimis ad
parentum successionem
vocantur.

- 1 Ius diuinum repellit spurios à successione.
- 2 Statutum præbens occasionem peccati
nullum est.
- 3 Non valet statutum, ne exceptio oppo-
natur, quòd quis sit spurius.
- 4 Legitima à statuto minui, & in totum
tollipotest.

5 Olim

- 5 Olim quicumque spurij succedebant ma-
tri.
- 6 Ex temporum varietate, leges mutan-
tur.
- 7 Cinitates qua superiorem non agnoscūt,
quo ad iurisd. equiparantur Imper.
- 8 Præcepta veteris testam. in causis deci-
dendis quid valeant.
- 9 Quid dicta Augustini.
- 10 Quando lex valeat, ex qua peccatum
oriri potest.
- 11 Pœna pecuniaria homicidio imponi po-
test.
- 12 Statutum, vt spurij succedant, videtur
æquisimum.

C A P. L I I I I.



ON minùs quoq; celebris
est illa quæstio, & in Gym-
nasijs publicis sæpiùs agita-
ta, a an lege Municipali,
spurij perinde ac legitimi
ad successiõem vocari pos-
sint. Proferamus & nos in hoc sententiam
nostrâ, vt si quid alios præterierit, in me-
diû adducamus. Solet frequentius à Do-
cto. spuriorum causa oppugnari, quibus
id iniquum satis videtur, vt eorum æqua-

Y 2 lis

a Præp. c. per
venera. qui fi.
leg. co. 98. Ro
sel. in tract. le
git. lib. 2. ca. 1.
nu. 38. Arct. l.
3. de testam.

lis ac legitimorum ratio sit habenda. Vr.
 gent verò inprimis Bartolus & Federicus
 Senen. duobus validissimis argumentis,
a aiunt enim, quòd cùm spurij expressè
 ab Imperatore à bonis paternis fuerint
 exclusi, *b* non debuit id ampliùs statuto
 posse immutari, quippe quòd ad solius
 tantùm Principis potestatem pertineat.
c Atqui non Iure tantùm ciuili eiiciun-
 tur, sed & Pontificio ac diuino, Scriptum
 est enim, *d* Eijce ancillam, & filium eius,
 non enim erit hæres filius ancillæ cum fi-
 lio liberæ. & alibi, Hæres in domo patris
 nostri esse non poteris, quia de meretrice
 natus es. *e* Et diuus Augustinus ita lege
 Dei constitutum tradit, *f* vt non repu-
 tentur filij, nec vllò parentibus Iure suc-
 cedant, *g* Quod cùm ita sit, iam secus Mu-
 nicipali lege non videtur posse caueri. *h*
 His accedit & Iuris communis ratio, quæ
 tali in filios illegitimos vtitur acerbitate,
 paternæ tantùm incontinentiæ reprimen-
 dæ causa. Cùm enim genitorum omniũ
 commune id votum sit, vt ad filios bona
 & fortunas suas omnes transmittant, *i*
 leges eis interdicens ne quid ex rebus
 suis relinquant, faciliùs & hoc pacto eo-
 rum libidinem veluti quibusdam frenis
 cohiberi posse putarunt. *k* Quomodo er-
 go statutum hoc honestè vnquam recipi
 pote-

a Bart. l. 3. de
 test. Feder. de
 Sen. conf. 277.
b §. fin. Aut.
 quib. mod.
 nar. sui.

c l. 1. §. de
 qua. de postu.
 Bart. l. nō am-
 bigitur, in fi.
 de legib.
d Genes. c. 21
 ad Galat. 4.

e Iudic. c. 11.

f c. 1. 35. q. 7.

g c. cùm mul-
 tz. 15. q. vlt.
h c. quæ con-
 tra. 8. dist. ca.
 qui resistit. 11.
 q. 3.

i l. Script.
 Vnde lib.

k l. fin. C. de
 nat. lib.

poterit, cū indulgeat id potiùs hominū
 libidini & petulantia, ijsq; delinquendi
 impunitatem & seueritatem quandā pro-
 mittat, quæ legibus nunquam probari so-
 lent. *a* facit verò potissimū in hanc
 sententiam honotij III. responsū illud
b quo consuetudinem quandam impro-
 bat, quæ vxori coniugij fidem violanti, di-
 midiam adhuc mariti bonorum partem
 petere licebat, cū ea de causā mulieres
 libidinosius viuere non dubitarent. In
 hanc autem sententiam & Doctores alij
 quāplures transiere, *c* sed omnes ferè
 eo potissimū mouentur argumento,
 quòd contra bonos mores hoc sit, careat
 que omni æquitate & ratione, quæ maxi-
 mè legem decent, *d* cū Iuris præceptū
 sit hoc, honestè viuere, *e* negariq; nō pos-
 sit, quin ex ea re ad lasciuia quis ma-
 gis alliciatur, quòd scilicet ei consuetæ pœ-
 na, & legis seueritas, vel in parte remitta-
 tur. *f* Addideruntq; aliqui, si caueretur
 etiam, necuiquam exceptio opponi pos-
 set, quòd quis spurius natus esset, eadē-
 que ratione tale statutum non valere, ex-
 ceptionemq; rectè obijci posse. *g* Baldus
 tamen licet aliàs & ipse pro hac opin. con-
 sultus respondisset, *h* alio tamen in loco
 mitius cum spurijs agendum putauit, vt
 si quidem ex damnato coitu nō prodijf-

Y 3 sent,

a l. conueni-
 re. de pact. do
 tal.

b c. ex parte,
 de consuet.

c Barb. conf.

34. in 2. co. pe.

Ancha. c. i. de

consti. Bal. l. i.

C. de sum. Tri

nit. nu. 29. & l.

cam, quam.

C. de fideic.

nu. 33.

d c. erit autē.

4. dist.

e Inst. de iust.

& iur.

f l. si operis.

C. de pœnis.

g Bar. l. Scip.

ad l. Fal. Bal.

l. i. C. de his

qui pœ. nom.

h Bald. conf.

457. in 5. in fi.

a Bald. l. r. C.
 de iur. au. an.
 b Io. & Gaspar.
 Cald. cons. 4.
 & 472.
 c Card. Prep.
 c. per venera-
 bil. Ripa. §. si
 qs roga. n. 21.
 d Aret. l. 3. de
 testa. Card. c.
 constitutio-
 nes. 10. dist.
 e l. cū ratio,
 de bo. dā. c. di
 cat. 32. q. 4. ca.
 quicūq. 17. q.
 si. Aut. nouis.
 C. de inof. te-
 sta. c. Raynut.
 de testam.
 f Bart. Castr.
 Imol. l. Titio.
 §. si, de cond.
 & demon. A-
 lex. l. quod de
 bonis. §. si. ad
 l. Falc. Dec. l.
 iura, in §. de
 reg. iur. & cō-
 sil. 19.
 g l. omnes
 populi. vbi
 Bar. 3. q. prin.
 h Soz. consi.
 148. col. pen.
 i l. si qua illu-
 stris. C. ad Or-
 sic. Aut. g. mo-
 nat. sui. §. fin.

sent, possent parentibus succedere, alio-
 quin (quoniam contra iustitiam publicā
 honestatis esset) ius commune semper ser-
 uaretur. *a* Calderini etiam ambo spurij
 quibuscunq; maximè fauendum respon-
 derunt, si nemo ascendentium aut descen-
 dentiū superesset, *b* quod & acutis pro-
 barunt rationibus, & quidam alij secuti
 sunt. *c* Ego si temerarium non est, à tot
 sapientissimorum virorum opinionibus
 dissentire, disputando saltem hoc cerè
 probari posse contenderem, quosunque
 spurios rectè simul cum legitimis filijs ad
 patrum hareditates Municipali Iure vo-
 cari posse, quam partem & acutissimis
 quibusdam interpretibus nō omninò di-
 splicuisse video. *d* Quemadmodum e-
 nim legitima iustis filijs naturali, diuino,
 ciuili, Pontificio Iure debita, *e* Municipi-
 pali tamen lege minui, quandoq; & in to-
 tum tolli potest, *f* atque ita ex legitimis,
 illegitimos quodammodò filios facere,
 cur non & illegitimis, quod fauorabilius
 est, legitimorum iura valeat permittere?
 Præterea quæ per legem cōstitui possunt,
 ea & statuto licet cauere, *g* sed ius Dige-
 storum spurios æquè ac legitimos matri
 haredes esse permittit, *h* quod postea qui-
 busdam casibus à Iustiniano fuit immu-
 tatum, *i* pari ratione, & rursus hoc iure
 nouo

nouo in patribus sanciri concedamus. Quodd si lex Canonica his omnibus simul cum legitimis vult æquè alimenta præberi, *a* cur non & Municipalis hoc ampliùs de successione adiungere valeat? cum olim & Senatusconsulta, & edicta Prætorum ijs hæreditatem deferrent, qui aliàs non vocabantur, *b* & naturalibus filijs certam etiã portionem tribui ius ciuile constituerit. Etenim cum successiones hoc iure fuerint inuentæ, *c* hæc ipsæque inter legitimos & illegitimos differentia legum scriptarum subtilitate primùm fuerit prodita, *d* par mihi quodque videtur, vt eodem iure ciuili nunc possit aboleri, *e* & qui antea eam ob causam à bonis paternis reijciebantur, iidem nunc lege permittente ad ea restituantur, *f* cum ex temporum varietate, & leges ipsas immutari necesse sit, labentibusque annis, non idem semper rerum status permaneat, sed quod olim turpe, nunc honestum, & quod antea rectum, nunc iniquum indicetur. *g* Dubium verò non est (vt ad argumenta contraria respondcam) statutum Iuris ciuilis partem esse, *h* quo tamen contra Ius commune aliquid constitui licet. *i* Proptereaque si quis neget hoc vlli populo concedendū, eò quod Imperatori tantum de his le-

a c. cum haberet, in fi. de eo qui dux.

b tot. tit. ad Offic. & Terrull. & de bono. posses.

c l. 3. de pe. har. l. leg. 12. tabu. C. de le. har.

d §. natura, Aut. qui. mo. nat. sui.

e arg. l. nihil tam naturale, de reg. iur.

f l. eius est nolle. l. nemo potest, de reg. iur.

g c. non debet, de consa. & aff.

h l. ius ciuile, de iust. & iu.

i Gl. l. nec ex pratorio, & l. neq; pignus. §. de reg. iu.

gem ferre, in priuilegium sit reſeruatum.
 Reſponderem id ſaltem illi ciuitati non
 7 prohibendum, quæ nullius ſubſit impe-
 rio, ſed proprijs viuat legib. & moribus,
 quales hodie multe in Italia reperiuntur,
 cum in eorum iuriſdictione Imperatori
 quo ad vniuerſum æquiparentur, *a* Vel
 fortasſe & is ea ratione conuinci poſſet,
 quòd hic de vera non agimus natalium
 reſtitutione, quæ ſolius eſt Principis, ſed
 de bonis iſſis in alium transferendis, quæ
 ſtatuentium propria ſunt, non Impera-
 toris, *b* atque idcirco cuiſcunque popu-
 lo hoc dici poſſe permittendum, cum
 ita ſtatuyendo, ſpurios ipſos non veræ re-
 ſtituat ingenuitati, ſed facultatem quan-
 dam præbeat tantum, ob quam ad adeun-
 das hereditates æquæ ac ceteri idonei exi-
 ſtuntur, *c* Non aduerſatur autē, quod
 de diuina conſtitutione eſt dictum, nam
 vt recte docuit Paulus, *d* omnia ea per al-
 legoriam ſunt dicta, nec id Iuris diuini
 8 præceptum, vlllo modo eſt intelligendū,
 ſed potiùs ex conſuetudine quadam ita ſe
 habuiſſe, *e* alioquin nec Principi ipſi vl-
 lum ex illicito coitu natum liceret vnquā
 natalibus reſtituere, quod tamen falſum
 eſſe, nemo eſt qui neſciat. *f* Ea ſiquidem
 quæ veteri teſtamento traduntur, vt ple-
 runque multis rerum inuolucris obte-
 guntur,

a Bart. l. deni-
 que, in princ.
 de min. & in
 l. infamem,
 in fin. de pub.
 iu.

b l. an in to-
 tum. C. de a-
 diſ. priua. Bar-
 tol. l. i. §. 2. de
 rei vind.

c Bald. l. cun-
 ctos. C. de
 ſum. Trin. nu.
 29. facit l. i.
 C. de ord. iu-
 di.

d ad Gal. c. 4.
e Card. Flo.
 c. per venera-
 bi. qui ſil. leg.

f d. c. perve-
 nerab.

guntur, propterea nec fori controuersijs
 valdè hodiè inferuire solent, *a* nec & si le
 ge noua quandoque legantur reperita, v-
 bi tamen alium sub cortice sensum alunt,
 multum in his fidei vnquam habere cre-
 diderim. *b* Hoc sanè manifestè apparet
 in his ipsiſ successiõibus, quarum alia
 ratio eo iure erat, *c* alia hodiè obserua-
 tur. *d* Et quod ad connubia spectat, plu-
 res olim verè legitimi potuissent recense-
 ri, *e* quos tamen nunc ex incesto, aut stu-
 pro natos lex Pontificia interpretatur. *f*
 Acriùs quidem vrget sanctio Canon. quæ
 eos quocunque iure succedere vetat. *g*
 Sed id mihi potiùs ex Iuris diuini inter-
 pretatione videtur responsum, *h* quod ta-
 men non necessariò id probat, vt modò
 ostendi. Vel cùm hæreditatum & succes-
 sionum materia ad ius ciuile pertineat, *i*
 nescio quam authoritatè inter laicos ver-
 ba illa obtinerent, Aut id non nisi in Pon-
 tificia iurisdictione seruabitur, *k* Aut Au-
 gustini dictũ illud forsan poterit impro-
 bari, eò quòd in causis profanis terminã-
 dis, eius authoritas, sicuti & aliorum
 sanctorum, nisi in subsidium non recipia-
 tur. *l* Non obstat peccati ratio, à qua ma-
 ximè debent statuta abesse, quoniam cùm
 & concubinatus, & quilibet fornicatio,
 hodiè Iure Canon. ob peccatum sit repro-
 bata,

a c. nos si in-
 competèter.
 §. his ita. 2. q.
 7.

b Aret. l. 3. de
 test. 2. col. in
 fin.

c Num. 27.

d Iason l. qui
 se patris. C.
 vnd lib. n. 25.

e Leuit. c. 18.
f ca. non de-
 bet. de confa.
 & affi.

g c. 1. 35. q. 7.
h ibi ver. in-
 telligendum.

i c. ad sedè.
 35. q. 5.

k c. si duobus
 in fin. de ap-
 pel.

l c. de libel-
 lis, cum Gl. in
 sum. 26. dist.

a ca. nemo.
c. meretrices.
32. q. 4.
b Abb. c. tan-
ta. qui fil. leg.
nu. 12.

¹⁰
c c. fi. de præ-
fcr. c. ex parte,
de consuet.
d Card. c. cõ-
stitutiones. 10
dist. Ripa. §. si
quis rogat. n.
50. & in l. si vn
quam. C. de
reuo. do. n. 78
e I si quis nec
cãm. si cer. pe.
f Abb. ca. su-
per eo, de vlu-
ris.
g l. non o-
mne. de statu
lib. c. nos con-
suetudinem.
12. dist. Paris.
c. in præsen-
tia, de proba.
nu. 47.
h ca. cum ha-
beret, in fi. de
eo qui dux. in
matr.

bata, *a* & tamen naturales filij, ac spurij
quidam, hodie quoque sicut olim succe-
dant, *b* non video cur sicuti hæc peccati
ratio, in horum successione tam ciuili
quàm Pontif. iure nõ attenditur, eam nos
pluris in Municipali statuto velimus esti-
mare: lex enim quotiens directò peccatū
inducit, vt quia malam fidem in præscri-
ptione approbet, aut adulteris impunita-
tem promittat, semper omninò explodē-
da est. *c* Ast vbi non præcipuè in fauorē
delinquentis lata est, sed super eo statuit,
quod legis est proprium, veluti de suc-
cessionibus, de tutelis, & similibus, licet
deinde & peccatum subsequi possit, lex
ipsa tamen valet, *d* quia ad id principa-
liter non tendit, & quod accessorium est,
non ita curari solet. *e* Sic videmus lice-
re quandoque ex causa necessaria ab ali-
quo pecuniā sub vsuris accipere, cū ta-
men ille qui scenori dat, grauissimo se, ea
ex re, crimini obliget, *f* quod & multis
alijs exemplis facile esset declarare. *g* Mi-
nūs me mouet, quòd hoc libidinis & stu-
pri quoddam sit illicitum, cū enim hæc
ratio in filijs naturalibus & spurijs quo ad
matrem nõ consideretur, cur eam hic po-
tius nos obseruemus? Cur non ita & eam
Iuris Pontif. partem, vbi de alimentis ille
gitimis filijs decernendis cauetur, *h* non
reci-

recipiendam dicimus, cum illa ratione homines ad illicitos concubitus facilius inuitari posse videantur? Sed quodnam potest esse illicitum, si non minus parentes adulterij, stupri, incestusue poena punientur? *a* Nobis enim filios adiuuare tantum est propositum, non parentum lasciuia indulgere. Plectantur illi aut solito, aut etiam grauiore aliquo supplicio, non immeretes filij huius sceleris poenas persoluant. Atqui sequeretur, nullam poenam vlllo iure posse temperari, & tamen constat etiam in atrocissima delicta, veluti homicidium, mitius aliquando animaduerti, atq; ita per statutum posse decerni. *b*

- ¶ 1 Atq; ex hac ratione tolluntur omnia, quae de bonis moribus sunt obiecta, non enim ideo prauis moribus excitatur, sed parentes condigno exemplo mulctantur, filiorumq; praecipue in hoc statuto habetur ratio, non
 ¶ 2 parentum. Immo & illud affirmare audeo, optimis quammaxime moribus hoc conuenire. Quid enim rectius est, quam suos delicta non egredi authores? *c* & contra, quid iniquius, quam innoxios tanquam peccantes puniri? *d* Nasci autem de adulterio, non est eius culpa qui nascitur, sed eius qui generat. *e* Unde cum quis nascatur, dummodo virtutibus se dedat, non est ab alijs contemnendus, *f* cum ex quocumque se-

mine

a Ioan. Cal. d. conf. 4. & Ripa. §. si quis rogatus. n. 50.

b Bart. l. pe. §. ad crimen, de publ. iud. nu. 14. Alex. l. 1. quod quisq. iur. nu. 13. facit Aut. bona damnatorum, C. de bo. profecr.

c l. sancim⁹. C. de poenis.
d Aut. de incest. nupt. in prin.
e c. nasci. 56. dist.
f c. nunquam dominus, ead. dist.

a ca. sicut fa-
tius. 32. q. 4.

mine prodierimus Dei ipsius opus simus.
a Igitur nec indignum videri debet, si ijs
æquæ ac alijs filijs nostris, bona & hæredi-
tatem nostram communicemus.

AN SPURII INFAMIA
sint notati.

- 1 *Varia spuriorum crimina.*
- 2 *Ingredi eccl. Dei spurij non poterant.*
- 3 *Spurium dici, turpe videtur.*
- 4 *Spurij testimo. nec semiplenè probat.*
- 5 *Fratri competit querela inofficiosi, si spu-
rius aliquis instituatur.*
- 6 *Legitimatio abolet omnem maculam.*
- 7 *Spurij Iure civili funguntur honoribus,
& dignitatibus.*
- 8 *Nascei illegitimè, crimen est patris, non
filij.*
- 9 *Spurij provocare possunt legitimè na-
tum, ad singulare certamen.*
- 10 *CHRISTVS ex adul. stipite profe-
ctus.*
- 11 *Salamo spurius, & alij sanctissimi viri.*
- 12 *Quinam spurij infames dici possint, &
qui non ita.*
- 13 *In spurij non est nota delicti, sed aliud
quid.*
- 14 *Infamia facti quæ.*

Habens

- 15 *Habens rem cum concubina aut meretrice, an infamis dicatur.*
 16 *Spurij inferiores semper legitime natis.*
 17 *Spurius maior natu cedit via, & quocunq; gradu, fratri suo legitimo, quamvis minori.*

C A P. L V.



Noleuit quædam opinio apud plerosq; de illegitimis filijs, vt eos turpes, infamesq; personas cenſeant. *a* Scriptum enim eſt in ſacris

litteris, Adulterorū filij abominatio ſunt Deo, *b* & adulterinæ plantæ non dabūt radices altas, nec ſtabilem ſedem ponent.

c dixitq; Bonif. martyr, genus hoc nec

1 bello forte, nec fide cōſtans, nec Dis amicum eſſe, *d* quod & apertiūs Calix. Pontif. comprobans: Nos, inquit, *e* ſequen-

tes patres noſtros, infamia eos notamus,

& infames eſſe cēſemus, quia infamię ma-

2 culis ſunt aſperſi, & quoniam eos vel de-

ſignare funeſtum eſt. *f* Reperimusq; hos

lege veteri, vſque in decimam generatio-

nē prohibitos ingreſſi eccleſiā Dei, *g* quo-

niam immundi cenſentur, vt Paulus do-

cuit. *h* Suntq; tam Moſaica, quā Pontif.

ac ciuili lege omninō deſectabiles. *i*

Vnde

a Azo in ſum. C. de infam. Bal. l. i. in bonz. C. de iureiur. Alex. l. 3. col. 2. de lib. & poſt. *b* Sapient. c. 3. *c* Sapient. 4.

d c. ſi gens. 56. diſt. *e* c. coniunctiones. 35. q. 2. c. cū mul- ta. 15. q. 8.

f ca. de ince- ſtis. 35. q. 2. *g* Deut. c. 25. *h* 1. ad Corin. 7. c. iam nūc. 28. q. 1. *i* c. per uene- rab. in ſi. Qui filij ſunt leg.

a ca. sicut. 32.

q. 4.

Vnde & August. ait, satius esse sine liberis defungi, quàm ex illicito coitu stirpem quærere. a Ideoq; Plutarchus in libello, quem de liberis educandis scripsit, id potissimùm parentibus præcipit, ne se vili- bus aut abiectis iungant mulieribus, qua- les sunt meretrices aut pellices, eò quòd filijs ea ex re macula quædam adnasca- tur, quæ alijs carpendi causam plerunq; afferat, sed curandum maximè, vt generis sui parentes legitima iaciant fundamen- ta. Sic apud Sophoclem in *μαστιγοφόρω*, Menelaus Teucrum obiurgat, quòd cum Nothus esset, ea sibi putaret licere, quæ & ipsi legitimo. Hinc reprehendi solent ij, qui malunt se spurios alicuius potentis patris nominari, quàm legitimos filios al- terius priuati, hoc enim improbratum fuit Herculi, quòd se filium Iouis ex Alc- mena genitum prædicaret, vt inquit Oui- dius *Métamorph. lib. 9.*

Nam quòd te iactas Alcmena matre crea- tum,

Iupiter aut falsus pater est, aut crimine verus,

*Marris adulterio patrè petis, elige fictum
Esse Iouem, malis, an te per dedecus or- tum.*

Hinc Pontif. Iure, dignitates ecclesiasticæ
illis

illis nunquam solent decerni, nisi prius eos Pontifex, aut qui id potest, legibus soluerit, *a* & si testes aliqua in causa omni exceptione maiores requirantur, spurijs attestatio idonea non erit, *b* cum nec se-

4 miplenè probet, *c* eademq; ratione testes duo in causa criminali, quorū alter spurius esset, plenam fidem non facient. *d*

5 Hinc etiā cum frater inofficiosum id poscit testamentum dicere, in quo turpis persona est instituta, *e* si spurius aliquis à fratre fuerit hæres relictus, licebit fratri testamentum illud subuertere. *f* Immo

& si spurius legitimatus, à fratre esset institutus, adhuc querelæ locus erit, quoniam

& post legitimorum iura impetrata facti infamia quædā ijs inhæret, *g* quæ sola licet leuissima ad expugnandū testamentum sufficit. *h* Hæc Doct. passim, affirmantes, spurijs viles, obscurosq; haberi, *i* quæ tamen vereor, ne illorum magis

opinionem, quàm certa vlla sint ratione recepta. Ego enim quo ad omnia contrariū semper sensi, tam de illegitimis, quàm de illis, qui iam natalibus sunt restituti. Immo de his quicquam ampliùs dubitare, ridiculū mihi prorsus videtur, cū sciamus

6 Principis priuilegio quācūq; maculam, si qua fortè inesset, semper aboleri, *k* nouumq; velut hominem rursus gigni, ac ve-

rè le,

a c. fin. de fil. presb.

b Cur. l. admonendi, de Iureiur. c. 2.

c Marf. sing. 273.

d Nico. vbal. de succet. ab intest. 4. species.

e l. fratres. C. de inoff. test.

f Alex. l. ex facto, de vulg. ga. nu. 21.

g Bal. l. generaliter. §. cum autem. C. de inst. & subf. Alex. l. 3. de libe. & post. nu. 7.

h d. l. fratres. i Alex. conf. 47. in 4. contra tamen Gramma. voto 4. nu. 22.

k l. 3. de nat. resti. l. Imperial. §. r. vbi Bald. C. de nupt.

re legitimum, quemlibet ita restitutū cen-
 7
 a l.2. in fi. de nat. rest. Bart. l.1. si is qui pro emptore, nu. 227. Dec. conf. 366.
 b l. spuri, de Decurion.
 c Affli&. dec. 195. in fin. Capyc. decif. 22. nu. 7.
 d l.2. C. de dignit. lib. 12. c. infam. de reg. iur. in 6.
 e l. crimen, de poenis.
 f c. nasci. 56. dist.
 g Bald. c. testi moniū, de re- stib.
 h c. vnde cun que. 56. dist.
 i c. nunquā. ead. dist.
 k Alciat. in Duello. ca. 19. l. Paris. Put. de re mil. lib. 7. c. quod in pugnis digni- tas.
 m c. domin. 56. dist. Abb. c. pervenerab. q. 5. l. leg. nu. 5.
 8
 9
 feri. *a* Quod verò ad spurios pertinet, cum ad dignitates Iure civili possint per- uenire, expressa& sit ratio, quoniam non est impedienda eius dignitas, qui nihil admittit, *b* crederem & hinc satis proba- ri, eos haudquaquā infames esse, *c* cum hi qui eiusmodi sunt, ab omnibus mu- neribus & honoribus soleant arceri. *d* Crimen paternum, Callistratus inquit, nullam maculam filio infligere potest, *e* sed id ipsum ex adulterio aut fornicatione nasci, non filij, sed parentis culpa est, *f* ergò nulla filios inde sequetur infamia, cum illa proprio tantū, non alieno delicto contrahatur. *g* Homines siquidem vnde- cunq; prodierint, Dei æquē filij sunt, *h* nec natales ipsi quenquam vel minima vl- la in re valent polluere, vt Chrysostom. præclarè inquit, *i* vnde nec quis istorū sin- gulare certamen Iure potest detractare, *k* cum tamen infames & sordidi ab ea mili- tia repellantur. *l* Tradunt diuus Hiero- nymus, & scriptores sacri, *m* C H R I- S T V M, quo nil maius diuinū sue dici potest, ex adulterino stipite originem du- cere voluisse, vt inde ostenderet, quā fal- leretur, quisquis tale hominū genus ceu vile & turpe auerteret, notantq; hi qui hi- storias ab origine mundi sunt exorfi, artes
 omnes

omnes & scientias ab huiusmodi sobole,
à filijs scilicet Lamech fuisse inuentas, &
ab eis subtiliora omnia, & vtiliora exco-
gitata: Memoranturq; plures integerrime
& sanctissimæ vitæ viri his & ipsi orti ini-
tiji. Nam & Iephte inter sanctos Apostoli
voce numeratus, a meretricis fuit filius:

a d.c.nasci.

in fin.

b Iudic. c.ii.

- 11 b & Albanus martyr ex incestu patris cū
filia natus dicitur. Et Salomonem illum,
quem sapiētissimum ē cælo diuinitus de-
missum omnes sunt admirati, multi cre-
dunt illegitimū fuisse. Vt infinitos præ-
teream, quos alibi commodiùs refere-
mus, quorum singularis prudētia & pro-
bitas, apertè potuit nobis declarare, nil
quenquam ex his natalibus magis aut ob-
scurari, aut illustrari. Sed dicat aliquis,
num sapiūs expressum hoc habemus, in-
famia eos quammaximè laborare, & Dis
inensos esse, vt supra latiùs retulimus?

- 12 Ad hæc respondent quidam, c ea de spu-
rijs tantū intelligenda esse, non verò de
naturalibus, qui cū extra legis poenā
sint, d nulla etiam labe aspersi dici pos-
sunt. Sicq; sentiunt hi, spurijs quidem in-
fames esse, naturales autem ab omni pla-
nè macula esse seiunctos. Ego verò, cū
quæstio nostra, de omnibus non legitimè
natis, præcipueq; spurijs sit, quos infames
non esse, volumus probare, ad omnia su-

c Ias. conf. 7r

in r. Cagn. l. r.

de inof. testa.

nu. 14. & in l.

si qua. C. ad

Orfic. nu. 8.

d l. 3. de con-

cub.

Z

pradiçta

pradiſta, & ſi qua huiusmodi reperiri poſſunt, longè aliter, & abſq; vlla diſtinctione reſpondeo, quin nō ego, ſed Gratianus potiùs, qui in libris Decretorum compilandis, vbi Canones aliquos obſcuriores offenderet, egregiam etiam in ijs interpretandis operam nauauit. Eius autem hæc verba ſunt, cū de ſpurijſ loquitur, & ſuprà allegata refert decreta. Inquit enim, *a* Quòd legitur, adulterorum filij abominatio ſunt Deo, hoc de filijs adulterorum intelligendum videtur, ad quos paterna flagitia, hæreditaria ſucceſſione deſcendunt. Et alibi: *b* Sed hoc intelligendum eſt de illis, qui paternæ incontinentiæ imitatores fuerint. Eandem interpretationem ſecutus eſt & Innoc. III. cuius & hæc verba ſunt: *c* Quòd ſcriptum eſt, Ego ſum Deus Zelotes, vindicans peccata patrum in filios vſq; in tertiã & quartam generationem, in hiſ qui oderunt me, Intelligitur, id eſt, in illis, qui contra me paternum odium imitantur. Vnde & Auguſtinus, *d* Vndecunque homines naſcantur, ſi parentum vitia non ſectentur, honeſti & ſalui erunt, ſemè enim ipſum. per ſe non quidem malum eſt, ſed malè uerètib; tantum, graue & exitioſum. Quibus quidem ex locis conſtat, ſpurios eos tantum à Iure notari, qui hæreditaria qua-

a in c. ce
nomanē-
ſem, in fi.
56. diſt.

b c. i. g. r.
cad. diſt.

c ca. niſi
cū. ſ. per-
ſonæ, de
renūciat.

d c. vnde-
cunq; 56.
diſt.

quadam successione paternas sordes referunt. Ceteros verò tales minimè censeri, cum initio quilibet natura bonus producat, *a* infamia verò bonitati repugnet, *b* & consequenter naturali vniuscuiusq; conditioni. *c* Quo fit, ut qui spurius nascitur, ex se quidem infamis dici non possit, quia natura quemlibet bonum procreat, minùs quoque talem à patre notam contrahere, quia crimen paternum nullam maculam filio inurit, *d* ergo spurij turpitudine nulla notati initio intelligentur, nisi proprijs deinde se flagitijs inquinauerint, prout contraria argumenta testantur, & quidam etiam ex nostris sensisse videtur. *e* Nolim tamen idcirco existimet quispiam, hos à nobis omnib. quod aiunt, numeris absolutos, perinde ac legitimos cenferi. Sat enim notum est, Pontificio Iure non posse ad sacros ordines adscisci, nisi legibus soluti sint, quoniam ut Innoc. Pontif. ait, licet non insit nota delicti, deficit tamen in his quiddam, ob quod ad sacra non ita facile queunt promoueri. *f* Sed id ego contendere, non idcirco hos infames dicendos, nec facere, & extr. crim. Bald. c. testimonium, de test. h. l. legem. C. de nat. lib.

a Felin. c. dum, de presum. nu. 14.

b Bart. l. i. de infam.

c Barb. c. cum deputati. de iudic.

d l. crimen, de poen. iun. & ar. l. si is qui. §. vtrum, de reb. dub.

e Marf. sing. 275. ver. limitamen.

f c. accedens. de purg. can. g. l. cognitio. nu. §. i. de varijs, & extr. crim. Bald. c. testimonium, de test. h. l. legem. C. de nat. lib.

Z 2 in-

a Bal. d. c.
test.

b Fel. d. c. nu.
14. Bald. l. Caf-
sius, de fenat.
nu. 9. Abb. ca.
cùm te, de re
iudi. num. 9.
c l. imperia-
lis. §. 1. C. de
nupt. Dec. cõ-
fi. 356. 399.
d Card. ca. 2.
56. dist.
e toto tit. ff.
& C. de infā.
f Capy. decif.
22. nu. 7.
g l. spurij, de
Detur.
h l. honores.
§. is qui, eod.
tit.
i Alc. c. 19. in
duello.
k Capy. sup.
15

l Dec. cõf. 530
Albe. l. pen. §.
iuris, de iust.
& iu.
m Gl. l. palā.
§. q̄ in. de rit.
nup. Tiraq. de
leg. cõ. pag. 6.

infamia dici nequit, nec enim vnquam la-
tet, *a* horum plerunque natales, quales
sint, ignorantur, cùm tamen reuera spu-
rij sint. Ea rescripto Principis deleri haud
vnquam potest, *b* hi cum natalibus resti-
tuuntur, omnem prorsus eluunt labem,
efficiuntur siquidem non ficti, sed verè
& propriè legitimi. *c* Vel si eos indignio-
res fatear, id tantùm Iure Pont. permittā,
quod indignitatibus conferendis, de per-
sonarum conditione vsque aded solici-
tum esse videtur. *d* Sed iure civili quis
id concedat? cùm in infamium Catalogo
nuspam numerentur, *e* nuspam à testi-
monio ferendo repellantur, *f* & in De-
curionum ordinem allegantur, *g* ad què
Plebeijs non licet ascendere, *h* & ius pro-
uocandi habeant quemcunq; ad singulare
certamen, *i* & milites esse non prohibean-
tur, nec feudũ acquirere, *k* quę omnia tur-
pib. personis permitti nõ solent. Quinim-
modò cum hoc iure is qui filiũ ex cõcubina,
meretrice, aut ancilla procreat, nullam
ided maculæ notā incurrat, nisi fortè vxorẽ
habet, *l* quod & ipsum dubiũ est. *m*
Cur volumus deinde tales liberos infā-
mes censerì, cùm author eius coniunctio-
nis ab omni nota immunis sit. Nõne. n.
iniquum & absurdum satis esset, patrẽ ita
coẽuntem nihil delinquere, partũ eum ta-
men

men criminofum eſſe, *a* & cū infamem eſſe quādam fit pœna, eò quòd multa ei interdicit, ad quæ cæteri poſſunt admitti.

b Quis dicat pœnā ibi eſſe, ubi nulla ſpurij culpa præceſſit. *c* Fateor id quidem, & hoc iure nescio, quid in his deſiderari, cū non æquē ac alij legitimi fulgeant, ſed id non infamæ aut turpitudini

vlli fuit adſcribendum, quin naturæ potiùs cuidam inclementiæ, quæ tales eos produxerit, ſicuti & de fœminis diximus, quarum conditio multò eſt quàm mafculorum deterior, *d* & potentiorum melior quàm humiliorū. Non enim hoc vllorum crimine, notāue cōtingit, ſed quòd ita publici officij ratio exegit, vt inter hominum gradus quidam honeſtiores, alij

16 inferiores haberentur. Id quoq; & in illegitimis accidit, qui pari iure cum legitimis quidem cenſeri nō poſſunt, ſicuti nec ruſtici cum ciuibus, plebeij cum patitijs, iuniores cum ſenioribus ſunt conferendi, in quibus tamen nihil idē turpitudinis eſſe arguas. Hinc ad Decurionatū ſpurij admitti non ſolent, ſi competitorē habeant legitimo loco natum. *e* Hinc iuramentum iuſto potiùs teſti, quàm notho deferendum dicūt. *f* Sic vel levis rumor de alicuius ſpurij vita maiorem ſemper ſuſpitionē ſolet inijcere, quàm ſi illud idē

Z 3

publicè

a Contra. ca. principatus.

c cū Paul.

i. q. i.

b Dyn. Anch.

c infamib. de

reg. iur.

c c. non aſ-

feramus. 24.

q. i. l. ſi pœna.

de pœ.

d 1. in multis

de ſta. hom. l.

2. de regu. iur.

e 1. generali-

ter. ſ. ſpurios.

de Decur.

f Cur. l. admo-

nendi. nu. ii.

a Ang. conf.
284.

b Bald. c. per
tuas, de ma-
io. & obe.

publicè de aliquo legitimo prædicetur. a
Hinc etiam Baldus dixit, fratrem, mino-
rem legitimum, fratri maiori, quamuis
legitimo, esse præponendum, atq; hunc
illi vel in via, vel in mensa, aut quocunq;
alio in loco cedere debere. b Et generali-
ter, quoties spurius cum legitimo concur-
rat, æquis indicijs legitimorum causa po-
tior haberi solet.

SPURII AN DIGNITATES

Iure ciuili adipisci, aut tabellionis
saltem munus possint
exercere.

- 1 *Tabellionis munus vile est.*
- 2 *Serui publici.*
- 3 *De notarijs, ut dicitur, ad banchum, &
alijs, quid inter se differant.*
- 4 *Iure ciuili possunt spurij dignitates obti-
nere.*
- 5 *Catulli carmen explicatum.*
- 6 *Pater patratus, & cur nemo pater pa-
tratus, qui non legitime natus. nu. 7.*
- 8 *Spurij Doct. iure creari possunt.*
- 9 *Spurij ad dignitates ex consuetudine lo-
corum admittendi*
- 10 *Constitutio Collegij Bonon. de non reci-
piendis spurijs.*
- 11 *Iason spurius, & à Mediolanen. Colle-
gio reiectus.*

C A P.

CAP. LVI.



E his quæ suprà dicta sunt, multæ possunt quæstiones decidi, quæ Doctoribus altercandi materiam præbere solent. Alexander enim cum ex facto esset interrogatus, an illegitimis liceret in Tabellionum ordinem adscribi, apertè respondit, eos tali munere indignos, *a* quoniã cum infames dicantur, dignitatem nullam, nisi magna ex necessitate, possunt obtinere, *b* notarij verò officium cum publicum sit, non debet talibus personis deferri. *c* Contrà Gaspar Galderinus, qui vt spuriorum causam tueretur, Tabellionis munus tantum à dignitate abesse dixit, vt *vi*le id potiùs officium haberetur, *d* eaq. ratione Decuriones id conficere prohiberentur. *e* Hincq. videmus libertum notarium esse posse, *f* cui tamen ad honorem dignitatẽ uel illã non licet ascendere. *g* Hinc admonet Accursius aduocatos, ne huiusmodi munera suscipiãt, ad eò obseura & vilia, *b* cum ob id serui publici dicantur, *i* nõ quia verè serui sint, sed quia publicè instar sint seruorum, vt & *2* Oldradus dixit. *k* Quæ cum ita sint, nihil esse deinde cur spurijs hæc prohiberetur.

Z 4 tur

a Alex. conf. 80. in 2. Marf. sing. 273. vers. ult. circa, Rui. conf. 35. in 4. nu. 14.

b l. generaliter. §. spurijs, de Decur.

c Bar. l. eadẽ. ad l. lul. repe.

d Gasp. Cald. conf. 2. de fid. instru.

e l. vniuersos. C. de Decur. lib. 10.

f l. si. C. de ser. Reip. mã.

g l. 1. C. ad l. visce.

h Gl. d. l. vniuersos.

i l. non aliter. de adopt.

k Old. conf. 75.

tur Cald. dixit, cum munus hoc huiusmodi sit, ut dignitatem aut honoris gradum aliquem secum non habeat adiunctum in hancque sententiam pro spurij, & Angelus alacriter respondit. *a* Sed mihi prius quidem quam de questione loquar, id necessarium videtur declarare, nihil scilicet Alexandrum Calderino contrarium locutum esse, quamvis nemo eos non displicentes prima facie iudicet, sed ut erat diversa eorum facti species, vario etiam modo utrunque super re proposita respondisse. Ille *b* in eum inuehitur notarium, qui cum spurius esset, id tamen obibat munus, quod publici secum nescio quod officij ducit, estque precipue in eo genere auctoritatis, quales ad banchum assumptos notarios vulgo aiunt. Hic *c* simpliciter de Notarij munere interrogatus, etiam illegitimis aptum esse respondit, quoties scilicet fines non excederet consuetos, & vulgarem Tabellionis tantum operam quis prestaret, quod quidem ab alio illo longe distat munere, ut egregie Bartolus adnotavit. *d* Sed si vera sunt, ut opinor, quae supra disseruimus, *e* inde patere potest, omnes has tam Alexandri, quam Angeli & aliorum rationes esse superuacaneas, admittunt enim spurios infames haberi, indeque disputant, an Tabellionum munus

a Ang. conf.
284.

b Alex. d. cō-
fil. & Mar. d.
sing. 273.

c Cal. d. conf.

d Bart. l. cad.
ad l. lul. repe.
nu. 4. Dec. l. r.
C. de mand.
prin. nu. 32.
e cap. prace.

nus possint sustinere. Ego autē cū eos Iure ciuili infames non esse docuerim, nihil etiam obstare video, cur non & officio hoc, quemadmodum & alijs dignitatibus possint defungi, præsertim cū aliās ostenderim, illos Romanos ciues habitos fuisse. *a* Fallitur enim qui putat eos nisi

a cap. 35.

4 urgente necessitate Decuriones creari nō posse, *b* cū immō regulam in contrariū Papinianus constituerit, *c* dixeritq; & Vlpianus, nullam dubitationem esse, quin illis quicunque honores rectē possint decerni, *d* quam deinde tamen limitauit idem Vlpianus, vt si eadem in dignitate comperitorem habeat legitimē quæsitū, ab eo excludantur. *e* Sed hæc ipsa declaratio & limitatio manifestē probat, quibuscunque alijs casibus id illis licere, *f* simileq; huic est, cū lex ait, certæ conditionis homines in magistratibus Municipalibus alijs esse præferendos, *g* aut in albo antiquiores primū, vel eos, qui amplioribus functi sint muneribus esse describendos. *h* Non enim idē ceteri vt minimē idonei reiiciuntur, sed inter multos, visum est his aliqua de causa primas deferre, cū tamē reuera omnes ij digni muneribus iudicarentur. *i* Alioquin si diceremus, ex causa tantū necessitatis, atque in subsidium, vt alij putant, spurios

b d. l. genera-
liter. §. spurios.

c l. spurij, de
Decurion.

d d. §. spurios.

e d. §. spurios
ver. sed si habeant.

f argu. per
Dec. l. i. de re
gu. iur. nu. 27

g l. vt gradatim. §. et si lege, de mun. & hon.

h l. i. de alb. scriben.

i Gl. d. §. spurios. ver. oportere.

Z s admit-

a d. l. spurios

b d. s. vbi dictio quoque, quæ iungit secundum eandem qualitatem. Bart. l. la beo, de pact. & l. si. quod aer. loc.

admitti, nōne malè sanè dixisset Vlpianus, *a* nullam de his dubitationem esse, cū imò maxima tunc futura fuisset dubitatio? Nōne etiam malè eum paragra-phum cum præcedenti responso coniunxisset, si ad eò diuersum factum ibi referendum erat? *b* Occurrit hoc loco, Catulli Poëtæ eruditissimi, carmen, quod mihi prætermittendum non videtur, eò quòd multos sanè eo deceptos scio, qui existimarunt sensisse & illum, magistratus atque honores publicos, illegitimè natis nō potuisse mandari. Inquit enim ad Hymenæum loquens:

*Quæ tuis careat, sacris,
Non queat dare Præsides
Terra finibus, at queat,
Te volente, quis huic Deo
Compararier ausit?*

Ex quibus verbis eliciunt multi, eum qui sine Hymenæo, id est, iustis nuptijs natus fuerit, Præsidem creari non potuisse, nec magistratum vllum obtinere. Ego verò tantum abest, vt id eum voluisse putem, quod vulgò creditur, vt hisce carminibus ipse magis in pristina sententia confirmet. Altior autem subest his sensus, quàm qui se prima fronte ostendit. Non enim ibi agit Poëta de quocunque magistratu, sed de eo tantum, qui Pater

pater-

6 patratus, aut fœcialis dicebatur. Namque
 scimus patris patrati munus olim circa
 multa versatum fuisse, inter ceteraq; ut
 occupatos populi Rom. fines ab alijs gen-
 tibus, aut si quid aliud ab eis iniuste deti-
 nebatur, repeteret, alioquin eis bellum
 indiceret. Cuius moris meminerunt plu-
 res, Liuius, Alicarn. Lætus, & maximè Fe-
 nestella, & qui hac verborum formula
 a cap. 10.
 „ eos vfos esse scribit: Audi Iupiter, audite
 „ fines cuiuscûq; sint gentis, numina audiât
 „ fas, ego sum publicus nuncius pop. Rom.
 „ piè iusteq; legatus venio, verbis meis fides
 „ sit. Iupiter, si ego iniuste, impieq; illos ho-
 „ mines, illasq; res dedier populo Romano,
 „ mihiq; exposco, tum patriæ compote
 „ me nunquam finas esse, &c. Prærant
 ergo hi custodiendis finibus pop. Roma-
 ni, ob idq; dixit Poëta: Præfides dare fi-
 nibus, intelligens de his tantum magistra-
 tibus, ad quos spurij non poterant perue-
 nire. Quòd si quis quærat, cur in his so-
 lum legitimi requirebantur natales, non
 sic in cæteris publicis dignitatibus. Hinc
 pendet profectò verus eorum carminum
 7 sensus. Quapropter sciendum est, ne-
 minem olim patrem patratum creari po-
 tuisse, nisi qui & patrem superstitem, & fi-
 lios ex se iam natos haberet, quod multis
 de causis institutum fuisse refert Plutar-
 chus,

a in Problē.

b l. vulgò, de
Ga. hom.

c Guar. in ex
pos. Catul.

d Card. in
proem. Clē.
col. 2.

e Bart. proem.
C. §. 1. nu. 10.
Dec. conf. 161.
f l. honor. §.
de honorib.
de mu. & hon.

chus. *a* Ille igitur qui non legitime natus erit, tale obtinere munus non poterat, quod is patrem non habebat, cum vulgò conceptus diceretur, *b* proptereaque erant huic necessaria parentum nuptiæ, ut doctissimus Poëta ait: Ex quo colligimus in cæteris magistratibus secus fuisse, cum hoc specialiter in ea tantum dignitate requireretur, quod & interpretem quandam subtiliter in illis carminibus adnotasse scio, *c* quem nec sua in hac re laude volui defraudare. His ergo & magis adducor ut credam, spurij cæteros honorum gradus non fuisse interdictos.

Sanè Aristot. in Polit. hos à Reipub. administratione submonuisse non legimus, videmusque in historijs quàmplures huiusmodi, ad maximas & clarissimas dignitates peruenisse, Regnaruntque & nostra & patrum nostrorum memoria multi verè Nothi, magni tamen nominis Principes, à nobis suo loco infra fortè nominandi. Quod igitur ad omnes spectat dignitates, quamuis id communiter receptum sit, eas illegitimis Iure civili haud posse conferri, eademque ratione dicatur Doctores eos absque speciali priuilegio de Iure non licere creari, *d* quod & dignitas hæc sit, *e* cuius illi expertes sunt. *f* Ego tamen cōtrarium prorsus assero, tum quod nihil

nihil in ijs animaduerto, cur non ad quēlibet possint euehi honoris gradum, tum quod illud & legibus nostris aperte datum puto. *a* Sic hodie passim spurijs omnibus Doctorum insignia concedi videmus, quod quamuis ex consuetudine sola introductum aliqui sentiant, *b* ego tamen nedū consuetudine, sed & iure multum antē cautum credo, quod consuetudo deinde semper approbavit, quæ optimo dicitur legum interpret. *c* Id quidē fateor hodie certam in hac re regulam tradi non posse, finitne illegitimi dignitatum capaces, aut minū, cūm secundum varios locorum mores nunc omnibus muneribus indigni, nunc ad omnia idonei iudicentur. Scimus autem in his consuetudinem præcipuē esse spectandam, *d* & secundum eam vniuscuiusque conditionē esse dijudicandā. *e* Nam vt & infrā de nobilitate latius dicemus, vna est locorum cōsuetudo, quæ claros ab obscuris discernit viris, & dignitates ac munera idoneis distribuit ciuibus, cui semper in qualibet materia hærendum est. *f* Atque idē, si hoc in terris ecclesiæ, aut alijs multis Christiani nominis regnis disputem⁹, dubium nō est, & spurijs quamlibet ferē dignitatem deferri posse. Sin alibi, tunc secundum illius ciuitatis instituta, mores, aliter

a d. l. spurijs,
d. s. spurijs.

b Fel. c. quanto. de magistr. nu. 2. Alex. in r. addit. l. r. C. de dig. lib. 12.

c l. si de interpretatione, de legib.

d l. fin. in prin. de mun. & hon.

e Imol. c. de multa. in fin. de præbend.

f Bart. l. r. C. de dignit. co. pen. lib. 12.

aliter fortasse res erit decidenda. Namq
 & in hac vrbe nostra, cum multis in rebus
 spurij à legitimis parum differre videan-
 tur, vna tamen in dignitate valde hos ab
 10 illis secernimus. Extat enim penes Docto-
 rum collegium vetus constitutio, ne quis
 ex iniustis natus nuptijs, vllò vnquam
 tempore in illud possit cooptari, quam le-
 gem multi violari sapius quidem frustra
 11 sunt conati. Idemq; & Mediolani audio
 ita fuisse obseruatum, vt nec Iasonè qui-
 dem virum Iurisconsultorum peritissi-
 mum, & cui Iuris professores plurimum
 semper debeant, vllò ea in re priuilegio
 fuerint prosecuti. Dicunt aliqui id Iusti-
 niani exemplo factum, qui cum ad libros
 Digestorù compilandos, permultos eru-
 ditos viros adhibuisset, laudat inter eos
 in primis Anatolium quendam, quod
 ab antiqua legitima stirpe genus duceret.
 a Sed ego id obiter potius dictum fuis-
 se credo, vt cum alios alijs in rebus extol-
 leret, huius etiam nobilitatem, & san-
 guinis claritatem ita commédaret. Sum-
 moperè tamen constitutionem nostram
 laudandam censeo, atque perpetuò di-
 gnam obseruari. Ac de ciuilibus mune-
 ribus satis.

a l. 2. §. quæ
 omnia. C. de
 vet. iu. enucl.

IURE PONTIF. AN VLLA
munera illegitimè natis defe-
rantur.

- 1 Cur ius Can. difficilior illegitimos ad di-
gnitates admittat, quàm ius ciuile.
- 2 Iure diuino ab honoribus spurijs non repel-
luntur.
- 3 Alciati error.
- 4 Spurius monasterium ingressus, an verè
legitimus censeatur.
- 5 Inrescripto Pontif. intelligitur clausula,
si legitimè natus sit.
- 6 Quando episcopus cum spurijs dispenser,
quando Pontifex.
- 7 Spurius ex dispensatione Pontif. potest
creari Card. & Pontifex.

CAP. LVII.



Dicamus nunc de alijs mune-
rib. quæ sola Pontificis, aut
sacrorū Antistitum autho-
ritate deferuntur, hæc enim
à ciuilib. longè differunt, le-
gitimosq; omninò cuiusq;
exposcunt natales, a quod & haud dubiū
erit sanè argumentum, Iure ciuili spu-
rios à dignitatibus non reijci, propterea
quòd

a c. fin. de off.
presby.

quod secus in ecclesiasticis specialiter fue

rit constitutum. *a* An verò id ita factum

censemus, ob dignitatis eius prærogati-

uam, *b* ob quã & *ij* qui nihil deliquerūt,

à tali munere plerunque remouentur? *c*

An quod eorum natales paulò sint debi-

liores? *d* Clericorum verò fama in nulla

re prorsus debet vacillare? *e* An quod

dignitates hæ aliorum magis, quàm pro-

pria causa concedantur? *f* paternæq; ad-

huc in his incontinentiæ crimē veremur?

g Vndecunque sanè id institutum sit, hoc

literis quidem nonnulli tradidere, *b* Iu-

re tantum humano seu Pont. hoc ita cau-

tum, nec sacris literis vsquam talem illegi-

timis legem constitutam reperiri, quod

tamen ego in præsentī non disputo, cum

hodiè Iure nouo satis hoc clarum sit. Mi-

hi autem id mirum magis est, Alciatū vi-

rum adeò Iuris scientia præstantē, ita hac

in re lapsum esse, vt existimarit, spurios

ad quasunque dignitates Iure Pontificio,

excepta Episcopali, posse reuocari. *i* Aut

enim de ijs sensit, qui iam natalibus resti-

tuti sunt, & dubium non est, eis quem-

cunque vel amplissimum honoris gradū

tunc posse deferri, nedum minores, vt ita

dicam, Pontifices creari. *k* Aut verò de

ijs locutus est, quibus illa nondum spu-

riorum labes exempta est, sed verè Nothi

adhuc

a Abb. c. 1. de

fil. presb. nu. 3

Archi. c. 1. co.

in 6. in princ.

b Gl. ca. 2. co.

in 6.

c c. pen. fi. 26

dist.

d c. accedens

de purg. Can.

e. ca. laici. 33.

dist.

f Card. c. 2. 56

dist.

g c. literas.

de fil. presby.

h Io. Lup. in

tract. de matr.

& leg. col. an-

tepen.

i Alci. parer.

10. c. 8.

k c. pervene

ra. 1. col. q. fil.

legit. c. hn. &

per 10. 56. dist.

adhuc permanent. Et tunc nihil vulgati-
 tius est, quàm illos nullo munere aut or-
 dine dignos haberi, nisi antea legibus so-
 luti sint, *a* quod quandoque ipsi spontè
 quidem possunt obtinere, quandoque nō
 nisi à summo Pont. queunt impetrare, nō
 4 nunquam & episcopus super his veniam
 dare permissum est. Ecce etenim, si illegi-
 timus quispiam religionem incipiat pro-
 fiteri, monasticumq; cultū sequi, dicitur
 is statim vitam suam omnem penitus in-
 nouasse, talisq; eo ipso effectus, vt iam sa-
 cris quibuscunque ordinibus rectè possit
 initiari. *b* Aboletur siquidem omnis ili-
 cō macula, si qui ante fortè fuerat conce-
 pta, *c* exemplo ferè nataliū restitutionis,
d quod tamē in ea re tantum intelligendū
 est, vt quis sacros ordines liberè possit a-
 dipisci. At quod ad dignitates spectat, aut
 grauiora quædam munera, is qui spurius
 natus est, licet dein Monasterium ingres-
 sus fuerit, hæc tamē tam in propria, quàm
 aliena ecclesia exercere haud spontè po-
 test, *e* ita vt nec Abbas in vlla monacho-
 rum familia etiā eligi ab his queat, absq;
 summa Pontificis indulgentia. *f* Quòd si
 quis nulli se religioni addixerit, sed No-
 thus adhuc verè viuat, is ab omni quidem
 sacerdotij spe, suapte, vt ita dicam, natura
 exclusus videtur, cum receptum vix sit, vt

a c. r. 2. de fil.
 presb. in 6. c.
 cum in cun-
 ctis, ca. inno-
 tuit, de elec.
 c. accedens,
 de purg. can.
 & to. ii. de fil.
 presby.

b c. i. 56. dist.

c Aut. de Mo-
 nach. in prin.
d Bal. in lect.
 i. l. i. C. de sa-
 crof. eccl. n. 25

e Abb. c. x. in
 fi. de fi. presb.
 Gl. c. fi. co. ti.
f Fel. c. memi-
 nimus, de ac-
 cusat. num. 6.

a dicemus
cap. seq.

b Bald. l. ne-
que, in fin. C.
de prob.

c Gl. c. inno-
tuit. ver. per-
missum, de
elect.

d Gigas. tra-
cta. de pens.
q. 16.

e Gomef. in
Re. de an. pos.
q. 21. Gigas
suprà.

f cap. 1. de fil.
presb. in 6.

g Abb. c. fin.
de fil. presby.
Fran. c. 1. cod.
in 6. col. 2.

h c. fin. de fil.
presb. & c. 1.
in 6.

i arg. c. tali.
c. exigunt. 1.
q. 7.

plex tantum Ius patronatus possit obti-
nere. *a* Hincq; fit, vt si alicui certum de-
cerni sacerdotium rescripto Pont. mande-
tur, id ita semper intelligi solet, si ex iustis
ortus sit natalibus, *b* quoniam ad hæc a-
liàs ijadmitti recte non solent, sed tantum
postulari. *c* Sic quoq; nec pensionis eccle-
siasticę capaces censerī quidam tradidere,
d nisi eis stipendij loco ea sit constituta, *e*
quod nos infrā agemus.

Licet tamen summo Pont. quandoque
& Episc. secūdum varia causarum genera,
horum illos munerū compotes reddere,
veluti cū quis ad simplex tantum sacer-
dotium, aut minores ordines cupit pro-
moueri, hoc enim ei & ab Episcopo con-
cedi potest, *f* nisi paucis casibus Pontifici
reseruatis, quos Iuris interpretes adnota-
runt. *g* Cū verò sacerdotium aliquod
grauius, quod secum animarum curandū
onus ducit, aut sacrosanctos ordines, aut
ecclesiasticas quasdam dignitates sibi de-
ferri petunt, in ijs solū summum Pont.
adire necesse est. *h* Nisi fortasse quosdam
casus proponas, in quibus ex iusta & ne-
cessaria causa, etiam Episcopis, super ijs
quandoq; indulgere datur, *i* traditum e-
nim est, quæcūq; beneficia, quæ duplicia
Doct. appellant, vsq; ad Episcopatus titulū
ab ijs posse, cū summa aliqua ratio
postu-

poſtulat, in illegitimum conferri. *a* Quòd ſi de aliquibus in Episcopos promouèdis agas, tunc conſtat eos, qui illegitimi nati ſunt, à ſummo tantùm Pontif. legib. ſolui poſſe, vt ad eam dignitatem obtinendam idonei iudicètur, *b* eò quòd hic ſummus ſit honoris gradus, qui meritò ab eo tantùm debuit proficiſci. *c* Certi etiam id iuris eſt, ſolere ipſum Pont. illegitimos tacitè ad hæc munera plerunqꝫ (vt aiunt) diſpenſare, cùm ſcilicet ſciens illorū natales, eos tamè ſimpliciter ad huiuſmodi euexit dignitatum culmina. Quis enim non dicat eo ipſo, omnia illis à Principe conſeſſa, quæ illos antea à tali munere obſeundo reiiciebant? *d* In eo tamen erit animaduertendum, quòd ſi vel talem dignitatem, vel ampliores etiam aliquos gradus, alicui adipiſcendi præbeat facultatè, neceſſe erit hæc omnia illius Diplomate ſpecialiter exprimi, veluti ſi ad purpurei cardinis apicem eum voluerit poſſe vocari, aut Pontificem creari. Cùm enim hæc materia ſtriſtè interpretanda ſit, non ſufficeret de quacunque dignitate generaliter mentionem feciſſe, niſi hæc ipſa munera, quæ cæteris inſigniora videntur, *e* particulari aliquo nomine ſignificarentur. *e* Tunc igitur tantùm rectè Episcopi, Cardinales, Pontifices etiam eligentur,

a 2 tam-

a Hoſt. in ſum. de fil. preſb. in ſin. Fran. c. 1. de ata. & qual. in 6. num. 4.

b Gl. ca. cùm dilectus, de elec. vbi Abb. col. pen.

c Hoſtien. in ſum. de ata. & qual. §. ordo. & de fil. preſby. in ſin.

d Bal. l. imperialis. §. 1. C. de nupt. arg. l. quidam cōſulebant, de re iudic. Pari. conf. 44. in 4.

e Fran. c. 1. de fil. preſby. in c. 4. Nota. Berach. tract. de Episc. lib. 2. ver. 46.

a c. Osus. 56.
dist. cum Glo.
in c. Cenoma-
nensem. ver.
fornicatione
ead. dist.

tametsi ex illegitimo nati sunt quocunque
matrimonio, vt multis exemplis in De-
cretis relatum est. a Vnde nec multum
abest, cum vidimus & nos quendam hu-
iusmodi genere totius Ecclesiæ gubernan-
cula tenentem. Nec desunt adhuc aliqui
talibus editi natalibus, qui in sacrum Epi-
scoporum Collegium & Cardinalium e-
tiam quandoq; adleguntur.

AN ILLEGITIMI PEN-
siones ecclesiasticas, aut ius pa-
tronatus possint ob-
tinere.

- 1 *Onera sacerdotiorum quæ.*
- 2 *Pensio quid sit.*
- 3 *Prohibitus sui odio aliquid habere, intel-
ligitur tantum quo ad lucrum.*
- 4 *Pensio laicis conceditur.*
- 5 *Cur ab Ecclesia ministerio, illegitimi re-
pellantur.*
- 6 *Sacerdotia obtinere honos est.*
- 7 *Pensionum plura genera.*
- 8 *Spurijs habere possunt in patro. & Hospi-
talia administrare.*

CAP. LVIII.

NVN.



Vnquid verò, certa annua pensio, ex sacerdotij alicuius prouentu, ei qui non legitimè natus sit, poterit decerni? Et non videretur.

a Nam cum huiusmodi sacerdotijs varia onera sint adiuncta, veluti ut is qui illis præest, diuina celebrare, **b** gregem sibi commissum custodire, apud eum perpetuò commorari teneatur, **c** & alia quædam. **d** Idcirco & emolumenta omnia ad eum tantum spectare æquum esset, qui oneribus illis inseruit, veluti fructus rerum, redditus, pensiones, & si qua similia, **e** ut labor ille, hoc decentis lucri solatio subleuetur, cum & vulgo dicatur, propter officium, concedi beneficium, **f** & qui altari seruit, de altari viuere debet. **g** Cum ergò propter onera, talia quoque emolumenta ex his ecclesiasticis titulis percipiantur, consequens etiam videtur, eos qui talia onera iure nequeunt sustinere, hos nec commodam etiam vlla ex ijs posse sperare. **h** Sed huiusmodi sunt illegitimè nati, qui ad nullos sacros ordines euehi, nullis in ecclesia officijs defungi possunt, **i** ergò nec pensiones, quæ sunt fructus & commodas sacerdotiorum, ijs erunt vnquam concedendæ. Clarum enim est, pensionem nihil

a Gigas, in tract. pens. q. 16.

b c. canonici, de off. ord. in 6 Fel. c. postulasti, de referi. nu. 33.

c c. 3. 4. & tot. de cler. nō resid.

d 40. Dist. cū seq. & de off. archidi. archi presby.

e c. cum secū dum, de præben.

f c. fin. de rescrip. in 6.

g c. ex his. 12. q. 1. c. extirpā dæ, de præb.

h c. eos. 87. dist.

i c. innotuit, de elect. & tot. de si. presb. & c. 1. co. in 6.

hil aliud esse, quàm meram beneficij cõ-
moditatem, vt ex eius diffinitione colli-
gitur à Doctoribus tradita. *a* Porro val-
de absurdum esset, cùm ab oneribus sacer-
dotiorum, ab ordinibus, atque alijs
ecclesiasticis curis, illegitimi arceantur,
b eos deinde ad ea quæ solum vtilia
& lucrosa sunt, admittere? *c* Sic enim
melioris conditionis essent illegitimi,
quàm legitimi, cùm illi duntaxat commo-
dis frui, hi & incommoda sustinere ple-
runque cogantur. Et tamen nunquam
luxus castitate potior habendus est. *d* Ex
his ergo satis concludi videtur, illegiti-
mos nisi legibus solvantur, pensionum
capaces non esse, cùm ad sacros ordines,
& ea quæ secum oneris, aut sollicitudinis
aliquid adiunctum habent, nisi eisdem le-
gibus solvantur, admitti non possint. *e*
Quinimò cùm in pœnam illegitimorum,
& odium paternæ incontinentiæ id statu-
tum sit, ne ecclesiasticis ullis se immisceât
muneribus, *f* non deberet hoc immuni-
tatem ijs ab oneribus dare, sed tantùm à
commodis omnibus eos repellere, *g* cùm
hæc iuris regula sit. Vbi certo munere a-
licui, suomet delicto, aut odio interdi-
citur, commodis eum omnibus, non in-
commodis priuari. *h* Quominus ergo
3 hi tales pensiones, quæ emolumen-
tum

a in Cle. i. §.
ea. de supplē.
neg. prel. Cac
cial. in tract.
penf. in prin.

b d. tit. de fil.
presb.

c contra d. c.
cùm secundū,
de presb. & l.
secundum na-
turam, de re-
gu. iuris.

d Aut. de re-
stit. & ea quæ
par. §. i.

e c. l. 56. dist.

f c. literas, de
fil. presb. ca. si
gens. 56. dist.
g l. relegato-
rum. §. si. cum
l. seq. de in-
terd. & releg.
h l. si quis fo-
lidus, de he. in-
sti. l. as. rub. de
iust. & iur. nu.
19. 19.

19. 19.

tum tantum afferunt, consequi posse debent?

Contrarium tamen sensit Gomeſius, *a* non mediocris vir eruditionis, & ratione, vt mihi videtur, optima. Pensio enim nihil spirituale secum habet, *b* sed veluti profanum quid censetur, vnde etiam laicis concedi potest, *c* licetq. tanquam usufructus à proprietate pendeat ecclesiastici beneficij, vt in diffinitione pensionis dicitur, *d* diuersa est tamen omnino à beneficio, vt omnes aiunt. *e* Verum cum illegitimi, omnia quæ spiritualia non sunt, rectè capere possint, præterquam si à patre proficiantur, *f* cur non etiam & pensionem, quæ merè profana est, possint obtinere? Nec enim quicquam refert, quod ex beneficio pensio excipiat, nam & fructus cæteri, qui ex beneficio proueniunt, nemo sanè negabit eos illegitimis vendi aut donari posse, cum etiam eisdem, pietatis & elemosynæ causa, multa à patre testamenti executore tradi possint, si illi his rebus indigeant, vt alibi à nobis dictum est, *g* quæ tamen religionis tantum causa relicta, & ad spiritualium speciem accedere videntur. *h* Nec etiam id consequens est, vt pensiones illegitimis interdiciantur, quia & sacerdotia nequeant obtinere. Hic enim interdictionis cessat ratio,

a in reg. de ann. pos. q. 21

b Abb. ca. ad audientiam.

c de resc. in 1. Nota.

d Arch. c. quæ uis. 1. de præben. in 6. col.

e 2. Gigas in trac. pñ. q. 21.

f Caccial. q. 13.

g d. Car. in Cle men. de supp. neg. præ. Caccial. in princ. tract.

h c. c. quamuis. 1. de referi. in 6. vbi Fran. 2.

Nota. & Abb. c. ad audientiam. 1. Nota.

& Fel. de resc. f. Alex. l. 6. vlti. Notab. de vulg. & pup.

g cap. 44.

h Barr. Ca. l. si quis Titio, de leg. 2.

siquidem prohibitum est illegitimis, in ecclesia Dei ministrare, aliâue sacra munera exercere, quod eos qui templis Deorū assunt, sacrisque oblationibus dant operam, oportet continentes inprimis esse, & puros, & omni labe purgatos. *a* At illegitimos, non credit lex continentes futuros, *b* aut omninò innoxios, *c* unde ab ecclesiâ etiam eos seruitio atque ordine reiecit. Quod verò idcirco ab ecclesia, cetera quæ profana sunt, percipere non valeant, aut pietatis intuitu, aut in laborum, meritorumue suorum compensatione, aut quacunque alia ratione, hoc minimè his prohibitum legimus, cum nec vlla id ratio possit persuadere. Non sequitur autem, melioris idè conditionis esse illegitimos, quàm legitimè natos, vt suprà argumentabamur. Namque legitimi quidem ipsi & pensiones capere possunt, prout illegitimi, sed hi præterea, & sacerdotia obtinere, ecclesiasticis titulis decorari, & Deo ipsi valent ministrare, quæ omnia & honorificentissima sunt, & ijs tantùm digna deferri, qui insignibus admodum meritis emineant, *d* ad quæ tamen cum illegitimi nequeant aspirare, hinc satis patet, illos in hac re deterius potius conditionis esse, cum inter honestos, honestis in locis adnotari,

præ-

a ca. propo-
suiisti. 82. dist.

b c. literas,
de fil. presb.

c ca. coniun-
ctiones. 35. q.

2.

d 40. dist. &
41. 42.

præclarū sit, repelli turpe, *a* & satis hoc
 Canones ubique testentur, eos ob nataliū
 turpitudinem, vitæq. indignitatem à ta-
 libus muneribus arceri, *b* non quòd vl-
 lam hac in re prærogatiuam præ cæteris
 fuerint consecuti. Ex his infero, quòd
 cū pensionum plura sint genera, *c* aliæ
 quidem quæ simpliciter super fructibus
 alicuius beneficij ecclesiastici constitui so-
 lent, prout quotidie fit. Aliæ verò, quæ
 in titulum, vel pro titulo sacerdotij, ali-
 cui decernuntur. *d* Si de prioribus lo-
 quamur, cōcludo omninò cū Gomefio,
 illegitimos eas posse obtinere, quia nihil
 spirituale sapiunt, quales sunt omnes fe-
 rè quæ hodie super beneficijs reseruan-
 tur. *e* Sin verò dealijs tunc contradi-
 cerem, quia pro beneficio habentur, &
 beneficij nomine continentur, *f* cū
 tunc pro re maxime spirituali sint consti-
 tutæ, scilicet in titulum sacerdotij, & ita
 argumenta Gigantis secundum hæc intel-
 ligi possent.

8 Sed quid de Iure patronatus dicemus,
 an ne & illegitimis illud permittemus?
 Et negandum videretur, cū annexum
 sit rei spirituali, *g* cuius illegitimi capa-
 ces non sunt, vt modò dicebamus. Verū
 cū fauore ecclesiæ, diuinijq. cultus, lai-
 ci quoque ad id admittantur, sunt qui di-

a l. 4. C. de
 specta. lib. 10.

b c. accedēs,
 de pur. can. &
 tit. de fi. pres-
 by. & c. si gēs.
 56. dist.

c Gigas in
 tract. penf
 q. 3.

d Fel. c. postu-
 lasti, de rescr.
 nu. 38.

e Caccial. q.
 vltima. num.
 10. 11. Gigas q.
 3. in fin.

f Fel. c. ad au-
 dientiam, de
 rescr. nu. 13.
 Gemin. d. ca.
 quamuis. Gi-
 gas. q. 1. Car.
 d. Clem. 1.

g c. quanto,
 de iudicijs,

a Roch. de
Cur. in tract.
ius patro. ver.
competens.

q. 2.
b Lamber. in
trac. de iu. pa-
tro. lib. 1. pag.
129.

c Pet. Vbald.
tract. de cano.
episc. & paro.
pag. 193. nu. 4

cant etiam illegitimis non interdicendū,
vt copiosè Curtius in tractatu suo dispu-
tauit. *a* Alij tamen variè in hac re distin-
guunt, *b* quæ materia, quoniam apud
eos vberriè tractata reperitur, idèd sa-
tis esse in præsentī putamus, lectorem ad
eorum commentarios reiecisse. Sanè &
Hospitalium administratio, illegitimis fi-
cut & laicis mandari potest, dum sacrorū
eis cura non imminet, ipsiq; benè insti-
tuti, ac honestæ vitæ habeantur. *c*

AN ILLEGITIMI DICAN- tur de Familia patris.

- 1 *Nomina alia civilia, alia naturalia.*
- 2 *Bart. in nomine familia declarando va-
rius.*
- 3 *Spurij de familia dici propriè non pos-
sunt, & quare, num. 5.*
- 4 *Familia nomen quomodo ad agnatos &
cognatos hodie pertineat.*
- 5 *Familia nomen varijs modis sumitur.*

C A P. L I X.



Quoniam leges iniustos fi-
lios à patris successione re-
pellunt, ac veluti alienos
ducunt homines, videtur
etiam plerisq; vt quemad-
modum

modum re filij non existimantur, ita nec gentilitatis aut familiæ ius ullum à patre retineant. Ideoque vbi lex paternæ familiæ fecerit mentionem, de his nunquā fit intelligendum. *a* Interpretes alij, vt in præcedentibus quoque aliàs dictum est, præsentem materiam spectandam voluerunt, odiosa ne an fauorabilis esset. *b* Alij rationem legis perpendendam, vbi de familia loqueretur, ne quandoque plus lasciuix & petulantix, quàm matrimonio tribueremus. *c* Bartolus autem distinxit in hac & similibus quæstionib. inter ciuilia nomina & naturalia, *d* voluit. n. si lex ciuili vteretur nomine, veluti agnationis, gentilitatis, tunc illegitimos minime comprehendere: sin naturali, veluti filios, patrē, aut ius sanguinis nominasset, tūc & ad illegitimos hæc omnia rectē referri, eò quod in illis non ciuilia quidem, sed naturalia tamen iura vt in cæteris inessent. *e*

2 Hoc ipsum verò familiæ vocabulū esset. ne ciuile an naturale, varius in hac re sanè deinde fuisse videtur, cū eo nomine quandoq; illegitimos cōtineri, iusq; sanguinis potius demonstrari, *f* quandoq; nomen id iuris esse contenderit, *g* & veris legitimisq; agnatis tantum conuenire. *h* Mihi autē antequàm meam de prædicta distinctione sententiam proferā, id nunc ostendere

a Bal. l. libertinum. C. de inter. matr. & c. innotuit, de elect.

b Imol. §. si quis rogatus, col. 6.

c Alex. d. §. si quis rogatus, nu. 52.

d Bart. l. tutelas, de ca. dimi. facit l. iurisconsultus, §. 1. de grad. aff.

e l. hos accusare, §. pen. de accus. & §. vulgò. Inst. de succ. cogn.

f l. pronunciatario, in fin. de verb. sign. *g* in d. l. tutelas.

h in l. fin. C. de verb. sign.

dere

dere in animo est familiae nomine, secundum verborum proprietatem spurios nunquam posse censerī. Cū enim id vocabulum (accipiendo illud pro agnatione, quae magis propria eius videtur significatio, ut Docto. aiunt. *a*) eos tantum soleat complecti, qui ab eodem fonte oriundi, sub vnius omnes quandoque potestate fuerunt. *b* Quis velit illegitimos paternae familiae dicere, cum hi nec patriam potestatem vnquam sint experti, illorumque origo eo tantum die incipiat, quo editi ipsi sunt? *c* Etenim qui id nomen sibi commune esse volunt, necessariū est ab eo ducant originem, qui talis familiae vocabatur. *d* Sed hi non patris originem, aut conditionem sequuntur vllam, *e* ergo nec in patris familia vnquam poterūt numerari. Et si diceres, contra haec extare hodie Iustiniani constitutionem, *f* qui voluit familiae significationem, non tantum ad agnatos, sed & cognatos pertinere, eaque ratione recte & illegitimos venire posse, quod scilicet in ijs, cognationis saltem iura spectentur, ut Bartolus met tradidit. *g* Respondendum esset, Iustinianū id ita ibi constituisse, quod cum agnatorum cognatorumque differentia sublata esset, familiae quoque nomen hac in re commune vtrisque esse voluit. *h* Sed cum

a Bart. d. l. fi.

C. de ver. sig.

Alex. d. s. fi.

quis rogatus.

nu. 52.

b l. pronun-

ciatio. §. 2. &

§. communi,

de verb. sig.

c l. eius qui,

ad Municip.

d arg. l. ius

sepulchri, cū

Gl. C. de reli.

& d. l. pronun-

ciatio. §. com-

muni, & §. fi.

e l. car. legi-

tima, de sta.

hom.

f l. fin. C. de

verb. sign.

g id d. l. pro-

nunciatio, in

fin.

h Alciat. d. l.

pronunciatio

vers. agnator.

cum spurij, quo ad succedendum nec agnatis nec cognatis similes sint, cum differrentia illa inter adnatos sublata, ad spurios non pertineat, *a* merito nec de istis Iustiniani verba accipi poterunt. *Quin* nec in alia quoque materia talem significationem *b* admittendam dicerem, *vbi* aliter se communis usus loquendi haberet, prout hodie multis in locis servari animaduertimus, sicuti Bartolus declaravit. *c* Erit igitur, cum familiar sit mentio, rei in primis, de qua agitur, ratio habenda: cum secundum varias causas, diuersis etiam modis id familiar nomen sumatur, & quandoque ad res, quandoque ad personas referatur, & familiam seruorum dicamus, & familiam prætoria, quæ omnia diuersa sunt, vt eleganter ab Vlpiano traditum est. *d* Nostamen hic familiam agnatorum tantum accipimus, spuriosq; ita nullius familiar verè censendos dicimus, non patris, quod ab eo alieni habentur, *e* non matris, quod mulier familiar suæ caput sit & finis, *f* tametsi originem inde suam ipsi ducant. *g* Quætamen omnia, saluo communi usu loquendi semper asserimus, & alij, quæ sequenti capite adiungemus.

a c. Faber.
Inst. de succe.
cog. §. i. num.
s. Caccial. l. si
qua. C. ad Or-
fic. col. 23.
b de qua in
d. l. fin.

c Bart. l. cum
ita. §. fidei cō.
nu. 4. de leg. 2
l. ad d. l. fin. C.
de ver. sig.
nu. 21.

d d. l. pronu.
vbi Alciat. &
Bart. l. ad Syl-
lan.

e l. vulgò, de
sta. hom.
f d. l. pronu-
ciatio; in fin.
g l. i. in fi. ad
Municip. Gl.
l. cum legiti-
ma, de sta. ho.

AN

AN ILLEGITIMI DE GE-
nere, agnatione, domoꝝue paterna appel-
lentur, anq; gentilitijs insigni-
bus liceat his
vti.

- 1 *Illegitimus, patri nec civili, nec natura-
li iure iunctus videtur.*
- 2 *Illegitimi dici non possunt de genere, aut
domo paterna.*
- 3 *Vbi de facto lex loquitur, de eo intelli-
git, quod rectè, non malè factum est.*
- 4 *An illegitimi dicantur sui vel coniuncti
& quibus casibus.*
- 5 *Communis vsus loquendi seruandus, an
spuri dicantur de domo.*
- 6 *Spuri gentilitia insignia ferre de iure nō
possunt.*
- 7 *Insignia illegitimorum, quomodo à le-
gitimis dignoscantur.*
- 8 *Apud Gallos spuri nomen an turpe ha-
beat.*
- 9 *Transuersa linea in spuriorum insigni-
bus, quomodo sit notanda.*

CAP. LX.

a in l. tute-
las, de capi.
dimin.

Quod verò ad suprà traditam Bar-
toli distinctionem pertinet, a vt
cūm

cum lex generis paterni mentionem facit, dubitamusq; an & de illegitimis senserit, spectemus qualia eius verba sint: ciuilia ne an naturalia: & si naturalia, tunc eos verbis legis contineri dicamus: quod si ciuilia, secus. Ego & talem distinctionem rationi ipsi repugnarem iudico. Cum enim illegitimi agnationis & consanguinitatis iura à patre non retineant, *a* cognatio uero à matre descendat, *b* quo pacto poterit illegitimus filius unquam de patris genere, domo, aut quocunque alio nomine dici, cum ei nullo nec ciuili nec naturali iure sit coniunctus? *c* Etenim agnatum eum illi non esse fat constat, minus uero cognatum haberi ex hoc deprehenditur, quod cum inter agnatos & cognatos nulla hodiè credatur esse differentia, *d* si naturalis patri cognatus extaret, posset in uniuersum perinde ac agnatus succedere, quod tamen secus est. *e* Quam rationem cum Imo. Alexanderq; animaduertissent, *f* nescio tamen quo spiritu & ipsi à Bartoli distinctione non recesserunt, uoluntq; attendi, an uerba naturale potius quam ciuile nomen sonent. Ex hac enim ratione colligitur, quibuscunque uerbis utaris illos nunquam proprio sensu comprehendere. Vnde & ceteræ illæ quæstiones sunt superuacaneæ, an de domo, genere, gente, stipendie

a §. vulgò. In sti. de succ. cog.

b l. 2. vnd. cogn. & dic. §. vulgò.

c Bal. l. in testamento. C. de test. milit. num. 4.

d §. nullam. Auth. de har. ab intesta.

e Auth. licet. C. de nat. lib.

f Imol. Alex. d. §. si quis rogatus, ad Trebel. num. 50.

a réue paterno possint appellari. Cum enim nihil referat, vtrum verba ad naturam potius, quàm ius referantur, cum filius nullo iure paternæ lineæ sit coniunctus, sequitur etiam, vt quotiens gentiliū mentionem feceris, veluti si Cornelios, Portios, Marios appelles, nunquam de his sensisse videaris: Quod si obijcias, immò patrem filijs suis agnatum pariter & cognatum haberi, quod emancipatorum, adoptiuorumq; exemplo constat. *a* Responderem id in legitimo patre intelligendū, non iniusto, *b* quem nec patrem quidem lex vult vocari, *c* tametsi naturæ & cognationi id nomen tribuatur. *d* Non mittam etiam Bartolum constantissimè affirmasse, *e* tunc & illegitimos sub paterno genere contineri, quotiens factum aliquod verba notarent. Exempli causa, Si lex Municipalis, cuiusque è Claudijs nato immunitatem perpetuò tribuat, tunc enim spurios ea ratione venire dixit, quod lex ad illud factum se referat, an quis ex ijs natus sit, hos verò inde procreatos, negari proculdubio non posse. Idq; illud esse, quod dici solet, naturæ hæc vocabula esse. *f* Sed mihi nec hoc satis liquet, cum enim lex super facto aliquo simpliciter quid statuit, id semper intelligi vult, dummodò legitimum sit, & ritè confectum

a arg. l. emancipati, cū Gl.
2. Inst. de hæ.
ab intest. & l.
pen. §. si quis
enim. C. de ad-
opt.

b d. §. vulgò,
& l. non faci-
lè. §. 1. de gra.
affin.

c §. si aduer-
sus. Inst. de
nupt.

d d. l. tutelæ
de cap. dimi.

e In l. fin. C.
de verb. sign.

f d. l. tutelæ.
3

factum, alioquin quod malè factum est, a 1.2.de Aut.
 non factum arbitratur, a siquidem sermo tut. l. quo-
 ita prolatus, licito & ciuili modo est ac- tiens. vbi Ias.
 cipiendus, b ast qui illegitimi sunt, non qui fatid.
 rectè nati dicuntur, quòd nomen ipsum cog.
 satis demonstrat. Igitur cùm lex de eo b 1. si cui, de
 qui ex Claudijs natus fuerit, mentionem seruit.
 facit, de illo quidem, qui illegitimè natus
 erit, non sensisse satis est verisimile. Quid
 igitur nos in tot ambagibus statuemus?
 Ego tutissimum existimarè, ab ea regula
 nihil discedere, quã aliàs tradidimus in le-
 gum interpretatione, c vt inspiciamus c suprà c. 32.
 cùm de agnatione, familia, & similibus
 fit mentio, expressãne sit in lege ratio, an
 vnica tantùm possit afferri, indeq; nunc il-
 legitimos eijciamus, nunc ex legis ratio-
 ne complectamur. Sic etiam, si quæra-
 mus, an coniunctorum vel suorum appel-
 latione veniant, quamuis id Doctores o-
 mnes, quo ad patrem & eius agnatos ne-
 gent, d quo ad matrem, & per eam lineã
 proximos admittant, quia sibi inuicem
 succedunt. e Alij eos quidem non suos,
 sed nec extraneis omninò similes esse ve-
 lint. f Quidam etiam in causis matrimo-
 nij tantùm eos coniunctos dici fateantur,
 in ceteris alienos. g Nos autè & hæc sem-
 per ex legis ratione dijudicemus, qua re-
 gula seruata, facilius has omnes quæstio-

b

nes

d Alex. conf.

60. in 2. nu. 25

e Alex. §. si q;

rogatus, n. 41.

42. Fel. c sunt

& alij, de re-

sc. nu. 51. 53.

f Fel. d. c. nu.

56.

g Fel. ca. per

tuas, de prob.

2. notab. arg.

c. discretionè,

de eo q cogn.

conf. vxor.

nes terminari crediderim, quæ quoniam
suprà latiùs sunt explicata, idèd hîc am-
pliùs repetenda non duximus. Id tamen
ego cum cæteris in primis affirmo, obser-
uandum in hoc esse maximè communem

⁵ vsum loquendi, *a* quem hodie vbiq; ferè
ita se habere animaduertimus, vt illegiti-
mi de eius domo & familia censeantur, cu-
ius & filij habitusunt, *b* praualet enim
popularis sermo propriæ significationi,
c vt & Quintil. ait, Authoritatem sermo-
nis superat cõsuetudo: quæ nedum in ho-
minum, sed & legum etiam ratione diju-
dicanda, plurimùm inspicitur. *d* Hinc
Cicero Seruium Tullum gentilem suum
vocat, *e* quamuis eum minùs iustè natũ
Florus & alij tradiderint, quod passim &
alijs exemplis notum est omnibus. Ex su-

⁶ pradiis quidem sat constare potest, quid
de gentilitijs insignibus sit sentiendũ, an
ijs & illegitimi vti possint. Si enim ratio-
nem spectes, cur spurius ea ostenter stem-
mata, quæ ad agnatos tantũ pertinet, at-
que ex ea familia oriundos? *f* Quòd si cõ-
suetudinem secus, vbiq; videtur obserua-
ri, licebitq; ex consuetudine, illegitimo
cuiq; gentilitio se emblemate decorare.

⁷ *g* Bar. d. trac. *g* Audio tamen extra Italiam maximeq;
Soz. conf. 102 in Germania, discerni spuriorum & le-
gitimorũ insignia, videlicet adiecta trans-
uersæ

a Bart. l. pro-
nun. in fin. de
ver. sig. & l. fi.
C. cod. & l. cū
ita. §. in fidei-
com. de leg. 2.
b Sozi. conf.
102. in 3. Ang.
conf. 30. & 19.
Cor. conf. 169
in 3. col. fi.
c l. cū de sa-
nionis. §. at-
nam, de fund.
instr.
d Feli. Procc.
Decret.

e in l. Tuscu.

f Bart. traq.
de insign. nu.
ro. argu. l. ius
fami. C. de re
lig. & sumpt.

g Bar. d. trac.
Soz. conf. 102
in 3. nu. 9.

8 uersa lineæ nota, quod iniustorum natalium est indicium. *a* Idcircoq; falsum videtur, quod Castrensis tradidit, *b* penes transalpinos ferè omnes illegitimi nomen turpe non haberi, & maximè apud Gallos. *c* Animaduertūt sed aliqui, vt transuersa illa nota à sinistro latere in dexterum descendat, alioquin si à dextro incipiat, non est degeneris sanguinis argumentum, quemadmodum in Borboniorum insignibus perspicimus, quæ & ipsa transuersam ostendant lineam, & tamen eorum origo ab illustri Regioq; sanguine fertur prodijisse, quod Nicolaus V. baldus notat. *d*

a Port. Instit. de hæ. ab int. col. 2.

b Cast. l. 3. de lib. & post.

c Ripa. §. si quis rogatus. nu. 9. Gui. Pa. q. 580.

d In tract. de Success. ab intest. in 4. specie liberorū.

AN ILLEGITIMI POSSINT
inter nobiles censeri.

- 1 Infames dici ignobiles non possunt, nec ex ijs nati.
- 2 Nobilitas à patre, non matre descendit.
- 3 Quid sit nobilitas. 26. opiniones.
- 4 Nobilitas Theologica.
- 5 Nobilitas secundum Philosophos,
- 6 Nobilitas Politica.
- 7 Illegitimi cur non dicantur nobiles.

b 2 8 Ne-

- 8 *Nobiles ex locorum consuetudine accipi.*
 9 *Apud Venetos, & illegitimi, & legitimi ignobiles.*

C A P. L X I.



Llud quoque de iniustis filiis à multis quesitum scio, possint ne ij in nobilium numero referri. Qua in re Bartolus, Bal. Imo. cæteri que vnanimes respondere,

a Bart. l. i. c. de dign. li. 12. Bald. l. cum legitime, de sta. ho. Imol. §. si quis rogatus. Guid. Pap. q. 580. Ruin. cõf. 77. in 3.

b Azo in sum. C. de infam.

c l. 2. C. de digni. lib. 12.

d Anch. cõf. 389. Glo. l. diuo. C. de questio. Dec. cõf. 35. in fin.

e ca. fertur. §. c. principatus. l. q. i.

f Anch. supra d. conf.

g l. feminae, de Senator.

d spurios filios, cum ab incunabulis secum quandam infamiae notam ducant, b non posse vlllo vnquam tempore nobilitatis claritate fulgere, quod ea ab omni macula & turpitudine perpetuò debeat esse seiuncta. c Idcircoque & nepotes ex his natos, reliquosque eorum successores, æque obscuros & ignobiles haberi, d non quidem quod in his macula vlla notetur, si ex matrimonio nati sunt, sed quod ex ignauo semine generosi haud soleant fructus existere. e

Quin & si ex matre nobili, patre verò illegitimo prodijssent, adhuc tamen ijs matris genus nihil prodesse dixerunt, f cum & illius nobilitas, ex quo se spurio marito iunxit, quodammodò sit obumbrata, g & stemmata hæc honoraria

ria

ria à patribus in filios, non matribus deri-
uentur, *a* ita vt nec consuetudine, nec Mu-
nicipali lege contrarium possit decerni.

b Ego verò hæc, quamuis omninò refel-
lere non ausim, non vera tamen vsq³ adeò
esse puto, cùm velint ij illegitimos ided
ex nobilium ordine eximere, quod in his
nescio quid notæ & labis adnatū putent.

Quod ipse tamen, cùm in his minimè a-
gnoscam, vt aliàs declarauī, *c* propterea

neceorum sententię vsquequaq³ existimo
adharendum. Est verò latissimus hīc di-
sputandi campus, de nobilitate, an illius
participes illegitimi censeantur, in primis
enim à verbi notione esset exordiendum,
vt intelligeremus, quomodo hæc ipsa no-

3 bilitas sit accipienda. Occurrunt verò in
hac re explicanda tam variæ opiniones,
vt meritò id dici possit, in hac quæstione
quot capita, tot fuisse sententias. Non e-
nim propria hæc est res, vnius aut alterius
scientiæ. Sed quot penè dixerim artes &
disciplinæ sunt, quot varij bonarum lite-
rarum authores, singuli huic rei manum
admouere sunt conati, vt collegerit quā-
doque non contemnendus ex nostris in-
terpretibus Doctor Capolla, viginti sex
diuersas super hac re proditas sententias.
d Nos tamen in præsentī inutiles aliorum
mittamus altercationes, & no³ v³ p³ eo no-

a l. r. ad Mu-
nici. Bal. l. fi.
C. de ser. fug.
b Bart. l. exē-
plo. C. de De-
curio. lib. 10.

c cap. ss.

d Crp. tra. 2.
de Imp. mil.
del. cap. 4.

b 3 firo

^a Bart. l. i. c.
de dignita. li.
12. col. 4.

stro Bartolo adhæreamus, qui triplicem
distinxit nobilitatem, *a* aliam secundum
Theologos, quam Theologicam dixit, a-
liam secundum Philosophos, quam natu-
ralem, aliam secundum Iurisconsultos,
quam Politicam appellauit. Quod ad pri-
⁴ mam speciem attinet, solent Theologi eos
tantum verè nobiles & claros vocare, qui
bus summus Deus gratiam suam volue-
rit impartire, *b* quam tamen nemini vn-
quam proprijs meritis, sed mera tantum
illius benignitate partam testantur. Quo
fit, vt de illegitimis sint ne ij hoc pacto no-
biles, aut minùs, nemini liceat iudicare,
sed potius æquali cum cæteris conditione
& ipsi habèdi sint, cum tam grâde Dei mu-

^b primo Re-
gum, c. 2. ver.
nunc autem.

^c Ecclesiast.
c. 9. ad Roma.
c. 11. in fi. Fel.
c. venerab. n.
2. de testib.
^d Corint. 1. c.
4. & Matt. 20.
^e refert Bal.
l. 3. C. de com-
mer. & merc.

nus, cui nam contigerit, paucis innot-
scat, *c* eiq; gratissimi quandoque illi sint
& acceptissimi, quos mortalium vulgus
abiectionissimos, sordidissimosq; esse putat,
d Philosophi autem, qui veram nobili-
tatem in virtute & moribus posuerunt, *e*
quid de illegitimis sentiant, constare po-
test, cum nihil ij parentibus aut fortunæ,
⁵ quo ad hanc rem acceptum velint referri,
sed totum hoc fateantur à nostramet pen-
dere voluntate. Namque si quis quocunq;
genere natus, ijs animum suum dotibus
ornare contenderit, vt summa sua probi-
tate & sapientia omnium in se oculos con-
uertat,

nertat, virtutisque aliquam excitet admi-
 rationem, eundem & nobilissimum ha-
 bendum ducunt, quo in numero nedum
 legitimos, sed & Nothos cenferi posse, &
 ratio ipsa, & vetera summorum virorum
 6 exempla testantur. Tertia est nobilitas se-
 cundum nostros iuris authores, quæ pro-
 pria est huius quæstionis, de qua quæ-
 ritur an illegitimis possit convenire. Vi-
 detur autem respondendum, quoscunq;
 talis generis viros, ab illa quàm longis-
 simè abesse, non eò quidem, quòd vlla
 hosturpitudine notatos putem, vt cate-
 ri Doctor. credere, sed quod cùm nihil
 aliud nobilitas sit, *a* nisi qualitas quæ-
 dam à Principe illata, ob quam vnusquisq;
 è populariū numero eximitur, cuius cõ-
 pos is tantùm dicitur, quem aut Princeps
 eo fuerit honore profecutus, aut cuius
 7 maiores Auus vel Proauus talem ab eo cõ-
 sequi gradum meruerint. *b* Propterea
 constat spurios nec ex se ipsis, nec ex pa-
 trum quoque persona inter claros haberi
 posse. Non ex se ipsis quidè, quoniam no-
 bilitatè nemo sibi spontè potest confer-
 re, sed à solis principibus petenda est. *c*
 Minus ex parentis origine, quòd spurij
 nullos generis sui agnoscūt authores, sed
 ab his primùm familiæ & gentis suæ
 origo excitatur, *d* sunt enim hi noui
 qui-

a Bart. d. l. i.
 C. de dign. Al
 ua. c. i. §. cate-
 ri. quis dic-
 dux.

b Gl. l. diuo.
 C. de quæstio.

c Bar. suprà.

d l. eius, qui
 ad Municipi.

quidam homines veluti terræ filij, à seipfis orti, & quo ad patrem prorsus alieni, cum nec eius gentem, familiam, domum. ue sequantur, *a* immò degenerare dicantur, *b* quocirca nec ad eos gentilitia nobilitas potest peruenire, *c* quæ ita agnationi & familiæ est annexa, vt tanquam qualatis absque subiecta materia nō possit consistere. *d* Statuendum est igitur illegitimos nullo pacto inter nobiles collocandos, quod & Isocrates in Nicocle clare testatus est, cui id maximè curæ fuisse scribit, vt omnes eius filia paternæ particeps essent nobilitatis, idcircoq; non alios quidem legitimos, alios verò Nothos reliquisse, qui aliorum nobilitate priuandi essent. Quod tamen verum est, si de ciuili illa claritate sentiamus, quam Iuriconsulti nostri prodidere, cæterum secundum aliorum aut Theologorum, aut Philosophorum sectas id non affirmarem, qui aliter nobilitatem acceperunt. Rursus & hoc in illegitimis simpliciter locum habere puto, quantum ad eorum natalis spectat, quos humiles omnino & sordidos esse aio, non in ijs, quos Princeps erexerit, & dignitate aliqua decorarit, vt sequenti capite demonstrabo. Postremo & hæc secundum strictam iuris rationem procedere fateor, non ex communi usu

a l. cum legitima, vbi Bal. de stat. hom.
b l. fi. C. de natura lib.
c arg. l. familiaria, cum sequen. de relig. l. ius. C. eod.
d Bart. tract. de insign. & arm. nu. 10.

¶ vsu, qui meritò debuit præualere. *a* Ideò-
 que in hac re, spectanda in primis fuerit v-
 niuscuiusque loci & ciuitatis cōsuetudo,
 ex qua quis quandoq; nobilis, quandoque
 ignobilis existimabitur, *b* plurimùm est
 enim populorū moribus in hac re deferē-
 dum, & ex eorum ritu nobiles à plebeijs
 discernendi, *c* cūm, vt dixit Bartolus, no-
 bilis ille sit, qui talis vulgò habetur. *d*
 Hinc fiet, vt si in multis Ecclesiæ terris, a-
 lijsq; etiam quibusdam locis nobiliū fiat
 mentio, spurijs quoq; cum cæteris compre-
 hendantur, quoniam nihil quo ad mune-
 ra publicā obeunda, & ad honores, digni-
 tatesq; adipiscendas à legitimis differunt,
 nihiloq; illis inferiores putantur, quod &
 de tota Delphinatus prouincia Guido Pa.
 attestatus est, in qua id ex consuetudine
 seruari tradidit, vt illegitimi generis nobi-
 litatem omninò retineant, ac pro nobili-
 bus perinde ac alij legitimi habeantur. *e*
 ¶ Quòd si Venetorum aut plurium aliarum
 ciuitatum nobilitatem recenseas, tunc il-
 legitimos prorsus excludas, quoniā hu-
 iusmodi sobolem maximè negligunt, ex-
 presseq; id apud eos est constitutū, ne quo-
 uis tempore, & si sint natalibus restituti,
 in nobilium numerum possint cooptari.
 Quod olim tamen ijs permissum erat, qui
 per subsequens matrimonium legitimati

b 5

essent.

a Imol. ca. de
 multa, in fin.
 de præben. Fe
 li. c. super eo,
 de test. nu. 12.

b l. fin. in
 princ. ver. ca-
 lendarij, de
 mun. & hon.
c Soz. 246. co-
 lum. 1.

d Bart. d. l. i.
 C. de dig. col.
 pen. & l. i. C.
 de mul. &
 in quo.

e Gui. Pap. q.
 580. & Boër.
 decif. 127. in
 fin.

essent. Hodie verò & hi noua lege exclusi sunt, generaliterq; ab ijs sancitum, ne cuiquam, qui initio non legitimis ortus sit natalibus, vlla ratione aut priuilegio ad nobilitatis decus vnquam liceat aspirare.

ILLEGITIMI, SI NATALIBUS restituantur, an nobilitatem adepti videantur.

- 1 *Nobilitas vsq; ad pronepotes.*
- 2 *Legitimati an adhuc labe vlla notati.*
- 3 *De natalium restitutione, contra Budæum.*
- 4 *Nobilitas à Principe quando conferatur.*
- 5 *Equites nostri temporis an nobiles, & de illorum origine.*
- 6 *Feudum nobile.*

C A P. L X I I.



VM dictum sit, nobilitatē solius Principis esse munus, a quæ tamen alicui concessa, in eius filios, nepotes, & pronepotes propagetur. b Idcircoq; illegitimos eius ordinis non haberi, quòd nullo iure, patri suo, quamuis clarissimo, sint coniuncti.

ⁱ
a Bart. l. r. C. de dignit. co.
4. Cast. l. quotiens. in fi. C. vbi sen. vel cla.
b Gl. l. diuo. C. de questio.

tit. 2. Dubitatum fuit an si natalibus re-
 stituantur, simul & nobilitate donati vi-
 deantur. Baldum enim legimus, cum A-
 lex. sentientem, *b* legitimatos adhuc inter
 nobiles non censendos, quod ea prius la-
 be ita sint contacti, quæ amplius euanesce-
 re, aut prorsus elui non possit. *c* Quod
 2 quidem ab ea videtur fluxisse opinione,
 qua sensere quidam legitimatos nō prorsus
 in veram repositos ingenuitatem. *d*
 Quod mihi tamen absurdissimum sem-
 per visum est, non posse scilicet Principem
 quamcunque notam, aut maculam dele-
 re, *e* cum omnia possit, eiusq; voluntas
 pro lege habeatur. *f* Hæc tamen ratio in
 præsentem nobis non est necessaria, cum tan-
 tum absit, ut legitimatis quid notæ ines-
 se fateamur, ut nec illegitimos ipsos vlla
 vnquam deformatos forde sæpius dictū
 fuerit. Cum igitur spurijs hoc antea tan-
 tum obesset, quod eorum natales obscuri
 admodum & viles habebantur, nunc cum
 Princeps eos naturæ restituerit, in eum-
 que statum reposuerit, quo initio omnes
 homines nascebantur, *g* videntur & hi
 proculdubio ad veram nobilitatē perue-
 nisse, præsertim cum author sit grauif-
 simus & eruditissimus Budæus, *b* ipsam
 3 natalium restitutionem nihil aliud esse,
 quam nobilitatis donū, eò quod ab altera

nata-

a l. lex natu-
 ra, de sta. ho.

b Bald. c. per
 tuas, de ma-
 ior. & obed.
 Alex. §. si quis
 rogatus, n. 56.
 in fin.

c Bald. c. r. §.
 naturale, si de
 feud. fue. con-
 tr. nu. 8.

d Dec. conf.
 275. Cur. conf.
 74.

e l. imperia-
 lis. §. r. C. de
 nupt.

f §. sed &
 quod princi-
 pi. Insti. de
 iur. nat. gent.

g l. 2. de nat.
 restit.

h Bud. in an-
 not. l. si de fe-
 nat. pa. g. 12.

a §. si quis er
go. Aut. quib.
mod. nar. eff.
hui.

natalium plebeiorum sordida conditio-
ne, in priscam, communemq; ab initio
omnibus ingenuitatem quis reponatur.
Sed ipse hanc Budæi sententiam, si de spu-
rijs loquamur, planè nō probo, nam si na-
talibus restitui dicuntur, qui rescripto
Principis legitimi efficiuntur, a quis di-
cat eum, qui ex ignobili patre spurius su-
sceptus est, sola deinde restitutione, & le-
gitimorum iura, & nobilitatem consecu-
tum? cū id tantū ea nobis tribuat, vt
patrib. nostris veri & iusti filij efficiamur?
Quod si plebeius pater sit, cur legitima-
tus filius nobilis censeatur? Cur non po-
tius, cū sicuti filius bonorum & faculta-
tum omnium successor est futurus, sic &
vt filius patris conditionem sequatur qua-
lemcunque? Crederem ergo ex natalium
restitutione non perpetuò nobilitatem
inuehi, sed pendere hoc à patris conditio-
ne, vt si is eo splendore illustretur, hoc
quoque & in legitimatum descendat: sin-
minùs, illegitimos ex ea restitutione, ius
filiorum, & patriam quidem potestatem,
verū dignitatem nullam aliam obtine-
re, sed in omnibus paterna vestigia imi-
tari, quia tanquam ex iusto matrimonio
nati solū intelliguntur. Non nego ta-
men, quin possit princeps & eosdem ad
nobilitatis decus euehere, quamuis ab
humili

humili & abiecto patre genus ducant suū,
 licet enim Principi quemcunque velit in
 summo honoris gradu collocare. Id ve-
 rò quomodo dignoscatur, declarauit Bar-
 tolus multis modis. *a* Inter quos ille
 præcipuè insignis est, cū ei dignitas a-
 liqua à Principe defertur, quamuis careat
 administratione. Extat enim constitu-
 tio Zenonis, vbi expressè mentionem fa-
 cit nobilitatis, quam sine administratio-
 ne per honorarios codicillos collatā qui-
 busdam testatur. *b* Vnde eos omnes, qui
 priuilegijs à Cæsare, aut alijs ad id facul-
 tatem habentibus, donati sunt, putarim
 nobilibus adscribendos esse, tametsi pri-
 uata illa dignitas videatur, quales sunt
 hodie equites plerique, qui Diplomatis
 Cæsarum insigniti à plebeis solent discer-
 ni. Quod ab eo originem duxisse videri
 potest, quod scribit Sueton. *c* Claudium
 Cæsarem imaginariæ militiæ genus insti-
 tuisse, quo absentes, & titulos tenus fun-
 gerentur. Quæ tamen res hodie à vete-
 ri illo ritu nimium collapsa est, cū Re-
 guli plurimi hac authoritate abutantur,
 nullaq; personarum habita ratione, eam
 dignitatem temerè omnibus decernant,
 ad quam olim non nisi insigni aliqua vir-
 tute præditi, fuissent vocandi, *d* propte-
 reaque nec ad hos cætera priuilegia spe-
 ctare

a Bart. d. l. r.
 C. de dign. co-
 lum. pen.

b l. fin. §. vlt.
 res. C. vbi
 sen. vel clar.

c Sueton. in
 Claud. c. 25.

d l. r. §. credi-
 dit, de off.
 præf. præf. l. fi.
 C. de stat. &
 imag.

a Cy. li. i. c.
de iur. & facti
ignor. Ripa. l.
centurio. nu.
ro. de vulg. v.

b Bart. d. l. i.
pen. col.

c Ias. prælud.
Feud. nu. 119.

d Alex. l. qui
dam consule
bant, de re iu
dic.

stare certum est, quæ militibus iure no-
stro concedi solent. a Porro & illud ac-
quisita nobilitatis multò manifestius fi-
gnum esse solet, cùm dignitas aliqua tri-
buitur, cui administratio sit coniuncta, &
suapte natura secum nobilitatem ducat,
quod à Bartolo traditū extat, b vnde qui-
dam Feudum nobile, aliud minùs nobile
dixerunt. c Sed hæc extra propositam
materiam sunt, quæ tamen dixisse volui-
mus, vt intelligamus, quibus modis hæc
ipsa nobilitas illegitimis communicetur.
Cæterùm, concessa spurio alicui dignita-
te, an ex eo & natalibus restitutus censea-
tur, commodiori loco tractandum refer-
uamus.. d

DE INFANTIBVS EXPO- sitis, & alijs, quorum parentes ignorantur.

- 1 Necare dicitur, qui exponit filium.
- 2 Hospitalia spuriorum, & num. 5.
- 3 Expositi ad sacros ordines & dignitates
admitti possunt, & num. 7.
- 4 De Cyro, Moyse, & alijs legitimè natis
expositis.
- 6 Exponens filium, amittit patriam in eum
potestatem.
- 7 Expositi capaces successionum quarum-
cung;

cunq; censentur.

8 *De quibusdam Pont. ignoto genere.*

9 *Terræ filij, & à se orti homines.*

C A P. L X I I I.



Oterat fortassè aliquibus
videri non necessarium, vl-
lum nos hoc argumento se-
paratim caput conscribere,
cùm suprà latè id tractatum
sit, a an vnusquisque in du

a cap. 20.

bio legitimus vel illegitimus sit censen-
dus. Quia tamen animaduerti, nescio
quid præcipuum huius ipsius quæstio-
nis esse, quod præcedentibus non ita ap-
ptum erat, volui proptereà pauca hæc su-
perioribus adiungere, ne posset hæc pars
à commentarijs nostris desiderari. Hoc
igitur tantùm à nobis in præsentia agendũ
erit, sint ne hi, qui publicè exponuntur,
legitimi, an nothi potiùs iudicãdi. Nam-
que si Nothi videãtur, tunc nihil ampliùs
opus est de his differere, quippe quibus o-
mnia cum alijs spurijs sint cõmunia. Sin
verò legitimi dicantur, & tunc nihil ad
rem nostram, eorum pertinet disputatio.
Scio autem nos alias statuisse, honestos in
dubio vniuscuiusq; natales esse existiman-
dos, quæ exresequitur, expositos quoq;
quorum

quorum ignota est origo, inter legitimè
 natos esse referendos. Contra tamen que-
 dam pugnat cōiectura, quàm de veris iu-
 stisq; parentibus naturali ratione solemus
 facere. Etenim quis credat vnquam, tan-
 tam immanitatem in legitimum patrem
 cadere potuisse, vt proprium filium, su-
 ipsius viscera, tam impiè abiecerit? ea præ-
 fertim in ætate, quæ alieno indiget præfi-
 dio, nec proprijs se ipsam viribus apta
 est sustinere? Cùm enim necare filium is
 dicatur, qui eum exponit, *a* audebimus
 ne tantum scelus vnquam de patre conij-
 cere, vt is filio suo crudeles manus intule-
 rit? Non ita hæc ab illegitimo patre ab-
 horrent, quem plerunque aut delicti con-
 scientia, aut infamiae metus potest adige-
 re, vt natum ex se minùs honestè filium
 turpiter etiam deserat, cùm se coram ho-
 nestis viris, illius patrem monstrari, non
 possit non erubescere. Proptereaq; mul-
 tis in locis videmus, Hospitalia his ipsis
 expositis erecta, vulgò spuriorum hospi-
 talia, sicut hîc Bononiæ nuncupari, quasi
 & nomen ipsum demonstrat, spurios tan-
 tùm, non verò legitimè natos, ad hæc lo-
 ca solere deferri. His accedit, quòd spurij
 à legibus ij vocari solent, qui certum pa-
 trem non possunt ostendere, *b* sed cùm eo
 in numero sint omninò hi expositi, vt etiã
 Baldus

a l. necare,
 de lib. agnos.

b l. vulgo,
 de sa. hom.

Baldus animaduertit, *a* nimirum sequitur hos nothos non legitimos esse dicendos. Ego tamen à contraria sententia non discedo, quam cum alijs pluribus rationibus sum tutatus, idèd hoc à me loco breuiter referri, nihil mirum erit. Dico autè Doctorum opinione receptum esse, expositos hos, ad sacros ordines, dignitates ecclesiasticas, atque alia publica munera rectè posse promoueri, tamen si eorum origo nemini constet, *b* quæ res necessario ostendit, illos legitimos, non spurios iure censerì. *c* Certum id etiam est, eosdem nulla labe aut macula aspersos dici posse, *d* quomodo igitur eos quis spurios appellet, cum hoc spurij nomen notæ cuidam affine esse vulgò existimetur? *e* Nec quicquam coniectura illa suprà de legitimis patribus relata, his obstat, siquidem veterum exèplis patet, multos exponi filios, qui tamen ex matrimonio nati sunt, vt *4* de Semirami, Moyse, Paride, Cyro, Oedipo, & alijs pluribus historiæ testantur, quos parentes metu alicuius periculi, quod eis portendebatur, aut alijs de causis, temerè exponebant, nosq; etiam vsu ipso quotidie experimur, multos quandoque rei familiaris inopia, cum se victui necessaria liberis videant non posse supeditare, solere illos exponere, ea po-

c

tius

b Io. Anch. c. 1. de inf. exp. Barba. Fel. c. cum deputati, de iudic. num. 13.
c arg. c. si. de fil. presb. c. in notuit, de elect.
d l. fin. C. de infex. l. nemi ni. C. de epis. aud.
e Azo in sum. C. de infam. Alex. l. 3. de lib. & post.

tius spe, vt ab alijs commodius educetur, quàm quòd paterna erga illos exuti sint pietate, quod ego à nonnullis probæ conditionis parentibus, qui in similes inciderant calamitates, re vera sæpè intellexi. Nec quamuis vulgò hæc spuriorum hospitalia vocentur, ideò tamen nothi illi censendi sunt, nam, vt dicebat Baldus, loquens de Bononiensibus, in valdè simili casu, *a* popularis sermo noster ius non facit, & res ipsa contrarium docet, vt modò diximus. Quin & Canones hoc idem suadent, cùm ijs caueatur, parentes qui filium exponūt, ius patriæ potestatis amittere, neceos vt filios ampliùs posse vindicare. *b* De quibus enim alijs patribus hoc potest intelligi, præterquàm de legitimis, cùm hi tantùm filios habeant in potestate? *c* Constat hinc igitur satis liquiddò, etiam iustos liberos exponi sole-re. Nec illud nocet, quòd certum patrem non videantur illum habere, nam eo ipso quòd natales eorum sint ignoti, fit interpretatio statim in meliorem partem, præsumitùrque illorum origo honesta, non turpis, *d* quod in vulgò conceptis secus est. Nec verum est etiam, quoscunque qui parentem nequeunt ostendere, illegitimos esse, vt Gregorius Pontif, testatur. *e* Vel quicquid contrà as-
feras,

a in l. nutri-
torib. C. com.
de success.

b c. r. de in-
fan. ex.

c §. si aduer-
sus. Inst. de
mupt.

d ca. cùm de-
putati, de iu-
di. c. r. de scru.

e d. ca. r. de
inf. exp.

feras, dicam in his ius non deficere, sed probationem, ipsos videlicet verè legitimos esse, talesque iure haberi, quamvis proprios ipsi natales non ita iustè possint probare. *a* Multa præter hæc prætereo, quæ commodius ex qua-

a arg. l. duo. sunt, de test. tut.

b cap. 20.

stione suprà à nobis disputata, *b* elici poterant, sufficietque hæc tantum in præsentī obiter adiecisse, ex quibus statuimus, quod ad expositos pertinet, & cæteros, quorum omninò incerta est origo, eos in dubio legitimo potius quàm illicito genere censendos, ob idq; ad a-

c d. c. cum deputati.

d Fabe. Ang. §. fin. Inst. de hæ. inst.

e Ioan. An. d. c. i. de inf. ex. & Doct. ca. cum deputati.

7 *aus* legitimos rectè admittendos, *c* hæreditatum successiōumque capaces existimandos, *d* cæteraque munera seu civilia, seu ecclesiastica illis hoc solo prætextu nullatenus esse interdicenda. *e* Cæterum legi quidem graues nonnullos aucthores, & maximè historicos, hos ipsos, qui obscuro prognati sunt genere, spurios

ti.

8 in libris suis appellantes, quo nomine certos etiam Pontifices vti illegitimos notatos scio, eò quòd vnde originem dicerent, vulgò incertum esset, vt de Leone V. Pontif. & Dionysio I. traditum est, quos alij ignotis tantum parentibus ortos scripsere, alij cum de eorum natalibus nihil certi reperirent, propterea spurios esse prodiderunt, quod etiam de De-

mosthene quidam scriptum reliquerunt. Sed alij, vt lubet, sentiant, Mihi sanè hæc sola ratio nunquā persuadebit, ex pudenda aliquem origine profectum esse, cū in dubio honestior pars sit coniicienda. Memoranturq; Pontifices multi, ignotis parentibus & patria, vt Christophorus I. Bonifacius VII. Ioannes X I X. & quos modò retulimus, Dionysius I. & Leo V. quos omnes spurios extitisse, hæc sola de causā nunquam affirmarim. Solent hi etiam à quibusdam terræ filij appellari, seu quòd terra sit communis omnium parens, seu quòd iuxta quorundam historias, è terra primis temporibus mortales nati dicantur. Vocantur & ijdem homines à sese orti, aut noui homines, quibus loquendi modis vtitur Cicero pro ijs, qui obsecuri admodum ignobilésque sunt, ac sine vllis maiorum imaginibus. Cætera, quæ de expositis dici poterant, qui nam in bonis eorum succedant, cuius fori dicantur, æqualis ne sint omnes conditionis, & alia eius generis, ego hîc iure prætermitto, quoniam cū in numero legitimorum eos esse diffiniamus, extra rem esset, ac materiam nobis propositam ea hîc inferere, quæ suis locis vberimè tradita, aptius etiam intelligi possunt. ^a

^a Hostien. in
summ. de inf.
exp. & Doct.
in c. i. Specu.
tit. eod. Castr.
l. nutritorib.
C. com. de
succes. Salic.
l. fin. C. eo.

QVI ALIVM SPVRIVM
appellat, an iniuriarum actio-
ne teneatur.

- 1 *Iniuriarum actio quando detur.*
- 2 *Spurius non dicitur, quem Princeps re-
stituit.*
- 3 *Non facit iniuriam, qui nihil falso obij-
cit, & num. 9.*
- 4 *Crimina naturæ vitio ingenita, nō sunt
exprobranda.*
- 5 *Accusare aliquem, plerunque lauda-
bile.*
- 6 *Reipub. interest quadam delicta palam
esse.*
- 7 *Spurios cognosci an Reipub. expediat.*
- 8 *Difficile esse iudicare, an iniuria sit
facta.*
- 9 *Qui alium vocat spurium, cur iniuria-
rum teneatur.*
- 10 *Non sufficit quid bonum esse, sed bene
factum.*
- 11 *Quibus casibus spurij appellatio non sit
contumeliosa.*
- 12 *Lata culpa non sufficit ad iniuriarum
actionem.*
- 13 *Accidentia facti in iniuria, spectanda.*
- 14 *Apud Gallos, Græcos, an spurij nomen
ignominiosum.*

C A P. L X I I I.



ST ne verò hæc contumelia, si te aliquis spurium, & vt vulgò dicitur, Bastardum appellet, quamobrè tu eum in iudiciū adducere possis? Hic ego, ante-

quàm quid pronunciem, multa consideranda & circumspicienda puto. Si enim tu verè non es spurius, sed legitimis ortus parentibus, illèq; temerè talem te falso appellauerit, non dubito, quin contra eum actione iniuriarū possis experiri. *a* Vbicunque enim aliud dicitur, quod aliterius pudorem aut famam lædat, ibi & iniuriarum crimen oritur, *b* sed vulgò hoc nomen spurij, nescio quid notæ secūducere creditur, *c* vixq; verisimile est aliam ob causam id ab eo dictum, quàm vt tuam existimationem minueret. Igitur cū hoc quicquid sit, fuerit ementitus, erit iniuriarum iudicio tibi obligatus. *d* Idem putarem, & si spurius quidem natus esses, nunc verò Principis beneficio natalibus restitutus, is enim qui adhuc te spurium vocat, iniquè agit, *e* cū illegitimus non sit, quem Princeps restituit, potuitq; rectius ille te non legitimè natum appellare, cū hoc primæuos tuos natal-

les

a l. 3. C. de iniur. Bar. l. turpia, in princ. de leg. 1. & l. 3. de lib. & posth.

b l. item apud. §. generaliter, & §. seq. de iniur. *c* c. accedens de purg. can. *d* l. fin. C. de accusa. l. 3. C. de iniur.

e Crauet. cōfil. 168. in prin.

les respiceret, nō autem presentem tuam conditionem ita notare, *a* quæ nunc verè legitima est. Qua tamen in re animaduertendum erit, an probabili aliquo erroductus fuerit, vel quia te initio spurium natum existimasset, vel quia restitutionis illius ignarus esset, quæ cū facti sit, facile potuit ei non nota esse, vel quia aliter se communis vsus loquendi haberet, qui legitimatos adhuc spuriorum nomine comprehenderet, vt sapissimè videmus, tunc enim hæc ad aliud caput pertinent, quod modò attingemus. Cū verò quis te spurium nominat, tuq; re veratallis es, longior quidem tunc est dubitatio, videaturne ob id vllam tibi iniuriā intulisse. Extant enim in hac re multiplices Doctorum sententiæ, variatq; illorum responsa, *b* sed quatuor præcipuè opinionones traditæ reperiuntur, singulæ inter se diuersæ. Prima Accursij, *c* videlicet, vt qui nullum crimen falsò obijcit, is nec vlla iniuriarum actione teneatur. Quid enim potest ille delinquere, qui veritatem prodit, cū veritas præceteris semper sit colēda? *d* Alia fuit Hostien. *e* ita distinguētis, quod aut crimen tibi obiectum, tua ipsius culpa contractum est, vt si te furē, proditorē, sicarium, lenonē dixerim, & tunc nihil tibi obtreddasse

a Alciat. de
Duel. cap. 10.

b Io. And. in
Add. ad Spec.
titu. de iniu.
Abb. cap. cū
te, de re iud.
nu. 26. Rom.
conf. 96. Old.
conf. 53. Albe.
l. si non con-
uicij, C. de in-
iur.

c Inst. de In-
iur. §. 1. ver. fie-
ret.

d l. cū ita,
vbi Abb. de
condit. & de-
monst.

e in sum. de
iniur. & con-
tra quos.

videar, quo me in iudicio possis accersire. Cum enim tu, eo te scelere pollueremini, nimè erubueris, cur aduersus me id tantum deinde enunciantem, ita indigneris?

^a *a* Quod si alio te maledicendi genere carpsim, quo tu absque vlla fraude tua labores, veluti si te claudum, cæcum, inopem, aut spurium vocarim, cum & spurium nasci absque vlllo crimine nostro contingat, *b* & tunc cõtumeliosas huiusmodi voces censerem. Debui enim ego, vt bonos decet homines, calamitatis tuæ potiùs misereri, non tibi hæc probro obijcere, quæ facta obtigerunt, cum naturam ipsam non licet accusare. *c* Tertia traditur opinio Ioan. Theuton. *d* qui voluit multum referre, an verba hæc in iudiciali aliquo negotio proferantur, aut alibi: Si enim ob id ego tibi diem dicam, vt te adulterij aut homicidij reum conuincam aut tu cõsimili aduersus me, vel testes meos exceptione vtaris, eosque tanquam infames, sordidos, & facinorosos repellas, nullum hinc conuitium notari debet: *e* accusatio enim ipsa, nedum turpis non habetur, sed magna plerunque laude & præmio digna est, *f* vt de Lucio Crasso, Marco Antonio, & Publio Sulpitio refert Cicero, *g* qui cum seditiosos & inutiles ciues quandoque in iudicium vocarent, à cæteris probati

a facit l.
quod quis ex
de reg. iur.

b c. nasci. *cc.*
dist. l. legem.
C. de nat. lib.

c l. max. vitium
C. de li. præd.
d Gl. in c. si
peccauerit. 2.
q. 1.

e Alex. l. fin.
quod quisq;
iur.

f l. r. C. de fa.
lib. circa fin.
g lib. 2. Offi.

bati valdè fuere. Reus autem qui aduersarij sui actionem hac eadem cupit ratione elidere, quæ vera vtique est, cur in eum iniurius videatur, cum ab eo prouocatus, ius suum tueri magis, quàm maledictis eum laceffere contendat? *a* Quarto loco dixit Bartolus, *b* vbicunque Reipublicæ expedit, crimen illud quo te appello, cæteris notum esse, qualecunque id fuerit, impunè semper diuulgari posse, veluti si te leprosum, impostorem, hæreticumue dixerò? publicè enim interest hac, siue corporis vitia innotescere, quia contagiosa sunt, *c* siue animi, ne alij ab his decipiantur, eorumque commercia possint declinare. Ast vbi quod tibi delictum obijcio, id nullam Reipubl. ex eo utilitatem parit, vt si te pumilionem, ventriosum, gibbosum nominauero, quamuis re vera nihil ementiar, teneor tibi tamen contumeliæ nomine, cum ex vsu publico nihil sit, talem te à me ita vulgò prædicari. Si igitur te spurium appellauero, conuicium hoc esse quidam tradiderunt *d* eò quòd natales meos cæteris notos esse, nihil ad rem publicam pertineat. Idem & Bartolus quandoque existimauit. *e* Sed tamen alibi contrarium deinde confessus est, *f* voluit enim hanc contumeliã

a l. qui cum na. §. si liber-
tus, de bo. lib.
l. liber, i. de
in ius vocan.
b Bart. l. eum
qui, de iniur.

c c. r. de cõiu.
lepr. c. de re-
toribus. de
cler. x. grot.

d Abb. cap.
cum te, de re
iudic. nu. 28.
& in c. si. in fi.
de iniur. Rom.
d. consil. 96. i.
col.
e in l. turpia,
de leg. i. & l. 3.
de li. & posth.
f in d. l. eum
qui.

non esse, dum verum sit, incertis illum parentibus ortum esse, eò quòd plurimùm referat, quo ad honores & munera

a l. generali-
rer. §. spuri-
verf. sed fi. de
Decurion.
b in d. l. tur-
pia.

c ita proce-
dant trad. per
eum, in d. l.
turpia, & d. l.
3. de lib. &
posth.
d vt ait in d.
l. cum qui.

e Card. in c.
15. q. 1. Abb. c.
cum te, de re
iud. col. fin.
Alb. l. si non
conuittij. C.
de iniur. Rip.
l. fin. C. de re-
uoc. don. nu.
25. 26.
f l. illud. §. 1.
de iniur.

g l. l. l. C. ad
f. Cor. de fca.

publica obeunda, spurios à legitimè na-
tis discerni. *a* Vnde quod modò vt con-
trarium ab eo dictum notauimus, *b* pos-
set ita fortè intelligi, vt scilicet, cùm
quis eum spurium appellasset, qui legiti-
mus verò erat, tunc iniuriam ei fecisse
dicatur, *c* alioquin si spurius verè sit, tunc
nulla ea sit iniuria, *d* vt ita sibi Bartolus
vbique constet. Sed mihi nec vlli ex his qua-
tuor opinionibus prorsus hærere in ani-
mo est, cùm singulis multa videam repu-
gnare, nec longas etiam placet aliorum
Doctorum in hac re distinctiones sequi,
cùm aded multiplices sint, *e* vt ex ijs vix
^s quicquam clarum aut expeditum vnquã
possis colligere. Animaduerto quidem,
haud facile etiam in hac materia quid tra-
di posse, quod vbique constet, nam cùm
iniuria, ex affectu facientis consistat, *f*
difficillimum est omninò aliorum cogi-
tationes ita posse à nobis introspecti, vt
dignoscamus, quo quisque consilio ali-
quid fecerit, vnde ad coniecturas & acci-
dentia quadam extrinsecus recurri oportet,
g quarum certa ratio tradi non po-
test. Propterea nil mirum est, si tam mul-
ta hætenus à Doctoribus cumulata repe-
rimus,

rimus, quæ tamen quæſtionem ipſam nõ
ſatis commodè explicent.

Ego igitur, quæ de cæteris iniurijs di-
ci poſſent, quæ ſanè multa ſunt, hîc miſſa
faciam, tantùm quæ ad hanc ſpurij appel-
lationem ſpectant, qua potero breuiori
tutiorique via referam. Credo autem
id ab omnibus in hac quæſtione præſup-
poni, nomen hoc ſpurij vulgò ignomi-
nioſum & turpe haberi, quod quam-
uis nos aliàs in dubium vocauerimus, in
præſenti tamen & cum alijs admittimus,
alioquin nulla in hac materia eſſet diſpu-
9 tatio. Et hîc pro regula conſtituendum
cenſemus, eum qui alium ſpurium ap-
pellauerit, contumeliæ reum eſſe, & iniu-
riarum actione teneri, ſeu falſò, ſeu verè
etiam ita eum compellarit. Cùm enim
hoc nomen, de alterius fama & opinio-
ne aliquid detrudere aptum ſit, vt vulgò
aiunt, aſſert proculdubiò ſecum & contu-
meliam. *a* Quamuiſq; verum id utiq; ſit,
quod ab eo iactatum eſt, non tamen ini-
iuria illa eſſe definit, *b* ſiquidem nos ini-
iuriam ex maleuolo alterius animo, pro-
poſitòque magis quàm ex euentu meti-
mur. *c* Aſt hîc iniquum aſſuiſſe animum
ſatis cõſtat ex verbis illis, quæ ſuapte natu-
ra cõtumelioſa ſunt, talis. n. vniuſcuiuſq;
mens fuiſſe præſumitur, qualè verba ipſa
præ-

a l. item a-
pud. §. gene-
raliter, de in-
iur.

b l. 3. C. de
off. rect. prou.
ver. ſi non ad
libidinem, &
l. quiſquis.

c l. cum, qui,
§. fin. de iniu.
l. 1. §. diuus,
ad l. Cor. de
ſica. ca. 1. in ſi.
15. q. 6.

a l. labeo, in
fin. de sup.
leg. l. Seia, de
tut. & cu.

b c. i. in fi. 13
q. 6. l. verum.
l. qui iniurię,
de fur.

c c. relegen-
tes. 23. q. 5.

d Gl. ca. r. ver.
qualitas, de
coll. deteg.
& d. c. relegē-
tes.

e l. 2. C. quan-
do & quib.
quar. pars. li.
ro. l. 3. C. quę.
test. aper.

præ se ferunt. *a* Non igitur conuitij & rei veritate excusatur, qui aliquem male-
dictis vexat, non enim quid factum sit, at-
tendimus, sed quo animo factum sit. *b*
Cum plerunq; & ea quæ per se bona, pu-
bliceq; vtilia euadūt, ex quo tamē non bo-
no facta sunt consilio, eum pœnæ nō exi-
mant, qui talia ausus est perpetrare. *c*
Nec enim sufficit bonum quid esse, sed be-
nè factum. Cuius rei insigne nos celebra-
mus exemplum Christi, summa cum ve-
neratione semper nominandi seruatoris
nostri, cuius patibulum, cū ab æterno
nos supplicio liberarit, nōsque illius neci-
vitam nostram acceptam referre tenea-
mur, eos tamen qui tam dirum cruciatū
in illum excogitarunt, tanti non vult sce-
leris pœnas effugere, cū eorum cogita-
tio praua & iniqua fuerit, *d* Porro &
in casu nostro, nedum malignum eius,
quite spurium appellat, consilium fuis-
se existimatur, sed & euentus ipse haud
multò quidem melior existit, cū errata
nostra ab alijs publicè detegi & diuulga-
ri valdè inhumanum & illiberale videat-
ur. *e* Crederem tamen hanc regulā mul-
tis casibus posse temperari, quibus hæc
spurij appellatio nullam conuicij pariet
actionem. Inprimisque in iudicio, vbi
agendo siue excipiendo à quopiam id in
alium

aliū diceretur. Vt si ob id ego tibi li-
tem intendam, quod te illegitimè natum
alicui ab intestato succedere non posse di-
cam, quin ea bona ad me pertinere. Aut
tu ius tuum tuendo, eadem mihi obij-
cias, hîc enim non est, quod nostrum al-
teruter sibi contumeliam illatam conquē-
ratur, cū iuris executio nullam habeat
iniuriam. *a* Huic simile est, vbi iusta a-
lia causa ad id dicendum me impulisset,
fortè quod te sacerdotium aliquod, aut
publicani dignitatē ambire intellexissem,
egoq; ea spurij attestatōe, inde te reiecif-
sem, non enim hîc quicquam te ledō, cū
ius publicum tuear, quod talia munera
illegitimè natis non patitur mandari. Sic
quoq; & extra iudicium multa exempla
possunt excogitari, in quibus res ipsa quæ
agitur, omnem iniuriæ suspitionem de-
let: Veluti cū illi, qui ariolum quendā
de futuro vitæ suæ statu curiosius consu-
luerat, responsū est, eum tenui semper
admodum fortuna vsurum, quod pūden-
dis editus esset natalibus. *b* Vel cū
mihi inter aliquos, de spurijs filijs, & co-
rum gestis, sermo incidisset, ego te vnā cū
alijs multis illegitimè natis, sine vllō de-
decore tuo nominaui. Aut aliàs dixi, te,
quāuis vulgò conceptus esses, summo ta-
men ingenio, summaq; virtute præditum
esse.

a l. iniuriarū
i. §. i. de iniur.
l. nullus vide-
tur, de re. iur.

b l. item a-
pud. §. si quis
astrolog. de
iniur.

esse. Aut aliter fortè in tua conditione bona fide erraui, cùm te Nothum esse sanè crederem. His enim casibus, quæ iniuria notari possit, cùm aliò oratio mea pertineat, quàm vt te quicquā mordeat, aut perstringat? præsertim cùm ad hanc iniuriarum actionem mouendam, dolum alterius præcessisse oporteat, nec lata culpa sufficiat. *a* Generaliter ergò vbi iusta quæpiam ratio se offerat, quæ dicentis animum purgare possit, cessabit contumelia, siquidem diximus suprà, iniuriam tunc demùm fieri, cùm iniquo in alium animo sumus. *b* Propterea igitur, quâuis antea verba isthæc, vt voluntatis nostræ internuncia, contumeliosa videri potuissent, ex quo tamen causa nunc euidēs est, quæ ad id nos adduxerit, cedit coniectura illa quæ ex verbis oriebatur, contrario huic facto, *c* hæcquæ præsumptio, quæ præsertim cum rei veritate consentit, aliam tollit, quæ solis verbis antea nitebatur. *d* Hæc tamen causa, quæ iniuriæ suspicionem tollit, qualis esse debeat, cōmodum non est explicare, cùm ipsa facti accidentia, & momentanea quædam, quādoque iniuriam factam maximè suadeant, quandoquæ negent. Nam vt ex Demost. oratione refert Claud. *e* Non ex accepto vulnere, contumeliam ipsam semper possumus

a Bal. confil.
277. in 5.

12

b d. l. illud. §.
1. de iniur. l. si
non cōuicij.
C. eod.

c no. in l. r.
C. ad l. Corn.
de sic. & in d.
l. si non con-
uicij.
d Arg. Auth.
itaque. C.
com. de succ.
& l. diuus, de
inst. rest.

e in l. aut facta,
de pœnis.

mus æſtimare, cùm & ingenuis hominibus cedi non graue ſemper ſit, niſi vbi in contumeliam verberentur. Quis verò contemptum illum, qui ex vultu, oculis, habitu, geſtu, iracundiæq; oritur, quæ ſingula iniuriam plerunque pariunt, alijs aptè poſſit oratione ſua exprimere? Nam & quandoq; factū aliquod narrari videas, quod audientibus minimè contumelioſum fuiſſe vnquam videri poſſit, iſdem tamen ſi affuiſſent, omnia per ſummam iniuriam & iniquitatem facta proculdubio reſpondiſſent. Erunt igitur in hac re omnia diligentiffimè conſideranda, perſonæ, tempus, locus, ſermones antea habiti, & imprimis illius animus inueſtigandus, qui te eo nomine compellauit, cùm niſi iſ verè in te maleuolus extiterit, eum tu iniuriæ nequeas accuſare. *a* Erit quoq; & cōſuetudinis locorum ratio habenda, cùm dicat Caſtren. *b* id nomen ſpurij apud

4 Trāſalpinos, id eſt, Gallos, *c* turpe nō haberi, nec ex ea appellatione vllam iniuriā oriri, quod tamen hodie vſus comprobat falſum eſſe. Apud Græcos autem olim valdè ignominioſum fuiſſe legimus, cùm ſcribatur Sophoclem, *d* Oedipum ob id Corinthum reliquiſſe, & peregrè profectum eſſe, quòd ei probum obijceretur, quòd eſſet Nothus; hortaturq; Plutarchus, *e*

eos

a Dec. conf.

487. col. fin.

b in l. 3. in

prin. de lib. &

poſth.

c Ripa. §. ſi

quis rogatus,

ad Treb. nu. 9

d in argu.

Trag. Oedip.

Tyran.

e in lib. de

lib. educ. in

prin.

eos qui liberis operam dare volunt, ut legitima incant matrimonia, ne alioquin eorum filij ab alijs carpi possint, quod minus iustos habuerint natales. Hodie quidem, quamuis in nonnullis regionibus, & maximè apud Barbaros, hoc spurij nomen nihil contumeliæ secum ducere videatur, frequentius tamen & regulariter hæc opinio omnium ferè gentium & nationū animos creditur peruasisse, ut quilibet se spurium appellari adeò indignè ferat. Erit ergò hærendum vsui locorum, & nisi quæ iusta ratio, eum qui ita alium appellarit, ab iniuriæ illatæ suspitione tueatur, indubio, contumeliæ nomine poterit condemnari. ¶

a Grammat.
decif. 37.

CVR SPVRIVM NASCI TVR-
pe habeatur, atq; illegitimi malè au-
dire soleant.

- 1 *Græcorum lex de concipiendis filijs.*
- 2 *Cur spurij quandoque solertiores legitimis.*
- 3 *An filij ex parentum delictis debeant condemnari.*
- 4 *An patris naturam imitentur.*
- 5 *Virtutes & vitia ex propria tantum pèdere voluntate.*
- 6 *Boni patres malos gignunt liberos.*

7 *Illegi-*

- 7 *Illegitimi monstratur a.*
8 *Quæ dedit natura, à nobis non damnan*
da.
9 *Matrimonium cur institutum.*
10 *Spurijs quidam, ut legitimi habendi.*

C A P. L X V.



VR verò illegitimi sic passim negligi solent, & veluti turpes personæ haberi? An quòd philosophi ad generosam sobolem procreandâ, hilarem mentem & omnibus curis solutam exposcunt? unde Græcorum legibus cautum erat, ut qui se mulieribus suscipiendæ prolis causa essent iuncturi, hi omninò sobrij, aut vinò saltem parcissimè degustato cum ijs congregarentur, propterea quòd semen ipsum præsentem lætitiâ vel mœrorem, aut alios affectus cõcipiat, eosdemq; & in filios trãsmittat? spurijs verò, ut absq; magna animi perturbatione concipi nequeunt, dum fortè dubitant coeuntes, ne interim ab aliquo deprehendantur, ita & existimentur varium ingenium, minimèq; sincerâ mentem ab ipso conceptu ducere? Sed hæc ratio generalis non est, ut quæ ad naturales filios, & quosdam etiam spurios nō pertineat, qui
d cum

à l. 3. de concub. l. f. ca. 1. qua adult. C. de adult.

cùm ex eo congressu suscipiantur, cui nulla poena iure indicta est, *a* eorum quoque parentes, ijs dando operam, vlla mentis vexatione agitados fuisse non est verisimile. Præterea dicendum potius videretur, hos ob hanc causam legitimis digniores esse iudicandos, cùm soleant hi ex furtiuo congressu, vbi insignis aliqua solertia, aut machinatio fuit adhibita, vt plurimum procreari, in quibus concipiendis, semper ferè arctius quoddam adest animorum vinculum, quàm in legitimis nuptijs, vbi nulla quandoque voluntatum coniunctio, sed ipsa tantum simplex copulatio potius ex consuetudine quadam, aut coniugali officio intercedit: qua ratione & solertiores legitimis filijs, & patribus, etiam magis similes gigni nonnulli existimarunt.

b l. quisquis. C. ad l. iul. maieft.

c l. fin. C. de nat. lib.

3 An verò spurios ita notamus, ob paterni delicti detestationem, quam in filijs ita leges plerumque solent vindicare? *b* vnde Iustinianus eos à patrum successione reiecit, vt maius ex hoc parentibus supplicium infligeretur, *c* & legimus in sacra pagina: Ego sum Deus Zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, vsque in tertiam & quartam generationem. Quo argumento scripsit & libellum Plutarchus, De fera numinis vindicta, vbi multis probat rationibus iniquum non esse, si filij ex paternis

ternis peccatis condemnentur. Sed nec ratio hæc generalis est: quid enim deliquit pater in concubinæ, ancillæ, aut meretricis complexu, quorum tamen filij & ipsi indigniores vulgò censentur? Sed & quomodo ad patres deterrendos id institutū quis dicat, cū illis impunitas delicti interim condonetur? Nam quod filij ex illicito illo concubitu nati, hac ratione deinde sint mulctandi, cū incertum sit tunc patri, cū mulieri illi se iungit, vli ne liberi ex tali congressu ei sint suscipiendi, parū id cerē illum à proposito explendæ suæ libidinis poterit remorari. Id quidem scio quoque penes quoscunque bonos viros, legem illam quæ alie na errata aliorum vult supplicijs expiari, iniquiorē esse: nullum. n. patris delictum innocenti filio pœna est, vt Vlpianus ait. ^a Vnde Bion Philosophus hoc non minùs ridiculum esse affirmabat, quàm si Medicus quispiam ob aui, aut patris morbum, nepoti medicamentum adhiberet. Cur enim pœna suum egrediatur authorem, vt alios immerentes affligat? ^b Non est, inquit Chrysost. ^c nec de virtute, nec de vitio parentum, aut laudandus aliquis, aut culpandus, namque etsi matrem habuerit fornicatione pollutam, alioque dedecore inquinatam, nihil tamen

^a l. 2. §. nullū
de Decurion.

^b l. sancim.
C. de pœnis:
^c c. nunquā:
§ 6. dist.

d 2 euni

a c. sponsus.
ead. dist.

eum illius crimina labefactabunt. Et Augustinus, a exemplo hoc discant filij, parentum suorum iniquitates sibi obesse nō posse. An verò spurij malè audiunt, quòd scilicet paternæ libidinis & intemperantiæ successores existimentur? iuxta illud. b

b Glo. c. 2. de
fil. presb. in 6.

Sæpe solet similis filius esse patri. Sicuti enim ac rhocordones & lētigines genitorum, quandoq; in filiis apparent, ita putetur, qui ex incontinenti natus est parente, generis referre similitudinem? Vnde adagium, κακὸν νόστος, κακὸν ὦν.

Et Horatius :

*Fortes creantur fortibus, & bonis.
Est in iuuenis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquila columbam.*

Sed minùs & hæc mihi ratio probari potest. Quis enim nescit, cū primū quis natus est, alium effici ab illo, qui eum genuit? c atque suam cuique mentem esse diuino creatam arbitrio? Nam, vt inquit Hieronymus, non in seminibus, sed in voluntate nascentis, causa vitiorū posita est, atque virtutum, d nec maiorum nostrorū aut probitas, aut turpitudō, nisi in volentibus filiis potest deriuare. e Non. n. hīc ab ijs quæ corpus respiciunt, ad ea quæ animi

e ca. iam itaque. i. q. 4.

5

d c. nasci, in fi. 56. dist.

e c. nunquā. ead. dist.

nimi

nimi sunt, rectè quis potest argumētari, ^a siquidem corporis pater author videtur, quod mirum non est, plerumque in liberis illi simillimum reddi. At animus, Dei ipsius munus est, quem is non aliundè pendentem, sed seipso constantem, & maximè liberū, mira tamen prouidentia vnicuiq; ingenuit, propterea quod ad filios attinet, nihil est, quod magis utiq; credas, eos paterni ingenij vestigia imitari, quàm cæterorum, vel alienissimorum hominū voluntatem. Possem & illud addere frequentius id fortassè esse, ex optimis parētibus, perditissimos filios proficisci: qua de re extat Spartiani ad Diocle. Imp. epistola, liceretq; infinitis exemplis in varijs vitæ generib. hoc comprobare. ^b Sed in reposita tam multa in promptu sunt, ut aduentitijs nihil planè sit necessarium, quæ nos infrà referemus, ^c vnde cuilibet liquere poterit, quantum is decipiatur, qui in spurijs paternā lasciuia, & reliqua crimina putat ingenita. Cur igitur ita eos aspernamur, & veluti turpes personas fastidimus? Ego id in causa esse conijcio, quod cum leges, procreandorum liberorum causa, matrimonium instituerint, quod honestissimum est, & maximè commendandum: spurij, cum præter hoc institutum in lucem prodierint, præbēt se quod

a vt in cōtrarijs, & facit c. dominus. 56. dist.

b Val. Max. lib. 3. cap. 4. 5. Plutarch. de fera. num. vind. c. cap. ult.

7 dammodò cæteris contemnendos, quippe qui non more aliorum, nec ex legum præscripto, hoc se humani corporis amictu induerint, ut idcirco ceu naturæ monstra habeantur. *a* Ipsi verò nihil est, quod in hoc parentes accusent, & quasi culpam totam in eos conferant. Væ enim qui dixerit patri, quid generas? *b* sicut nec lutum dicet figulo suo, cur me ita finxisti? *c* cum naturam non liceat accusare, *d* non magis, quàm si mulier se sceminam genitam ægreferret, aut alius fortunæ suæ succenseret, quod illum non formosum, diuitem, & virtutibus multis ornatum edidisset. Quin debet quisque propriam conditionem, primæuumque statum suum æquo animo ferre, & quacunque illi in ipsis natalibus contigerunt, benignè sustinere. Leges autem optima scimus ratione, matrimonij ius instituisse, tum ne alienæ & sordidæ stirpes ingenuis & splendidis natalibus subrogarentur, *e* tum ad excrescentem hominum libidinem continendam, *f* tum ut ordinum familiarumque dignitas conseruaretur. *g* Fortassè & ut filij haberent, unde optimos mores ediscerent, cum alioquin ij qui vulgò concipiuntur, ab illis non possunt parentibus edoceri, quos certos non habent, aut si quos habent, tales existant, qui eorundem

a arg. l. ostentum, de verb. sign.

b Elai. c. 45.

c Paul. ad Roma. ca. 9.

d l. maximū. C. de lib. præ.

e l. super statu. C. de quaest.

f §. natura. Aut. qui. mo. nat. sui.

g l. i. §. quamuis. de vent. insp.

rundem scelerum & turpitudinum potius, quam honestæ vitæ essent illis documenta daturi. Hæc aut non de ijs quidem spurijs intelligimus, qui virtutum suarum splendore, nataliū originī tenebras offuderunt: eos enim apud bonos viros, nec vllō contemptui esse, nec legitimis inferioribus iudicari omninō scimus, a cūm, ^{a Marf. sing. 273.} vt inquit Sophocles:

ἀπαν τὸ χρῆσόν, γυνῆαν ἔχει φύσιν.

Legitima est natura viris, quibus optima mens est.

Quod & sequenti capite clariū liquebit.

NOMINA ALIQVOT IN-
signium virorum, qui illegitimi fuere.

C A P. L X V I.



V M multis antea rationibus, varijs in locis, vt se res obtulit, ostenderim, nō esse Nothos eo in numero habendos, quo plerique putant, non ab re hoc loco mihi facturus videor, quod suprà argumentis probaui, id exemplis etiam demonstrare. Nam cūm & ad finem propositæ materiæ me sentiam peruenisse, non
d 4 aptio-

aptiore vlla me clausula vti posse duxi, quàm insignibus aliquot viris enumerādis, quorum mentio, cū & quæstionib. antea à nobis tractatis, valde inferuiat, tum etiam elegantibus plerisque viris fortasse non erit iniucunda. Atqui nō omnes quidem Nothos hīc à me recēsendos profiteor, quorum nomen egregijs eorū meritis, literarum monumentis dignum sit commendari. Quis enim breui libello tantum possit negocium complecti? cū diuersis terrarum in locis innumeri propè floruisse dicantur, inter quos sufficiet nobis, nonnullos Pontifices, Imperatores, Reges, Duces, Iurisconsultos, Oratores, aliosq; aut belli gloria, aut literarum studijs, aut alijs vitæ generibus claros, prout nobis occurrerunt, tumultuario referre, ex quibus paucis deinde facile erit vnicuique intelligere, in omnibus rebus, quæ maximè & præclarissimæ inter homines habentur, spuriorum virtutem valde emicuisse. Quare non defuerunt ex Græcis, *a* ac nostratibus etiam, qui illos nihilo legitimis filijs inferiores, fortè etiam ingeniosiores, & solertiores esse affirmarent. Hinc Statius:

Vidi ego transfertos alieno in robore ramos

Altius ire suis.

Et

a Stobr.
λόγω οε.

Et Euripides :

Μάτην δ' ἔθνησιν τὸς νόθους φεύγεις ἄρα
 παῖδ' ἄς φυλῆναι, ὅς γὰρ ἂν χρῆσθς φυν
 οὐτόνομ' αὐτῷ τὴν φύσιν διαφθέρει.
*Ex nobis spurios nasci, non turpe putandū
 est,*

*Fac namq; ingenio valeant, fac moribus,
 ipsum*

*Hand unquam poterit naturam inuer-
 tere nomen.*

Possētq; hæc sententia acutis multis & va-
 lidis rationibus communiri, prout aliàs
 etiam attigimus, *a* Sed in præsentī con-
 tenti erimus aliquos tantūm Nothos me- *a cap. 55.*
 morare, quos apud varios authores obi-
 ter aliquando relatos offendimus. Siqui-
 dem & eos prætermittimus, qui in Poë-
 tarum libris ex Dijs geniti, & Heroes cla-
 rissimi fuisse traduntur, cūm, ut inquit
 Plinius, dicere inter Deos connubia, aut
 adulteria, proximè ad dementiam acce-
 dat. Sicuti nec eos persequimur, qui apud
 Turcas, Ægyptios, Scythas permulti di-
 cuntur, iidemq; in imperijs successisse, &
 fratres regno sæpè spoliasse. Quis enim
 in referendis barbararum gentium mo-
 ribus nos debeat labor occupare? quibus
 cūm recta viuendi ratio sit ignota, illegiti-

d 5 mos

mos quoque ab alijs secernere, nulli ferè curæ videtur? Eorum igitur, qui ex nostris legibus verè Nothi habiti sunt, aut tales communi opinione crediti, nonnullos in præfenti dicere aggrediemur: prout ex varijs historiæ, tum veteris, tum nostri temporis monumentis accepimus, præcipueq; ex Volaterrano, Sabellico, Riccio, & alijs permultis, qui in observandis rebus memoria dignis, easq; nobis fideliter tradendis, diligentissimi fuerunt.

A.

A Malech, à quo Idumæa terra, dicta Amalechita.

Artaxerxes, qui imperium Persis restituit.

Arideus ex Philippo Maced. Rege.

Andriscus Rex Macedon.

Aristonicus Rex Pergami.

Alexander Seuerus Imper.

Aurelianus Cæsar Imper.

Arnulphus Cæsar, ex Car. Magni genere.

Athelstanus Rex Britannia.

Aroldus Rex Britannia, Cuntonis fil.

Albanus Martyr, ex incestu patris cū filia,

Annibal Bentiuolus, Ioannis I. filius.

Alexander Medices, Dux Florent.

B.

Bartolus Iurifconsultus.

Bor.

Borsus Dux Ferrariæ.

C.

Cidrellus, qui Meuntem urbē extruxit.

Cæsarion, ex Cæsare & Cleopatra.

Constantinus Magnus Imper.

Crispus Constantini fil. Cæsar factus.

Clodoueus I. ex Regib. Franc. qui Christum coluerit.

Crominus fil. Ducis Britonum, qui cum Clotario confligit.

Carolus Marcellus, ex Pipini genere.

Carloneus Aquitaniæ & Burgundiæ Rex.

Cæsar, Alexandri VI. Pontif. filius, primò Cardinalis, inde Dux Valentia.

Carolus Vrsinus, qui Alexandri VI. exercitum fugauit.

Christophorus Longolius Orator.

Clemens VII. Pont. Max.

Cælius Calcagninus.

D.

Dan, à quo ciuitas prope Libanum, & Tribus quædam denominata.

Darius vnus ex Regibus Persarum.

Demosthenes Orator.

Dionysius I. Pont.

E.

Epitus, qui Theoniam urbem condidit.

Entius Rex Sardaniæ, Federici secundi filius.

Erasmus Roterodamus.

Fede-

F.

Federicus Princeps Antiochiæ, seu, vt alij
volunt, Rex Thufcorum, ex Federico
II. Imper.

Federicus Urbini Dux, Nothus putatius
ex Guidone.

Ferdinandus Rex Neap. ex Alfonso Rege
Aragon.

G.

Goliath qui cum Dauide singulari certa-
mine est congressus.

Gnopus, qui Entiam urbem ædificauit.

Galerius Maximianus Imper.

Genfalaricus Rex Hispaniarum.

Guilielmus ex Roberto Rege Normand.
qui Arnoldum Britannia Regem occi-
dit.

Gratianus compiler Decretorum.

Gabriel Vicecomes, à Galeatio testamēto
relictus, Pisarum dominus.

Georgius ab Austria, Episcopus Leodien.

H.

Hercules spurius, & Princeps ordinis spu-
riorum.

Homerus Poëta.

Heliogabalus Imper. qui & Varius dictus.

Henricus II. Rex Hispaniarum.

Henricus Rex Sicilia.

Henricus Episc. Leod. Imperij Princeps.

I.

Ismael

Ismael Abrahæ fil.

Iepthæ inter sanctos à Paulo numeratus.

Iugurtha Rex Numidarum.

Ioannes X. Pontifex.

Ioan. Rex Portugaliæ, Ferdinandi fil.

Ioan. Dunenſis, comes ex Ludo. Aurelia.
Duce.

Iacobus III. Plumbini Dux.

Ioan. Andreas Iurisconsultus.

Iacobus Rex Cypri.

Ioan. Sfortia, Piſauri dominus.

Innocentij VIII. filij, quos ipse primus
Pontificum palàm iactare, & honorib.
prosequi cœpit.

Iason Iurisconsultus.

Ioan. Matthæus Gibertus, Episco. Veron.
L.

Lyrceus, à quo Lyrcea Vrbs.

Lamufius Rex Longobardorum.

Ludou. Rex Francorum, Ludo. Balbi fil.

Leo V. Pontifex.

Leonellus Marchio Ferrariæ, Nicolai III.
fil.

Laurentius Cibo. j. Cardinalis.

M.

Muregactus Rex Hispan.

Manfred. Rex Neapol.

N.

Nicolaus III. Marchio Ferrar.

P.

Pipi-

Pipinus, Caroli Magni filius.

Petrus Longobardus.

Pomponius Latus, teste Sabellico, in eius
vita ad Maurocenum.

Pōtiffes plures relati in Decretis, 56. dist.
Romulus.

Remus. Reges Romanorum.

Raimirus primus Aragoniæ Rex.

S.

Salamon.

Seruius Tullus Rex Romanorum.

Sigisbertus Normanniæ Rex.

Sanctus Bentiuolus à Bonon. ad regendā
Rempub. accersitus,

T.

Thefeus.

Teucer.

Themistocles.

Theodibertus Rex Francorum.

Theodoricus Gottorum Dux.

Tancredus Rex Siciliae.

V.

Vologhesius Rex Parthorum.

Vrsus Vrsinus duos filios Nothos, Nolæ &
Ascoli Duces, hæredes reliquit.

Z.

Zenebaldus Rex Lotharingiæ.

A D



Ac sunt quæ mihi de filiis
 illegitimè natis, differenda
 se obtulere, non ea sanè subti-
 litate & elegantia, quæ par-
 fortè erat pro rei dignitate,
 sed summa quidè diligentia & studio in per-
 quirendis undiq; locis omnib; quibus præsens
 materia, à nemine hætenus tractata, satis
 etiam obscura, posset illustrari. Quocircà &
 de aliènis quoq; disciplinis, multa quandoq;
 sumpsimus, aliorumq; authorũ, tum Græcorũ,
 tum Latinorum testimonia nonnunquã adhi-
 buimus, non ambitiosè quidè, & multiplicis
 doctrine ostentanda causâ, ut multi solèt, sed
 quòd ad rē ipsam, de qua agebatur, apertiùs
 declarandam, hæc apertissima & maximè ne-
 cessaria esse existimauimus. Reliquũ nunc es-
 set, nequid ab ullo in hac materia posset deſide-
 rari, ut aliqua de filiorũ legitimatone adiũ-
 geremus, traderemusq; quo pacto hi ipsi No-
 thi, natalib; restitui possint, & ad aliorũ legi-
 timorũ iura peruenire. Sed cùm ego præsens
 negociũ ob id præcipuè aggressus fuerim, ut
 illud opus, quod à cæteris omisũ erat, primus
 tractarẽ, non videor mihi à quoquã iure no-
 tari posse, quamuis de legitimandis spurys ni-
 hil in præſenti conscribam, hæc enim & alij co-
 piosissime egerunt, extantq; diuersa de filiorũ
 legitimatone, inscripta cõmentaria, in quæ
 omnia

AD LECTOREM.

oīa huc pertinētia, vberimē collata fuisse videtur. Ego autē cū mihi id initio proposuissem, ut de iniustis filiis potissimū disputarē, ita me deinde intra praescriptos fines semper cōtinui, ut ea tantū attigerim, quae de iis dici poterant, quo ad scilicet natalia illa caligine adhuc obsepti sunt, nec inter legitimos aut posunt, aut conantur caput attollere, q̄ pars, ut dixi, ab alijs iuris interpretib. prorsus fuerat pratermissa, & ab hac etiam, si quis attētius cōsideret, iure proprio distinguēda est. Nō inficior tamen, habuisse me in aīo, his absolutis, hoc quoq; argumento aliqua tradere, sed iam cū ad huius extremū me pervenisse p̄spicerē, malui deinde hoc quaecunq; esset, ita per se emittere, quā in lōgius ullū tempus differre, ut hinc iam hoīm iudiciū explorare inciperē, quemadmodū & cetera, quae addidisse, probanda publicē forent. Erit igitur opusculum hoc, praelydij cuiusdā loco in ceteras lucubrations meas, ut si haec non omninō dānari intelligā, tum quoq; non solum ad cetera de natalium restitutione prosequenda, sed ad alia etiā longē fructuosiora, & subtiliora quādoq; aggredienda mihi animum additū fuisse sentiam: sin contrā, tunc etiam intelligere incipiam, alio studiorum meorum cursum dirigendum esse, qui & mihi honorificentior, & ceteris quādoq; utilior esse possit.

INDEX

INDEX MATER- RIARVM, QVAE PRAE- CIPVE IN HOC LI- BRO CONTINEN- TUR.

*Prior nota paginam, posterior numerum
in margine indicat.*

A.

- | | |
|--|---|
| A ccusatio quan-
doque laudabi-
lis. 408.5 | rium. 279.7 |
| Actus insoliti praebent
fraudis suspicionem.
279. 0. | Adoptiui filij nō exclu-
dūt substitutū. 181.7 |
| Actus intervius diffi-
cilius quam ultimas
voluntates reuocari.
214. 2 | Adulterium iure ciuile
quod sit. 266.1 |
| Adami peccatum quan-
do. 10.3 | quid iure can. 76.4 |
| cur posteros omnes
afficiat, non ita verò
aliorum patrum cri-
mina. 333.5 | 271. 0. |
| Adoptare an possit fi-
lios clericus. 180.6 | Adulterij non accusa-
tūr maritus ab vxo-
re iure ciu. 88.4. &
267.2 |
| an pater filium spu-
e | Adulterini filij. 100.12 |
| | Affinitas an illicito coi-
tu oriatur, & quæ sit
iusta, quæ illegitima.
38.8 |
| | Alciati error. 104.2 |
| | 121.8. 369.3 |
| | Alimenta an hodie spu-
rijs |

INDEX.

- rijs debeantur. 292.
 an etiam in terris im-
 perij. 302.
 an & nepotibus, & an
 pater aut hæredes id
 possint prohibere. 303.
 an naturalis, cui pater
 vnciam reliquit, hæc
 petere possit. 244. 4
 Alimentorum nomine
 quid veniat. 303. 7
 quando pater hæc fi-
 lijs iustis aut iniustis
 possit abnegare. 308.
 6.
 Alendi ne sint illegiti-
 mi à matre æquè ac
 patre. 307.
 Argumentũ de alimen-
 tis ad dotè an valeat.
 310. 1
 Argumentum à coniu-
 gatis. 92. 3
 Athenienses quæ bona
 Nothis diuiderent.
 229. 14
 Aureum seculum. 12. 5
 Auspices in nuptijs. 23.
 4.
 B.
 Bastardi qui. 108. 7
 & vnde dicti. 116. 8
 Bonum quid esse non
 sufficit, sed benè fa-
 ctum. 412. 10
 Bonon. Colleg. non ad-
 mittit spurios. 366.
 Bononien. sermo ius nõ
 facit. 402. 5
 C.
 Captiui nati sunt
 spurij. 65. 3
 Catulli carmina decla-
 rata. 362.
 Cautelæ ad instituèdos
 spurios. 318.
 & pro dâda ampla do-
 te spuria. 319.
 & ne illa mortua, dos
 à marito auferatur.
 323.
 CHRISTVS ex adul-
 terino stipite. 353.
 Ciceronis opin. de ve-
 teri hominum con-
 ditione. 42.
 Ciues Rom. an spurij ha-
 berentur, & quid a-
 pud Græcos. 223. 5. 6
 Ciuis quomodo quis
 cognoscatur. 225. 8
 Ciuita-

INDEX.

- Ciuitates superiorē nō
 agnoscentes, æquipa-
 rantur Imperatori,
 quo ad Iurisd. 244.
 Clandestinum matri-
 monium, an verē sit
 matrim. 57.6
 & nati ex eo, an sint le-
 gitimi. 33. & 63.
 & 68.8
 & clandestinum quod
 dicatur. 31.8. & 55.2
 Clericorum filij, an sa-
 crilegi. 100.13
 an vnquam legitimos
 habere possint. 68.7
 eorum munus quale.
 373.1
 an castitati sint astricti,
 æquē ac Monachi.
 101.15
 spurius clericus capax
 est bonorum patris.
 288.6
 ex fructibus ecclesiæ
 coniunctos pauperes
 alit. 284.6
 Coactus dare, andādo li-
 beralis dici possit. 281.2
 Cognatio spiritualis im-
 pedit matrim. 38.8
 Cognat. legalis etiā. ibi.
 Communis vsus loquē-
 di non facit ius. 40.5
 vocat illegitimē natos
 filios. 78.8. & 209.8
 ex eo pendet, an sparij
 sint de familia. 387.
 & an nobiles. 393.
 Cōpromitti causas in-
 ter patrē & filiū, an de
 naturali intell. 208.4
 Concubina. quæ apud
 latinos authores, aut
 Iuriscons. 75.1. 76.3
 qd ab vxō, differat. 71.3
 an honesta dicatur, &
 quæ honestior. 77.5
 quæ ita iure Can. vo-
 centur, & quæ per-
 mittantur. 81.12
 ex varijs cōcubinis na-
 ti, & eodē patre, quo
 modo succedant. 256
 Concubinatus lege ciui-
 li nec probatur, nec
 damnatur. 70.1
 ex legibus nomē sum-
 fit, & quomodo. 73.8
 Iu. Can. omninō prohi-
 bitus, & grauius alijs
 fornicationib. vide-
 tur.

INDEX.

- tur 76.3.4
 an lege ciuili vnquam
 interdictus. 79.10
 ei protestationem esse
 necessariam. 261.1
 an idem cum confor-
 tio, & de seruorum
 concub. 85.5
 Concipiendi filios lex
 apud Græcos. 417.1
 Conditio, si sine libe-
 ris, quomodo filiorū
 fauore appposita cen-
 seatur. 271.3
 iniuncta religioso, quo
 modo intelligatur.
 174.
 an duplex vel simplex
 videatur. 182.8
 quando intelligatur
 de legitimis filiis tan-
 tū. 197.
 refert an à lege autho-
 mine apponatur.
 214.4
 Cōditio necessaria quæ
 182.9
 Conditio tacita, si filij
 nascentur. 188.7
 Confessio partis præua
 let omni probationi,
 & quando ei creden-
 dum. 129.4
 Coniugibus quando sit
 illicita copulatio.
 67.6
 Cōsensus vbi in aliquo
 actu requiritur, quo
 modo intelligatur.
 50.7.8
 Constantinus primus
 de naturalibus legē
 tulit. 220.2.223.5
 Constantini acerbitas
 in naturales. 236.7
 Consuetudo spectanda,
 an spurij possint ha-
 bere honores. 137.9.
 an sint de familia.
 385. an nobiles. 393.8
 an sit iniuria dici spu-
 rium. 415.4
 Corrigitur lex, si dici-
 mus, hic de rigore,
 ibi de æquitate loqui-
 tur. 294.2
 D.
 D Amnum quod di-
 catur. 60.9
 Damnatu coitus quis.
 97.5

7 N D E X.

- 97.5. & 159.6
 quis iure Can. 272.11
 an sit cum pluribus
 concubinis. 261.1
 an coniugati viri &
 solute mulieris. 266.1
 Deprehensi rem simul
 habere, si dicant se cō
 iuges, an eis creden-
 dum. 119.2
 Denuncians fisco bona
 spurij, quid conse-
 quatur. 287.4
 Differentia inter ius ci-
 uile & Canon. in diu
 dicando matrimo-
 nio. 29.4. & 124.8
 Differ. agnationis & co-
 gna. an quo ad illegi-
 timos sit sublata.
 254.9
 Digestorū in libris mul-
 ta esse, quæ iure Cod.
 fuerūt inuēta. 227.12
 Dignitates an spurij de-
 ferantur. 358. & 367.
 Dispenset quis illegiti-
 mos, & quādo. 370.6
 Dispensatio tacita. ibid.
 Doctores an spurij iure
 creentur. 216.
- Donatio an reuocetur
 nascentibus liberis il-
 legitimis. 207.217. &
 quid in matre. 218.
 Dos spurix qualis esse
 debeat. 315.317
 si amplior detur, quā
 æquum sit, an valeat.
 316.3
 an pater ei dare cog-
 tur. 310.311.
 soluto matrimonio
 quem spectet. 317.
 an ab eo præscribatur
 30. annis. 319.
 mariti verè dicitur.
 318.5
 & onerosa etiam quo
 ad filios. 323.7

E.

E Adem res variè quā
 doque censetur.

126.11

Ecclesia fauorabilior il-
 legitimis, quā ius
 ciuile. 15.
 à quibus reiiciat spu-
 rios, aut non. 376.5
 an sit loco filij. 180.5

c 3

eam

- eam ingredi spurij nō poterant. 349. 2
 Educatio an prober filiationem, etiam in petitorijs. 144. 4
 Emphyteosis Titio & filijs concessa, an ad naturalia spectet. 190. quid in ecclesiast. 195.
 Emphyteota alienans partem rei, an cadat toto iure. 277.
 Equites nostri temporis, an nobiles, & de illorum origine. 331.
 Error iuris aut facti, an in dubio præsumatur. 62. 12
 an impediatur præscriptionem longissimi temporis. 350.
 Erras in iure aut facto, quando pariat filios legitimos. 52.
 Executor testamēti spurius à patre potest relinqui. 278. 8
 Executoris testamentarij munus. 282. 4
 Exceptio quòd quis sit spurius, statuto tolli non potest. 342. 3
 Exponens filium, dicitur necare. 400. 1
 & amittit patriam potestatem. 402. 6
 Expositi infantes, an censeantur spurij. 399.
 an ad sacros ordines admittantur. 401.
 Expositorum legitimum exemplum. 401. 4
 F.
 Facta quando præsumantur. 130. 6. 7
 quomodo probentur. 138. 5
 cum lex ea nominat, intelligit de bene factis. 386.
 Fœminas castiores decet esse quàm masculos. 88. 3
 varia earum conditio in concipiendis filijs 157. 5
 grauata, si sine liberis, an naturalibus susceptis, impleat conditionem. 175. 8
 Fama an probet aliquem esse filium, 152. 5
 trans-

7 N D E X.

- transfert onus probā-
di in aduersarium &
quando plenè probet
150.152.4.5
- Fama an tollat præsum-
ptiones in fauorem
filiorum. 160.1
- Familia nomen, ciuile
an naturale, & quot
modis sumatur, & an
spurijs sint de familia
377.
- Feudo quando natura-
lis succedat. 192.3
- Feudum acquirere po-
test spurius. 356.
- Feudum nobile. 398.6
- Feudi in successione, an
vtrinque iunctus præse-
ratur. 252.7
- Fideic. reiiciente hære-
ditatē, an hæres eam
ab illo vel testatore
capere videatur. 290.
- Filius scesse, quibus ar-
gumentis quis pro-
bet. 143.149
- mariti potius q̃ adu-
lteri præsumitur. 154.1
- quid cū mater negat, &
fama consentit. 156.4
- an semel habit9, possit
ampliùs negari. 157.8
- nominatus, an ex hoc
filius probetur. 149.1
- an Patrū exempla imi-
tentur. 207.419.421.5
- an ex patris delicto sint
condemnandi. 418.
- an nuptias sine cōsensu
patris hodie cōtrahāt
filiorum triplex (39.
probatio. 140.9
- Filiorū nomine an na-
turales veniant in te-
stamētis, contractib.
legibus. 169.190.
- an veniant femina in
contractibus. 190.1
- quando veniāt spurij.
quando ex cōi (176.9
vsu loquēdi. 209.8.9
- Filius nomen est natu-
ra, vnde naturales fi-
lij. 192.3
- propriè dicitur natus
ex viro & vxo. 201.3
- Filiatio probatur duo-
bus testibus. 161.9
- eius quasi possessio q̃-
modo acquiratur, &
an etiā mortuo patre.

INDEX.

- 415.5
 Filiusfam.an in dubio
 quis præsumatur.
 132.8
 Focaria quæ dicatur.
 75.2
 Fornicatio quid. 67.2
 Frater an habeat quere-
 lam, instituto nepo-
 te, ex filio spurio.
 318.
 quid si spurius insti-
 tuatur, aut etiam le-
 gitimatus. 351.
 Fraus quomodo probe-
 tur, patris & spurij
 colludentis? 246.9

G.

- G**entilitia insignia,
 an spurij dese-
 rant, & quomodo.
 386.6
 Galli an turpe putent
 hoc nomen spurij.
 387.8. & 415.14.

H.

- H**æbrai cur permit-
 teret mortui fra-

- tris vxorē duci. 37.5
 Homerus legem scriptā
 nunquam nominat.
 5.4
 Homicidio poena pecu-
 niaria imponi potest
 347.11
 Hospitalia administra-
 re spurij possunt. 377.
 Hospitalia spuriorum.
 396.
 Hybridæ qui. 107.6

I.

- I**ason spurius, & à Col-
 legio Mediolanen-
 si reiectus. 61.11
 Ignorantia Iuris quan-
 do noceat. 59.
 Ignotus qui est genere,
 an spurius dicendus.
 403.7
 Illegitimi qui propriè
 olim dicerentur. 401.
 quando primùm à le-
 gitimis distincti. 15.
 varia eorum genera.
 94.
 apud Græcos quomo-
 do vocentur. 109.9
 qui

7 N D E X.

- qui videantur hone-
stiores, aut nequio-
res. 110. 11
an certum patrem pos-
sunt ostendere. 163.
an vnquam legitimis
favorabiliores. 202. 5
non vocant in ius pa-
trē, sine venia. 206. 1
quando filiorum no-
mine contineantur.
ibid.
quandoque solertio-
res sunt legitimis, &
quare. 418. 2
an dicantur de domo,
& genere patris. 379.
an iure diuino ab ho-
noribus arceantur.
367.
semper inferiores sunt
legitimis. 357. 16
necessaria illis à patre
debentur. 313.
sequuntur matris ci-
uitatem. 225. 9
putantur sparsim geni-
ti iure ciuili. 164. 1
dicuntur imperfecti.
130. 5
nullo iure patri sunt
coniuncti. 213. 1. nisi
quo ad nuptias. 12. 15
& alijs casibus. 206.
21.
dicuntur filij secun-
dum naturam. 301. 4
Illegitimè factum an a-
liquid ante leges esset
scriptas. 3. 1. & 7. 9
reliqua in ver. spu-
rius. & ver. natura-
lis.
Immunitas ob numerū
filiorum, an de natu-
ralibus intelligatur.
202. 4
Impossibile quando di-
catur, quod pendet à
voluntate Principis.
179. 4
Incestuosi qui. 99. 10
Incestarum nuptiarum
pœna an iure Cano.
procedat. 271. 9
Infamia nō præsimitur
& videtur aduersus
naturam. 130. 5
Infamia facti quæ. 356.
14
Infamem esse, pœna est.
ibid. 15
e 5 Infa-

INDEX.

- Infamis nūquid sit spu-
rius. 348.
an is, qui cum alia, præ-
ter vxorem, congre-
ditur. 356. 15
an nobilis dici possit.
388. 1
Iniuria ne fit appellare
aliquem spuriū. 404.
Iniuriam difficile est di-
iudicare. 410. 412.
Iniuriarum actio quan-
do detur. 405. 1
exigit dolum, neclata
culpa sufficit. 409.
413.
quid si verum obijcia-
tur. 411. 409. 413.
Insignia illegitimorum
387. 7
Intell. l. 3. concub. 73. 8
Intell. l. placet, de lib. &
posth. 190.
Intell. l. Lucius, de vul.
& pup. 227.
Intell. l. filius fa. §. cum
quis, de leg. 1. 172.
Intell. l. vxorem. §. pa-
ter naturalis, de leg.
3. 313. 5
Intell. l. generaliter. §.
spurius, de Decur. 361. 4
Intell. l. 1. C. de adul. 266
Intell. l. 3. C. eod. 208.
Intell. l. si vnquam. C. de
reuoc. don. 212. 215.
Intell. Auth. de Nothis,
aliàs, quib. mod. nat.
effic. sui. 104. 2
Intell. d. Auth. in princ.
232. 3
Intell. §. natura, ad Aut.
14. 8
Intell. c. sufficiet. 27. q.
2. 50.
Intell. c. cum causam, de
raptor. 52. 12
Intell. c. per venerab. in
fin. qui fil. leg. 294.
Intell. ca. cum haberet.
de eo qui dux. in ma-
trim. 295.
Ius naturale duplex,
præter vulgare Doct.
differentiam. 6. 5
aliter secundum Iu-
riscon. aliter secun-
dum sacras literas su-
mitur. 11. 4
quandoque prohibi-
tum, quandoq; per-
missum.

INDEX.

missum. 93.
Iure natur. an quicunq;
coitus licitus esset. 3.
nulla differentia olim
inter legitimos & il-
legitimos. 14.8
Ius patronatus an illegi-
timis cōcedatur. 377.8

L.

Leges nostræ à sacra
pagina in multis
dissentunt. 11.4
ex temporum varietate
mutantur. 243.
Legum scriptarum pri-
mi authores, & quo
tempore. 5.3
Lex quid sit, & quando
inuenta. 8.10
Legitima statuto mi-
nui, & in totum tolli
potest. 342.
Legitimi filij secundum
patriæ consuetudinē
vocandi. 18.3
an hodie ex seruis oriā-
tur. 91.1
quandoq; oriuntur ex
præsumpta fornica-
tione. 125.10

sequuntur patrem, il-
legitimi matrē. 92.2
magis semper quàm na-
turales diligi præsu-
muntur. 186.3
in successione nunquā
illegitimis sunt infe-
riores, quandoq; ta-
men cōcurrunt. 243.
Legitimus & illegiti-
mus quis eodem tem-
pore. 68.8
quidam nec legitimi,
nec illegitimi. 70.1
Legitimè natum, quo-
modo quis se probet
126.11
Legitimus an in dubio
aliquis existimetur.
ibid.
Legitimati an admittā-
tur ad emphyt. eccle-
siasticam. 197.3
an æquè ac legitimi
succedant. 291.
an verè sint legitimi.
393.
an dicantur nobiles.
399.
spurijs amplius dici nō
possunt. 412.
Legi-

INDEX.

- Legitimus per subse-
quens matrim. an in
terris imperij vt le-
gitimus succedat.
77.6
- Legitimatione abolet o-
mnem maculam. 190
352.6
- Legitimatione filij, do-
natio non reuocatur.
214.2
- Legitimari spurius quā
do inuitis agnatis
possit. 287.2.3
- Legitimus si institua-
tur, an fratri detur
querela. 351.5
- Legitimare quamuis
non possit populus,
potest tamē capacem
aliquem facere bono-
rum. 344.6
- Liberorum verbum an
iuris sit, an naturales
vnquam contineat.
189.9. & 215.5
- Liberalis an videri pos-
sit, qui cogitur dare.
281.
- M.
- Anzer quis. 96.
Maritus cum alia
fœmina congregiēs,
quando accusari pos-
sit. 268.4
- Materfam. quæ, & ma-
trimoniū per coëm-
ptionem. 21.2
- Mater quomodo succe-
dat naturali filio.
246.9
- quomodo spurio.
263.3.
- quando filios alere te-
neatur. 305.1.2
- Matrimonium vnus
vxo-
ris & viri, cur in-
stitutum. 9.1.33.1
- aliquod verū, sed non
ratum. 17.2
- iustum apud Roma-
nos quale esset. 18.4
- an verba necessariò re-
quirat. 27.1
- varij illius ritus. 26.
28.
- cur inter propinquos
prohibeatur. 35.
- quo gradu olim & ho-
die permissum 36.
- est quid spirituale. 41.
an

an fine consensu pa-
tris valeat. 39.

cōtra interdictum Ec-
clesiæ contractum, an
legitimos reddat fi-
lios. 65.

quando præsumatur
ex cohabitatione. 115
cur id potiùs quàm
fornicatio præsumē-
da. 131.7

causæ matrim. secun-
dum Ius Canon. deci-
duntur. 28.2

ad Thalac matrimo-
nium quale. 108.8
quid ad Morganicam
108.

Meretricius cōcubitus
peccatum est. 76.4
impunitus tamen di-
citur, & quare. 98.6
259.6.

Monasterium ingressus
spurius, legitimus
redditur. 139.4
quid si clericus tantū
fiat. 288.6

Monachus spurius Ab-
bas eligi non potest.
369.4

N.

N Asci ex fornicatio-
ne, culpa paren-
tum est. 353.12

Natalium restitutio,
quid sit, contra Bu-
dæum. 396.3

Natales proprii nunquā
ægreferendi. 422.

Nati in figura matrimo-
nij, qui dicantur.
85.6

cur potiùs filij dican-
tur quàm alij. 173.5
quid ab alijs differāt.
88.245.

cur olim substitutum
non excluderent, ho-
die secus. 167.173.

Natus domi ex viro &
vxore præsumitur fi-
lius. 144.3

nec potest vt alienus
à parentibus reiici,
nisi. 155.2

acquirat ius propieta-
tis, & possess. filiorū.
160.1

Natus ex ea, quam quis
sumptibus suis alit,
aut ex ancilla propria
aut

- aut sim. muliere, an
dicatur filius. 167. 4
Nati vndecunq; Dei æ-
quæ sunt filij. 352. 8
Naturales filij, cur hoc
nomine vocentur. 70
2. 73. 7
hodie paucissimi repe-
riuntur, & quare. 75.
2. 132. 8
iure Can. qui vocetur.
76. 5
qui ex communi vsu
loquendi. 78. 8
accipiuntur quatuor
modis. 78. 9
ex feruorum confor-
tij qui sint. 82. 1
pro iusto filio quan-
doq;. 107. 1. 239. 3
in dubio quis non præ-
sumitur. 140. 8
quando substitutū ex-
cludant. 174. 7
extantibus legitimis,
pro extraneis haben-
tur. 185. 1. 3
in feudo quando suc-
cedant. 190. 3
an videantur filij. 213.
215.
an æquæ ac legitimi a
patre diligendi. 212.
absq; peccato concipi
non possunt. 195. 1
an iure digestorū suc-
cederent. 218.
quis primus de ijs ali-
quid sanxerit. 219.
an ciues Rom. diceren-
tur. 223.
cur matri potius quā
patri succedat. 232. 4
quomodo succedat ex
testam. & ab intesta-
to 240.
an inter se succedant,
& quomodo. 251. 5
an olim legitimi dice-
rentur. 72. 6
reliqua in ver. illegiti-
mus, & ver. spurius.
Nefarij qui dicantur.
100. 11.
Nepos legitimus ex fi-
lio spurio, an possit
ab Auo institui. 328.
Nepoti relictum, an vi-
deatur contemplatio
ne filij 331. 335. 6
& dicitur aduentitiū,
nō profectitiū. 335. 7
an

INDEX.

- an relinqui aliquid
possit extantib. legi-
timis. 337.9
- Nobiles an dici possint
spurijs. 112.
- ex locorum consuetu.
accipiendi. 393.8
- Nobilitas quid sit. 26.
opiniones. 387.3
- à patre, non matre de-
scendit, nec statuto a-
liter cauere pōt. 387.2
- quid sit nobilitas secū-
dum Theologos, Phi-
losophos, & Iuriscō-
sultos. 385.4
- vsque ad pronepotes
transit. 394.1
- à Principe quando cō-
feratur. 397.4
- Nominatio an probet fi-
lium. 148.1
- Notarij an possint esse
spurijs. 360.
- Notarij ad banchum, &
alij. 360.3
- Nothi qui sint, vnde di-
cti, & à spurijs quid
differant. 102.115.
- Nouellarū const. verba
Græca qualia, 105.3
- P.
Poenā maior, à ma-
iori plerunq; bo-
no. 203.6
- non est statuta, omni-
bus rebus prohibitis
270.7
- par esse debet delicto,
multa exempla. 276.5
- Palām matrimoniū con-
tractum, quale. 55.2
- Palām an tacitè spurijs
aliquid relinqui re-
fert. 275.3
- Pater certus an possit
probari. 134.136.
- an possit acquirere em-
phy. spurijs. 198.5
- quomodo & quando
succedat naturalibus
247.
- quando in spurium a-
liquid liceat confer-
re. 278.282.
- cur alere filios potiùs
quàm mater tenea-
tur. 308.5
- eius macula afficit fi-
liū, & quō. 330.334.
- Patratu cur nemo nisi
legitimus. 363.364.
- Pauper-

INDEX.

- paupertas non excu-
 sat à crimine libidi-
 noso. 303.
 Pauperibus non subue-
 nire, peccatum. 315.
 Pensio quid sit. 372.2
 laicis conceditur. 375
 4.
 plura illius genera.
 377.7
 an spurij detur. 372.
 Pontifices fiunt quan-
 doque spurij. 372.7
 Pont. quidam ignoto ge-
 nere. 403.8
 Positionibus cogitur he-
 res respondere, an in
 gratiam spurij cum
 testatore colluserit.
 280. 11
 Possessio sola quando
 in petitorijs sufficiat
 146. 6
 Practica in probanda fi-
 liatione. 143.2.152.
 Præscribatur an dos à
 spurio spacio 30. ann.
 319.
 Præscriptio longiss. tem-
 poris impeditur er-
 rore iuris. 319.
 Præsumptiones legum,
 liquidissimæ proba-
 tiones. 136.2
 Præsumitur magis ho-
 nestū possibile quàm
 inhonestum. 124.4
 Præteritus spurius à pa-
 tre, an impugnet te-
 stamentum. 137.3
 10. & 246.7
 Prima charitas à nobis.
 283.5
 Princeps comprimens
 mulierem, præsumi-
 tur per vim id fecisse.
 291.15
 Prohibitus sui odio
 quid habere, intelli-
 gitur tantum quo ad
 lucrum. 375.
 Probatum plene quan-
 do dicatur. 136.3
 Probatio per indirectū.
 140.8
 Probare quis debeat mi-
 norem aetate, aut pa-
 triam potestate. 220.2
 Pupillaris subst. non fit
 naturali filio. 239.4
 Putatiuum matri. & an le-
 gitimi ex eo orian-
 tur.

INDEX.

tur. 52. in consilijs. 55.3
58.7. 62.12

Q Verela inofficiofi.
Vide in versic. fra-
ter.

S.

R.

Sacerdotum onera.
372.
ea obtinere honos est.

Religionem ingre-
diens spurius, sit
legitimus, & capax
paternorum bonorū
288.5

376.6
Sacra pagina de illegiti-
mis loquitur. 5.4
Sacrilegi qui dicantur.
73.

Religiosorum filij, ser-
ui paternæ ecclesiæ.
178.2

Sanctorum patrum di-
cta in foro quid va-
leant. 348.

& cæteris turpiores,
curq; ita. 107.

Scriptura non est de le-
gis substantia. 8.10

Remunerationis causa,
an pater spurio do-
net. 290.

Secundis nuptijs intra
annum luctus, an pœ-
nahodie remissa. 93.4

Rescriptum super bene-
ficio, intelligitur fil-
le legitimè natus sit.
370.5

Senat. conf. Claudianū.
87.2

Roma communis pa-
tria. 226.

Serui publici. 358.
Serui an iuregen. pro
mortuis. 85.

Romano populo omnes
subiecti, hodie ciues
Rom. 226.10

consortia ineunt, & cō-
cubinatum. 86.
pariunt naturales, &
spurios. 88.

Ruinus sibi contrarius

habent iura cognatio-
nis,
f

INDEX.

- nis. 91.1
 an inuito domino cō-
 trahant matrimoniū
 ibid.
 eorum filij sacris ini-
 tiantur. 93.4
 legitimus quis & ser-
 uus esse potest. 94.5
 in Seruitute susceptus
 quis dicatur. 84.3
 Solus, dictio, quomo-
 do accipiat. 50.10
 Solennia in nuptijs, an
 omninò necessaria.
 213.
 Solennia matrimonij
 Iure Pont. quæ, & an
 necessaria. 28.2. &
 seq.
 Solidū capere non pos-
 se, quomodo declarā-
 dum. 242.
 Soluendo qui nō est pa-
 ter, spurium institue-
 re potest. 293.
 Spiritualia quando pa-
 triam negligāt pote-
 statem. 50.9
 Sponsa quando præsu-
 matur cum marito
 concubuisse. 123.7
 Spuriij qui dicantur. 97.
 4.255.1
 ex communi vsu lo-
 quendi naturales.
 78.8. & cur ita. 98.6
 ex dānato coitu. 97.5
 Spuriij, vnde dicti. 112.3
 apud veteres loco præ-
 nominis. 114.4
 an vnquam dicantur
 filij. 176.9
 qui possint à patre in-
 stitui, aut non pos-
 sint. 257.4
 duo illorum genera.
 257.2
 cur non succedant ab
 intestato. ibid.5
 quomodo succedant
 matri, aut cognatis,
 aut quis illis. 263.3
 302.
 nati ex coniugato & so-
 luta. ibid.
 ex damnato coitu, cur
 nil à patre habeant,
 nec inuicem succe-
 dant. 272.11
 si quid illis in fraudem
 relinquatur. 283.
 quid possint à patre
 habere.

INDEX.

- habere. 289.
 quibus modis à patre
 capiant. 277.
 an eis alimenta debeā-
 tur. 269. & quare. 301.
 an iure Can. filij vocē-
 tur. 298.7. & 301.4
 non succedūt Iure ciu.
 aut diuino, 340.
 olim quicumq; succe-
 debant matri. 343.
 an sint infames. 348.
 varia eorum crimina.
 ibid.
 testimonium non pro-
 bat semiplenē. 351.
 prouocare possunt ad
 duellum. 351.
 feudum acquirere, ho-
 nores & alia. 356.
 cedunt fratribus mi-
 noribus legitimis, in
 omnibus. 358.
 an dignitates obtineāt
 ibid.
 an iure Canon. 367.
 an dicantur de familia
 patris. 377.
 an possint cenferi in-
 ter nobiles. 391.7
- eos cognosci an Reip.
 expediat. 410.7
 sic nominari an sit in-
 iuria. 404.
 cur talem nasci turpe
 videatur. 415.
 monstra naturæ. 422.7
 quidam vt legitimi ha-
 bendi. 424.
 nonnulli insignes viri
 habiti. ibid.
 Spuria an dotanda, &
 quatenus. 310. & 315.
 Spurium se narrans in
 rescripto, cū sit in-
 cestuosus, an reddat
 id surreptitium. 93.4
 an eligi possit ab eo,
 qui rogatus est hære-
 ditatem arbitrio suo
 restituere. 280.
 reliqua in ver. illegiti-
 mus, & ver. natura-
 lis.
 Statutum, statibus ma-
 scu. & cæt. an de na-
 turalibus intelliga-
 tur. 202.3
 an valeat, vt spurij cū
 legitimis succedant.
 331.

INDEX.

- præbens occasionem delinquendi est nulum. 340.
 quando valeat, ubi peccatum oriri potest. 346.
 Stipulari alteri quando liceat. 192.4
 Stipulatio pro se & filijs, intelligitur ordine successiuo. ibi. 5
 Substitutio compend. fingitur quandoque vulgaris, aut pupilla. aut fideic. 187.6
 Substituti filij intelliguntur, qui possunt succedere ab intestato. 171.3
 Substitui an naturalis legitimo possit. 242.
 Successio mutua inter patres, & filios naturales. 249.
 diuersa tamen à dispensatione. 263.3
 Semper seruanda lex civilis quocunque casu. 246.8, 271.10
 Abellionis munus vile. 358.
 Tacitum fideic. quomodo dignoscatur. 276.4
 Temporum per intervallo quod soluitur, leuius videtur. 311.3
 Terræ filij. 404.9
 Testari non potest spuria de dote sua. 322.
 Testamen. cum duobus testibus inter filios naturales, an valeat. 200.2, 203.7
 quid in matre. 209.6
 Testam. in quo præteritus spurius, quatenus rescindi possit. 218.10
 Testimoniū spurij, nec semiplenè probat. 351.4
 Tutores qui sint illegitimorum filiorum. 322.
 Tutores dari naturalibus, vel legitimis quid differat. 326.

V.

T.

Valen-

INDEX.

- | | |
|---|---|
| V alentis & Valentin. leges de naturalibus. 233. 6 | causis quid profint. 345. 8. |
| Varij pro illegitimis. 99. 8 | Virtutes & vitia ex propria pendere voluntate. 420. 5 |
| Veneri nothos & legitimos ignobiles dicunt. 393. | Vltima quando derogent præcedentibus. 161. 3 |
| Verba in matrimonio cur magis expressa Iure Can. quàm ciuili requirantur. 29. 5 | Votum castitatis à coniugibus factū, an reddat illegitimos filios 66. 4 |
| in conditionibus aliter quàm dispositio- nibus capi. 170. 1 | Vulgò cōcepti qui sint, & vnde dicti. 99. 7 |
| alia ciuilia, alia natura lia. 379. 1 | Vxor maritum adulteri non accusat. 88. 4 |
| enunciatiua quando probent. 150. | Vxores triplicis generis apud Rom. 21. 1 |
| Veri filij. 137. 4 | Vxores plures an olim ducere liceret. 10. 2 |
| Vernæ qui dicantur. 89. 5 | |
| Veteris testam. dicta in | 12. 6. 33. 1 |

F I N I S.

FRANCOFVRTI,
APVD NICOLAVM
BASSÆVM, ET IOAN.
NEM BELLE-
RVM.



M. D. LXXIII.